

CVRIA

EUROOPA LIIDU KOHUS

Aastaaruanne
2010

EUROOPA LIIDU KOHUS

AASTAARUANNE 2010

Ülevaade Euroopa Liidu Kohtu,
Euroopa Liidu Üldkohtu
ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg 2011

www.curia.europa.eu

Euroopa Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Üldkohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Avaliku Teenistuse Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Euroopa Liidu Kohus internetis: <http://www.curia.europa.eu>

Koostamise lõpp: 1. jaanuar 2010

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud. Fotosid võib reprodutseerida ainult seoses käesoleva trükisega. Kõikidel muudel juhtudel tuleb küsida luba Euroopa Liidu Väljaannete Talitusest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate internetist Europa serverist (<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2011

ISBN 978-92-829-1046-7

doi:10.2862/50460

© Euroopa Liit, 2011

Printed in Luxembourg

TRÜKITUD VALGELE ELEMENTAARKLOORIVABALE PABERILE (ECF)

Sisukord

Lk

Eessõna. Vassilios Skouris, Euroopa Kohtu president	5
--	---

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2010. aastal	9
B. Euroopa Kohtu praktika 2010. aastal	11
C. Euroopa Kohtu koosseis	55
1. Euroopa Kohtu liikmed	57
2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2010. aastal	71
3. Protokolliline järjestus	73
4. Euroopa Kohtu endised liikmed	75
D. Euroopa Kohtu statistika	79

II peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2010. aastal	109
B. Üldkohtu koosseis	149
1. Üldkohtu liikmed	151
2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2010. aastal	163
3. Protokolliline järjestus	165
4. Üldkohtu endised liikmed	167
C. Üldkohtu statistika	169

III peatükk

Avaliku Teenistuse Kohus

A.	Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2010. aastal	193
B.	Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis	203
	1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed	205
	2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2010. aastal	209
	3. Protokolliline järjestus	211
	4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed	213
C.	Avaliku Teenistuse Kohtu statistika	215

IV peatükk

Kohtumised ja külastused

A.	Ametlikud külastused ja üritused Euroopa Kohtus, Üldkohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus	229
B.	Õppekülastused (2010)	233
	1. Jaotus gruppide kaupa	233
	2. Õppekülastused. Jaotus liikmesriigiti (2010)	234
	3. Õppekülastused. Riikide kohtunikud ja prokurörid (2010)	236
	4. Külastajate arvu ja liigi muutumine ajas (2007–2010)	236
C.	Pidulikud istungid	237
D.	Külastused ja osalemine ametlikel üritustel	239

	<i>Kokkuvõtlik struktuur</i>	244
--	------------------------------------	-----

Eessõna

2010. aasta oli Euroopa Liidu Kohtu jaoks aasta, mil võeti lõplikult kasutusele Lissaboni lepinguga liidu kohtusüsteemis tehtud muudatused. Just sellel aastal tehti algust menetlusega, millega rakendatakse neist muudatustest ühte kõige olulisemat, s.o Euroopa Liidu ühinemine Euroopa inimõiguste konventsiooniga. Euroopa Kohus on jälginud ja jälgib ka tulevikus tähelepanelikult selle menetluse ellurakendamise edasist arengut.

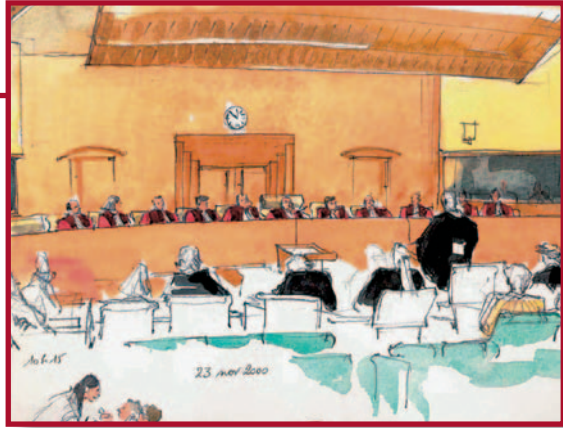
Aasta 2010 jääb ajalukku ka institutsiooni õigustmõistva tegevuse erilise kiiruse poolest. Olgu märgitud, et Euroopa Kohtu moodustavasse kolme kohtusse saabus kokku 1406 kohtuasja, mis on suurim arv institutsiooni ajaloos ja mis annab tunnistust sellest, et liidu kohtuvaidluste hulk pidevalt suureneb. Veel väärib tähelepanu üldine menetlusaja lühenemine, mis on eriti märkimisväärne just eelotsuseasjades.

Peale selle lahkus möödunud aastal ametist Euroopa Kohtu kaks liiget ja Euroopa Kohtu kohtusekretär ning neli Üldkohtu liiget, mis leidis aset kohtuliikmete osalise asendamise käigus. Sellega seoses on oluline märkida, et Euroopa Kohtu ja Üldkohtu uute liikmete ametisse nimetamine toimus esimest korda Lissaboni lepinguga kehtestatud uue menetluse järgi ehk ELTL artiklis 255 sätestatud komitee arvamuse alusel.

Käesolev aruanne annab täieliku ülevaate institutsiooni arengu ja tegevuse kohta 2010. aastal. Nagu igal aastal, pühendatakse oluline osa aruandest kokkuvõtlikele, ent ammendavatele ülevaadetele Euroopa Kohtu, Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu õigustmõistvast tegevusest. Analüüsi õigustmõistva tegevuse kohta 2010. aastal täiendavad ja illustreerivad iga kohtuinstantsi kohta eraldi välja toodud statistilised andmed.

V. Skouris
Euroopa Kohtu president

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2010. aastal

Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris

Aastaaruande esimeses osas esitatakse kokkuvõtte Euroopa Liidu Kohtu tegevusest 2010. aastal. Esiteks annab aruanne ülevaate institutsiooni arengust möödunud aastal, tuues välja Euroopa Kohut puudutanud institutsioonilised muudatused ning selle sisemise korralduse ja töömeetoditega seotud arengud. Teiseks sisaldab aruanne statistika analüüsi, mis käsitleb Euroopa Kohtu töökoormuse osas toimunud arenguid ning keskmist menetlusaega. Kolmandaks esitatakse aruandes, nagu igal aastal, teemade järgi jagatud kohtupraktika põhiarengud.

1. Kuna Lissaboni lepingus on sätestatud, et Euroopa Liit ühineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (EIÖK), tehti sellel aastal algust menetlusega, millega see ühinemine ellu rakendatakse. Esimene etapp sellest menetlusest on läbitud ja Euroopa Komisjonile on antud volitused jätkata Euroopa Nõukoguga läbirääkimisi. Euroopa Liidu ühinemine EIÖK-ga mõjutab vaieldamatult liidu kohtusüsteemi tervikuna.

Seetõttu on Euroopa Kohus selle menetluse edasist arengut tähelepanelikult jälginud ning soovides küllalt keerulisi õiguslikke küsimusi tõstatava ühinemisprojekti elluviimiseks tehtud pingutuste kaasa aidata, esitas Euroopa Kohus 5. mail 2010 avaldatud dokumendis¹ oma esimese analüüsi, mis puudutab teatavat aspekti seoses liidu kohtusüsteemi toimimisega. Euroopa Kohus jõudis selles dokumendis järeldusele, et järgimaks asjaomasele konventsioonile omast subsidiaarsuse põhimõtet ja samal ajal tagada liidu kohtusüsteemi ladus toimimine, oleks vaja luua mehhanism, mis suudaks tagada tegeliku võimaluse anda liidu õigusakti kehtivuse küsimus Euroopa Kohtu lahendamiseks, enne kui Euroopa Inimõiguste Kohus otsustab selle õigusakti EIÖK-le vastavuse üle.

Lõpetuseks väärivad veel mainimist 23. märtsil 2010 Euroopa Kohtu kodukorda sisse viidud muudatused (ELT L 92, lk 12). Nende muudatustega tehakse kodukorras seoses Lissaboni lepingu jõustumisega vajalikud kohandused.

2. Euroopa Kohtu 2010. aasta kohtustatistika näitab üldjoontes jätkuvat produktiivsust ja seda, et menetlusaja osas on efektiivsus väga oluliselt tõusnud. Ühtlasi peab veel märkima, et sel aastal on enneolematult suurenenud saabunud kohtuasjade ja Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluste hulk.

Euroopa Kohus menetles 2010. aastal lõpuni 522 kohtuasja (netoarv, mille hulka on arvatud kohtuasjade liitmised), mis on veidi vähem võrreldes eelmise aastaga (2009. aastal menetleti lõpuni 543 kohtuasja). Neist 370 kohtuasja lõppesid kohtuotsuse ja 152 kohtumääruse tegemisega.

Euroopa Kohtusse saabus 2010. aastal 631 uut kohtuasja (välja arvatud üksteisega seotud kohtuasjade liitmised), mis on väga suur tõus võrreldes 2009. aastaga (mil saabus 562 kohtuasja) ning mis on kõige suurem saabunud kohtuasjade arv Euroopa Kohtu ajaloos. Samasugune olukord valitseb eelotsusetaotluse osas. Käesoleval aastal saabunud eelotsuseasjade arv on teist aastat järjest läbi aegade suurim ning 2009. aastaga võrreldes on see arv 27,4% võrra tõusnud (385 kohtuasja 2010. aastal ja 302 kohtuasja 2009. aastal).

Menetlusaega puudutavad statistilised andmed on väga positiivsed. Eelotsusetaotluste menetlusaeg ulatub 16,1 kuuni. Võrdlev analüüs näitab, et sellest ajast peale, kui Euroopa Kohus

¹ http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-05/convention_fr_2010-05-21_12-10-16_11.pdf.

omab usaldusväärseid statistilisi andmeid, on eelotsuseasjade keskmine menetlusaeg langenud 2010. aastal kõige madalamale tasemele. Hagide ja edasikaebuste osas oli keskmine menetlusaeg vastavalt 16,7 kuud ja 14,3 kuud (2009. aastal vastavalt 17,1 kuud ja 15,4 kuud).

Lisaks eelnevatel aastatel töömeetodite osas läbi viidud uuendustele on kohtuasjade menetlemisel Euroopa Kohtu tõhusamaks muutumine seletatav ka asjaoluga, et kasutatakse ulatuslikumalt kohtu käsutuses olevaid mitmesuguseid menetluslikke võimalusi teatud kohtuasjade kiiremaks menetlemiseks, nagu eelotsuse kiirmenetlus, eelisjärjekorras menetlemine, kiirendatud ja lihtsustatud menetlus ning võimalus teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta.

Eelotsuse kiirmenetlust taotleti kuues kohtuasjas ning määratud koda leidis, et kodukorra artiklis 104b nõutud tingimused olid neist täidetud viies. Nendes kohtuasjades viidi menetlus lõpuni keskmise menetlusajaga 2,1 kuud.

Kiirendatud menetlust taotleti käesoleval aastal 12 korral, kuid kodukorras nõutud tingimused olid neist täidetud vaid neljal juhul. Vastavalt 2004. aastal väljakujunenud praktikale rahuldatakse või lükatakse tagasi taotlused kohtuasja lahendamiseks kiirendatud menetluse korras Euroopa Kohtu presidendi põhistatud määrusega. Lisaks anti 14 kohtuasjas luba eelisjärjekorras menetlemiseks.

Samuti kasutas Euroopa Kohus jätkuvalt talle suunatud teatavatele eelotsuse küsimustele vastamisel kodukorra artikli 104 lõikes 3 ette nähtud lihtsustatud menetlust. Nimetatud sätte alusel lõpetas kohus määrusega kokku 24 kohtuasja.

Euroopa Kohus kasutas ka tihti kohtu põhikirja artiklis 20 sätestatud võimalust teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta, kui kohtuasi ei tõstata ühtegi uut õigusküsimust. 2010. aastal tehti umbes 50% kuulutatud kohtuotsustest ilma kohtujuristi ettepanekuta (2009. aastal oli neid 52%).

Mis puutub kohtuasjade jagunemisse eri kohtukoosseisude vahel, siis suuskoda menetles umbes 14%, viiest kohtunikust koosnevad koad 58% ja kolmest kohtunikust koosnevad koad ligi 27% 2010. aastal kohtuotsusega või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lahendatud asjadest. Eelmise aastaga võrreldes on märkimisväärselt suurenenud nende kohtuasjade hulk, mida on menetlenud suuskoda (2009. aastal oli neid 8%), ning oluliselt vähenenud nende kohtuasjade hulk, mida on menetlenud kolmest kohtunikust koosnevad koad (2009. aastal oli neid 34%).

Üksikasjalikumad statistilised andmed 2010. aasta kohta leiab lugeja käesolevas aruandes kohtustatistikale pühendatud osast.

B. Euroopa Kohtu praktika 2010. aastal

Aastaaruande käesolevas osas esitatakse ülevaade 2010. aasta kohtupraktikast.

Konstitutsioonilised ja institutsionaalsed küsimused

2010. aastal muutus põhiõigusi käsitlev kohtupraktika oluliselt rikkalikumaks.

Kohtuasjas *Volker und Markus Schecke* (9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09) oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada nõudeid, mis on seotud õigusega isikuandmete kaitsele, ning selles paluti kontrollida määruste (EÜ) nr 1290/2005 ja 259/2008¹ kehtivust, mis reguleerivad ühise põllumajanduspoliitika rahastamist ja millega nähakse ette Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondi (EAGF) ja Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) vahenditest toetuse saajaid hõlmava teabe avaldamine; nimetatud määrused näevad ette sellise teabe avalikkusele kättesaadavaks tegemise, kasutades selleks eelkõige liikmesriikide ametiasutuste hallatavaid veebisaitide. Olles saanud eelotsuse küsimuse, kas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud õigus isikuandmete kaitsele ja Euroopa fondidega seotud läbipaistvuse kohustus on omavahel kooskõlas, märkis Euroopa Kohus, et toetusesaajaid ja neile makstud summasid puudutavate isikuandmete avaldamine veebisaidil kujutab endast seetõttu, et kolmandatel isikutel on veebisaidile vaba juurdepääs, riivet toetusesaajate õiguse suhtes eraelu puutumatusele üldiselt ning konkreetselt isikuandmete kaitsele. Selline riive on õigustatud vaid juhul, kui see on seadusega ette nähtud, arvestab nimetatud õiguste olemust, on proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt vajalik ning vastab tegelikult liidu tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele, võttes arvesse, et asjaomaste õiguste erandite ja piirangute puhul tuleb piirduda rangelt vajalikuga. Sellistel asjaoludel leidis Euroopa Kohus, et kuigi demokraatlikus ühiskonnas on maksumaksjatel õigus olla informeeritud avaliku sektori rahaliste vahendite kasutamisest, oli nõukogu ja komisjon siiski kohustatud erinevaid huve tasakaalustatult kaaluma, mis eeldas enne vaidlusaluste sätete vastuvõtmist selle kontrollimist, kas igas liikmesriigis konkreetsel veebisaidil isikuandmete avaldamine ei lähe kaugemale sellest, mis on taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks vajalik. Kohus tunnistas seega määruse nr 1290/2005 teatavad sätted ja määruse nr 259/2008 tervikuna kehtetuks, seadmata siiski kahtluse alla tagajärgi, mis olid EAGF-ist ja EAFRD-st toetust saanute nimekirjade avaldamisel, mida tegid nende sätete alusel liikmesriigi ametiasutused enne kohtuotsuse kuulutamise kuupäeva.

Põhiõiguste teemaga seoses langetas Euroopa Kohus 22. detsembril 2010 veel ühe olulise otsuse (kohtuotsus C-279/09: *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft*), mis puudutab Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 kehtestatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte tõlgendamist.

Põhikohtuasjas oli Saksamaa äriühingu ja Saksa riigi vahel vaidlus menetlusabi taotluse üle, mille nimetatud äriühing oli Saksamaa kohtutele esitanud. Äriühing DEB kavatses esitada Saksa riigi vastu kahju hüvitamise hagi, et saada hüvitist kahju eest, mis see liikmesriik oli talle direktiivi 98/30/EÜ

¹ Nõukogu 21. juuni 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1290/2005 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta (ELT L 209, lk 1), muudetud nõukogu 26. novembri 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 1437/2007 (ELT L 322, lk 1), ning komisjoni 18. märtsi 2008. aasta määrus (EÜ) nr 259/2008, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1290/2005 kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad seoses Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondi (EAGF) ja Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) vahenditest toetuse saajaid hõlmava teabe avaldamisega (ELT L 76, lk 28).

maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta² ülevõtmise viivitamisega tekitanud. Tema menetlusabi taotlus jäeti rahuldamata, kuna Saksa õiguses juriidilisele isikule sellekohase abi andmiseks sätestatud tingimused ei olnud täidetud. Selle rahuldamata jätmise otsuse peale esitatud kaebust läbi vaatav kohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, et teada saada, kas liidu õiguse alusel esitatud riigivastutuse hagi menetlemise kontekstis on liidu õiguse tõhususe põhimõttega vastuolus see, kui siseriiklik õigusnorm seab kohtule hagi esitamise sõltuvusse ettemakse tasumisest kulude katteks ja näeb ette, et menetlusabi antakse vaid sellisele juriidilisele isikule, kes ei suuda sellist ettemakset tasuda, nõudes sealjuures väga rangete tingimuste täitmist.

Euroopa Kohus leidis, et sellele küsimusele vastamiseks tuleb võtta arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, millel on Lissaboni lepingu jõustumisest aluslepingutega võrreldes samaväärne õigusjõud. Täpsemalt viitas kohus harta artiklile 47, mille kohaselt on igaühele tagatud õigus pöörduda talle liidu õigusega tagatud õiguste või vabaduste kaitseks kohtusse. Osutatud sätte kolmandas lõigus on sätestatud, et „[i]sikule, kellel puuduvad piisavad vahendid, antakse tasuta õigusabi sellises ulatuses, mis tagab talle võimaluse kohtusse pöörduda“. Euroopa Kohus oli esiteks seisukohal, et harta artiklis 47 kehtestatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttele tuginemine juriidiliste isikute poolt ei ole välistatud, et saada menetluskulude ettemakse tasumisest vabastust ja/või advokaadi õigusabi. Tuginedes Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale, mis käsitleb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 6, milles on sätestatud õigus õiguskaitse tegelikule kättesaadavusele, selgitas Euroopa Kohus seejärel, et liikmesriigi kohus peab esiteks kontrollima, kas menetlusabi andmise tingimused kujutavad endast kohtusse pöördumise õiguse piirangut, mis võib kahjustada selle õiguse olemust, teiseks, kas nende tingimustega taotletakse õiguspärast eesmärki, ning kolmandaks, kas kasutatud vahendite ja taotletava eesmärgi vahel esineb mõistlik proportsionaalsuse suhe. Edasi täpsustas Euroopa Kohus asjaolusid, mida siseriiklik kohus võib hindamisel arvesse võtta, viidates uuesti nendele asjaoludele, mida on kasutatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas, mille hulgas on asja olulisus kaebuse esitajale, kohaldatava õiguse ja menetluse keerukus ning konkreetsemalt juriidiliste isikute puhul nende vorm ja tulunduslik või mittetulunduslik eesmärk ning nende liikmete või osanike rahaline suutlikkus.

Jätakuvalt tekitavad küsimusi üksikasjalikud eeskirjad, kuidas peab siseriiklik kohus rakendama riigivastutust, kui riik on ühenduse kohustusi rikkunud.

Kohtuasjas *Trasportes Urbanos y Servicios Generales* (26. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-118/08) soovis eelotsusetaotluse esitanud kohus teada saada Euroopa Kohtu seisukohta selle normi kohaldamise kohta, mille kohaselt liikmesriigilt kahju hüvitamise nõudmise hagi, mis põhineb liidu õiguse rikkumisel liikmesriigi seadusega, võib saada positiivse lahenduse üksnes juhul, kui eelnevalt on ammendatud kõik riigisisised edasikaebamise võimalused, samas kui niisugune norm ei kehti riigilt kahju hüvitamise nõudmise hagile, mis põhineb põhiseaduse rikkumisel. Kohus vastas, et sellise normi kohaldamine on vastuolus liidu õigusega, olles meelde tuletanud põhimõtteid, mida tuleb kohaldada liikmesriikide kohustusele liidu õiguse rikkumise korral selle ülimuslikkusest tulenevalt kahju hüvitada. Kohus otsustas võrdvärsuse põhimõttele tuginedes, et kõiki hagidele kohaldatavaid norme tuleb võrdselt kohaldada nii liidu õiguse rikkumisel kui ka riigisisese õiguse rikkumisel põhinevatele hagidele – nende kahe kahju hüvitamise hagi ese on sarnane, kuna see on riigi poolt tekitatud kahju hüvitamine. Võrdvärsuse põhimõtte seisukohalt ei piisa nende kahe hagi eristamiseks ainult õiguse rikkumise tuvastamiseks pädeva kohtuga seotud erinevusest.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiiv 98/30/EÜ (EÜT L 204, lk 1; ELT eriväljaanne 12/02, lk 28).

Kohtuasjas *Melki ja Abdeli* (22. juuni 2010. aasta otsused kohtuasjades C-188/10 ja C-189/10) oli Euroopa Kohtul võimalus teha otsus Prantsusmaal hiljuti kehtestatud menetlusmehhanismi, mida kutsutakse esmatahtsaks põhiseaduslikkuse küsimuseks, liidu õigusele vastavuse kohta. See võimaldas Euroopa Kohtul meelde tuletada, et liidu õiguse ülimuslikkuse tagamiseks eeldab liidu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöösüsteemi toimimine seda, et liikmesriigi kohtul oleks igas menetlusetapis, mida ta sobilikuks peab, ning isegi pärast põhiseaduslikkuse kontrolli vahemenetluse lõppemist vabadus esitada Euroopa Kohtule kõik eelotsuse küsimused, mida ta vajalikuks peab. Seega ei ole ELTL artikliga 267 vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis sätestavad liikmesriigi seaduste põhiseadusele vastavuse kontrollimise vahemenetluse, samas kui teistele liikmesriigi kohtutele jääb vabadus:

- esitada igas menetlusetapis, mida nad sobilikuks peavad, ning isegi pärast põhiseaduslikkuse kontrolli vahemenetluse lõppemist Euroopa Kohtule eelotsuse küsimused,
- võtta kõik meetmed, mis on vajalikud liidu õiguskorraga antud õiguste esialgseks õiguskaitseks, ning
- jätta liikmesriigi vaidlusalune seadusesäte pärast vahemenetluse lõppemist kohaldamata, kui ta peab seda sätet liidu õigusega vastuolus olevaks.

Korduvalt käsitletud valdkonnas, mis puudutab Euroopa Kohtu poolt oma eelotsusepädevuse teostamisel antud liidu õiguse tõlgenduste tagajärgi, tekkis kohtuasjas *Albron Catering* (21. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-242/09) võimalus meelde tuletada, et ELTL artikliga 267 temale antud pädevuse kohaldamisel võib Euroopa Kohus vaid äärmistel erandjuhtudel, kohaldades liidu õiguskorrale omast õiguskindluse üldpõhimõtet, piirata kõikide asjaomaste isikute võimalust tugineda mõnele tema tõlgendatud õigusnormile, et vaidlustada heauskselt loodud õigussuhteid. Sellise piiramise otsustamiseks peab olema täidetud kaks peamist tingimust, s.o huvitatud isikute heauskus ja oluliste häirete oht. Euroopa Kohus otsustas seega, et kuna temale ei ole esitatud ühtegi konkreetset asjaolu, mis tõendaks oluliste häirete ohtu, mis on seotud direktiivi 2001/23/EÜ³ tõlgendavast kohtuotsusest tingitud võimalike hulgaliste kohtuprotsessidega selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluva ettevõtte ülemineku läbiviinud ettevõtjate suhtes, siis sellise kohtuotsuse ajalist mõju ei ole vaja piirata.

Seoses Euroopa Kohtu panusega liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud lepingute mõju määratlemisse tuleb tähelepanu juhtida kohtuasjale *Brita* (25. veebruari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-386/08), milles tekkis mitu olulist küsimust, mis puudutasid rahvusvaheliste lepingute, eelkõige EÜ-lisraeli assotsiatsioonilepingu⁴ tõlgendamist.

Euroopa Kohus täpsustas, et rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioonis⁵ sisalduvaid eeskirju kohaldatakse riigi ja rahvusvahelise organisatsiooni vahelise sellise lepingu suhtes nagu EÜ-lisraeli assotsiatsioonileping, kuivõrd need eeskirjad on üldise rahvusvahelise tavaõiguse

³ Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 82, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 98).

⁴ Euroopa-Vahemere piirkonna leping, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Iisraeli Riigi vahel ja millele kirjutati alla 20. novembril 1995 Brüsselis (EÜT 2000, L 147, lk 3; ELT eriväljaanne 11/55, lk 167).

⁵ 23. mai 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon (*Recueil des traités des Nations unies*, 1155. kd, lk 331).

väljendus. Assotsiatsioonilepingu sätteid, milles on määratletud selle territoriaalne kohaldamisala, tuleb eelkõige tõlgendada vastavalt põhimõttele *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*. Neid põhimõtteid arvestades otsustas Euroopa Kohus, et impordiliikmesriigi toll võib keelduda lubamast Jordani Läänekaldal toodetud kaupade EÜ-lisraeli assotsiatsioonilepinguga kehtestatud sooduskohtlemise alusel importimist. Lisaks tuleneb teisest assotsiatsioonilepingust, EÜ-PVO lepingust⁶, et kui asjaomaseid tooteid võib lugeda Jordani Läänekaldalt ja Gaza sektorist pärinevateks toodeteks, võib kaupade liikumissertifikaadi välja anda üksnes Jordani Läänekalda ja Gaza sektori toll. Seega, kui tõlgendada EÜ-lisraeli assotsiatsioonilepingut nii, et lisraeli ametiasutustel on Jordani Läänekaldalt pärit kaupade suhtes tollipädevus, paneks see Palestiina tollile kohustuse hoiduda kasutamast pädevust, mis on talle antud EÜ-PVO lepingu sätete alusel. Niisugune tõlgendus, millega loodaks kohustus kolmandale isikule ilma tema nõusolekuta, läheb seega vastuollu üldise rahvusvahelise õiguse põhimõttega *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*, mis on kodifitseeritud Viini konventsioonis.

Euroopa Kohus täpsustas lisaks, et impordiriigi toll ei ole EÜ-lisraeli assotsiatsioonilepingus ette nähtud menetluses seotud talle esitatud päritolutõendi ja eksportiva riigi tolli vastusega, kui nimetatud vastus ei sisalda piisavat teavet, et määrata toodete tegelik päritolu.

Sarnaselt eelmistele aastatele tekitas institutsioonide dokumentidega tutvumine vaidlusi ning vastavas valdkonnas väärivad erilist tähelepanu kolm kohtuotsust. Kohtuasjas *komisjon vs. Bavarian Lager* (29. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-28/08 P) käsitles Euroopa Kohus määruse (EÜ) nr 1049/2001⁷ ja määruse (EÜ) nr 45/2001⁸ vahelist suhet.

Määruses nr 1049/2001 on sätestatud üldjuhul avalikkuse õigus tutvuda institutsioonide dokumentidega, kuid selles on ette nähtud erandid, eelkõige juhul, kui dokumendi avaldamine kahjustaks eraelu puutumatust ja isikupuutumatust, kooskõlas isikuandmete kaitset käsitlevate liidu õigusaktidega. Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt järeldub sellest, et kui määruse nr 1049/2001 alusel esitatud taotlusega soovitakse tutvuda isikuandmeid sisaldavate dokumentidega, kohaldatakse kõiki määruse nr 45/2001 sätteid. Piirates selle erandi kohaldamist olukordadega, kus isiku eraelu puutumatust või isikupuutumatust kahjustataks Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika tähenduses, võtmata arvesse viidet liidu isikuandmete kaitse alastele õigusnormidele, tõlgendas Üldkohus määrust nr 1049/2001 konkreetset ja kitsalt, mis ei vasta tasakaalule, mida liidu seadusandja soovis luua kahe kõnealuse määruse vahel.

Sisulistes küsimustes oli Euroopa Kohus seisukohal, et komisjon otsustas õigesti, et liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses korraldatud koosolekul osalenute nimekiri sisaldab isikuandmeid ning et nõudes, et taotleja tõendaks nende isikute osas, kes ei ole andnud sõnaselget nõusolekut, nende isikuandmete edastamise vajalikkust, käitis komisjon vastavalt määruse nr 45/2001 artikli 8 punkti b sätetele.

⁶ Euroopa Ühenduse ning Jordani Läänekalda ja Gaza sektori Palestiina omavalitsuse nimel toimiva Palestiina Vabastusorganisatsiooni (PVO) vaheline kaubandust ja koostööd käsitlev Euroopa-Vahemere piirkonna ajutine assotsiatsioonileping, millele kirjutati alla 24. veebruaril 1997 Brüsselis (EÜT 1997, L 187, lk 3; ELT eriväljaanne 11/26, lk 124).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 2001, L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102).

Samal kuupäeval tegi Euroopa Kohus teise väga olulise kohtuotsuse dokumentidega tutvumise valdkonnas (29. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-139/07 P: *komisjon vs. Technische Glaswerke Ilmenau*), mis puudutas seekord määruse nr 1049/2001 ja määruse (EÜ) nr 659/1999 (millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ artikli 93 kohaldamiseks)⁹ vahelist suhet. Euroopa Kohus otsustas, et selle dokumendiga, mille avaldamist taotleti, tutvumise loa andmisest keeldumise õigustamiseks ei piisa põhimõtteliselt sellest, et see dokument puudutab ühte määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõikes 2 nimetatud tegevust. Asjaomane institutsioon on kohustatud selgitama ka küsimust, kuidas selle dokumendiga tutvumine võib konkreetselt ja tegelikult kahjustada huve, mida kaitseb mõni selles sättes ette nähtud erand. Euroopa Kohus täpsustas siiski seoses sellega, et asjaomane ühenduse institutsioon võib võtta aluseks teatud liiki dokumentidele kohaldatavad üldised eeldused.

Riigiabi üle järelevalve teostamise menetluste osas võib selline üldine eeldus tuleneda määrusest nr 659/1999 ning kohtupraktikast komisjoni haldustoimiku dokumentidega tutvumise õiguse kohta. Määruses nr 659/1999 ei ole ette nähtud huvitatud subjektide, välja arvatud riigiabi andmise eest vastutav liikmesriik, õigust tutvuda komisjoni haldustoimiku dokumentidega. Kui neil huvitatud isikutel oleks nimelt määruse nr 1049/2001 alusel võimalik komisjoni haldustoimiku dokumentidega tutvuda, muudaks see küsitavaks riigiabi üle järelevalve teostamise korra. Lisaks tuleb arvesse võtta asjaolu, et teistel huvitatud subjektidel peale asjaomase liikmesriigi ei ole riigiabi üle järelevalve teostamise menetluses õigust tutvuda komisjoni haldustoimiku dokumentidega, ning tunnustada sellest tulenevalt üldise eelduse olemasolu, mille kohaselt kahjustab haldustoimiku dokumentide avaldamine põhimõtteliselt uurimistegevuse eesmärki. Selline üldine eeldus ei välista nende huvitatud subjektide õigust tõendada, et antud dokument, mille avaldamist on taotletud, ei ole hõlmatud selle eeldusega ja esineb ülekaalukas üldine huvi, mis õigustab selle avaldamist määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 alusel.

Selline eelduste mehhanism oli ka keskne küsimus kohtuasjas *Rootsi vs. API ja komisjon* (21. septembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-514/07 P, C-528/07 P ja C-532/07 P), milles Euroopa Kohus käsitles temale kohtumenetluses institutsiooni esitatud seisukohtadega tutvumise küsimust. Euroopa Kohus oli arvamisel, et sellised seisukohad on väga spetsiifilised, kuna need on oma olemuselt Euroopa Kohtu õigustmõistva tegevuse osa. Seisukohad on nimelt koostatud eranditult nimetatud kohtumenetluse tarbeks, mille oluliseks osaks need on. Õigusemõistmine kui selline on seega liidu õigusaktidega kehtestatud dokumentidega tutvumise õiguse kohaldamisalast välja jäetud. Kohtumenetluse kaitse nõuab eelkõige, et oleks tagatud protsessuaalse võrdsuse ja hea õigusemõistmise põhimõtete järgimine. Kui institutsiooni seisukohtade sisu peaks olema avaliku arutelu objektiks, võiks nende kohta tehtav kriitika mõjutada positsiooni, mida institutsioon liidu kohtutes kaitseb. Selline olukord võib rikkuda tasakaalu, mis liidu kohtutes vaidluspoolte vahel peab valitsema, kui avalikustamise kohustust kohaldatakse ainuüksi institutsiooni suhtes, kelle dokumentidega tutvumist taotletakse, mitte kõigi menetluspoolte suhtes. Õigusemõistmise väljaajamine dokumentidega tutvumise õiguse kohaldamisalast on lisaks põhjendatud vajadusega tagada kogu kohtumenetluse vältel poolte vaidluste ja kohtu otsuse kujunemise segamatu kulgemine. Seisukohtade avalikustamise tagajärjel avaneks võimalus avaldada, isegi kui see toimub ainult üldsuse ettekujutuses, õigusemõistmisele välist survet ja kahjustada vaidluste segamatut kulgu. Euroopa Kohus tunnustas järelikult üldist eeldust, mille kohaselt kohtumenetluses esitatud institutsiooni seisukohtade avalikustamine kahjustab selle menetluse kaitset määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 teise taande tähenduses, kuni menetlus on pooleli, kuna selline üldine eeldus ei välista huvitatud isiku õigust tõendada, et antud dokument ei ole nimetatud eeldusega hõlmatud.

⁹ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

Kui Euroopa Kohtu õigusemõistmine on lõppenud, ei saa seevastu enam eeldada, et seisukohtade avalikustamine kahjustab Euroopa Kohtu seda tegevust, ning sel juhul on taotletavaid dokumente vaja konkreetselt hinnata, et kindlaks teha, kas nende avalikustamisest võib määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 teise taande alusel keelduda.

Euroopa kodakondsus

Selles pidevalt arenevas valdkonnas kerkis Euroopa Kohtus kohtuasjas *Tsakouridis* (23. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-145/09) tundlik probleem, mis tingimustel võib välja saata liidu kodanikku, kellel on direktiivi 2004/38/EÜ (vaba liikumise ja elamise õiguse kohta)¹⁰ artiklis 28 määratletud alaline elamisõigus. Euroopa Kohus täpsustas esmalt, et väljasaatmisotsus peab tuginema puudutatud isiku juhtumi üksikasjalikule uurimisele, võttes arvesse selliseid kriteeriume nagu vanus, tervislik seisund, isiklike, perekondlike või professionaalsete huvide kese, vastuvõtva liikmesriigi territooriumilt eemalviibimine ning sidemed päritoluriigiga; määrav kriteerium kaitseks väljasaatmisotsuse vastu on see, kas liidu kodanik elas vastuvõtvas liikmesriigis väljasaatmisotsusele eelneva kümne aasta jooksul. Euroopa Kohus rõhutas lisaks, et see väljasaatmisotsus võib olla õigustatud, kuna see on „avaliku julgeoleku huvides hädavajalik“ või seotud „avaliku korra või julgeolekuga seonduvate tõsiste põhjustega“ direktiivi 2004/38 artikli 28 tähenduses, üksnes siis, kui võttes arvesse ohu erakorralist tõsidust on niisugune meede vajalik selleks, et kaitsta huvisid, mille tagamiseks see on ette nähtud, tingimusel et seda eesmärki ei saa saavutada vähem piiravate meetmetega, võttes arvesse liidu kodaniku elamise kestust vastuvõtvas liikmesriigis. Lõpetuseks tuletas Euroopa Kohus meelde ka seda, et võitlus narkootiliste ainetega grupiviisilise kaubitsemisega seotud kuritegevuse vastu, milles puudutatud isik on süüdi mõistetud, on hõlmatud mõistega „avaliku julgeoleku huvides hädavajalik“ või „avaliku korra või julgeolekuga seonduvad tõsised põhjused“ selle direktiivi artikli 28 tähenduses.

Seoses Euroopa kodakondsusega kaasnevate vaba liikumise ja elamise õigustega tuleb veel mainida kohtuasja *Bressol jt* (13. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-73/08), milles Euroopa Kohus käsitles liikmesriigi selliste õigusnormide, millega piiratakse liidu kodanikest üliõpilaste, keda ei loeta alaliseks elanikuks, arvu kõrghariduses meditsiini- ja parameditsiini erialal, kooskõla liidu õigusega. Euroopa Kohus märkis esiteks, et hoolimata sellest, et direktiivi 2004/38 artikkel 24 võib olla mõne üliõpilase olukorrale põhikohtuasjas kohaldatav, on nimetatud lepingu artiklitega 18 ja 21 vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, millega piiratakse nende üliõpilaste, keda ei loeta selle liikmesriigi alaliseks elanikuks, arvu, kes võivad esimest korda kõrgharidusasutusse astuda, kuna neis õigusnormides on tegemist alalisest elanikust ja mittealalisest elanikust üliõpilaste ebavõrdse kohtlemise ning samadel alustel kaudselt kodakondsusel põhineva diskrimineerimisega. Euroopa Kohus tuletas teiseks meelde, et sellist piirangut saab rahvatervise kaitse eesmärgiga õigustada vaid juhul, kui pädevad asutused kontrollivad asjaomaseid õigusnorme põhjalikult kolmes etapis, kontrollides, kas esinevad tõelised ohud silmas peetud eesmärgile, kas nimetatud õigusnormid on vajalikud silmas peetud eesmärgi saavutamiseks ning kas nimetatud õigusnormid on silmas peetud eesmärgi suhtes proportsionaalsed; see kõik peab põhinema objektiivsetel, üksikasjalikel ja arvandmeid sisaldavatel kriteeriumidel. Euroopa Kohus täpsustas lõpetuseks, et liikmesriigi asutused ei saa tugineda Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peaassamblee poolt 16. detsembril 1966 vastu võetud majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklile 13, kui

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77, parandatud redaktsioon ELT L 299, lk 35; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).

eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid ei ole ELTL artiklitega 18 ja 21 kooskõlas.

Kohtuasjas *Lassal* (7. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-162/09) pälvis Euroopa Kohtu tähelepanu direktiivi 2004/38 artikkel 16. Eelotsusetaotlus puudutas täpsemalt küsimust, kas artikli 16 kohase alalise elamisõiguse omandamisel tuleb arvesse võtta viie järjestikuse aasta pikkusi elamisperioode, mis möödusid enne nimetatud direktiivi ülevõtmise tähtaega 30. aprillil 2006, vastavalt enne seda kuupäeva kehtinud liidu õigusnormidele, ning jaatava vastuse korral, kas ajutised eemalviibimised, mis toimusid enne 30. aprilli 2006 ja pärast viie järjestikuse aasta pikkuse elamisperioodi möödumist, võisid mõjutada alalise elamisõiguse saamist nimetatud direktiivi tähenduses. Euroopa Kohus vastas küsimuse esimesele osale jaatavalt, otsustades, et isegi kui direktiivist 2004/38 varasemad liidu õigusaktid ei sisaldanud võimalust saada elamisõigust, kui on täidetud viieaastase ajavahemiku tingimus, võtaks selle pidevalt elamise ajavahemiku arvesse võtmata jätmine nimetatud direktiivilt selle kasuliku toime ja tekitaks olukorra, mis on vastuolus selle taustaks oleva integratsiooniideega. Euroopa Kohus leidis seejärel, et direktiivi 2004/38 eesmärgid ja ülesanne, milleks on hõlbustada individuaalse põhiõiguse liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil kasutamist ning alalise elamisõiguse kaudu edendada sotsiaalset ühtekuuluvust ja tugevdada liidu kodakondsuse väärtust, saaksid tegelikult tõsiselt kahjustada, kui kõnealust alalist elamisõigust ei antaks sellistele liidu kodanikele, kes olid vastuvõtva liikmesriigi territooriumil enne 30. aprilli 2006 seaduslikult viis järjestikust aastat elanud, ainuüksi põhjusel, et nende vähem kui kahe järjestikuse aasta pikkused ajutised eemalviibimised ei toimunud mitte sellest ajavahemikust hiljem, vaid varem.

Euroopa kodakondsusega seotud kohtupraktikaga seoses tuleb lõpetuseks mainida kohtuasja *Rottmann* (2. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-135/08), milles Euroopa Kohus tegi otsuse selle kohta, millistel tingimustel võib ära võtta liikmesriigi kodakondsuse, mille Euroopa kodanik on saanud naturalisatsiooni korras ja pettust kasutades. Kohtu arvamuse kohaselt ei ole liidu õigusega ja eelkõige EÜ artikliga 17 vastuolus, kui liikmesriik võtab Euroopa Liidu kodanikult naturalisatsiooni korras antud kodakondsuse, kui see on saadud pettust kasutades, kuna see äravõtmise otsus on üldistes huvides otsus pettuse toimepanemise tõttu, mis kaotab liikmesriigi ja selle kodaniku vahelise kodakondsussuhte. See äravõtmise otsus peab siiski kohustuslikult vastama proportsionaalsuse põhimõttele. Kui pettuse toime pannud kodanik on kaotanud oma sünnijärgse kodakondsuse teise kodakondsuse vastuvõtmise tõttu, nagu selles kohtuasjas, siis tuleb liikmesriigi kohtutel kontrollida äravõtmise otsuse võimalikke tagajärgi huvitatud isikule ja tema perekonnaliikmetele ning eelkõige seda, kas arvestades huvitatud isiku poolt toime pandud õigusrikkumise raskust, naturalisatsiooni korras kodakondsuse andmise ja selle äravõtmise otsuste vahele jäänud ajavahemikku ning asjaomase isiku võimalust taastada sünnijärgne kodakondsus, on liidu kodakondsusega isiku kõigi õiguste kaotamine õigustatud. Sünnijärgse kodakondsuse ja naturalisatsiooni korras antud kodakondsuse kaotamine ei ole seega liidu õigusega põhimõtteliselt vastuolus, isegi kui kodakondsuse äravõtmise otsus toob kaasa Euroopa Liidu kodakondsuse kaotamise.

Kaupade vaba liikumine

Kohtuasjas *Ker-Optika* (2. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-108/09) leidis Euroopa Kohus, et liikmesriigi õigusnormid, millega keelatakse teistest liikmesriikidest pärit kontaktläätsede müük internetis ja nende tarnimine tarbija elukohta, võtab teistest liikmesriikidest pärit ettevõtjatelt isearanis töhusa vahendi oma toodete turustamiseks ja tõkestab järelikult arvestatavalt nende pääsu kõnealuse liikmesriigi turule ning kujutab endast seega kaupade vaba liikumise takistust. Euroopa Kohus märkis, et liikmesriik võib küll nõuda, et kontaktläätsede tarnimisega tegeleksid kvalifitseeritud töötajad, kes jagaks kliendile teavet nende toodete korrektse kasutamise ja hooldamise kohta, samuti kontaktläätsede kandmisega seotud ohtude kohta. Kontaktläätsede tarne jätmine

optometristi teenuseid pakkuvate optikakaupluste hooleks on seega sobiv, et saavutada kontaktläätsede kasutajate tervise kaitse eesmärk. Euroopa Kohus tuletas aga meelde, et neid teenuseid võib pakkuda ka silmaarst, kes tegutseb väljaspool optikakauplusi. Need teenused on pealegi vajalikud üldiselt ainult kontaktläätsede esmakordsel tarnimisel. Hilisemate tarnimiste käigus piisab, kui klient annab müüjale teada, mis tüüpi kontaktläätsed talle esimesel tarnimisel üle anti, ja teatab temale võimalikest muutustest oma nägemises, mille on kindlaks teinud silmaarst. Euroopa Kohus otsustas neil tingimustel, et kontaktläätsede kasutajate tervise kaitse eesmärk on saavutatav vähem piiravate meetmetega kui need, mis on ette nähtud liikmesriigi õigusnormides. Järelikult ei ole kontaktläätsede interneti teel turustamise keeld proportsionaalne rahvatervise kaitse eesmärgiga ning on seega vastuolus kaupade vaba liikumise valdkonna õigusnormidega.

Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine

Euroopa Kohus on ka sel aastal teinud hulgaliselt kohtuotsuseid asutamisevabaduse, teenuste osutamise vabaduse ja kapitali vaba liikumise ning töötajate vaba liikumise valdkonnas. Selguse huvides käsitletakse valitud kohtuasju gruppina vastavalt sellele, millist vabadust need puudutavad, ning seejärel vajaduse korral vastavalt käsitletud tegevusvaldkondadele.

Asutamisevabaduse valdkonnas tuleb viidata liidetud kohtuasjadele *Blanco Pérez ja Chao Gómez* (1. juuni 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-570/07 ja C-571/07), milles vaidluse aluseks olid Hispaania õigusnormid, milles kindlaksmääratud regioonides uue apteegi avamiseks oli nõutud eelnev haldusluba. Sellise loa andmine oli seotud täpsemalt rahvastiku tihedust ja asjaomases regioonis apteekidevahelist minimaalset vahemaad puudutavate tingimuste täitmisega. Euroopa Kohus otsustas, et sellised õigusnormid ei ole põhimõtteliselt ELTL artikliga 49 vastuolus. Euroopa Kohu arvamus kohaselt võib liikmesriik nimelt leida, et mõnel osal tema territooriumist eksisteerib oht, et apteeki napib, ning sellest tulenevalt ka oht, et ei ole tagatud kindel ja kvaliteetne ravimitega varustamine. Seega võib see riik nimetatud ohtu arvestades vastu võtta õigusnormid, milles on ette nähtud, et kindla arvu elanike kohta võib avada vaid ühe apteegi, mis tagab apteekide ühtlase jaotuse liikmesriigi territooriumil. Euroopa Kohus täpsustas siiski, et niisugused liikmesriigi õigusnormid on ELTL artikliga 49 vastuolus selles osas, milles see takistab kõigil demograafiliste eritunnustega geograafilistel aladel asjakohase apteegiteenuse osutamiseks piisava arvu apteekide asutamist; seda, kas see on nii, peab kontrollima liikmesriigi kohus. Euroopa Kohus otsustas lisaks sellele, et ELTL artikliga 49 koostoimes direktiivi 85/432 (teatavat farmaatsiaalast tegevust käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta) artikli 1 lõigetega 1 ja 2 ning direktiivi 2005/36 (kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta) artikli 45 lõike 2 alapunktidega e ja g on vastuolus niisugused kriteeriumid, nagu on sätestatud liikmesriigi õigusnormides, mille alusel valitakse uued apteegipidajad, mis tulenevad esiteks sellest, et liikmesriigi teatud piirkonna territooriumil omandatud kutsealased pädevused on 20% kaalukamad, ning teiseks sellest, et tabeli kohaldamisest tuleneva punktide võrdse jagunemise korral antakse tegevusload järjekorras, mis annab eelise proviisoritele, kes on tegutsenud oma kutsealal liikmesriigi territooriumi nimetatud osal; neid kriteeriume on loomulikult lihtsam täita oma riigi proviisoritel.

Asutamisevabaduse põhimõte oli ka mitme maksude valdkonnas tehtud kohtuotsuse esemeks. Nende seas tuleb esimesena mainida kohtuasja *X Holding* (25. veebruari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-337/08), milles Euroopa Kohus otsustas, et EÜ artiklitega 43 ja 48 ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis lubavad emaettevõtjal moodustada ühise maksukohustuslase residendist tütarettevõtjaga, kuid mille alusel ei või nimetatud emaettevõtja sellist ühist maksukohustuslast moodustada mitteresidendist tütarettevõtjaga, kuna viimase kasumi suhtes ei kuulu kohaldamisele kõnealuse liikmesriigi maksuõigusnormid. Euroopa Kohus oli arvamusel, et sellise maksusüsteemi kohaldamist õigustab vajadus säilitada liikmesriikidevaheline maksustamispädevuse jaotus. Nimelt, kui emaettevõtjal on õigus igal aastal soovi korral moodustada oma

tütarettevõtjaga ühine maksukohustuslane ja see sama vabalt lõpetada, annab sellesse ühisesse maksukohustuslasse mitteresidendist tütarettevõtja kaasamise õigus talle vabaduse valida nime-
tatud tütarettevõtja kahjumi suhtes kohaldatav maksusüsteem ja asukoht, kus see kahjum arvesse
võetakse. Lisaks ei tähenda see, kui liikmesriik otsustab lubada välismaal asuva püsiva tegevuskoha
kahjumi ajutiselt emaettevõtjale üle kanda, et see õigus peab olema ka residendist emaettevõtja
mitteresidendist tütarettevõtjal. Nimelt, kuna teises liikmesriigis asuvad püsivad tegevuskohad ja
mitteresidendist tütarettevõtjad ei ole maksustamispädevuse jaotuse suhtes sarnases olukorras,
ei ole päritoluliikmesriik kohustatud mitteresidendist tütarettevõtjate suhtes kohaldama sama
maksusüsteemi nagu see, mida ta kohaldab teises liikmesriigis asuvate püsivate tegevuskohtade
suhtes.

Teiseks tuleb tähelepanu juhtida kohtuotsusele *Gielen* (18. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas
C-440/08), mis puudutab Madalmaade õigusnormidega antud tulumaksu mahaarvamisoigust füü-
silisest isikust ettevõtjatele, kes on ettevõtjana teinud teatud arvu töötunde. Neis õigusnormides
oli siiski ette nähtud, et mitteresidendist maksumaksja tunde, mil ta töötas teises liikmesriigis asuva
ettevõtte jaoks, ei võeta sel puhul arvesse. Euroopa Kohus oli arvamisel, et ELTL artikliga 49 on vas-
tuolus sellised õigusnormid, millel on diskrimineerivad tagajärjed mitteresidendist maksumaksjate
suhtes, kuigi nimetatud maksumaksjad võivad kõnealuse maksusoodustuse puhul valida residen-
dist maksumaksjatele kohaldatava korra. Euroopa Kohus leidis seoses viimati mainituga nimelt, et
ELTL artikli 49 tähenduses kodakondsuse alusel kaudse diskrimineerimise esinemist ei sea kahtluse
alla asjaolu, et mitteresidendist maksumaksjal on võimalus kasutada samastamist, mis võimaldab
tal valida diskrimineeriva ja residentidele kohaldatava maksustamiskorra vahel, samas kui selline
valik ei suuda välistada esimese maksustamiskorra diskrimineerivat mõju. Kui nõustuda viidatud
valikuga kaasneva sellise mõjuga, tähendaks see, et kinnitatakse maksustamiskord, mis iseenesest
rikub ELTL artiklit 49, kuna see kord on diskrimineeriv. Asutamisevabadust piirav liikmesriigi kord on
pealegi jätkuvalt liidu õigusega vastuolus, isegi kui selle kohaldamine on vabatahtlik.

Lisaks tuleb mainida üht kolmandat kohtuotsust, mille Euroopa Kohus on teinud maksustami-
se valdkonnas ja mis sel korral puudutas teenuste osutamise vabadust. Kohtuotsuses *Schmelz*
(26. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-97/09) tuli Euroopa Kohtul kontrollida, kas EÜ artik-
liga 49 on kooskõlas kuuenda direktiivi 77/388/EÜ¹¹ artikli 24 lõikes 3 ja artiklis 28i ning direktii-
vi 2006/112/EÜ¹² artikli 283 lõike 1 punktis c ette nähtud väikeettevõtete erikord, mis lubab liik-
mesriikidel anda nende territooriumil asuvatele väikeettevõtetele käibemaksuvabastuse, millega
kaob õigus maksu maha arvata, kuid välistab võimaluse anda see vabastus teistes liikmesriikides
asuvate väikeettevõtetele. Euroopa Kohus on avamusel, et kuigi see kord piirab teenuste osuta-
mise vabadust, on käibemaksusüsteemi praegusel arenguetapil, lähtudes eesmärgist, mis seisneb
tõhusa maksujärelevalve tagamises, et võidelda võimaliku maksust kõrvalhoidumise või maksus-
tamise vältimise ning muude võimalike kuritarvituste vastu, ning lähtudes väikeettevõtete korra
eesmärgist tugevdada nende konkurentsivõimet, siiski põhjendatud see, et käibemaksuvabastuse
kohaldamine on piiratud nii, et see laieneb ainult nende väikeettevõtete tegevusele, mille asukoht
on selle liikmesriigi territooriumil, kus käibemaks tasumisele kuulub. Nimelt ei ole vastuvõtval liik-
mesriigil võimalik teostada tõhusat maksujärelevalvet sellise väikeettevõtte tegevuse üle teenus-
te osutamise vabaduse raames, mille asukoht ei ole sel territooriumil. Lisaks ei saa määruses (EÜ)
nr 1798/2003 (halduskoostöö kohta käibemaksu valdkonnas ja määruse (EMÜ) nr 218/92 kehtetuks

¹¹ Nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiiv 77/388/EMÜ kumuleerivate käibemaksudega seotud liikmesrii-
kide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväl-
jaanne 09/01, lk 23).

¹² Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347,
lk 1).

tunnistamise kohta)¹³ ning direktiivis 77/799/EMÜ¹⁴ ette nähtud haldusabi normistik tagada tarvilikku andmevahetust väikeettevõtete kohta, mis tegutsevad selle liikmesriigi territooriumil, kes käibemaksuvabastust annab. Seega ei ole selline kord Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt EÜ artikliga 49 vastuolus.

Seoses teenuste osutamise vabadusega on Euroopa Kohus teinud hulgaliselt olulisi kohtuotsuseid mitmes väga erinevas valdkonnas, nagu muu hulgas rahvatervis, töötajate lähetamine ja hasartmängud.

Kohtuotsuses *komisjon vs. Prantsusmaa* (5. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-512/08) otsustas Euroopa Kohus esmalt, et liikmesriik, kelle õigusnormide kohaselt on vaja eelnevat luba, et saada pädevalt asutuselt kindlustajaliikmesriigis kehtiva ravikindlustuskorra alusel hüvitist niisuguste teise liikmesriigi haiglavälises raviasutuses planeeritud raviteenuste eest, mis eeldavad suuremate meditsiiniseadmete kasutamist – välja arvatud erijuhud, mis on seotud eeskätt kas kindlustatud isiku tervisliku seisundi või kiireloomulise ravivajadusega –, ei riku EÜ artiklist 49 tulenevaid kohustusi. Euroopa Kohus oli arvamisel, et arvestades ohte tervishoiukorraldusele ja sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalule, on selline nõue kehtivat liidu õigust arvestades õigustatud piirang. Need ohud on seotud sellega, et sõltumata sellest, kuhu – haiglasse või mujale – on suuremad meditsiiniseadmed paigaldatud ja kas neid kasutatakse haiglas või haiglavälises praksises, peab seejuures – eeskätt seadmete arvu ja nende geograafilise paiknemise osas – olema lähtutud liikmesriigi õigusnormidel põhinevast planeerimisest, ning seda eesmärgiga tagada kaasaegsete raviteenuste ratsionaalne, stabiilne, tasakaalustatud ja kättesaadav pakkumine kogu riigi territooriumil, ning ühtlasi vältida – nii palju kui võimalik – rahalise, tehnilise ja inimressursi raiskamist. Kohtuotsuses *Elchinov* (5. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-173/09) otsustas Euroopa Kohus aga, et liikmesriigi õigusnormid, mida tõlgendatakse nii, et nendega on igal juhul välistatud teises liikmesriigis ilma eelneva loata saadud haiglaravi hüvitamine, on vastuolus EÜ artikliga 49 ja määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikliga 22, muudetud ja ajakohastatud määrusega (EÜ) nr 118/97, mida on muudetud määrusega (EÜ) nr 1992/2006¹⁵. Nimelt, kuigi eelneva loa süsteem ei ole põhimõtteliselt vastuolus liidu õigusega, nagu näitab eespool viidatud kohtuotsus *komisjon vs. Prantsusmaa*, peavad sellise loa andmise tingimused siiski olema õigustatud. Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt ei ole see asjaomaste õigusnormide puhul nii, kuna need võtavad kindlustatult – kes oma tervisliku seisundiga seotud põhjustel või vajaduse tõttu saada kiireloomulist haiglaravi ei saanud sellist luba taotleda või kes ei saanud ära oodata pädeva asutuse vastust – õiguse sellist ravi pädeva asutuse kulul saada, isegi kui sellise hüvitamise tingimused on täidetud. Sellise ravi hüvitamine ei kahjusta seega oma laadilt haiglate planeerimise eesmärkide saavutamist ega kahjusta tõsiselt sotsiaalkindlustussüsteemi rahalist tasakaalu. Euroopa Kohus otsustas järelikult, et need õigusnormid kujutavad endast teenuste osutamise vabaduse õigustamatut piirangut.

Töötajate lähetamise valdkonnas tuleb järgmisena tähelepanu juhtida kohtuotsusele *Santos Palhota jt* (7. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-515/08), milles Euroopa Kohus otsustas, et ELTL artiklitega 56 ja 57 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis sätestavad, et teises liikmesriigis asuv tööandja, kes lähetab töötajaid esimesena nimetatud riigi territooriumile, on kohustatud saatma lähetuse eeldeklaratsiooni, juhul kui kavandatud lähetus saab alata tingimusel, et tööandjale on

¹³ Nõukogu 7. oktoobri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1798/2003 (ELT L 264, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 392).

¹⁴ Nõukogu 19. detsembri 1977. aasta direktiiv 77/799/EMÜ liikmesriikide pädevate asutuste vastastikuse abi kohta otsese maksustamise valdkonnas (EÜT 1977, L 336, lk 15; ELT eriväljaanne 09/01, lk 63).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1992/2006, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (ELT L 392, lk 1).

teatatud asjaomase deklaratsiooni registreerimisnumber, ning kui vastuvõtva riigi ametiasutustel on vastava teate edastamiseks viis tööpäeva deklaratsiooni kättesaamisest arvates. Euroopa Kohus leidis nimelt, et sellist menetlust tuleb pidada halduslikuks loamenetluseks, mis võib kõnealuse deklaratsiooni väljastamiseks ette nähtud tähtaja tõttu kavandatavat lähetust – ja sellest tulenevalt töötajaid lähetava tööandja poolt teenuste osutamist – takistada eelkõige juhul, kui teenuse osutamiseks on vaja kiiresti tegutseda. Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt ei ole aga ELTL artiklitega 56 ja 57 vastuolus see, kui liikmesriigi õigusnormid, mis sätestavad, et teises liikmesriigis asuv tööandja, kes lähetab töötajaid esimesena nimetatud riigi territooriumile, on kohustatud hoidma selle riigi siseriiklikele ametiasutustele lähetuse ajal kättesaadavana koopia sellistest sotsiaalkindlustus- või töödokumentidega samaväärsetest dokumentidest, mis on esimesena nimetatud riigi õiguse kohaselt nõutavad, ning saatma nimetatud koopia pärast lähetuse lõppemist kõnealustele ametiasutustele. Nimelt on niisugused meetmed proportsionaalsed töötajate kaitse eesmärgiga, kuna need võimaldavad ametiasutustel kontrollida, kas direktiivi 96/71/EÜ¹⁶ artikli 3 lõikes 1 loetletud töötingimused on lähetatud töötajate osas täidetud, ning tagada seega nende töötajate kaitse.

Euroopa Kohtul oli mitmes kohtuasjas samuti võimalus käsitleda riiklike monopolide tundlikku probleemi hasartmängude ja spordikihlvedude valdkonnas ning täpsustada tingimusi, millele sellised monopolid peavad vastama, et neid saaks lugeda põhjendatuks. Euroopa Kohus otsustas esmalt kohtuotsustes *Sporting Exchange* (3. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-203/08) ning *Ladbrokes Betting & Gaming ja Ladbrokes International* (3. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-258/08), et EÜ artikliga 49 ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis kehtestavad hasartmängude korraldamise ja edendamise osas üheainsa ettevõtja ainuõigusliku korra ning mis keelavad mis tahes teistel ettevõtjatel, sealhulgas teises liikmesriigis asutatud ettevõtjal, pakkuda interneti kaudu esimese liikmesriigi territooriumil nimetatud korra kohaldamisalasse kuuluvaid teenuseid. Euroopa Kohus oli arvamisel, et internetis pakutavate hasartmängude sektorit ei ole nimelt Euroopa Liidu tasandil ühtlustatud ning liikmesriik võib seega asuda seisukohale, et üksnes asjaolu, et ettevõtja pakub seaduslikult sellesse sektorisse kuuluvaid teenuseid interneti kaudu teises liikmesriigis, kus on tema asukoht ja kus ta peab põhimõtteliselt juba täitma seadusest tulenevaid nõudeid ning alluma selle riigi pädevate ametivõimude kontrollile, ei ole piisav tagatis, et kaitsta liikmesriigi tarbijaid pettuste ja kuritegevuse ohtude eest, võttes arvesse riskusi, mis võivad asukohaliikmesriigi ametivõimudel sellistel asjaoludel ettevõtjate kutsealast kvaliteeti ja ausust hinnates tekkida. Lisaks sellele, kuna tarbija ja ettevõtja vahel puudub otsene kontakt, hõlmavad internetis pakutavad hasartmängud erinevat laadi ja selliste mängude traditsioonilise turuga võrreldes oluliselt suuremaid ohte seoses pettustega, mida ettevõtjad võivad tarbijate suhtes toime panna. Kõne all oleva piirangu võib siiski internetis hasartmängude pakkumise eripära arvestades lugeda põhjendatuks eesmärgiga võidelda pettuste ja kuritegevuse vastu. Euroopa Kohus lisas oma eespool viidatud kohtuotsustes *Ladbrokes Betting & Gaming ja Ladbrokes International*, et selliseid liikmesriigi õigusnorme, mille eesmärk on piirata mängusõltuvust ja võidelda pettuste vastu ning mis tõepoolest aitavad kaasa nende eesmärkide saavutamisele, saab käsitada kihlvedudega seotud tegevusi järjepideval ja süstemaatilisel viisil piiravatena, seda ka juhul, kui ainuõigusliku loa omanikul või omanikel on õigus oma pakkumist turul atraktiivseks muuta uusi hasartmänge kasutusele võttes ja reklaami kasutades. Liikmesriigi kohtu ülesanne on välja selgitada, kas ebaseaduslikud mängudega seotud tegevused võivad põhjustada asjaomases liikmesriigis probleeme, mida võiks lahendada lubatud ja reguleeritud tegevuse laienemine, ning kas sellise laienemise ulatus võib muuta selle mängusõltuvuse piiramise eesmärgiga kokkusobimatuks.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (EÜT 1997, L 18, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 431).

Seejärel käsitles Euroopa Kohus kohtuotsustes *Carmen Media Group* (8. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-46/08) ja *Stoß* (8. septembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ja C-410/07) Saksamaa õigusnorme, millega keelati hasartmängude igasugune korraldamine või vahendamine internetis. Euroopa Kohus otsustas eespool viidatud kohtusotsustes *Sporting Exchange* ning *Ladbroke's Betting & Gaming ja Ladbroke's International* võetud suunda jätkates, et eesmärgiga suunata mängukihk ja mängude korraldamine kontrollitud raamistikku, on liikmesriikidel vabadus kehtestada riiklikke monopole, kuna selline monopol võib hasartmängusektoris valitsevaid ohte kontrolli all hoida tõhusamalt kui selline kord, mille kohaselt eraõiguslikel ettevõtjatel lubatakse tingimusel, et nad täidavad selles valdkonnas kohaldatavaid õigusnorme, hasartmänge korraldada. Euroopa Kohtu arvates ei sea asjaolu, et eri liiki hasartmängudest ühed on allutatud monopolile ja teiste suhtes kehtib eraõiguslikele ettevõtjatele väljastatavate lubade kord, iseenesest kahtluse alla Saksa süsteemi ühtsust, kuna neil mängudel on erinevad tunnused. Euroopa Kohus märkis siiski, et arvestades nende sellekohaseid seisukohti neis kohtuasjades, võisid Saksa kohtud põhjendatult leida, et Saksa õigusnormid et piira ühtselt ja süstemaatiliselt hasartmänge. Nimelt olid need kohtud leidnud ühelt poolt, et riiklike monopolide omanikud kasutavad jõulisi reklaamikampaaniaid, mille eesmärk on maksimeerida hasartmängudest saadav tulu, kaugenedes nii nende monopolide olemasolu õigustavatest eesmärkidest, ning teiselt poolt, et selliste hasartmängude osas nagu kasiinomängud ja mänguautomaadid, millele ei laiene riiklik monopol, ent mis sisaldavad endas kõrgemat sõltuvuse ohtu kui need mängud, millele see monopol laieneb, kasutavad või taluvad Saksa ametiasutused poliitikat, mille eesmärk on piirata neis mängudes osalemist. Euroopa Kohus oli seega arvamisel, et neil asjaoludel ei saa selle monopoliga ennetavat eesmärki enam tõhusalt teostada, mistõttu ei ole see ka enam õigustatud.

Euroopa Kohus tuletas lisaks eespool mainitud kohtuotsuses *Stoß* meelde, et liikmesriikidel on hasartmängudest tulenevate ohtude vastase kaitse taseme kindlaksmääramisel lai kaalutusõigus. Seega ei ole nad igasuguse ühenduse tasandil ühtlustamise puudumisel selles valdkonnas kohustatud tunnustama teiste liikmesriikide poolt nimetatud valdkonnas välja antud lube. Samadel põhjustel ja arvestades internetis pakutavate hasartmängude ohte võrreldes traditsiooniliste hasartmängudega, võivad liikmesriigid keelata ka hasartmängude pakkumise internetis. Euroopa Kohus täpsustas siiski oma eespool viidatud kohtuotsuses *Carmen Media Group*, et selline kord, mis teeb erandi teenuste osutamise vabadusest, peab põhinema objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja varem teada olevatel kriteeriumidel, nii et liikmesriigi ametiasutuste kaalutusõiguse teostamine oleks piiritletud ja seda ei saaks meelevaldselt kasutada. Lisaks sellele peab iga niisuguse isiku käsituses, kelle suhtes sellisel erandil tuginevat piiravat meetet kohaldatakse, olema tõhus kohtulik õiguskaitsevahend.

Euroopa Kohus otsustas lõpetuseks oma kohtuotsuses *Winner Wetten* (8. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-409/06), et tulenevalt vahetult kohaldatava liidu õiguse ülimuslikkusest ei või üleminekuperioodil jätkata selliste spordikihlvedude valdkonnas kehtivat avalik-õiguslikku monopolit käsitlevate liikmesriigi õigusnormide kohaldamist, mis hõlmavad asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabadusega vastuolus olevaid piiranguid, kuna need piirangud ei aita kaasa kihlvedudega seotud tegevuse ühtsele ja süstemaatilisele piiramisele, nagu nõuab Euroopa Kohtu praktika.

Lõpetuseks tuleb seoses kapitali vaba liikumisega erilist tähelepanu pöörata kohtuotsusele *komisjon vs. Portugal* (8. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-171/08). Euroopa Kohtul tuli selles kohtuasjas hinnata, kas EÜ artikliga 56 on kooskõlas selline erikord, milles Portugali riigile kuuluvad nn *golden shares* aktsiad erastatud äriühingus Portugal Telecom, mis hõlmasid eriõigusi, mis puudutasid vähemalt kolmandiku juhatuse liikmete valimist, juhatuse hulgast valitavate kindla arvu täidesaatva komisjoni liikmete valimist, vähemalt ühe valituks osutunud juhatuse liikme nimetamist spetsiaalselt teatud juhtimisküsimustega tegelemiseks ning oluliste otsuste vastuvõtmist aktsionäride üldkoosolekul. Euroopa Kohus otsustas, et kuna Portugali Vabariik säilitas sellised eriõigused,

mis annavad talle õiguse mõjutada selle äriühingu juhtimist, mis ei ole kooskõlas tema osaluse ulatusega, siis on Portugali Vabariik rikkunud EÜ artiklist 56 tulenevaid kohustusi. Seoses EÜ artiklis 58 lubatud eranditega tuletas Euroopa Kohus meelde, et avalikule julgeolekule või käesoleval juhul vajadusele tagada juurdepääs telekommunikatsioonivõrgule kriisi- ja sõjaolukorras või terrorismiohu korral saab tugineda ainult siis, kui ühiskonna põhihuvisid ähvardav oht on reaalne ja piisavalt tõsine. Seoses kõnealuse piirangu proportsionaalsusega kahjustab lõpetuseks selline ebakindlus, mis tekib asjaolust, et ei liikmesriigi seadus ega ka asjaomase äriühingu põhikiri ei määra kindlaks neid kriteeriume, millistel asjaoludel võib selliseid erioigusi kasutada, tõsiselt kapitali liikumise vabadust, kuna see annab liikmesriigi ametiasutustele nimetatud õiguste teostamiseks niivõrd suure kaalutlusruumi, et seda kaalutlusruumi ei saa pidada proportsionaalseks taotletava eesmärgiga.

Teenuste osutamise vabaduse spetsiifilises sektoris, mis on seotud hangetega, on kohtupraktikat samuti edasi arendatud. Sarnaselt kuulsatele kohtuasjadele *Viking Line* (11. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-438/05) ning *Laval un Partneri* (18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-341/05) kerkis kohtuasjas *komisjon vs. Saksamaa* (15. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-271/08) küsimus, kuidas hangete valdkonnas ühitada kollektiivlääbirääkimiste õigus ning asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõtted. Selles kohtuasjas oli komisjoni hagi ese nõue tuvastada, et Saksamaa Liitvabariik on tööandjapensioniskeemiga seotud teenuste lepingute sõlmimisel, millega rakendatakse tööturu osapoolte läbi räägitud kollektiivlepingut, rikkunud direktiivist 92/50/EMÜ¹⁷ ja direktiivist 2004/18/EÜ¹⁸ tulenevaid kohustusi. Komisjon leidis, et selliste lepingute vahetul sõlmimisel Euroopa Liidu tasandil hanketeadet avaldamata kollektiivlepingu (mis käsitleb kohaliku omavalitsuse teenistujate töötasu asendamist pensionimaksetega) §-s 6 nimetatud asutuste ja ettevõtjatega on liikmesriik rikkunud nimetatud direktiividest tulenevaid kohustusi ning asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõtteid. Saksamaa Liitvabariik väitis, et vaidlusaluste lepingute sõlmimine toimus erilises, kollektiivse töölepingu rakendamise kontekstis.

Euroopa Kohus oli selles kohtuotsuses seisukohal, et kollektiivlääbirääkimiste õiguse põhiõiguslikust olemusest ja kollektiivlepingu, mis käsitleb kohaliku omavalitsuse teenistujate töötasu asendamist pensionimaksetega, sotsiaalsest eesmärgist ei tulene iseenesest, et kohalikest omavalitsustest tööandjad võivad jätta täitmata direktiivides 92/50 ja 2004/18 sätestatud nõuded, millega rakendatakse asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõtteid riigihangete valdkonnas. Kollektiivlääbirääkimiste põhiõiguste teostamine peab seega vastama EL-i toimimise lepinguga kaitstud vabadustest tulenevatele nõuetele ning see peab toimuma kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Olles samm-sammult kontrollinud erinevaid põhjendusi, mis võivad õigustada selliste hankemenetlusi käsitlevate Euroopa õigusnormide kohaldamata jätmist vaidlusaluste lepingute sõlmimisel, nagu töötajate osalemine selle üle otsustamises, keda valida töötasu pensionimaksetega asendamise elluviimise organiks, solidaarsuselemendid, millele asjaomase kollektiivlepinguga silmas peetud asutuste ja ettevõtjate pakkumused tuginevad, või veel nende asutuste ja ettevõtjate kogemused ja finantskindlus, järeldas Euroopa Kohus, et nimetatud hankemenetluse valdkonna direktiivide järgimine ei olnud kõnealuses asjas ühildamatu asjaomase kollektiivlepinguga taotletava sotsiaalse eesmärgiga. Euroopa Kohus tuvastas lõpetuseks, et kõnealuses asjas olid täidetud tingimused, millest nimetatud direktiivide kohaselt sõltub kvalifitseerimine „riigihankena“. Kohus märkis ühelt poolt, et kohalikest omavalitsustest tööandjad, isegi kui nad teevad tööandjapensioni

¹⁷ Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT 1992, L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 322).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132).

osas vaid valiku eelnevalt kollektiivlepingus kindlaks määratud valikute hulgast, on siiski hankijad, kuna nad olid kõnealuses asjas rakendatava kollektiivlepingu läbirääkimistel esindatud. Kohus leidis teiselt poolt, et kollektiivsed kindlustuslepingud pakuvad neid sõlmivatele tööandjatele otsest majanduslikku huvi, nii et tegemist on rahaliste huvidega seotud lepingutega. Euroopa Kohus järeldas sellest tulenevalt selles kohtuasjas, et Saksamaa Liitvabariik on rikkunud kohustust esitada vastavalt riigihankealastele Euroopa direktiividele vaidlusaluste kollektiivlepingute kohaldamise käigus lepingute sõlmimisel hanketeade.

Direktiivi 2004/18 (ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta) tõlgendamine oli ka ühe teise Euroopa Kohtu olulise kohtuotsuse esemeks, mis tehti 18. novembril 2010 (otsus kohtuasjas C-226/09: *komisjon vs. Iirimaa*). Kõnealuses kohtuasjas tulenes probleem sellest, et hankija, kuigi ta ei olnud hanketeates kohustatud täpsustama suhtelist osakaalu, mille ta igale valitud kriteeriumile omistab, tegi seda siiski ja seda pärast ettevõtjatele pakkumuse esitamiseks ette nähtud tähtaja möödumist. Komisjon esitas hankijaks oleva liikmesriigi vastu liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, väites, et liikmesriik on rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet ja läbipaistvuse kohustust.

Euroopa Kohus tuvastas esmalt, et kuigi kohustus täpsustada iga IIA lisa kohaldamisalasse kuuluva riigihankelepingu sõlmimise kriteeriumi osakaalu vastab nõudele tagada võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine ja sellest tuleneva läbipaistvuse tagamise kohustuse täitmine, ei ole siiski põhjendatud asuda seisukohale, et konkreetse sellekohase sätte puudumisel tuleb IIB lisa kategooria riigihangete puhul minna nii kaugele, et nõuda hankijalt, kes otsustab siiski selliseid täpsustusi anda, et ta teeks seda kohustuslikult enne pakkumuste esitamiseks antud tähtaja möödumist. Euroopa Kohus oli arvamisel, et kriteeriumide suhtelist osakaalu kindlaks määraes hankija vaid täpsustas esitatud pakkumuste hindamise meetodit. Kohus otsustas seevastu, et vaidlusaluste riigihankelepingu sõlmimise kriteeriumide muutmine pärast pakkumuste esimest hindamist rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet ja sellest tulenevat läbipaistvuse tagamise kohustust. See muutmine on vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt nendest liidu õiguse aluspõhimõtetest tuleneb hankija kohustus kasutada kogu menetluse ajal pakkumuste hindamise kriteeriumide suhtes sama tõlgendust.

Töötajate vaba liikumise valdkonnas tuleb tähelepanu pöörata kohtuasjale *Olympique Lyonnais* (16. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-325/08), mis käsitleb elukutselise jalgpalli valdkonnas kohaldatavate õigusnormide kooskõla ELTL artikliga 45. Nimetatud õigusnormide kohaselt on „lootustandev“ mängija kohustatud tasuma kahjuhüvitist, kui ta sõlmib oma väljaõppeperioodi lõppedes elukutselise mängija lepingu mitte klubiga, mis talle väljaõppe andis, vaid teise liikmesriigi klubiga. Euroopa Kohus kontrollis oma otsuses esmalt, kas vaidlusalused õigusnormid kuuluvad tegelikult ELTL artikli 45 kohaldamisalasse. Kõnealuses asjas oli vaatluse all Prantsuse jalgpalliliidu elukutselise jalgpalli harta. Euroopa Kohus oli arvamisel, et sel hartal on kollektiivlepingu staatus, mille eesmärk on reguleerida tasustatud tööd ja mis seeläbi kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse. Euroopa Kohus sedastas seejärel, et vaatlusalune kord võib pärssida „lootustandva“ mängija tahet kasutada oma õigust liikumisvabadusele. Järelikult piirab selline kord töötajate vaba liikumist. Siiski, nagu Euroopa Kohus on kohtuotsuses *Bosman*¹⁹ juba otsustanud, siis võttes arvesse sporditegevuse ja eriti jalgpalli suurt ühiskondlikku tähtsust liidus, tuleb noorte mängijate värbamise ja väljaõppe soodustamist pidada õiguspäraseks eesmärgiks. Euroopa Kohus järeldas seega, et ELTL artikliga 45 ei ole vastuolus süsteem, mis kindlustab selle eesmärgi saavutamiseks väljaõppe taganud klubile hüvitise maksmise, kui noormängija sõlmib oma väljaõppeperioodi lõppedes elukutselise mängija lepingu teise liikmesriigi klubiga, tingimusel et selline kord suudab

¹⁹ 15. detsembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-415/93: *Bosman* (EKL 1995, lk I-4921).

nimetatud eesmärgi täitmist tagada ega ületa selle saavutamiseks vajalikku. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks ei ole seevastu vajalik selline kord, nagu on vaatluse all põhikohtuasjas, kuna kahjuhüvitise, mida „lootustandvalt“ mängijalt võidakse nõuda, summa ei ole seotud väljaõppe tegelike kuludega.

Töötajatega seotud valdkonnas tegi Euroopa Kohus samal kuupäeval veel kaks kohtuotsust (23. veebruari 2010. aasta otsused kohtuasjas C-310/08: *Ibrahim* ja kohtuasjas C-480/08: *Teixeira*), mis puudutasid määruse (EMÜ) nr 1612/68 (töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires)²⁰ artikli 12 tõlgendamist ja täpsemalt selle seost direktiiviga 2004/38/EÜ (liidu kodanike vaba liikumise kohta)²¹. Neis kahes kohtuasjas keeldusid liikmesriigi ametiasutused andmast hagejatele ja nende lastele eluasemetoetust, põhjendusel et neil ei olnud liidu õigust kohaldades Ühendkuningriigis elamise õigust. Üks neist elas nimelt lahus oma abikaasast, kes pärast Ühendkuningriigis töötamist lahkus lõpuks sellest riigist, ning teine, kes elas samuti oma abikaasast lahus, oli ise kaotanud töötaja staatuse. Kuna nende lapsed jätkasid siiski õpinguid Ühendkuningriigis, tuginesid hagejad eespool viidatud määruse artiklile 12, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud oma kohtuotsuses *Baumbast ja R*²². Kinnitades oma kohtupraktikat, tuletas Euroopa Kohus meelde, et nimetatud määruse artikkel 12 võimaldab anda lapsele seoses tema õigusega hariduse kättesaadavusele vastuvõtvast liikmesriigis autonoomse elamisõiguse ning nõuab selleks üksnes seda, et laps oleks liikmesriigis elanud vähemalt ühega oma vanematest ajal, mil viimane elas seal töötaja staatuses. Sellega seoses ei oma mingit tähtsust asjaolu, et lapse vanemad on vahepeal lahutanud või et ainult üks vanematest on liidu kodanik ja see vanem ei ole enam võõrtöötaja vastuvõtvast liikmesriigis. Euroopa Kohus oli seega arvamisel, et määruse artiklit 12 tuleb kohaldada sõltumatult teistest liidu õiguse sätetest, mis reguleerivad teises liikmesriigis elamise õiguse kasutamise tingimusi; Euroopa kodanike vaba liikumist käsitleva uue direktiivi jõustumine ei ole seda sõltumatust küsitavaks muutnud. Sellest sõltumatusest järeldusi tehes sedastas Euroopa Kohus seejärel, et võõrtöötaja õpinguid jätkavat last tegelikult kasvatava vanema elamisõigus ei sõltu sellest, kas tal on piisavalt vahendeid, et mitte koormata vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalsüsteemi. Lõpetuseks täpsustas Euroopa Kohus ka teises kohtuasjas (eespool viidatud kohtuasi *Teixeira*), et üldiselt lõpeb võõrtöötaja last tegelikult kasvatava vanema elamisõigus, kui see laps käib vastuvõtvast liikmesriigis koolis, selle lapse täisealiseks saamisega, välja arvatud juhul, kui lapsel on õpingute jätkamiseks ja lõpetamiseks jätkuvalt vaja selle vanema kohalolu ja hoolitsust. Seega kuulub selle hindamine, kas tegelikult on tegemist sellise juhtumiga, liikmesriigi kohtu pädevusse.

Õigusaktide ühtlustamine

Kuna ei ole võimalik anda täielikku ülevaadet kogu kohtupraktikast selles valdkonnas, mis on kõikidest valdkondadest kõige eripalgelisem, arvestades liidu seadusandja sekkumise järjest ulatuslikumat laienemist kõige erinevamatele valdkondadele, on siinkohal otsustatud panna rõhk kahele valdkonnale – kaubandustavad üldiselt, pöörates erilist tähelepanu tarbijakaitse ulatusele, ning telekommunikatsioon –, viidates samuti mõnele teisele kohtuasjale, arvestades nende ilmselget tähtsust.

²⁰ Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrus (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15).

²¹ Vt joonealune märkus nr 10.

²² Euroopa Kohtu 17. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-413/99: *Baumbast ja R* (EKL 2002, lk I-7091).

Ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade valdkonnas on direktiivi 2005/29/EÜ²³ tõlgendatud sel aastal kahel korral. Selle direktiiviga on täielikult ühtlustatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade seotud norme ning selle I lisas on kehtestatud ammendav loetelu 31 kaubandustavast, mida loetakse selle direktiivi artikli 5 lõike 5 kohaselt ebaausaks kõigil tingimustel. Nagu on selgelt täpsustatud nimetatud direktiivi põhjenduses 17, on need ainsad kaubandustavad, mille võib lugeda ebaausaks, hindamata iga üksikjuhtumi vastavust selle direktiivi artiklite 5–9 sätetele.

Ühes kohtuasjas – *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag* (9. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-540/08) – otsustas Euroopa Kohus, et nimetatud direktiivi tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, milles on ette nähtud üldine lisahüvedega müügi keeld ja mille eesmärk ei ole ainuüksi tarbijakaitse, vaid milles on ka muud eesmärgid. Sellist tava, mis seisneb tarbijatele seoses mingi kauba või teenuse ostmisega lisahüvede pakkumises, selle direktiivi I lisas ei esine ning seetõttu ei saa see olla keelatud kõigil tingimustel, vaid üksnes juhul, kui üksikjuhtumi hindamine võimaldab tõendada, et selle puhul on tegemist ebaausa tavaga. Seega asjaolu, et seoses ajalehe ostmisega antakse võimalus osaleda auhinnamängus, ei kujuta endast ebaausat kaubandustava nimetatud direktiivi artikli 5 lõike 2 tähenduses üksnes seetõttu, et selline osalemise võimalus on vähemalt osale sihtrühmast mitte küll ainus, kuid siiski määrav põhjus ajalehe ostmiseks.

Teises kohtuasjas – *Plus Warenhandelsgesellschaft* (14. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-304/08) – otsustas Euroopa Kohus, et sama direktiiviga on vastuolus ka sellised liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt on põhimõtteliselt keelatud niisugused kaubandustavad, mis seavad tarbijate osalemise auhinna- või õnnemängust sõltuvusse kauba või teenuse ostmisest, võtmata arvesse juhtumi konkreetseid asjaolusid. Euroopa Kohus märkis esmalt, et niisugused reklaamikampaaniad, mis seavad tarbija tasuta loteriis osalemise sõltuvusse teatud hulga kaupade või teenuste ostmisest, kujutavad endast kaubandustegevust, mis kuulub ettevõtja turunduse valdkonda ja mis on vahetult seotud ettevõtja edendamise. Järelikult kujutavad nad endast kaubandustavasid selle direktiivi mõttes ning kuuluvad seega direktiivi kohaldamisalasse. Euroopa Kohus tuletas seejärel meelde, et samas direktiivis, mis ühtlustab täielikult õigusnormid, on sõnaselgelt ette nähtud, et liikmesriigid ei tohi võtta piiravaid meetmeid, kui on kehtestatud selle direktiiviga ja seda isegi kõrgema tarbijakaitse taseme saavutamise tagamiseks. Kuna selles kohtuasjas käsitletud tava ei ole mainitud ka I lisas, tuvastas Euroopa Kohus, et see ei saa olla keelatud, ilma et iga juhtumi faktilisi asjaolusid arvesse võttes tehtaks kindlaks, kas see on „ebaaus“, arvestades direktiivis toodud kriteeriume. Nende kriteeriumide seas on eelkõige vajadus kindlaks teha, kas see tava moonutab oluliselt või tõenäoliselt moonutab oluliselt keskmise tarbija majanduskäitumist seoses mingi tootega.

Euroopa Kohtul paluti sel aastal kahel korral tõlgendada ka direktiivi 93/13/EMÜ²⁴ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes.

Ühes kohtuasjas – *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* (3. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-484/08) – tuletas Euroopa Kohus meelde, et nimetatud direktiiviga kehtestatud

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 149, lk 22).

²⁴ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

tarbijakaitseüsteem põhineb ideel, et tarbija on suhetes müüja või teenuseosutajaga nõrgemal positsioonil, mis puudutab nii tarbija võimet pidada läbirääkimisi kui ka tema teavitatuse taset – seetõttu peab tarbija nõustuma müüja või teenuseosutaja eelnevalt kehtestatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu. Selle direktiiviga ühtlustati ebaõiglaseid lepingutingimusi käsitlevaid siseriiklikke õigusnorme vaid osaliselt ja minimaalselt, jättes liikmesriikidele võimaluse kindlustada tarbijatele kõrgem kaitstuse tase kui see, mis on direktiivis ette nähtud. Euroopa Kohus rõhutas seega, et liikmesriikidel on võimalus nimetatud direktiivi kogu reguleerimisalas vastu võtta või säilitada rangemad sätted kui need, mis on ette nähtud direktiivis endas, tingimusel et nende eesmärk on tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase. Euroopa Kohus järeldas seega, et selle direktiiviga ei ole vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid, millega lubatakse selliste lepingutingimuste ebaõiglase iseloomu kohtulikku kontrolli, mis puudutavad lepingu põhiobjekti mõistet või hinna ja tasu vastavust vastutehinguna pakutavatele teenustele või kaupadele, isegi kui need tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

Teises kohtuasjas – *VB Pénzügyi Lízing* (9. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-137/08) – tuli Euroopa Kohtul täpsustada kohtuotsust *Pannon GSM* (4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-243/08) (vt Aastaruanne 2009). Kohus tuletas meelde, et ELTL artiklit 267 tuleb tõlgendada nii, et Euroopa Liidu Kohtul on pädevus tõlgendada direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 ja selle lisas kasutatud mõistet „ebaõiglane lepingutingimus” ning selgitada, milliseid kriteeriume võib või peab liikmesriigi kohus arvesse võtma lepingutingimuse selle direktiivi sätetele vastavuse hindamisel, kusjuures see kohus peab otsustama neid kriteeriume arvesse võttes konkreetse lepingutingimuse kvalifikatsiooni üle kõne all oleva asja asjaolusid arvestades. Lepingutingimuse ebaõigluse hindamisel võetakse arvesse lepingu objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevale asjaoludele, sealhulgas asjaolule, et tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduv tingimus, mis määrab vaidluse allumise üksnes kohtule, mille tööpiirkonnas asub müüja või teenuste osutaja asukoht, on lepingusse lisatud ilma, et selle suhtes oleks eraldi kokku lepitud. Euroopa Kohus otsustas samuti, et liikmesriigi kohus peab võtma omal algatusel uurimismeetmed, et teha kindlaks, kas tema menetluses oleva kohtuvaidluse esemeks olevas müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduv erandlikku kohtualuvust määrav tingimus kuulub direktiivi 93/13 kohaldamisalasse ning kui see on nii, uurima omal algatusel sellise tingimuse võimalikku ebaõiglast olemust. Liidu seadusandja poolt ette nähtud tarbijakaitse tõhususe tagamiseks olukorras, mida iseloomustab müüja või teenuste osutaja vaheline ebavõrdsus, mida ei saa tasakaalustada ainult välise, lepingupooltest sõltumatu positiivse sekkuamisega, peab liikmesriigi kohus seega kõikidel juhtudel ja olenemata liikmesriigi õiguse normidest tuvastama, kas vaidlusalune tingimus on või ei ole müüja või teenuseosutaja ja tarbija vahel eraldi kokku lepitud.

Mis puudutab järgmisena tarbijakaitset seoses väljaspool äriruume sõlmitud lepingutega, siis kohtuasjas *E. Friz* (15. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-215/08) otsustas Euroopa Kohus, et direktiiv 85/577/EMÜ²⁵ on kohaldatav sellise lepingu suhtes, mille müüja või teenuseosutaja on tarbijaga sõlminud tarbija kutseta tarbija kodus ja mis käsitleb tarbija liitumist seltsingu vormis moodustatud kinnisvarafondiga, kui liitumise esmane eesmärk ei ole mitte selle seltsingu liikmeks saamine, vaid raha paigutamine. Euroopa Kohus täpsustas, et seega ei ole direktiivi 85/577 artikli 5 lõikega 2 vastuolus niisugune liikmesriigi norm, mille kohaselt juhul, kui tarbija taganeb tema taotluseta sõlmitud koduukselepinguga ettenähtud liitumisest sellise kinnisvarafondiga, siis on tal selle seltsingu vastu nõudeõigus summa osas, mis leitakse vastavalt tema panuse väärtusele fondiga liitumisest taganemise kuupäeval, ja seega võib ta tagasi saada summa, mis on tema panusest

²⁵ Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiiv 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool äriruume sõlmitud lepingute korral (EÜT L 372, lk 31; ELT eriväljaanne 15/01, lk 262).

väiksem või olla kohustatud osalema nimetatud fondi kahjumi katmisel. Nimelt, kuigi puudub küll vähimgi kahtlus, et nimetatud direktiivi eesmärk on tarbijakaitse, ei tähenda see, et nimetatud kaitse oleks absoluutne. Nii selle direktiivi üldisest ülesehitusest kui ka selle direktiivi mitmest sättest tuleneb, et kõnealusele kaitsele kehtivad teatavad piirangud. Mis puudutab konkreetsemalt taganemisõiguse kasutamise õiguslikke tagajärgi, siis taganemisest teatamine toob nii tarbija kui ka ettevõtja jaoks kaasa esialgse olukorra taastamise. Miski samas direktiivis sätestatust ei välista lisaks seda, et tarbijal võib teatud erijuhtudel olla ettevõtja ees kohustusi ja et ta võib olla sunnitud vajaduse korral võtma enda peale teatavad taganemisõiguse kasutamisest tulenevad õiguslikud tagajärjed.

Sarnase probleemiga seoses otsustas Euroopa Kohus kohtuasjas *Heinrich Heine* (15. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-511/08), mis käsitleb tarbijakaitset sidevahendi abil sõlmitud lepingute valdkonnas, et direktiivi 97/7/EÜ²⁶ artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teist lauset ja lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt võib tarnija sidevahendi abil sõlmitud lepingu puhul nõuda kauba kättetoimetamiskulusid tarbijalt, kui tarbija on kasutanud taganemisõigust. Nimetatud direktiivi sätete, mis puudutavad taganemise õiguslikke tagajärgi, selge eesmärk on mitte pärssida tarbija soovi taganemisõigust kasutada. Seega oleks selle eesmärgiga vastuolus tõlgendada neid sätteid nii, et need annavad liikmesriikidele õiguse lubada, et sellise lepingust taganemise puhul jäävad kättetoimetamiskulud tarbija kanda. Lisaks sellele ohustaks tarbijalt peale kauba vedamisega seotud otseste kulude kättetoimetamise kulude nõudmine sidevahendi abil sõlmitud lepingu poolte riskide tasakaalustatud jaotust, sest kõik kauba vedamisega seonduvad kulud jääksid tarbija kanda.

Kaubandustavade seoses tuleb viimasena tähelepanu juhtida kohtuasjale *Lidl* (18. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-159/09), milles vaidlus tekkis ühe supermarketi reklaamikampaaniast. Viimane avaldas kohalikus ajalehes reklaami, milles võrreldi kassatšেকে, millel olid loetletud kaubad, peamiselt toiduained, mis olid ostetud vastavalt kahest supermarketite ketist, ning mille kohaselt oli toodete hind kokku erinev, mille asjaomane konkurent vaidlustas. Euroopa Kohus märkis esmalt, et direktiivi eksitava ja võrdleva reklaami kohta²⁷ tuleb tõlgendada nii, et ainuüksi asjaolu, et toiduained erinevad üksteisest nende söögikõlblikkuse ja tarbijale meeldimise poolest tulenevalt nende valmistamise viisist ja kohast, koostisainetest ja nende valmistaja isikust, ei välista, et nende toodete võrdlemine võib vastata selles sättes ette nähtud nõuetele, mille kohaselt peavad need rahuldama samu vajadusi või olema mõeldud samaks otstarbeks, teisisõnu olema omavahel piisavalt asendatavad.²⁸ Nimelt viib otsustus, et ei tohi võrrelda kahte toiduinert, mis ei ole identsed, selleni, et eriti olulist tarbekaupade kategooriat ei ole võimalik tegelikult võrdlevalt reklaamida. Euroopa Kohus lisas, et reklaam, milles võrreldakse kahe konkureeriva kaupluseketi turustatavate toidukaupade tootevaliku hindasid, võib olla eksitav²⁹, eelkõige, kui kõikide asjas tähtsust omavate asjaolude, nimelt selle reklaamiga kaasneva teabe ja puuduva teabe alusel jõutakse järeldusele, et märkimisväärne hulk tarbijaid, kellele see reklaam on suunatud, võttis otsustuse vastu ekslikult, uskudes, et reklaami avaldaja poolt välja valitud tooted näitavad viimase üldist hinnataset tema konkurendiga võrreldes ja need tarbijad teostavad oma ooste nimetatud reklaami abil

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiiv 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral (EÜT L 144, lk 19; ELT eriväljaanne 15/03, lk 319).

²⁷ Nõukogu 10. septembri 1984. aasta direktiiv 84/450/EMÜ, mis käsitleb eksitava reklaamiga seotud liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamist (EÜT L 250, lk 17; ELT eriväljaanne 15/01, lk 227), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 1997. aasta direktiiviga 97/55/EÜ, arvates selle hulka võrdleva reklaami (EÜT L 290, lk 18; ELT eriväljaanne 15/03, lk 365).

²⁸ Direktiivi 84/450 (eksitava ja võrdleva reklaami kohta), muudetud direktiiviga 97/55, artikli 3a lõike 1 punkt b.

²⁹ Direktiivi 84/450 (eksitava ja võrdleva reklaami kohta), muudetud direktiiviga 97/55, artikli 3a lõike 1 punkt a.

ning ostavad esmatarbekaubad tavaliselt pigem reklaami avalikustajalt kui mõnelt tema konkurendilt, uskudes samuti ekslikult, et kõik reklaami avalikustaja tooted on odavamad kui tema konkurendil. See võib olla eksitav ka juhul, kui jõutakse järeldusele, et üksnes hinna alusel teostatavaks võrdluseks on välja valitud toiduained, mis on tegelikult erineva olemusega ja mõjutavad seeläbi tunduvalt keskmise tarbija valikut, ilma et need erinevused nähtuksid asjaomasest reklaamist. Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus, et kontrollitavuse tingimus³⁰ eeldab, et reklaami puhul, milles võrreldakse kahe kaubavaliku hindu, oleks need kaubad nimetatud reklaamsõnumis sisalduva teabe põhjal üksikult ja konkreetselt identifitseeritavad, võimaldades adressaadil olla kindel, et teda on nõuetekohaselt teavitatud esmatarbekaupade kavatsetavate ostudega seonduvast.

Telekommunikatsioonisektoriga seoses on sel aastal tehtud eriti palju kohtuotsuseid. Esmalt, kohtuasi *Polska Telefonia Cyfrowa* (1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-99/09) võimaldas Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 2002/22/EÜ (universaalteenuste direktiiv)³¹ artikli 30 lõiget 2, mis puudutab numbrite teisaldatavuse tasu, mis võimaldab mobiiltelefoniside abonendil säilitada operaatori vahetamisel sama numbri. Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt tuleb nimetatud artiklit tõlgendada selliselt, et riigi reguleeriv asutus peab võtma arvesse kulusid, mis mobiilsidevõrgu operaatoritel seoses numbri teisaldatavuse teenuse osutamisega tekivad, kui nad hindavad, kas tarbijate poolt makstav tasu mõjutab neid selle teenuse kasutamisest loobuma. Samas säilib reguleerival asutusel pädevus otsustada, et operaatorite poolt nõutava tasu maksimaalne suurus peab olema väiksem kui viimastele tekkinud kulu, seda juhul, kui ainult kulude põhjal välja arvatud tasu mõjutab kasutajaid loobuma teisaldatavuse võimaluse kasutamisest.

Telekommunikatsiooni valdkonnas tuleb mainida ka kohtuasja *Alasini jt* (18. märtsi 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-317/08, C-318/08, C-319/08 ja C-320/08), milles Euroopa Kohus vastas ühele eelotsuse küsimusele tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte tõlgendamise kohta niisuguste siseriiklike õigusnormide puhul, mis näevad teatavates universaalteenuse direktiivi³² kohaldamisalasse kuuluvates vaidlustes teenusepakkujate ja lõppkasutajate vahel kohtule esitatavate hagide vastuvõetavuse tingimusena ette kohustusliku kohtuvälise lepituskatse. Euroopa Kohus oli arvamusel, et nimetatud direktiivi artikli 34 lõige 1 näeb liikmesriikidele ette eesmärgi luua selle direktiiviga reguleeritud valdkondadega seotud tarbijaid hõlmavate vaidlustega tegelemiseks kohtuvälised menetlused. Liikmesriigi õigusnormidega, millega kehtestati kohtuvälise lepitusmenetlus ja muudeti selle kasutamine enne kohtusse pöördumist kohustuslikuks, ei kahjusta nimetatud direktiivis silmas peetud üldise huvi eesmärki ning need võivad isegi selle kasulikkude mõju tugevdada, kuivõrd vaidluste lahendamine on kiirem ja vähem kulukas ning nimetatud õigusnormide tõttu on vähenenud kohtute töökoormus. Euroopa Kohus kinnitas seega, et lisaetapp kohtusse pöördumiseks, mis kujutab endast kohtueelset lepitusmenetlust ja mille asjaomased õigusnormid on teinud kohustuslikuks, ei ole vastuolus võrdsuse, tõhususe ja tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttega, kuna selle tulemus ei ole pooltele siduv otsus, sellega ei kaasne olulist viivitust kohtusse pöördumisel, see ei tekita pooltele liiga suuri kulusid, tingimusel et nimetatud lepitusmenetlust saab kasutada ka muul viisil kui elektroonilisel teel ja et erandjuhtudel või juhul, kui olukorra kiireloomulisus nõuab, on võimalik tagada esialgne õiguskaitse.

Seejärel, kohtuasjas *Vodafone jt* (8. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-58/08) tekkis Euroopa Kohtul võimalus otsuse tegemiseks määruse (EÜ) nr 717/2007 (milles käsitletakse rändlust

³⁰ Direktiivi 84/450 (eksitava ja võrdleva reklaami kohta), muudetud direktiiviga 97/55, artikli 3a lõike 1 punkt c.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul (universaalteenuse direktiiv) (EÜT L 108, lk 51; ELT eriväljaanne 13/29, lk 367).

³² Vt eelmine joonealune märkus.

üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes ühenduse piires)³³ kehtivuse kohta mitme üldkasutatavate mobiiltelefonivõrkude operaatori ja liikmesriigi ametiasutuste vahelise vaidluse raames, mis puudutas nimetatud määrust rakendavate liikmesriigi õigusnormide kehtivust. Käsitledes kolme temale esitatud eelotsuse küsimust, tuletas Euroopa Kohus esmalt meelde, et EÜ artikli 95 alusel vastu võetud määrusega nähakse ette ühine lähenemine eesmärgiga tagada, et maapealsete üldkasutatavate mobiiltelefonivõrkude kasutajad ei maksaks kogu ühendust hõlmava rändlusteenuse eest ülemäära kõrget hinda ning et erinevate liikmesriikide operaatorid saaksid tegutseda objektiivsetel kriteeriumidel põhinevas ühtses sidusas reguleerivas raamistikus; määrus aitab seeläbi kaasa siseturu sujuvale toimimisele, et saavutada tarbijakaitse kõrge tase ning säilitada mobiilsideoperaatorite vaheline konkurents. Teiseks, vastates küsimusele, kas on rikutud proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõtteid, kuna määrusega ei ole ette nähtud mitte üksnes hulgimüügi keskmise minutitasu ülempiiri, vaid see kehtestab ülempiiri ka jaemüügi hindadele, ning näeb ette kohustuse teavitada rändluskliente, otsustas Euroopa Kohus, et arvestades tema laia kaalutlusõigust selles valdkonnas, võis ühenduse seadusandja objektiivsetele kriteeriumidele ja ammendavale majanduslikule uurimusele tuginedes õigustatult järeldada, et ainuüksi hulgimüügiturgude reguleerimine ei anna samasugust tulemust nagu regulatsioon, mis hõlmab nii hulgi- kui ka jaemüügiturgu, ning seega oli viimatu nimetatu reguleerimine vajalik, ning et teavitamiskohustus tõstab hindade ülempiiri kehtestamise kasulikku mõju. Neid järeldusi jätkates leidis Euroopa Kohus, et subsidiaarsuse põhimõtet ei ole rikutud, arvestades hulgi- ja jaemüügihindade omavahelist ning ühise lähenemisviisi mõju, mis on kehtestatud nimetatud määrusega, mille taotletavat eesmärki võib paremini saavutada ühenduse tasandil.

Lõpetuseks sedastas Euroopa Kohus kohtuasjas *komisjon vs. Belgia* (6. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-222/08) – mille kontekst oli seotud komisjoni alustatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlusega, mis puudutas Belgia Kuningriigi poolt universaalteenuste direktiivi³⁴ artikli 12 lõike 1 ja artikli 13 lõike 1 ning IV lisa A osa osalist ülevõtmist –, esmalt, et kuna nimetatud direktiivis on kehtestatud ainult universaalteenuse osutamise netokulu arvutamise üldreeglid, siis kui liikmesriigi asutused leiavad, et see võib olla ettevõtjatele ebaõiglane koorem, ei ole asjaomane liikmesriik oma kohustusi rikkunud, kehtestades ise tingimused, mis võimaldavad kindlaks määrata, kas nimetatud koorem oli põhjendatud või mitte. Euroopa Kohus täpsustas teiseks, et ühendades universaalteenuse osutamise kohustusega ettevõtjale kaasneda võivate netokulude katmise mehhanismid sellel ettevõtjal lasuva ebaõiglase koormaga, soovis ühenduse seadusandja, leides, et nimetatud teenuse osutamise netokulu ei too kõigi ettevõtjate jaoks tingimata kaasa ülemäära koormat, välistada võimaluse, et kogu universaalteenuse osutamisega kaasnev netokulu tooks automaatselt kaasa õiguse hüvitisele. Neil tingimustel võib ebaõiglane koorem, mille olemasolu riigi reguleeriv asutus peab enne hüvitise määramist tuvastama, olla ainult see koorem, mis asjaomase ettevõtja jaoks on tema koorma kandmise võimet arvestades ülemäärane, arvestades teda iseloomustavaid asjaolusid (seadmete tase, majanduslik ja finantsseis, turuosa jne). Euroopa Kohus sedastas lisaks, et asjaomane liikmesriik, kellel oli sama direktiivi kohaselt kohustus kehtestada vajalikud mehhanismid, et hüvitada kahju ettevõtjatele, kellele on pandud ebaõiglane koorem, on oma kohustusi rikkunud, kui ta tuvastas üldiselt ja universaalteenuse pakkuja (ainus seda teenust pakkuv operaator) netokulude põhjal, et kõikidel ettevõtjatel, kellel lasus sellest momendist nimetatud teenuse pakkumise kohustus, tuli selle teenuse tõttu kanda ebaõiglast koormat, ega viinud läbi ühtaegu nii igal asjaomasel ettevõtjal tekkivaid netokulusid kui ka kõiki seda ettevõtjat iseloomustavaid asjaolusid hõlmavat konkreetset analüüsi. Euroopa Kohus tuletas lõpetuseks meelde, et

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. juuni 2007. aasta määrus (EÜ) nr 717/2007, milles käsitletakse rändlust üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes ühenduse piires ja millega muudetakse direktiivi 2002/21/EÜ (ELT L 171, lk 32).

³⁴ Vt joonealune märkus nr 31.

nimetatud direktiivist tulenevaid kohustusi rikub ka see liikmesriik, kes ei ole ette näinud, et universaalteenuse sotsiaalkomponendi netokulude arvutamisel võetaks arvesse seda teenust osutama kohustatud ettevõtjate poolt seeläbi saadavat ärilist eelist, sealhulgas mittevaralist kasu.

Kuigi nägime, et kohtupraktika on ühtlane kahes eriti tundlikus sektoris, ei ole õigusaktide ühtlustamise valdkonna kohtupraktikas see kaugeltki nii. Selle tõenduseks on esitatud paar järgmist kohtuasja.

Kohtuasjas *Monsanto Technology* (6. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-428/08) kerkis esimest korda küsimus DNA nukleotiidjärjestust puudutava Euroopa patendi ulatusest. Äriühing Monsanto, kes on alates 1996. aastast sellist DNA nukleotiidjärjestust puudutava Euroopa patendi omanik, mis sojataime DNA-sse sisestamisel muudab selle taime resistentseks teatava umbrohumürgi suhtes, soovis esitada vastulause Argentinast pärineva sellise sojajahu importimisele ühte liikmesriiki, mis on toodetud sellisest geneetiliselt muundatud sojast, kuna Monsanto leiutis ei ole Argentinast patendiga kaitstud. Liikmesriigi kohus, kelle poole pöörduti, soovis Euroopa Kohtult teada, kas ainuüksi Euroopa patendiga kaitstud DNA nukleotiidjärjestuse olemasolust piisab, et tegemist oleks Monsanto Euroopa patendi rikkumisega jahu Euroopa Liidus turustamisel. Euroopa Kohus oli arvamusel, et direktiiv 98/44/EÜ³⁵ kehtestab Euroopa patendi kaitse eelduseks, et patenditud tootes sisalduv või seda moodustav geneetiline teave täidab oma ülesannet selles samas materjalis. Euroopa Kohus märkis seoses sellega, et Monsanto leiutis täidab oma ülesannet siis, kui geneetiline teave kaitseb sojataime, millesse see on lisatud, umbrohumürgi toime eest. Seega ei saa seda DNA nukleotiidjärjestuse ülesannet enam kaitsta, kui see geneetiline teave esineb sojajahus vaid jäägi kujul, kusjuures sojajahu on surnud materjal, mis on saadud mitme sojatöötlemisprotsessi tulemusel. Järelikult on Euroopa patendiga ette nähtud kaitse välistatud, kui geneetiline teave on lakanud täitmast ülesannet, mida see täitis esialgses taimes, millest ta on saadud. Sellist kaitset ei anta lisaks põhjusel, et sojajahus sisalduv geneetiline teave võib millalgi uuesti oma ülesannet täita muus taimes. Nimelt oleks selleks, et teise taime suhtes tekiks Euroopa patendiga ette nähtud kaitse, vaja, et DNA nukleotiidjärjestus sisestataks tõhusalt sellesse taimesse. Neil asjaoludel ei saa Monsanto direktiivile 98/44 tuginedes keelata Argentinast pärineva sellise sojajahu turustamist, mis sisaldab tema biotehnoloogilist leiutist jäägi kujul. Euroopa Kohus märkis lõpetuseks, et nimetatud direktiiviga ei ole vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm, millega antakse patenditud DNA nukleotiidjärjestusele iseenesest absoluutne kaitse, sõltumata sellest, kas DNA täidab materjalis, mis seda sisaldab, oma ülesannet või mitte. Kuna sama direktiivi sätted näevad ette selle ülesande tegeliku täitmise kriteeriumi, siis on nende näol tegemist selle valdkonna ammendava ühtlustamisega Euroopa Liidu tasandil.

Kohtuasjas *Association of the British Pharmaceutical Industry* (22. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-62/09) tuli Euroopa Kohtul taas tõlgendada direktiivi 2001/83/EÜ³⁶. Kuigi ravimite reklaamimisel arstidele või apteekritele on põhimõtteliselt keelatud neile anda, pakkuda või lubada mingeid rahalisi soodustusi või mitterahalisi hüvitisi, otsustas Euroopa Kohus, et selle direktiiviga ei ole vastuolus sellised rahalised soodustusprogrammid, mille on sisse seadnud rahvatervise eest vastutavad liikmesriigi ametiasutused, et vähendada oma valdkonna kulutusi ja soodustada seda, et arstid kirjutavad teatavate patoloogiate raviks välja konkreetse nimetusega ravimeid, mis sisaldavad muud toimeainet kui varem välja kirjutatud ravim või siis ravim, mis oleks võidud soodustusprog-

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 1998. aasta direktiiv 98/44/EÜ biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse kohta (EÜT L 213, lk 13; ELT eriväljaanne 13/20, lk 395).

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiiv 2001/83/EÜ inimtervishoiu kasutatavate ravimite käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 68), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiviga 2004/27/EÜ (ELT L 136, lk 34; ELT eriväljaanne 13/34, lk 262).

rammi puudumisel välja kirjutada. Üldiselt ei taotle liikmesriigi paika pandud tervishoiupoliitika ja sellesse suunatud avaliku sektori kulutused mingit tulu saamise ega ärilist eesmärki. Sellist rahalist soodustusprogrammi, mis moodustab sellise poliitika osa, ei saa seega pidada ravimite ärilise müügiedenduse valdkonda kuuluvaks tegevuseks. Euroopa Kohus tuletas siiski meelde, et pädevad ametiasutused on kohustatud tegema farmaatsiatööstuse esindajatele kättesaadavaks teabe, mis näitab, et asjaomane programm tugineb objektiivsetele kriteeriumidele ning et omamaiste ja teistest liikmesriikidest pärinevate ravimite vahel ei toimu diskrimineerimist. Lisaks peavad need ametiasutused sellise programmi avalikustama ja tegema neile esindajatele kättesaadavaks hinnangud, mis näitavad ära terapeutilise vastavuse selle programmi esemeks olevasse ravimiklassi kuuluvate kättesaadavate toimeainete vahel.

Kohtuasjas *komisjon vs. Saksamaa* (9. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-518/07), mis puudutab isikuandmete töötlemist, otsustas Euroopa Kohus, et liikmesriikide järelevalveasutuste sõltumatuse tagatise, mis on ette nähtud direktiivis 95/46/EÜ³⁷, eesmärk on tagada isikuandmete töötlemisel üksikisikute kaitset käsitlevate sätete järgimise üle teostatava kontrolli tõhusus ja usaldusväärsus ning seda tuleb tõlgendada nimetatud eesmärki arvestades. Sõltumatuse tagatist ei kehtestatud mitte selleks, et anda nendele asutustele endile ning nende töötajatele eriline seisund, vaid eesmärgiga tugevdada nende isikute ja asutuste kaitset, keda järelevalveasutuste otsused puudutavad, järelevalveasutused peavad seega oma ülesannete täitmisel tegutsema objektiivselt ja erapooletult. Selleks peavad järelevalveasutused, kes on pädevad teostama järelevalvet isikuandmete töötlemise üle erasektoris, olema sõltumatud, mis võimaldab neil täita oma ülesandeid välise mõjuta. See sõltumatus välistab mitte ainult kontrollile allutatud asutuste mõju, vaid ka igasugused ettekirjutused ja muu otsese või kaudse välise mõju, mis võib seada kahtluse alla nimetatud järelevalveasutuste poolt oma kohustuse täitmise, milleks on eraelu puutumatuse kaitse ning isikuandmete vaba liikumise vahel õiglase tasakaalu kehtestamine. Pelk oht, et riiklikku järelevalvet teostavad asutused võiksid poliitiliselt mõjutada järelevalveasutuste otsuseid, on piisav selleks, et takistada viimati nimetatute poolt nende ülesannete täitmisel sõltumatult tegutsemist. Ühelt poolt võib seoses riiklikku järelevalvet teostava asutuse otsustuspraktikaga kujuneda välja järelevalveasutuste „ennetav kuulekus“. Teiselt poolt nõuab nendele järelevalveasutustele pandud eraelu puutumatuse kaitsja roll, et nende otsused ning seega ka nemad ise oleksid väljaspool igasugust erapoolikuse kahtlust. Riiklik järelevalve nendele järelevalveasutustele üle ei ole seega kooskõlas sõltumatuse nõudega.

Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas tehtud kohtuotsuses *Padawan* (21. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-467/08) on selgitatud isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise õiglase hüvitise mõistet, kriteeriume ja piire. Direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas³⁸ lubab teatud liikmesriikide siseriikliku õigusega isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise suhtes kehtestatud erandit, tingimusel et õiguste valdajad saavad õiglast hüvitist. Euroopa Kohus täpsustas selles kohtuotsuses esmalt, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis b esitatud mõiste „õiglase hüvitis“ on liidu õiguse autonoomne mõiste, mida tuleb kõikides isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi ette näinud liikmesriikides tõlgendada ühetaoliselt. Kohus täpsustas seejärel, et isikute õiguste ja huvide „tasakaalu“ leidmine eeldab, et õiglase hüvitis arvutatakse tingimata isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi ettenägemisega autoritele tekitatud kahju kritee-

³⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355) artikli 28 lõike 1 teine lõik.

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

riumi põhjal. Kohtunikud märkisid veel, et „isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu” ei pea maksma reprodutseerimise seadmeid, aparaate ja andmekandjaid kasutavad üksikisikud, vaid nimetatud seadmeid, aparaate ja andmekandjaid käsutavad isikud, kuivõrd neid isikuid on kergem kindlaks teha ning neil on võimalik asjaomast tasusummat isiklikul eesmärgil kasutajatelt tegelikult tagasi saada. Euroopa Kohus leidis lõpetuseks, et reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete, aparaatide ja andmekandjate suhtes ette nähtud õiglase hüvitise rahastamiseks mõeldud tasu kohaldamine ning viimati nimetatud esemete eeldatav kasutamine isiklikul eesmärgil valmistatavateks reproduktsoonideks peab olema tingimata seotud. Seetõttu on direktiiviga 2001/29 vastuolus isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu vahet tegemata kohaldamine asjaomaste digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete, aparaatide ning andmekandjate suhtes, mida ei anta isiklikul eesmärgil kasutajate käsutusse ning mida ilmselgelt kasutatakse muul otstarbel kui isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimine. Kui asjaomased seadmed on seevastu tehtud füüsilistele isikutele kättesaadavaks isiklikul eesmärgil kasutamiseks, siis ei ole sugugi vaja tõendada, et kõnealused isikud on teoseid asjaomaste seadmete abil isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerinud ning seega tekitanud kaitstud teoste autoritele tegelikult kahju. Nimelt saab õiguspäraselt eeldada, et nimetatud füüsilised isikud kasutavad seadmete kättesaadavaks tegemist täielikult ära, st kasutavad kõiki nende seadmete võimalikke funktsioone, sh reprodutseerimist.

Kohtuasjas *Kyrian* (14. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-233/08) puudutas eelotsuse küsimus esiteks seda, kas direktiivi 76/308/EMÜ (vastastikuse abi kohta teatavate lõivude, tollimaksumade, maksude ja muude meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel),³⁹ muudetud direktiiviga 2001/44/EÜ,⁴⁰ artikli 12 lõiget 3 arvestades on liikmesriigi kohus, kelle tööpiirkonnas on taotluse saanud asutuse asukoht, pädev kontrollima, kas lõivu nõude täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument, mis on väljastatud teises liikmesriigis, kuulub täitmisele. Euroopa Kohus täpsustas selles kohtuotsuses, et selle liikmesriigi kohtud, kellelt abi taotletakse, ei ole põhimõtteliselt pädevad kontrollima, kas nõude täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument kuulub täitmisele, välja arvatud selle juriidilise dokumendi ja nimetatud riigi avaliku korra kooskõla kontrollimine. Euroopa Kohus otsustas, et seevastu juhul, kui teade on direktiivi 76/308 artikli 12 lõikes 3 silmas peetud „täitemeede”, siis liikmesriigi kohus, kellelt abi taotletakse, on pädev kontrollima, kas need meetmed on võetud nõuetekohaselt kooskõlas nimetatud liikmesriigi seaduste ja määrustega. Teiseks tuli Euroopa Kohtul vastata küsimusele, kas nõude täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument peab selleks, et seda saaks lugeda õiguspäraseks, olema võlgnikule teatavaks tehtud selle liikmesriigi ametlikus keeles, kus on taotluse saanud asutuse asukoht. Direktiivis 76/308 ei ole selle kohta midagi ette nähtud. Euroopa Kohus on aga arvamusel, et arvestades selle õigusakti eesmärki, milleks on tagada tõhus teavitamine kõigist juriidilistest dokumentidest ja otsustest, tuleb leida, et nõude täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument tuleb selle adressaadile teatavaks teha taotluse saanud asutuse asukohaliikmesriigi ametlikus keeles, et nimetatud isikul oleks võimalik kaitsta oma õigusi. Euroopa Kohus leidis lisaks, et selle õiguse järgimise tagamiseks tuleb liikmesriigi kohtul kohaldada liikmesriigi õigust, jälgides samas, et liidu õiguse täielik toime on tagatud.

Konkurents

Nii riigiabi kui ka ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade valdkonnas on tehtud kohtupraktikat edasi arendavaid huvitavaid kohtulahendeid.

Riigiabi puudutavalt analüüsis Euroopa Kohus kohtuasjas *komisjon vs. Deutsche Post* (2. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-399/08 P) komisjoni poolt kasutatud meetodit, mida see kasutas

³⁹ Nõukogu 15. märtsi 1976. aasta direktiiv 76/308/EMÜ (ELT L 73, lk 18; ELT eriväljaanne 02/01, lk 44).

⁴⁰ Nõukogu 15. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/44/EÜ (ELT L 175, lk 17; ELT eriväljaanne 02/12, lk 27).

üldist majandushuvi pakkuvat teenust osutavale eraõiguslikule ettevõtjale antud eelise, mida võib lugeda riigiabi, olemasolu selgitamiseks. Komisjon oli leidnud, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest asjaomasele ettevõtjale riigi ressurssidest eraldatud summad olid suuremad kui selle teenuse tõttu tekkinud lisakulud ning et see liigne hüvitis kujutab endast ühisturuga vastuolus olevat riigiabi; Üldkohus tühistas selle otsuse põhjendusel, et komisjon ei olnud selles piisavalt tõendanud eelise olemasolu EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ning et ta ei saanud eeldada riigi ressurssidest ettevõtjale eelise andmise olemasolu, ilma et ta oleks eelnevalt uurinud, kas nende ülekannete summa ületas üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise tõttu selle ettevõtja jaoks lisandunud kulude kogusummat. Euroopa Kohus kinnitas Üldkohtu analüüsi, lükates tagasi komisjoni väite, mis tugines EÜ artikli 87 lõike 1 ja EÜ artikli 86 lõike 2 rikkumisele. Olles eelnevalt meelde tuletanud, et selleks, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ülesandega ettevõtjale antud rahalist hüvitist ei kvalifitseeritaks riigiabi, peavad olema täidetud konkreetset tingimused, mis puudutavad eelkõige seda, et see hüvitis ei tohi olla suurem kui on vaja kõigi või osa avaliku teenuse osutamise kohustuse täitmisega kaasnevate kulude katmiseks, võttes arvesse nii sellest saadavat tulu kui ka nende kohustuste täitmisest saadavat mõistlikku kasumit (tingimused, mis on kehtestatud 24. juuli 2003. aasta otsuses kohtuasjas C-280/00: *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg* (EKL 2003, lk I-7747, punktid 74 ja 75)); Euroopa Kohus tuletas sellest, et sellise teenuse rahastamise süsteemi kehtivuse kontrollimisel seoses riigiabiga peab komisjon kontrollima, kas see tingimus on täidetud. Euroopa Kohus sedastas seejärel, et Üldkohus oli viidanud komisjoni poolt kasutatud meetodi puudustele ning et see kohus võis seega õiguspäraselt leida, et komisjoni analüüs oli puudulik, ilma et oleks siiski tõendamiskoormist ümber pööranud või asendanud komisjoni analüüsimeetodi enda omaga. Nende tingimuste, mille esinemisel üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest antud hüvitist võidakse riigiabina mitte kvalifitseerida, range olemus ei vabasta komisjoni seega hoolikast tõendamisest, kui ta leiab, et need tingimused ei ole täidetud.

Kohtuasjas *komisjon vs. Scott* (2. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-290/07 P) esitati Euroopa Kohtule apellatsioonkaebus Üldkohtu otsuse peale komisjoni sellise otsuse kehtetuks tunnistamise kohta, millega tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks Prantsuse ametiasutuste poolt Ameerika äriühingule antud riigiabi seoses maatüki sellistel tingimustel müügiga, mis ei vasta tegelikele turutingimustele, ning Euroopa Kohus pidi täpsustama Üldkohtu kohtuliku kontrolli piire juhul, kui riigiabi kindlakstegemine tekitab tõsiseid hindamisraskusi. Komisjon väitis, et Üldkohus on ületanud oma kontrolli piire, kui ta tõi välja meetodi- ja arvutusvead, mis on EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametliku uurimismenetluse hoolika läbiviimise kohustuse rikkumise tunnus. Euroopa Kohus nõustus selle väitega, tuletades esiteks meelde põhimõtteid, mis on esitatud kohtuotsuses *Tetra Laval* (15. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-12/03: *komisjon vs. Tetra Laval* (EKL 2005, lk I-987, punkt 39)), millest tuleneb, et liidu kohus ei pea kontrollima mitte ainult esitatud tõendite sisulist õigsust, usaldusväärsust ja sidusust, vaid ka seda, kas kogutud tõendid sisaldavad kogu asjakohast teavet, mida keerulise olukorra hindamisel tuleb arvesse võtta, ja kas kõnealused tõendid võivad toetada järeldusi, mis nende pinnalt on tehtud. Sellele kohtupraktika viitele lisandub oluline piirang, mille kohaselt liidu kohus ei saa siiski selle kontrolli raames asendada komisjoni majanduslikku hinnangut enda omaga. Euroopa Kohus rõhutas teiseks, et komisjon oli kohustatud rakendama turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi, et teha kindlaks, kas eeldatava abisaaja makstud summa vastab hinnale, mille erainvestor oleks tavapärase konkurentsi tingimustes võinud määrata. Euroopa Kohus otsustas, et Üldkohus ei olnud kõne all olevas asjas kindlaks teinud komisjoni ilmseid hindamisvigu, mis oleks võinud põhjendada abi ühisturuga kokkusobimatuks tunnistamise otsuse kehtetuks tunnistamist, ning ületas seeläbi oma kohtuliku kontrolli piire. Euroopa Kohus on lõpetuseks arvamisel, et Üldkohus ei saanud komisjonile ette heita, et ta on jätnud tähelepanuta teatava informatsiooni, millest oleks võinud kasu olla, sest see esitati alles pärast ametlikku uurimismenetlust, kuna komisjonil puudub kohustus nimetatud menetlust selle uue informatsiooni saamise järel uuendada.

Kohtuasjas *NDSHT vs. komisjon* (18. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-322/09 P) tuli Euroopa Kohtul selgitada mõiste „institutsiooni poolt vastu võetud vaidlustatav õigusakt” sisu. Euroopa Kohtule esitati nimelt apellatsioonkaebus, mille ese oli nõue tühistada Üldkohtu otsus, millega oli tunnistatud vastuvõetamatuks hagi sellise otsuse kehtetuks tunnistamiseks, mis olevat sisaldunud komisjoni kahes äriühingule NDSHT adresseeritud kirjas sellise kaebuse kohta, mis puudutas Stockholmi linna poolt väidetavalt ebaseaduslikult antud riigiabi konkurendist äriühingule. Hageja NDSHT väitis, et Üldkohus on õigusnormi valesti kohaldanud, lugedes vaidluselused kirjad, milles komisjon oli otsustanud jätta NDSHT kaebuse menetlusse võtmata, mitteametlikuks teatiseks, mida ei saa EÜ artikli 230 tähenduses vaidlustada. Kehtiva menetluse kohaselt nimelt juhul, kui komisjon tuvastab kaebuse läbivaatamise käigus, et uurimise tulemusel ei ole võimalik teha järeldust riigiabi olemasolu kohta EÜ artikli 87 tähenduses, keeldub ta kaudselt EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetlust algatamast. Euroopa Kohus on seega arvamusel, et asjaomast akti ei saanud kvalifitseerida tavalise mitteametliku teatisena ega esialgse meetmena, kuna selles oli väljendatud komisjoni lõplik seisukoht lõpetada esialgne uurimine ning sellega keelduti nii ametliku uurimismenetluse alustamisest ja seeläbi tõi see kaasa hageja jaoks märkimisväärsed tagajärgi. Euroopa Kohus leidis selles kontekstis – kinnitades, et hageja oli tõepoolest kokkusobimatuks tunnistatud meetmetest abi saava ettevõtja konkurent ning seetõttu EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses huvitatud pool –, et Üldkohus on õigust valesti kohaldanud, kui ta otsustas, et vaidluselune akt ei vasta sellise otsuse tunnustele, mille peale võib esitada hagi määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 4 kohaselt, samas kui selle liigist või vormist olenemata tekitas see siduvaid õiguslikke tagajärgi apellandi huve puudutaval viisil. Euroopa Kohus tühistas seega vaatluse all oleva kohtuotsuse, jättis rahuldamata vastuvõetamatuse väite, mis tugines sellele, et vaidluseluse akti peale ei saa tühistamishagi esitada, ning saatis asja Üldkohtule sisulistes küsimustes otsuse tegemiseks.

Ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjadega seoses väärivad erilist tähelepanu kaks kohtuotsust – üks neist on seotud äriühingute kontsernile konkurentsieeskirjade kohaldamisega ning teine advokaatide ja nende klientide vahelise teabevahetuse konfidentsiaalsuse kaitse põhimõtte ulatusega.

Kohtuotsuses *Knauf Gips vs. komisjon* (1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-407/08 P) otsustas Euroopa Kohus, et seoses äriühingute kontserniga, mille eesotsas on mitu juriidilist isikut, ei kohalda komisjon õigusnormi valesti, kui ta leiab, et üks neist äriühingutest vastutab ainsana selle kontserni äriühingute tegevuse eest, millest kõik moodustavad ühtse majandusüksuse. Nimelt ei tähenda asjaolu, et kontserni eesotsas ei ole ühte juriidilist isikut, seda, et üks äriühing vastutaks selle kontserni tegevuse eest. Äriühingute kontserni enda õiguslik struktuur, mida iseloomustab ühe juriidilise isiku puudumine kontserni eesotsas, ei ole määrav, kui see struktuur ei peegelda nimetatud kontserni tegelikku toimimist ja organisatsiooni. Euroopa Kohus leidis eelkõige, et õiguslike alluvussuhete puudumine kahe kontserni eesotsas oleva äriühingu vahel ei muuda järeldust, mille kohaselt tuleb ühte kahest äriühingust lugeda kontserni tegevuse eest vastutavaks, sest tegelikult ei määranud teine äriühing oma tegevust asjaomasel turul kindlaks iseseisvalt.

Kohtuotsuses *Knauf Gips vs. komisjon* on lisaks täpsustatud ettevõtjate õigusi haldusmenetluses ja kaebavõimaluste kasutamisel. Euroopa Kohus täpsustas seoses sellega nimelt, et ükski liidu õigusnorm ei kohusta vastuväiteteatise adressaati vaidlustama selle erinevaid faktilisi või õiguslikke elemente haldusmenetluses ilma võimaluseta seda teha hiljem kohtumenetluses, kuna selline piirang on vastuolus seaduslikkuse ja kaitseõiguste tagamise aluspõhimõtetega.

Kohtuasjas *Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals vs. komisjon* (14. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-550/07 P) tekkis samuti küsimus, mis puudutas ettevõtjate õigusi komisjoni uurimises. Komisjon oli nimelt teostanud kontrollimisi ja võtnud ära hulgaliselt dokumente, mille seas olid ka Akzo Nobeli peadirektori ja konkurentsioiguse koordineerija, Akzo Nobelis töötava advo-

kaadi, kes on Madalmaade advokatuuri liige, vaheliste e-kirjade koopiad. Selles kontekstis paluti Euroopa Kohtul täpsustada, kas ettevõtte juristina tegutsevatele advokaatidele laieneb teabevahetuse konfidentsiaalsuse kaitse samadel tingimustel kui ettevõtteväliste advokaatidele. Kohus otsustas, et ei liidu liikmesriikide õiguslike arengute ega määruse (EÜ) nr 1/2003 (asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta)⁴¹ vastuvõtmise tõttu ei ole õigustatud ette näha, et kohtupraktikat⁴² arendatakse edasi selles suunas, et tunnustatakse ettevõtte juristina tegutsevate advokaatide õigust konfidentsiaalsuse kaitsele. Euroopa Kohus tuletas meelde, et konfidentsiaalsuse kaitse kohaldamiseks peavad olema täidetud kaks kumulatiivset tingimust. Teabevahetus advokaadiga peab esiteks olema seotud kliendi kaitseõiguste teostamisega ning teiseks peab olema tegu teabevahetusega sõltumatu advokaadiga, st advokaadiga, kes ei ole kliendiga töösuhtes. Sõltumatuse nõue eeldab mis tahes töösuhte puudumist advokaadi ja tema kliendi vahel, nii et konfidentsiaalsuse põhimõtte alusel antav kaitse ei laiene ettevõtte- või kontsernisisesele teabevahetusele ettevõtte juristina tegutsevate advokaatidega. Vaatamata sellele, et ettevõtte juristina tegutsev advokaat on advokatuuri liige ja sellest tulenevalt laienevad talle kutse-eeskirjad, ei ole ta oma tööandja suhtes sama sõltumatu kui ettevõttevälises büroos tegutsev advokaat on oma kliendi suhtes. Neis oludes on ettevõtte juristina tegutseval advokaadil kutsealaste kohustuste ja oma kliendi taotletavate eesmärkide vahelisi võimalikke pingeid raskem lahendada kui ettevõttevälisel advokaadil. Ettevõtte juristina tegutseval advokaadil ei ole samasugust kutsealast sõltumatust nagu ettevõttevälisel advokaadil, tulenevalt niihästi asjaolust, et ettevõtte juristina tegutsev advokaat on majanduslikus sõltuvuses, kui ka tema tihedatest sidemetest oma tööandjaga.

Maksustamine

Euroopa Kohtul oli kolmes kohtuasjas (4. märtsi 2010. aasta otsused kohtuasjades C-197/08, C-198/08 ja C-221/08) vaja teha otsus liikmesriigi kohustuste rikkumise hagide kohta, mille komisjon oli esitanud Prantsuse Vabariigi, Austria Vabariigi ja Lirimaa vastu seoses teatavate tubakatoodete (sigaretid ja muud tubakatooted Prantsusmaal, sigaretid ja peeneks lõigatud valmistubakas Austrias ja sigaretid Lirimaal) suhtes kohaldatava jaemüügi miinimumhindade kehtestamisega. Komisjon oli pöördunud Euroopa Kohtu poole, kuna ta leidis, et asjaomased liikmesriigi õigusnormid olid vastuolus direktiiviga 95/59/EÜ⁴³ – milles on sätestatud teatud eeskirjad nende toodete tarbimisele kehtestatavate aktsiiside kohta – selles osas, milles need kahjustavad tootjate ja importijate vabadust kehtestada oma toodete jaemüügi maksimumhindasid ja seega vaba konkurentsi.

Euroopa Kohus otsustas, et miinimumhindade süsteemi ei saa lugeda nimetatud direktiiviga kooskõlas olevaks selles osas, milles see ei ole korraldatud nii, et kõikidel juhtudel oleks välistatud teatud tootjate või importijate jaoks nende toodete madalamast omahinnast tuleneda võiva konkurentsielise kahjustamine. Kohus otsustaski, et liikmesriigid, kes kehtestavad sigarettide jaemüügile miinimumhinnad, kusjuures sellise regulatsiooni korral ei saa kõikidel juhtudel välistada seda, et kehtestatud miinimumhind kahjustab tubakatoodete teatud tootjate või importijate konkurentsielist, mis võib tuleneda nende toodete madalamast omahinnast, on rikkunud direktiivi 95/59 artikli 9 lõikest 1 tulenevaid kohustusi. Euroopa Kohus on nimelt arvamusel, et sellisel regulatsioonil, mis lisaks kõigele määrab kõikide sigarettide kategooriate suhtes miinimumhinna kindlaks turul käibivale keskmisele hinnale viidates, võib olla hoopis niisugune tagajärg, et konku-

⁴¹ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

⁴² Euroopa Kohtu 18. mai 1982. aasta otsus kohtuasjas 155/79: *AM & S Europe vs. komisjon* (EKL 1982, lk 1575).

⁴³ Nõukogu 27. novembri 1995. aasta direktiiv 95/59/EÜ muude tubakatoodete tarbimist mõjutavate maksude kohta peale käibemaksu (EÜT L 291, lk 40; ELT eriväljaanne 09/01, lk 283), muudetud nõukogu 12. veebruari 2002. aasta direktiiviga 2002/10/EÜ (EÜT L 46, lk 26; ELT eriväljaanne 03/35, lk 182).

reerivate toodete hinnaerinevused kaotatakse ja hinnad ühtlustatakse kõige kallima toote hinna järgi. Seega kahjustab nimetatud regulatsioon direktiivi 95/59 artikli 9 lõike 1 teise lõiguga tootjatele ja importijatele tagatud õigust määrata vabalt oma toodete jaemüügi maksimumhinnad.

Liikmesriigid üritasid õigustada oma regulatsiooni, tuginedes Maailma Terviseorganisatsiooni raamkonventsioonile⁴⁴. Euroopa Kohus otsustas, et see konventsioon ei saa mõjutada sellise regulatsiooni kooskõla direktiivi 95/59 artikli 9 lõikega 1, kuna see ei kehtesta konventsiooniosalistele tubakatoodete hinnapoliitika osas ühtki konkreetset kohustust, vaid üksnes kirjeldab võimalikke lahendusi, kuidas arvestada riigi tervisekaitse eesmärgi tubakatoodete tarbimise piiramisel. Raamkonventsiooni artikli 6 lõige 2 piirdub ju vaid selle sätestamisega, et konventsiooniosaline võtab või säilitab meetmeid, mis „võivad hõlmata” tubakatoodete suhtes maksupoliitika ja „vajaduse korral” hinnapoliitika rakendamist. Liikmesriigid tuginesid lisaks EÜ artiklile 30, et õigustada direktiivi 95/59 artikli 9 lõike 1 võimalikku rikkumist inimeste elu ja tervise kaitse eesmärgiga. Euroopa Kohus otsustas, et EÜ artiklit 30 ei saa tõlgendada nii, nagu see lubaks võtta teistsuguseid meetmeid peale EÜ artiklites 28 ja 29 mainitud koguseliste impordi- ja ekspordipiirangute ning samaväärsse toimega meetmete.

Euroopa Kohus leidis lõpetuseks, et direktiiv 95/59 ei takista liikmesriikidel tubakatoodete tarbimise jätkuvat piiramist rahvatervise kaitse eesmärgi nimel, ning tuletas meelde, et maksuregulatsioon on tubakatoodete suhtes oluline ja tõhus vahend võitluses nende toodete tarbimise piiramise ja seeläbi ka rahvatervise kaitse eest, kuna nende toodete kõrgem maksustamine võib olla sobiv meede nende hinna kõrgel tasemel kehtestamise eesmärgi saavutamiseks, kuna aktsiisitõus peab varem või hiljem kajastuma jaehindade tõusus, ilma et see kahjustaks õigust hinda vabalt määrata. Euroopa Kohus lisas, et miinimumhindade kehtestamise keeld ei takista liikmesriikidel keelamast tubakatoodete kahjumiga müüki selles osas, milles ei piirata tootjate ja importijate vabadust kehtestada oma toodete jaemüügi maksimumhinnad. Need majandustegevuses osalejad ei saa nii tasandada maksude mõju neile hindadele, müües oma tooteid müügi omahinna ja kõigi maksude kogusummast madalama hinnaga.

Kaubamärgid

Kohtuasjas *Audi vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* (21. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-398/08 P) otsustas Euroopa Kohus, et reklaamlauset võib teatud tingimustel lugeda eristusvõimeliseks tähiseks ning see võib olla seetõttu kehtiva kaubamärgi esemeks vastavalt määruse (EÜ) nr 40/94⁴⁵ artikli 7 lõike 1 punkti b sätetele. Kohus tühistas seega asjaomase kaubamärgi, mis koosnes reklaamlauset „Vorsprung durch Technik” („edumaa tehnika abil”), registreerimisest keeldumise otsuse. Nimelt ei ole asjaolu, et kaubamärk koosneb reklaamfraasist, mille muud ettevõtjad võivad üle võtta, piisav kriteerium selle kaubamärgi eristusvõime puudumiseks. Asjaomane avalikkus võib sellist kaubamärki seega samal ajal tajuda nii reklaamifraasina kui ka kaupade või teenuste kaubandusliku päritolu tähisena, mis on kaubamärgi ülesanne. Euroopa Kohus väljendas seejärel reklaamlausetele kohaldatavaid teatud omadusi: väljendil võib olla erinevaid tähendusi, see võib olla sõnamäng või tajutav kui üllatav ja ootamatu väljamõeldis, mis seetõttu jääb meelde. Kuigi selliste omaduste olemasolu ei ole eristusvõime tuvastamiseks vajalik eeltingimus, võib see asjaomase tähise eristusvõimeliseks teha. Euroopa Kohus on arvamusel, et isegi kui reklaamlauset koosnevad objektiivsest sõnumist, ei puudu sellest reklaamlauset koosnevatel kaubamärkidel ainuüksi

⁴⁴ Nõukogu 2. juuni 2004. aasta otsusega 2004/513/EÜ (ELT L 213, lk 8) ühenduse nimel heaks kiidetud Maailma Terviseorganisatsiooni tubakatoodete tarbimise piiramist käsitlev raamkonventsioon.

⁴⁵ Nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146).

selle asjaolu tõttu eristusvõime, kuivõrd nad ei ole kirjeldavad. Euroopa Kohus on seega seisukohal, et selleks, et reklaamlausel, mille kohta on esitatud kaubamärgi taotlus, oleks eristusvõime, peab sellel olema teatav originaalsus või sära, see peab nõudma tõlgendamisel kas või minimaalset jõupingutust või käivitama asjaomases avalikkuses tunnetusliku protsessi. Euroopa Kohus järeldas seega, et kui tahes lihtne on selline sõnum, ei saa seda pidada niivõrd tavaliseks, et oleks kohe ja ilma pikema analüüsita võimalik välistada, et sellest sõnumist koosnev kaubamärk võib tähistada tarbija jaoks selle registreerimisel silmas peetud kauba või teenuse kaubanduslikku päritolu.

Liidetud kohtuasjades *Google France SARL ja Google Inc. vs. Louis Vuitton Malletier SA*, *Google France SARL vs. Viaticum SA* ning *Luteciel SARL ja Google France SARL vs. Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL jt* (23. märtsi 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-236/08–C-238/08) esitas Euroopa Kohus Prantsuse Cour de cassation'i (kassatsioonikohus) eelotsusetaotlust menetledes oma seisukoha viitamisteenuse osutajate ja reklaamijate vastava pädevuse kohta teenuse „AdWords” kasutamise korral. Euroopa Kohus pidi seega tõlgendama määruse nr 40/94⁴⁶ ja direktiivi 89/104/EMÜ⁴⁷ sätteid, et täpsustada mõistet „kaubamärgi kasutamine” nimetatud määruse artikli 9 lõike 1 ning nimetatud direktiivi artikli 5 lõigete 1 ja 2 tähenduses. Äriühing Google on interneti otsingumootori käitaja, mis põhineb märksõnade kasutamisel ja mis pakub tasuta viitamisteenust nimega „AdWords”. See teenus võimaldab kõigil ettevõtjatel ühe või mitme märksõna valimise abil saavutada juhul, kui märksõna või märksõnad ühtivad internetikasutaja poolt otsingumootoris sisestatud päringuga, vastusena reklaamlingi kuvamine, mis suunab tema veebilehele. Kui internetikasutaja sisestab äriühingu Google otsingumootorit kasutades otsingusõnad, mis vastavad neile kaubamärkidele, kuvatakse „spondeeritud viidete” väljal lingid vastavalt veebilehtedele, mis pakuvad äriühingu Louis Vuitton Malletier toodete imitatsioone, ja lingid äriühingu Viaticum konkurentide veebilehtedele, samuti lingid Centre national de recherche en relations humaines'i veebilehele. Nende kaubamärkide, mida kasutatakse seoses teenusega „AdWords”, omanikest äriühingud esitasid äriühingu Google vastu hagi, et tuvastataks viimase poolt nende kaubamärkide rikkumine.

Cour de cassation, mis tegi viimase astme kohtuotsuse kaubamärkide omanike poolt äriühingu Google vastu algatatud menetlustes, küsis Euroopa Kohtult, kas interneti viitamisteenuse raames võtmesõnadena selliste tähiste kasutamine, mis vastavad kaubamärkidele, ilma et nende omanikud oleks selleks loa andnud, on õiguspärane. Reklaamijad kasutavad neid tähiseid oma kaupade või teenuste kohta. Viitamisteenuse osutaja puhul ei ole see nii, kui ta võimaldab reklaamijatel valida märksõnadeks kaubamärgiga identseid tähiseid, talletab need ja kuvab oma klientide reklaamsõnumid vastusena neile märksõnadele.

Euroopa Kohus täpsustas, et kaubamärgiomaniku kaubamärgiga identse või sarnase tähise kasutamine kolmanda isiku poolt eeldab vähemalt seda, et kolmas isik kasutab tähist oma kommerts-teadaandes. Euroopa Kohus on arvamusel, et viitamisteenuse osutaja võimaldab reklaamijatel kasutada kolmandate isikute kaubamärkidega identseid tähiseid, ise neid tähiseid kasutamata. Kaubamärgi omanik, kes ei saa neile tugineda viitamisteenuse osutaja vastu, kes neid ise ei kasuta, võib aga neile kaubamärkidele tugineda reklaamijate vastu, kes kaubamärkidele vastavate märksõnade abil lasevad äriühingul Google kuvada reklaame, mis ei võimalda internetikasutajal kindlaks teha ettevõtjat, kellelt reklaamis silmas peetud kaubad või teenused pärinevad, või võimaldavad seda raskustega. Internetikasutaja võib nimelt eksida asjaomaste kaupade või teenuste päritolu suhtes. Sel juhul kahjustatakse kaubamärgi ülesannet, milleks on tagada tarbijatele, et kaubal või

⁴⁶ Vt eelmine joonealune märkus.

⁴⁷ Nõukogu 21. detsembri 1988. aasta esimene direktiiv 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1989, L 40, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 92).

teenusel on teatav päritolu (kaubamärgi „päritolu tähistamise ülesanne“). Euroopa Kohus rõhutas, et liikmesriigi kohtu ülesanne on anda juhtumipõhine hinnang sellele, kas tema poolt lahendatava kohtuasja asjaoludest ilmneb päritolu tähistamise ülesande kahjustamine või selle oht. Euroopa Kohus leidis seoses sellega, et reklaamijad kasutavad internetis teise isiku kaubamärgile vastavat tähist märksõnana reklaamsõnumi kuvamise eesmärgil, et sellisel kasutamisel võib olla teatavaid tagajärgi kaubamärgi kasutamisele reklaamis kaubamärgiomaniku poolt ja samuti viimase äristrateegiale. Kolmandate isikute poolt kaubamärgiga identse tähise kasutamise sellised tagajärjed ei kujuta siiski endast iseenesest kaubamärgi „reklaamiga seotud ülesande“ kahjustamist.

Euroopa Kohtult küsiti ka sellise operaatori nagu äriühing Google vastutuse kohta seoses tema klientide isikuandmetega, mida ta hoiab oma serverites. Vastutuse küsimused on reguleeritud liikmesriigi õigusega. Liidu õiguses on aga ette nähtud vastutuse piirangud infoühiskonnateenuste vahendajate puhul.⁴⁸ Küsimuse kohta, kas selline interneti viitamisteenus nagu „AdWords“, mis seisneb reklaamija edastatud teabe talletamises, kujutab endast infoühiskonna teenust, ning kas viitamisteenuse osutaja vastutus on sellest tulenevalt piiratud, märkis Euroopa Kohus, et hinnangu sellele, kas teenuseosutaja roll on neutraalne, nii et tema tegevus on üksnes tehnilist, automaatset ja passiivset laadi, viidates teadmiste puudumisele talletatava teabe kohta, peab andma eelotsuse taotluse esitanud kohus. Euroopa Kohus on lisaks arvamisel, et kui selgub, et viitamisteenuse osutajal aktiivset rolli ei ole, vastutab ta reklaamija taotlusel talletatud andmete eest ainult siis, kui ta, olles saanud teada, et selle reklaamija andmed või tegevus on ebaseaduslikud, ei kõrvalda kiiresti neid andmeid ega tõkesta juurdepääsu neile.

Sotsiaalpoliitika

Euroopa Kohtu tähelepanu on pälvinud mitu sotsiaalpoliitika aspekti, nagu see poliitika väljendub paljudes kõnealusel valdkonnas vastu võetud direktiivides.

Kohtuasjas *Albron Catering* (21. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-242/09) tuli Euroopa Kohtul täpsustada direktiivis 2001/23/EÜ (ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta)⁴⁹ silmas peetud mõistet „võõrandaja“. Direktiivi põhjenduse 3 kohaselt on selle eesmärk kaitsta töötajaid „tööandja vahetumise korral“. Selleks on direktiivi artikli 3 lõikes 1 ette nähtud, et „võõrandaja töölepingust või töösuhtest tulenevad õigused ja kohustused, mis kehtivad ülemineku kuupäeval, lähevad sellise ülemineku tagajärjel üle omandajale“. Käesolevas asjas Euroopa Kohtule esitatud küsimuses sooviti teada, kas kontserni kuuluva äriühingu ettevõtte direktiivi 2001/23 tähenduses üleminekul kontsernivälisele äriühingule võib nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 1 punkti a mõttes käsitada „võõrandajana“ kontserni kuuluvat äriühingut, kellega viimase heaks alaliselt töötanud töötajad ei olnud töölepingulises suhtes, olgugi et asjaomasesse kontserni kuulub äriühing, kellega asjaomased töötajad olid töölepingulises suhtes. Euroopa Kohus vastas jaatavalt. Direktiivi 2001/23 artikli 3 lõikes 1 esitatud nõue, et ülemineku kuupäeval on olemas tööleping või teise ja seega võrdväärse võimalusena töösuhe, osutab nimelt sellele, et liidu seadusandja jaoks ei ole töötajatele selles direktiivis sätestatud kaitse tagamiseks tingimata vaja, et neil oleks võõrandajaga lepinguline suhe.

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT L 178, lk 1).

⁴⁹ Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 82, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 98).

Kohtuasjas *Roca Álvarez* (30. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-104/09) otsustas Euroopa Kohus, et liidu õiguse ning eelkõige direktiivi 76/207/EMÜ⁵⁰ artikli 2 lõigetega 1, 3 ja 4 ning artikliga 5 on vastuolus niisugune liikmesriigi meede, milles on ette nähtud, et naissoost töötajad, kes on emad ja kellel on palgatöötaja staatus, võivad esimese üheksa kuu jooksul pärast lapse sündi saada erineval viisil puhkust, samas kui meessoost töötajad, kes on isad ja kellel on sama staatus, saavad sama puhkust vaid siis, kui lapse emal on samuti palgatöötaja staatus. Euroopa Kohus märkis nimelt, et kuna seda puhkust võib võtta ühtmoodi nii palgatöötajast isa kui ka palgatöötajast ema, tähendab see võimalus seda, et toime ja lapsele pühendatud aeg võivad olla tagatud võrdselt nii isa kui ka ema poolt, siis näib, et seda puhkust antakse töötajatele, kes on lapsevanemad. Niisiis ei saa seda puhkust käsitleda nii, nagu see tagaks naise rasedusest tuleneva bioloogilise seisundi või ema ja lapse vahelise erilise suhte kaitse. Euroopa Kohus on lisaks arvamusel, et asjaolul, et palgatöötaja staatusega isadele keelduti andmast nimetatud puhkust üksnes sel põhjusel, et lapse emal ei olnud kõnealust staatust, võib olla selline tagajärg, et naine, kes on füüsilisest isikust ettevõtja, on sunnitud oma kutsealast tegevust piirama ning kandma üksi seda vastutust, mis kaasneb lapse sünniga, saamata selleks abi lapse isalt. Euroopa Kohus otsustas järelkult, et niisugune meede ei ole käsitletav ei meetmena, millega kõrvaldatakse või vähendatakse olemasolevat ebavõrdsust, mis võib naiste suhtes esineda reaalses ühiskondlikus elus direktiivi 76/207 artikli 2 lõike 4 tähenduses, ega ka meetmena, mille eesmärk on saavutada mitte vormiline, vaid sisuline võrdsõiguslikkus, vähendades ühiskondlikus elus esineda võivat olemasolevat ebavõrdsust, ja seeläbi vastavalt ELTL artikli 157 lõikele 4 hoida ära või heastada halvemused asjaomaste isikute tööalases karjääris.

Kohtuasjas *Danosa* (11. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-232/09) sooviti Euroopa Kohtult esmalt teada saada, kas isikut, kes osutab teenuseid kapitaliühingule, olles samal ajal selle juhatuse liige, tuleb lugeda töötajaks direktiivi 92/85/EMÜ (rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta)⁵¹ tähenduses. Euroopa Kohus vastas jaatavalt, tingimusel et puudutatud isik tegutseb teatud aja jooksul selle äriühingu teise organi juhtimise või kontrolli all ja saab selle tegevuse eest tasu. Euroopa Kohus täpsustas ka, et töösuhte *sui generis* õiguslik olemus liikmesriigi õiguses ei saa mõjutada töötaja määratlust liidu õiguse mõttes. Euroopa Kohus pidi seejärel kontrollima selliste liikmesriigi õigusnormide vastavust direktiivi 92/85 artiklis 10 kehtestatud vallandamise keelule, milles oli lubatud kapitaliühingu juhatuse liikme vabastamine, ilma et tema rasedust oleks arvesse võetud. Euroopa Kohus on arvamusel, et juhul, kui puudutatud isikul on „raseda töötaja” staatus selle direktiivi tähenduses, tuleb nimetatud õigusnorme lugeda sama direktiiviga vastuolus olevaks. Euroopa Kohus lisas, et sellise staatuse puudumisel võis hageja tugineda direktiivile 76/207/EMÜ, muudetud direktiiviga 2002/73/EÜ⁵². Vastavalt diskrimineerimiskeelu põhimõttele ja eelkõige direktiivi 76/207 sätetele tuleb kaitse vallandamise vastu naistele tagada mitte üksnes rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal, vaid kogu raseduse vältel. Kohus on järelkult arvamusel, et isegi kui oletada, et asjaomase juhatuse liikme puhul ei ole tegemist raseda töötajaga, saab olukord, et juhatuse liige kutsutakse tagasi tema raseduse tõttu või peamiselt tema raseduse tõttu, puudutada üksnes naisi, ning seega

⁵⁰ Nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiiv 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega (EÜT L 39, lk 40; ELT eriväljaanne 05/01, lk 187).

⁵¹ Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta (kümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (EÜT L 348, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 110).

⁵² Nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiiv 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega (EÜT L 39, lk 40; ELT eriväljaanne 05/01, lk 187) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/73/EÜ, millega muudetakse eespool viidatud direktiivi (EÜT L 269, lk 15; ELT eriväljaanne 05/04, lk 255).

on tegemist direktiivi 76/207 artikli 2 lõigetega 1 ja 7 ning artikli 3 lõike 1 punktiga c vastuolus oleva otsese soolise diskrimineerimisega.

Kohtuasjades *Gassmayr* ja *Parviainen* (1. juuli 2010. aasta otsused kohtuasjades C-194/08 ja C-471/08) tuli Euroopa Kohtul samuti teha otsus eespool viidatud direktiivi 92/85⁵³ tõlgendamise kohta. Täpsemalt paluti Euroopa Kohtul võtta seisukoht selle sissetuleku arvutamise küsimuses, mida tuleb maksta töötajatele nende raseduse või rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal, kui nad on ajutiselt määratud teisele töökohale või neile on antud luba töölt eemalviibimiseks. Direktiivi 92/85 artikli 11 punktiga 1 ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, millega on ette nähtud, et rasedal töötajal, kellele on raseduse tõttu antud õigus töölt eemal viibida, on õigus saada töötasu, mis võrdub keskmise palgaga, mida ta sai võrdluserioodil enne rasedust, välja arvatud valveteenistuse tasu. Rasedal töötajal, kes on vastavalt direktiivi 92/85 artikli 5 lõikele 2 viidud raseduse tõttu ajutiselt üle teisele, varasemast erinevale tööle, ei ole õigust töötasule, mis on võrdne tema keskmise töötasuga enne niisugust üleviimist. Seevastu ei ole liikmesriikidel – ja asjakohastel juhtudel tööturu osapooltel – direktiivi 92/85 artikli 11 punkti 1 alusel kohustust säilitada niisuguse ajutiselt teise töö tegemise ajaks neid töötasu komponente või lisatasusid, mis sõltuvad sellest, kas asjassepuutuv töötaja täidab spetsiifilisi ülesandeid eritingimustes, ning mille eesmärk on sisuliselt hüvitada niisuguse tööülesannete täitmise ebasoodsad tingimused. Euroopa Kohus otsustas seevastu, et lisaks põhipalgale säilib töötajal, kellele on antud luba töölt eemal olla või kellel on keelatud tööd teha, vastavalt nimetatud artikli 11 punktile 1 õigus nendele töötasu komponentidele ja lisatasudele, mida makstakse tema ametiseisundi alusel, nagu näiteks lisatasu juhtival ametikohal töötamise, tööstaaži ja kutsealase kvalifikatsiooni eest.

Lisaks sellele täpsustas Euroopa Kohus kohtuotsuses *Chatzi* (16. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-149/10) direktiivile 96/34/EÜ (Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta)⁵⁴ lisatud lapsehoolduspuhkuse raamkokkuleppe klausli 2 punkti 1 ulatust. Esmalt otsustas Euroopa Kohus, et seda sätet ei saa tõlgendada nii, et see annab lapse kohta individuaalse õiguse lapsehoolduspuhkusele, seda nii raamkokkuleppe sõnastust kui ka selle eesmärki arvesse võttes. Euroopa Kohus ei nõustunud teiseks lapsehoolduspuhkuse raamkokkuleppe klausli 2 punkti 1 sellise tõlgendusega, mille kohaselt kaksikute sünniga tekib õigus saada sündinud laste arvule vastaval arvul lapsehoolduspuhkust. Kohus täpsustas siiski, et võrdse kohtlemise põhimõtet arvesse võttes tuleneb sellest klauslist liikmesriigi seadusandjale kohustus kehtestada vastavalt asjaomases liikmesriigis kehtivale olukorrale selline lapsehoolduspuhkuse kord, mis tagab kaksikute vanematele nende eriliste vajadustega sobivalt arvestava kohtlemise. Euroopa Kohus jättis seejärel liikmesriigi kohtu ülesandeks kontrollida, kas liikmesriigi õigusnormid vastavad sellele nõudele, ning vajaduse korral tõlgendama neid võimaluste piires kooskõlas liidu õigusega.

Euroopa Kohtul oli mitmes asjas võimalus korrata vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet ja veelgi täpsustada selle ulatust.

⁵³ Vt joonealune märkus nr 51.

⁵⁴ Nõukogu 3. juuni 1996. aasta direktiiv 96/34/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta (EÜT L 145, lk 4; ELT eriväljaanne 05/02, lk 285), muudetud nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiviga 97/75/EÜ, millega muudetakse direktiivi 96/34/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta ning laiendatakse seda Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi suhtes (EÜT L 10, lk 24; ELT eriväljaanne 05/03, lk 263).

Kohtuasjas *Andersen* (12. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-499/08) tekkis Euroopa Kohutul võimalus teha otsus direktiivi 2000/78/EÜ⁵⁵ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel) artikli 2 ja artikli 6 lõike 1 tõlgenduse kohta. Euroopa Kohus on arvamisel, et nende sätetega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mille alusel ei saa töötajad, kellel on õigus saada nende tööandja poolt makstavat vanaduspensioni pensioniskeemi alusel, millega need töötajad on liitunud enne 50-aastaseks saamist, ainuüksi eelnimetatud põhjusel töölepingu ülesütlemise erihüvitist, mis on mõeldud ettevõttes üle 12-aastast tööstaaži omavate töötajate uue töö leidmise soodustamiseks. Euroopa Kohus sedastas nimelt, et asjaomased õigusnormid sisaldavad otse vanuse kriteeriumil põhinevat erinevat kohtlemist. Teatavad töötajad jäetakse nendega ilma töölepingu ülesütlemise erihüvitise saamise õigusest üksnes põhjusel, et nad võivad saada vanaduspensioni. Euroopa Kohus kontrollis seejärel selle erineva kohtlemise võimalikku õigustust direktiivis 2000/78 ette nähtud tingimuste kohaselt. Kohus otsustas niisiis, et kuigi nimetatud õigusnormid on tööhõivepoliitika ja tööturupoliitika legitiimseid eesmärke arvestades proportsionaalsed, lähevad need seevastu kaugemale sellest, mis on vajalik nende eesmärkide saavutamiseks. Nende tagajärjel välistatakse hüvitise maksmine mitte ainult kõikide töötajate suhtes, kes tegelikult saavad oma tööandjalt vanaduspensioni, vaid ka kõikide nende suhtes, kellel on õigus sellist pensioni saada, kuid kes soovivad oma tööalast karjääri jätkata. Need õigusnormid ei ole seega põhjendatud ning on seetõttu vastuolus direktiiviga 2000/78.

Kohtuotsuses *Kücükdevici* (19. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-555/07) otsustas Euroopa Kohus, et vanuse alusel diskrimineerimise keeldu, nagu seda on konkretiseeritud eespool viidatud direktiivis 2000/78, tuleb tõlgendada selliselt, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, milles on ette nähtud, et töötaja enne 25. eluaasta täitumist töötatud aeg jäetakse töölt vabastamisest etteteatamise tähtaja arvutamisel arvesse võtmata. Euroopa Kohus tuletas lisaks meelde, et direktiiviga ei saa panna üksikisikule kohustusi ning seda ei saa kasutada üksikisiku vastu. Kohus märkis siiski, et direktiivis 2000/78 on ainult konkretiseeritud võrdse kohtlemise põhimõtet töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, ning et vanuse alusel diskrimineerimise keeld on liidu õiguse üldpõhimõte. Euroopa Kohus tuletas sellest seega, et liikmesriigi kohus, kes lahendab vaidlust vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtte (nagu seda konkretiseerib direktiiv 2000/78) kohta, peab oma pädevuse piires tagama liidu õigusest isikutele tulenevate õiguste kaitse ja ühenduse õiguse täieulatusliku rakendamise ning jätma kohaldamata iga siseriikliku õigusnormi, mis võib olla selle põhimõttega vastuolus.

Lõpetuseks tegi Euroopa Kohus kohtuasjades *Wolf, Petersen* (12. jaanuari 2010. aasta otsused kohtuasjades C-229/08 ja C-341/08) ning *Rosenbladt* (12. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-45/09) otsuse selle kohta, milline peab olema vanuse alusel diskrimineerimise keelu ulatus eespool viidatud direktiivi 2000/78 arvestades. Esimeses kohtuasjas otsustas Euroopa Kohus, et selliseid liikmesriigi õigusnorme, mis kehtestavad tuletõrje tehnilise teenistuse nooremametniku töölevõtmisel vanuse ülempiiriks 30 eluaastat, millega kehtestatakse küll erinev kohtlemine vanuse alusel direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 2 punkti a tähenduses, võib pidada sobivaks, et saavutada tuletõrjeteenistuse toimevõime ja nõuetekohase toimimise tagamise eesmärk, mis on selle direktiivi artikli 4 lõike 1 mõttes õigustatud eesmärk. Lisaks tundub, et nimetatud õigusnormid ei lähe kaugemale, kui on vaja selle eesmärgi saavutamiseks, kuna suurt füüsilist võimekust võib pidada sellesama sätte mõttes oluliseks ja määravaks kutsenõudeks tuletõrje tehnilise teenistuse nooremametnikuna töötamisel ning kuna selle kutsega tegelemiseks vajaliku füüsilise võimekuse nõue on seotud nimetatud teenistuse liikmete vanusega.

⁵⁵ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79).

Teises kohtuasjas otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2000/78 artikli 2 lõiget 5 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune liikmesriigi meede, millega kehtestatakse lepingulise hambaarstina tegutsemisele vanusepiir, antud juhul 68 aastat, kui selle ainus eesmärk on kaitsta patsientide tervist seoses hambaarstide töövõime vähenemisega pärast seda vanust ja kui seda vanusepiiri ei kohaldata väljaspool lepinguliste hambaarstide süsteemi tegutsevatele hambaarstidele. Niisugune meede ei ole aga vastuolus nimetatud direktiivi artikli 6 lõikega 1, kui meetme eesmärk on lepingulise hambaarstina töötamise võimaluste jaotumine põlvkondade vahel ning kui asjassepuutuva tööturu olukorda arvestades on meede selle eesmärgi saavutamiseks asjakohane ja vajalik. Kolmandas kohtuasjas sedastas Euroopa Kohus, et direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikega 1 ei ole vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm, mille alusel on lubatud töölepingute automaatse lõppemise klauslid töötaja jõudmise tõttu pensioniikka, kui ühelt poolt on nimetatud õigusnorm objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud õiguspärase eesmärgiga, mis on seotud tööhõivepoliitikaga ja tööturuga, ning teiselt poolt on selle eesmärgi saavutamise vahendid asjakohased ja vajalikud.

Keskkond

Kohtuasjas *komisjon vs. Itaalia* (4. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-297/08) pidi Euroopa Kohus kontrollima, kas – nagu väitis komisjon – Itaalia Vabariik on rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad direktiivist 2006/12/EÜ⁵⁶. Itaaliale ette heidetud asjaolud puudutasid jäätmete kõrvaldamist ainult Campania maakonnas.

Euroopa Kohus tuletas olmejäätmete töötlemise ja kõrvaldamise infrastruktuuride kohta meelde, et ühtse ja sobiva jäätmekõrvaldamisrajatiste võrgustiku rajamisel on liikmesriikidel kaalutlusruum seoses valitava territoriaalse alusega, mida nad peavad sobivaks, et saavutada üleriigiline sõltumatus. Teatavat liiki jäätmete spetsiifilisuse tõttu võib nende töötlemise tõhusalt koondada ühte või mitmesse riiklikku struktuuri või isegi liikmesriikidevahelise koostöö raames. Seevastu ohutute olmejäätmete puhul – mis ei vaja spetsiaalseid rajatisi – peavad liikmesriigid korraldama jäätmete tekkimise kohale võimalikult lähedal asuvate jäätmekõrvaldamisrajatiste võrgustiku, mis ei välista maakondadevahelise või isegi piiriülese koostöö kehtestamist, mis vastab läheduse põhimõttele. Ei kohaliku elanikkonna vastuseis ega lepingute täitmata jätmise ega ka kuritegeliku tegevuse olemasolu ei kujuta endast vääramatu jõu juhtumeid, millega võib õigustada nii nimetatud direktiivist tulenevate kohustuste rikkumist kui ka infrastruktuuride tegelikku ja õigel ajal lõpetamata jätmist.

Inimeste tervist puudutavate ohtude ning keskkonnale tekitatava kahju kohta tuletas Euroopa Kohus meelde, et kuigi selles direktiivis on kehtestatud keskkonnakaitse ja inimeste tervise kaitse eesmärgid, ei ole selles täpsustatud võetavate meetmete konkreetset sisu ning liikmesriikidele jäetakse teatav kaalutlusõigus. Seega ei saa asjaolust, et olukord ei vasta selle direktiivi nimetatud artikli 4 lõikes 1 sätestatud eesmärkidele, põhimõtteliselt otseselt järeldada, et asjaomane liikmesriik on tingimata jätnud täitmata kõnealuse sättega ette nähtud kohustused, s.o võtta vajalikud meetmed, et tagada jäätmete kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda. Juhul kui taoline olukord kestab siiski edasi ja põhjustab pikema ajavahemiku jooksul keskkonnaseisundi märkimisväärselt halvenemist, ilma et pädevad ametiasutused asjasse sekkuksid, võib see viidata kõnealuse sättega liikmesriigile antud kaalutlusõiguse piiride ületamisele. Järelikult, kuna Itaalia Vabariik ei ole loonud sobivat ja ühtset jäätmete töötlemise ja kõrvaldamise rajatiste võrgustikku nende tekkimise koha läheduses ning kuna ta ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et vältida ohtu inimeste tervisele ja keskkonna kahjustamist Campania maakonnas, siis on Itaalia Vabariik kahekordselt rikkunud oma kohustusi.

⁵⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta (ELT L 114, lk 9).

Kaks kohtuotsust *ERG jt*, mis on tehtud 9. märtsil 2010 vastavalt kohtuasjas C-378/08 ning liidetud kohtuasjades C-379/08 ja C-380/08, võimaldasid Euroopa Kohtul käsitleda direktiivi 2004/35 (keskkonnavastutuse kohta)⁵⁷ tõlgendamist.

Kohtuasjas C-378/08 leidis Euroopa Kohus, et nimetatud keskkonnavastutuse direktiiviga ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, milles pädeval asutusel on lubatud eeldada põhjusliku seose olemasolu ettevõtjate ja tuvastatud saastuse vahel, tulenevalt nende käitiste lähedusest saastunud alale. Vastavalt „saastaja maksab“ põhimõttele peab sellise seose eeldamiseks sellel asutusel olema siiski usutavaid kaudseid tõendeid, mis võivad tema eeldust põhjendada, näiteks ettevõtja käitise lähedus tuvastatud saastusele ja leitud saasteainete vastavus nimetatud ettevõtja poolt oma tegevuses kasutatavatele ainetele. Lisaks ei ole pädev asutus kohustatud kindlaks tegema niisuguse ettevõtja süüd, kelle tegevust peetakse keskkonnale tekitatud kahjustuste põhjustajaks. Seevastu peab see asutus eelnevalt uurima tuvastatud saastuse päritolu, kusjuures nimetatud asutusel on sellega seoses menetluste, kasutatavate vahendite ja niisuguse uurimise kestuse osas kaalutlusõigus.

Liidetud kohtuasjades C-379/08 ja C-380/08 otsustas Euroopa Kohus, et pädeval asutusel on õigus muuta oluliselt keskkonnakahjustuste parandusmeetmeid, mis on otsustatud koostöös asjaomaste ettevõtjatega läbi viidud võistleva menetluse tulemusel ja mida on juba rakendatud või mille rakendamist on alustatud. Siiski, niisuguse otsuse vastuvõtmiseks peab see asutus:

- ära kuulama käitajad, välja arvatud juhul, kui keskkonna olukorra kiireloomulisus nõuab pädeva asutuse viivitamatut sekkumist;
- paluma eelkõige isikutel, kelle maal neid meetmeid rakendatakse, esitada oma märkused ja võtma need arvesse, ning
- esitama oma valiku põhjused ning vajaduse korral põhjused, mis võivad õigustada seda, et ei olnud vaja üksikasjalikku uurimist või ei olnud seda võimalik läbi viia, näiteks keskkonna olukorra kiireloomulisuse tõttu.

Euroopa Kohus leidis samuti, et selle keskkonnavastutuse direktiiviga ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, millega lubatakse pädeval asutusel piirata ettevõtjate õigust kasutada oma maad, seades tingimuse, et nad teostaksid keskkonna parandusmeetmetega nõutud tööd, ja seda isegi siis, kui need tööd nimetatud maad ei puuduta, kuna sellel on juba teostatud varasemaid saneerimismeetmeid või kuna see ei ole saastunud. Niisugust meetet peab siiski õigustama eesmärk takistada keskkonna olukorra halvenemist või ettevaatuspõhimõtte kohaselt eesmärk hoida ära muude keskkonnakahjustuste tekkimine või taastekkimine ettevõtjate maal, mis külgneb kogu ulatuses mererannaga, kus neid parandusmeetmeid rakendatakse.

Viisad, varjupaik ja sisseränne

Selles pidevalt arenevas valdkonnas tasub tähelepanu pöörata mitmele kohtuasjale. Kohtuasjades *Melki ja Abdeli* (22. juuni 2010. aasta otsused kohtuasjades C-188/10 ja C-189/10) märkis Euroopa Kohus, et ELTL artikli 67 lõikega 2 ning määruse (EÜ) nr 562/2006⁵⁸ artiklitega 20 ja 21 on vas-

⁵⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, lk 56; ELT eriväljaanne 15/08, lk 357).

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrus (EÜ) nr 562/2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad) (ELT L 105, lk 1).

tuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, millega asjaomase liikmesriigi politseile antakse pädevus seaduses ette nähtud dokumentide omamise, kaasaskandmise ja esitamise kohustuse täitmise tagamiseks kontrollida isiku käitumisest ja avaliku korra rikkumise ohule viitavatest eriasjaoludest sõltumata kõiki isikuid alal, mis jääb liikmesriigi ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni osalisriikide maismaapiiri ja sealt 20 kilomeetri kaugusel oleva piirjoone vahele, kui ei sätestata vajalikke raame sellele pädevusele, mis tagavad, et selle pädevuse praktiline teostamine ei omaks samaväärset toimet kontrolliga piiril.

Kohtuasjas *Chakroun* (4. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-578/08) oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada oma kohtupraktikat seoses perekonna taasühinemisega.

Kohus leidis esiteks, et direktiivi 2003/86/EÜ⁵⁹ artikli 7 lõike 1 punktis c esitatud väljendit „sotsiaalisüsteemi abil” tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil ei ole lubatud kehtestada perekonna taasühinemise osas õigusnorme, mis toovad kaasa selle, et perekonna taasühinemist ei võimaldata perekonna taasühinemist taotlevale isikule, kes on tõendanud, et tal on stabiilne ja korrapärane sissetulek, millega ta suudab iseennast ja oma pereliikmeid ülal pidada, kuid kellel tema sissetuleku suuruse tõttu on õigus saada eritoetusi, selleks et katta erilisi, individuaalselt määratletud elamiseks vajalikke kulusid, saada sissetulekust sõltuvaid maksuvabastusi kohalikest omavalitsustest või õigus miinimumsissetulekuga isikuid toetava kommunaalpoliitika raames võetavatele sissetulekut toetavatele meetmetele.

Euroopa Kohus otsustas teiseks, et direktiivi 2003/86, eelkõige selle artikli 2 algust ja punkti d tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, milles nimetatud direktiivi artikli 7 lõike 1 alguses ja punktis c sätestatud sissetulekunõude kohaldamisel on eristatud seda, kas peresuhted on tekkinud enne või pärast perekonna taasühinemist taotleva isiku vastuvõtvasse liikmesriiki saabumist.

Kohtuasjas *Bolbol* (17. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-31/09) tõlgendas Euroopa Kohus direktiivi 2004/83/EÜ⁶⁰ artikli 12 lõike 1 punkti a esimest lauset. Selle direktiivi erisus on võtta Euroopa Liidu konteksti üle Genfi konventsioonist⁶¹ tulenevad kohustused. Euroopa Kohus tuletas meelde, et konventsiooni erinormid, mida kohaldatakse ümber asustatud palestiinlastele, puudutavad ainult isikut, keda kaitseb või abistab Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Palestiina pagulasi Lähis-Idas toetav ÜRO abiorganisatsioon (UNRWA) (edaspidi „UNRWA”). Järelikult saab neid erinorme kohaldada üksnes isikutele, kes on ka tegelikult UNRWA abi taotlenud. Seevastu isikutele, kes on või kes on olnud kõigest õigustatud saama selle asutuse abi või kaitset, on kohaldatavad konventsiooni üldsätted. Nende pagulaseks tunnistamise taotlusi tuleb seega kontrollida üksikjuhtumipõhiselt ning need saab rahuldada ainult tagakiusamise tõttu rassi või usu, rahvuse või poliitiliste veendumuste pärast. UNRWA-lt tegelikult saadud abi tõendamise küsimuse kohta märkis Euroopa Kohus, et kuigi selle asutuse juures registreerimine on piisav tõend, peab abisaajal olema lubatud esitada selle kohta ka mis tahes muid tõendeid.

⁵⁹ Nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (ELT L 251, lk 12; ELT eriväljaanne 19/06, lk 224).

⁶⁰ Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta (ELT L 304, lk 12; ELT eriväljaanne 19/07, lk 96).

⁶¹ Genfi 28. juuli 1951. aasta pagulasseisundi konventsioon (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)).

Kohtuasjades *B ja D* (9. novembri 2010. aasta otsused kohtuasjades C-57/09 ja C-101/09) täpsustas Euroopa Kohus direktiivi 2004/83/EÜ⁶² artikli 12 lõike 2 punktides b ja c ette nähtud pagulaseks tunnistamata jätmise klausli kohaldamise tingimusi. Kohtul oli tegemist esiteks pagulase kandidaadiga ning teiseks isikuga, kellele oli antud pagulasseisund, kusjuures mõlemad kuulusid vastavalt organisatsioonidesse, mis on kantud terroriaktidega seotud isikute, rühmituste ja üksuste Euroopa Liidu loetelusse, mis on koostatud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga ette nähtud terrorismivastase võitluse kontekstis.

Euroopa Kohus analüüsis alustuseks küsimust, kas juhul kui puudutatud isik on kuulunud organisatsiooni, mis on ära toodud loendis, ning ta on selle organisatsiooni relvastatud võitlust, mõnel juhul mõjukal positsioonil olles, aktiivselt toetanud, on tegemist nimetatud direktiivi tähenduses „raske mittepoliitilise kuriteoga” või „ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevate tegudega”. Euroopa Kohus täpsustas seoses sellega, et terroristlikke meetodeid kasutavasse organisatsiooni kuulunud isiku pagulaseks tunnistamata jätmise sõltub täpsete asjaolude juhtumipõhisest uurimisest, mis võimaldab pädeval asutusel hinnata, kas on tõsine alus arvata, et selles organisatsioonis toimunud tegevuse raames on ta sooritanud raske mittepoliitilise kuriteo või on olnud süüdi tegudes, mis on vastuolus ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega, või ta on ohutanud sellist kuritegu või tegusid sooritama või osalenud nendes mõnel muul viisil sama direktiivi tähenduses.

Sellest tuleneb esiteks, et pelgalt asjaolust, et kõnealune isik kuulus sellisesse organisatsiooni, ei saa automaatselt tähendada, et ta tuleb nende sätete alusel pagulaseks tunnistamata jätta. Euroopa Kohus märkis teiseks, et ainuüksi osalemine terrorigrupi tegevuses ei too automaatselt kaasa samas direktiivis ette nähtud pagulaseks tunnistamata jätmise aluste kohaldamist, kuna need eeldavad iga üksikjuhtumi kõigi asjaolude täielikku uurimist.

Euroopa Kohus sedastas seejärel, et pagulaseks tunnistamata jätmise asjaomaste sätete alusel ei eelda, et kõnealune isik kujutab endast tegelikku ohtu vastuvõtvale liikmesriigile. Pagulaseks tunnistamata jätmise aluseid sisaldavate sätete eesmärk on karistada ainult tegude eest, mis on toime pandud minevikus. Selle direktiivi ülesehituses võimaldavad muud sätted pädevatel asutustel võtta vajalikke meetmeid, kui isik kujutab endast tegelikku ohtu.

Lõpetuseks tõlgendas Euroopa Kohus nimetatud direktiivi nii, et liikmesriigid võivad oma õiguse alusel anda sellisele isikule varjupaigaõiguse, kellele jäeti selle direktiivi sätete alusel pagulasseisund andmata, tingimusel et ei kaasne oht, et see teist liiki kaitse aetakse segi pagulasseisundiga direktiivi tähenduses.

Kohtuasjades *Salahadin Abdulla jt* (2. märtsi 2010. aasta otsused kohtuasjades C-175/08, C-176/08, C-178/08 ja C-179/08) käsitles Euroopa Kohus pagulasseisundi lõppemise tingimusi eespool viidatud direktiivi 2004/83 artikli 11 lõike 1 punkti e tähenduses nende asjaolude muutumise tõttu, millega seoses isikut pagulasena tunnustati.

Euroopa Kohus leidis, et isik kaotab oma pagulasseisundi siis, kui pärast asjaolude olulist ja püsivat muutumist asjaspepuutavas kolmandas riigis on ära langenud asjaolud, mille tõttu oli põhjendatud hirm tagakiusamise ees ning pagulane ei pea ka muudel põhjustel tagakiusamist kartma. Selleks et jõuda järeldusele, et pagulase hirm tagakiusamise ees ei ole enam põhjendatud, peavad pädevad ametiasutused välja selgitama, kas direktiivi 2004/83 artikli 7 lõikes 1 viidatud kolmanda riigi kaitse pakkuja või pakkujad on astunud mõistlikke samme, et vältida tagakiusamist. Nende käsutuses peab seega olema eeskätt tõhus õigussüsteem tagakiusamisena käsitatavate tegude avastamiseks,

⁶² Vt joonealune märkus nr 60.

menetlemiseks ja karistuse määramiseks. Pädevad asutused peavad kindlaks tegema, et see kaitse on huvitatud kodanikule tema pagulasseisundi lõppemise korral kättesaadav.

Euroopa Kohus analüüsis seejärel, kas olukorda, kus asjaolud, mille alusel isik pagulaseks tunnistati, on ära langenud, ja täpsustas, mis tingimustel liikmesriigi pädevad ametiasutused peavad vajaduse korral välja selgitama, kas esineb muid asjaolusid, mis võiksid õigustada asjaomase isiku põhjendatud tagakiusamishirmu. Euroopa Kohus märkis selle analüüsi käigus eelkõige, et nii pagulasseisundi andmise kui ka selle säilitamise küsimuse kontrollimise staadiumis käsitleb hindamine sama küsimust, kas tuvastatud asjaolud kujutavad endast sellist tagakiusamise ohtu, millest tulenevalt asjaomasel isikul võib tema isiklikku olukorda arvestades olla põhjendatud kartus, et tagakiusamisaktid ka tegelikult toimuvad. Euroopa Kohus järeldas seega, et tagakiusamisohu hindamisel tuleb lähtuda samast tõenäosuskriteeriumist, millest lähtuti pagulaseks tunnistamisel.

Õigusalane koostöö tsiviilasjades ja rahvusvaheline eraõigus

Tsiviilasjades toimuva õigusalase koostöö „ühenduse õigusesse toomisega“ kaasnes, nagu seda oligi oodata, ühenduse kohtu rolli tugevnemine.

Euroopa Kohus tegi 2010. aastal mitu olulist kohtulahendit, mis käsitlesid nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 (kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades)⁶³ lepinguid puudutavate erisätete tõlgendamist.

Esmalt tuleb mainida kohtuasja *Car Trim* (25. veebruari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-381/08), milles Euroopa Kohtul tuli teha otsus selle kohta, kuidas tuleb tõlgendada määruse nr 44/2001 artikli 5 lõike 1 punkti b, milles on esitatud kaks sõltumatut määratlust – üks seoses kaupade müügi lepingu ja teine seoses teenuste osutamise lepinguga – selleks, et lihtsustada lepingutega seotud asjades erandliku kohtualluvuse eeskirja kohaldamist, mis on sätestatud määruse nr 44/2001 artikli 5 lõikes 1 ja milles on ette nähtud hagi esitamise võimalus selle koha kohtusse, kus nõude aluseks olev kohustus täideti või kus see tuleb täita. Seoses kaupade müügi lepinguga on selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti b esimeses taandes selle kohustuse täitmise kohana määratletud koht, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti. Seoses teenuste osutamise lepinguga on sama määruse artikli 5 lõike 1 punkti b teises taandes viidatud kohale, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati. Kohtule selles asjas esitatud eelotsuse küsimus puudutas ühelt poolt „kaupade müügi“ ja „teenuste osutamise“ lepingute eristamise kriteeriumide määratlust nimetatud määruse artikli 5 lõike 1 punkti b tähenduses ja teiselt poolt kohustuse täitmise koha kindlaksmääramist kaugmüügi puhul, eelkõige juhul, kui lepingus ei ole midagi ette nähtud.

Euroopa Kohus vastas esimese osa kohta, et määrust nr 44/2001 tuleb tõlgendada nii, et valmistatavate või toodetavate kaupade tarnelepingud tuleb olenemata juhistest, mis ostja on valmistatavate kaupade hankimise, töötlemise ja tarnimise kohta andnud, ning ilma et ostja oleks tarnijat materjaliga varustanud ja kui tarnija vastutab kauba kvaliteedi ning lepingule vastavuse eest, kvalifitseerida „kaupade müügiks“ selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti b esimese taande tähenduses. Eelotsuse küsimuse teise osa kohta, mis puudutas kohustuse täitmise koha kindlaksmääramist kaugmüügi puhul, vastas Euroopa Kohus esmalt, et vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 5 lõike 1 punkti b esimesele taandele peab kaugmüügi puhul koha, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti või kus need oleks tulnud üle anda, kindlaks määrama lepingutingimuste põhjal. Kohus täpsustas seejärel, et kui kaupade üleandmise kohta on võimatu sellel alusel kindlaks määrata ilma lepingu suhtes kohaldatavale materiaalõigusele tuginemata, on kõnealuseks kohaks see, kus kaubad anti

⁶³ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

füüsiliselt ostja käsutusse, millest tulenevalt ostja sai või oleks pidanud saama müügitehingu lõppsihtkohas nende kaupade valduse. Euroopa Kohus ei leidnud mitte ainult, et see lahendus vastab etteaimatavuse ja läheduse eesmärkidele, vaid et see on ka kooskõlas kaupade ostu-müügi lepingu peamise eesmärgiga, milleks on kaupade müüjalt ostjale edastamine, mis ei ole täielikult lõpule viidud enne, kui need on jõudnud sihtpunkti.

Tähelepanu väärivad veel kaks liidetud kohtuasja *Pammer* ja *Hotel Alpenhof* (7. detsembri 2010. aasta otsused liidetud kohtuasjades C-585/08 ja C-144/09), mis puudutavad samuti määruse nr 44/2001 kohaldamist lepingute valdkonnas. Euroopa Kohus tegi neis kohtuasjades otsuse selle kohta, kuidas tuleb tõlgendada määruse artikli 15, mis puudutab tarbijalepinguid. Täpsemalt puudutas nende kahe kohtuasja ühine eelotsuse küsimus mõiste tarbija alalise elukoha liikmesriiki „suunatud tegevus”, nagu on silmas peetud määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punktis c, määratlust. See mõiste, mille eesmärk on võimaldada kohaldada tarbijakaitset reguleerivaid määruse erisätteid interneti teel sõlmitud lepingutele, ei ole määrukses defineeritud. Ainult nõukogu ja komisjoni ühisavalduses määruse nr 44/2001 artikli 15 kohaldamise kohta on täpsustatud, et „veebilehest ei piisa artikli 15 kohaldamiseks. See peab sisaldama ka teavet, milles kutsutakse üles sõlmima sidevahendi abil lepingut, ning leping peab ka tegelikkuses mis tahes viisil olema sidevahendi abil sõlmitud.” Ühisdeklaratsioonis on lisatud, et sellised asjaolud nagu veebilehel kasutatud keel või vääring ei ole piisavad näitajad.

Nimetatud määruse mõistete täpsustamiseks määratles Euroopa Kohus üldiselt mõiste „suunatud tegevus” elektroonilise kaubanduse kontekstis ja esitas seejärel mitteammendava loetelu näitajatest, mis võivad anda alust järeldada, et ettevõtja suunab oma tegevuse tarbija alalise elukoha liikmesriiki. Euroopa Kohus kinnitas esiteks, et mõistet „suunatud tegevus” tuleb tõlgendada autonoomselt, ja selgitas, et ettevõtja suunab oma tegevuse interneti teel kostja elukoha liikmesriiki siis, kui enne lepingu võimalikku sõlmimist tarbijaga võis nende kahe veebilehe põhjal ja ettevõtja tegevusest üldiselt järeldada, et ettevõtja kavatses asuda kaubanduslikesse suhetesse tarbijatega mõnes teises või mitmes teises liikmesriigis, sh asjassepuutuva tarbija alalise elukoha liikmesriigis, pidades silmas seda, et ettevõtja oli valmis niisuguste tarbijatega lepingu sõlmima. Kohus tõi teiseks mitteammendavalt välja näitajad, mida liikmesriigi kohus peab kontrollima ja mille hulka kuuluvad sõnaselged avaldused, mis näitavad ettevõtja tahet asuda mõne muu kui tema enda liikmesriigi tarbijatega kaubanduslikesse suhetesse, s.o tegevuse rahvusvaheline laad; kirjeldus selle kohta, kuidas – millist teed kaudu – on võimalik muudest liikmesriikidest jõuda sinna, kus ettevõtja tegutseb; niisuguse keele või vääringu kasutamine, mis erineb sellest, mida tavapäraselt kasutatakse liikmesriigis, kus on ettevõtja asukoht, ning võimalus teha broneeringuid ja saada selle kohta kinnitus selles teises keeles; telefoninumbri äramärgimine koos rahvusvahelise suunakoodiga; kulutuste tegemine selleks, et teiste liikmesriikide tarbijad saaksid otsingumootori kaudu hõlpsalt jõuda ettevõtja või vahendaja veebilehele; esimese tasandi domeeninimena ettevõtja asukoha-liikmeriigi domeeninimest erineva nime kasutamine ning viide rahvusvahelisele klientuurile, mis koosneb eri liikmesriikidest pärit klientidest. Kolmandaks ja viimasena kinnitas Euroopa Kohus neis kahes kohtuotsuses, et ebapiisavad on sellised näitajad nagu see, et tarbija alalise elukoha liikmesriigis on võimalik ligi pääseda ettevõtja veebilehele, e-posti aadressi ja muude kontaktandmete äramärgimine või asjaolu, et veebilehel on kasutatud keelt või vääringut, mida ettevõtja asukoha-liikmesriigis tavapäraselt kasutatakse.

Lisaks sellele tegi Euroopa Kohus kohtuasjas *Pammer* samuti kindlaks, et kaubalaevareisi võib lugeda „pakettreisiks” määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 3 tähenduses juhul, kui selle puhul on

täidetud tingimused, mis on nõutavad selle käsitamiseks „pakettreisina” direktiivi 90/314/EMÜ⁶⁴ artikli 2 punkti 1 mõttes. Selle sätte kohaselt peab reis lisaks sellele, et see sisaldab paketi hinna- ga transporti, sisaldama majutust ja hõlmama pikemat ajavahemikku kui 24 tundi. Tuleb märkida, et liidu rahvusvahelise eraõiguse ühtsuse nimel otsustas Euroopa Kohus tõlgendada määruse nr 44/2001 artikli 15 lõiget 3, võttes arvesse määruses (EÜ) nr 593/2008 (lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta) esitatud vastavat sätet, milles viidatakse sõnaselgelt eespool nime- tatud direktiivi 90/314 tähenduses mõistele „pakettreis”.

Määruse (EÜ) nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täit- mist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega ja millega tunnistatak- se kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000)⁶⁵ tõlgendamise kohta on tehtud kolm kohtuotsust, mis on mainimist väärt. Need kohtulahendid käsitlevad lapse tagasitoomisega seotud nõudeid tema ebaseadusliku äraviimise korral alalise elukoha riigist. Tuleb ka mainida, et kaks kohtulahendit on tehtud Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 104b sätestatud eelotsuse kiirmenetluses. See menetlus on kohaldatav alates 1. märtsist 2008 eelotsusetaotlustele, mis on seotud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga, et võimaldada Euroopa Kohtul lahendada oluliselt lühema menetlusajaga kõige tundlikumaid küsimusi nagu need, mis võivad tekkida näiteks teatavates vabaduse võtmise- ga seotud olukordades, kui vastus esitatud küsimusele on isiku, kes on kinni peetud või kellelt on võetud vabadus, õigusliku olukorra hindamiseks määrava tähtsusega või seoses vanemliku vastu- tuse ja laste isikuhooldusõigusega, kui selle kohtu pädevus, kelle poole on pöördutud liidu õiguse alusel, sõltub eelotsuse küsimusele antud vastusest.

Kohtuasjas *Povse* (1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-211/10) esitas eelotsusetaotluse esitanud Austria kohus Euroopa Kohtule eespool nimetatud kiirmenetluse raames rea eelotsuse küsimusi määruse nr 2201/2003 lapse eestkostõigust [termini „eestkostõigus” asemel on edaspidi kasuta- tud täpsemat vastet „isikuhooldusõigus”] ja tagasitoomist käsitlevate sätete tõlgendamise kohta. Põhikohtuasjas toimus vaidlus lapse vanemate vahel, kelle ema viis ebaseaduslikult Itaalia ühisest elukohast Austriasse. Asja keerukus oli seotud sellega, et paralleelselt toimus kaks menetlust – üks Itaalia kohtutes ja teine Austria kohtutes –, mis lõppesid erinevalt. Esimene eelotsuse küsimus puu- dutas seda, kas selline esialgse õiguskaitse meede nagu see, mille määras Itaalia kohus ja millega tühistati lapse ema suhtes kehtinud keeld koos lapsega Itaaliast lahkumiseks ning määrati ühine isikuhooldusõigus ajutiselt mõlemale vanemale, lubades lapsel kuni lõpliku kohtulahendi tegemi- seni elada Austrias, on „[isikuhooldusõigust] käsitlev kohtuotsus, mis ei hõlma lapse tagasitoomist” määruse nr 2201/2003 artikli 10 punkti b alapunkti iv mõttes. Lapse varasema alalise elukoha liik- mesriigi kohtu sellise lahendi tagajärg on pädevuse üleandmine selle liikmesriigi kohtutele, kuhu laps ebaseaduslikult viidi. Euroopa Kohus otsustas, et esialgse õiguskaitse meedet ei saa pidada „[isikuhooldusõigust] käsitlev[aks] kohtuotsus[eks], mis ei hõlma lapse tagasitoomist” nimetatud määruse artikli 10 punkti b alapunkti iv mõttes, ning see ei peaks olema aluseks pädevuse ülemi- nekule selle liikmesriigi kohtutele, kuhu laps ebaseaduslikult viidi. Selline järeldus tuleneb määruse ülesehitusest ning on ühtlasi lapse huvides. Vastupidine lahendus võib nimelt mõjutada varasema alalise elukohaliikmesriigi pädevat kohut mitte võtma ajutise õiguskaitse meetmeid, mis on lapse huvides. Euroopa Kohtult küsiti teiseks, kuidas tuleb tõlgendada määruse nr 2201/2003 artikli 11 lõiget 8. Selle sätte kohaselt ei saa selline 1980. aasta Haagi konventsiooni artikli 13 alusel tehtud tagasitoomisest keeldumise otsus, nagu on kõne all olev Austria kohtute poolt isa nõudel tehtud otsus, takistada kõikide hilisemate lapse tagasitoomist nõudvate otsuste, mille teevad määruse nr 2201/2003 alusel pädevad kohtud – nagu põhikohtuasjas isa nõudel Itaalia kohtutes pärast

⁶⁴ Nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiiv 90/314/EMÜ reispakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta (EÜT L 158, lk 59; ELT eriväljaanne 13/10, lk 132).

⁶⁵ Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003 (ELT L 338, lk 1).

Austria tagasitoomist keelava otsuse väljakuulutamist tehtud otsus –, täitmist. Euroopa Kohtule esitatud küsimuses sooviti teada, kas selleks, et seda saaks täitmisele pöörata, peab otsus lapse tagasitoomise kohta põhinema sama kohtu poolt lapse isikuhooldusõiguse kohta tehtud lõplikul otsusel. Euroopa Kohus vastas eitavalt, leides, et selline tõlgendus oleks raskesti ühildatav sama määruse artiklis 11 taotletava eesmärgiga tegutseda kiiresti ning sellega, et päritoluriigi pädevus on tunnistanud prioriteetseks. Euroopa Kohus täpsustas kolmandaks, et määruse nr 2201/2003 artikli 47 lõike 2 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et täitmise liikmesriigi kohtu poolt tehtud hilisem otsus, millega määratakse ajutine isikuhooldusõigus ning mis on selle riigi õiguse kohaselt täitmisele pööratav, ei või takistada varasema, lapse tagasitoomist nõudva ja päritoluliikmesriigi kohtu poolt tõendiga kinnitatud otsuse täitmist. Järelikult seda, kas tõendatud otsus on vastuolus hilisema täitmisele pööratava otsusega sama määruse artikli 47 lõike 2 teise lõigu mõttes, tuleb kontrollida üksnes lähtuvalt päritoluliikmesriigi pädevate kohtute võimalikest hilisematest otsustest. Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus, et niisuguse otsuse täitmisest, mille kohta päritoluliikmesriigi kohus on väljastanud tõendi, ei saa täitmise liikmesriigis keelduda põhjendusega, et asjaolud on pärast kohtuotsuse tegemist muutunud sel määral, et otsuse täitmisele pööramine ohustaks tõsiselt lapse huve. Nimelt kujutab selline muutmine endast sisulist aspekti, mis kuulub päritoluliikmesriigi pädeva kohtu pädevusse.

Isikuhooldusõiguse ja lapse ebaseaduslik äraviimine määruse nr 2201/2003 kohaldamise kontekstis oli keskne küsimus ka kohtuasjas *McB*. (5. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-400/10), mida lahendati samuti eelotsuse kiirmenetluses. Selles kohtuasjas tulevad esile liikmesriikide siseriikliku õiguse erinevused selles osas, mis puudutab selliste isade, kes ei ole lapse emaga abielus, isikuhooldusõigust. Mõne liikmesriigi õiguses ei ole lapse bioloogilisel isal nimelt täielikku isikuhooldusõigust, selle õiguse omandamine sõltub pädeva siseriikliku kohtu lahendi tegemisest, millega temale selline õigus antakse. See on nii Iirimaa õiguses, mis oli vaidlusele sisuliselt kohaldatav. Seega ei saa isa tugineda lapse ebaseaduslikule äraviimisele määruse nr 2201/2003 artikli 2 lõike 11 tähenduses, et nõuda lapse tagasitoomist tema alalise elukoha riiki, kui puudub selline kohtulahend, millega talle oleks antud lapse isikuhooldusõigus. Euroopa Kohtule kohtuasjas *McB* esitatud eelotsusetaotlus puudutas küsimust, kas määrusega nr 2201/2003 – tõlgendatuna kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 7 era- ja perekonnaval austamise kohta – on kooskõlas selline liikmesriigi õigusnorm, milles on nõutud, et lapse isa, kes ei ole abielus lapse emaga, peab selleks, et tunnustataks tema isikuhooldusõigust, saama pädevalt kohtult otsuse.

Euroopa Kohus rõhutas esiteks, et kuigi mõiste „eestkostõigus“ [isikuhooldusõigus] on asjaomasel määrukses autonoomselt määratletud, tuleneb nimetatud määruse artikli 2 lõike 11 punktist a, et õiguse subjekti määratlemise küsimus kuulub kohaldatava liikmesriigi õiguse kohaldamisalasse, mis on määratletud kui liikmesriigi õigus, kus laps vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist alaliselt elas. Euroopa Kohus otsustas teiseks, et see asjaolu, et bioloogilisel isal ei ole erinevalt emast automaatselt oma lapse suhtes isikuhooldusõigust määruse nr 2201/2003 artikli 2 tähenduses, ei riiva tema õiguse era- ja perekonnavalule, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 7, põhisisu, kui on tagatud tema õigus nõuda pädevalt kohtult isikuhooldusõiguse määramist.

Lõpetuseks tuleb mainida kohtuasja *Purrucker* (15. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-256/09), milles Euroopa Kohus pidi tegema otsuse määruse nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning teiste liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist) kohaldatavuse kohta esialgse õiguskaitse meetmete, mis on võetud seoses isikuhooldusõigusega vastavalt nimetatud määruse artiklile 20. Euroopa Kohus tuletas esiteks meelde, et tuleb eristada nimetatud määruse artiklites 8–14 esitatud norme, mis kehtestavad pädevuse sisulistes küsimustes, ning sama määruse artikli 20 lõikes 1 esitatud normi, mis lubab liikmesriigi kohtul isegi juhul, kui ta ei ole sisuliselt pädev asja arutama, võtta ajutisi ja kaitsemeetmeid, kui on täidetud kolm tingimust: need meetmed on kiireloomuli-

sed, need peavad olema võetud asja arutava kohtu asukohaliikmesriigis viibivate isikute või seal asuva vara suhtes ning need peavad olema ajutised. Euroopa Kohus otsustas teiseks, et määruse nr 2201/2003 artiklis 21 ja järgnevates artiklites ette nähtud tunnustamise kord ei ole kohaldatav nimetatud määruse artikli 20 alusel võetud ajutistele meetmetele. Euroopa Kohus märkis nimelt, et liidu seadusandja ei ole sellist kohaldatavust soovinud, nagu nähtub nii seadusandluse ajaloost kui ka varasemate õigusaktide vastavatest sätetest, nagu määrusest (EÜ) nr 1347/2000 ja Brüssel II konventsioonist. Lisaks märkis kohus ka, et määruses nr 2201/2003 ette nähtud tunnustamise korra kohaldamine seoses esialgse õiguskaitse meetmetega kõigis liikmesriikides, sh liikmesriigis, kelle pädevuses on asja sisuline arutamine, tekitaks ohu, et hoitakse kõrvale selles määruses kehtestatud kohtualluvuse eeskirjadest, ning toimuks *forum shopping*. Selline olukord oleks vastuolus nimetatud määrusega taotletud eesmärkidega ja eelkõige lapse ülimusliku huvi arvestamisega, mistõttu teda puudutavaid kohtuotsuseid teeb tema alalisele elukohale lähedane kohus, mis on liidu seadusandja arvates parimas olukorras, et hinnata lapse huvides võetavaid meetmeid. Kolmandaks ja viimasena tegi Euroopa Kohus otsuse vajaduse kohta võimaldada eelotsuse kiirmenetluse kostjal ajutiste meetmete määramise kohtulahend edasi kaevata. Euroopa Kohus leidis eelkõige, et arvestades vanemliku vastutuse küsimustes määratud ajutiste meetmete tähtsust – olgu need siis võetud kohtu poolt, kes on pädev asja sisuliselt arutama, või mitte – on oluline, et sellise menetlusega seotud isik, isegi kui meetmed võtnud kohus kuulas ta ära, saaks omal algatusel nende ajutiste meetmete määramise kohtulahendi peale edasi kaevata. Esmatähtis on, et huvitatud isik saaks lasta erineval kohtul kui see, kes need meetmed võttis ja kes tegi lahendi lühikese aja jooksul, kontrollida pädevust sisulises küsimuses, mille ajutised meetmed võtnud kohus endal tunnistas olevat, või kui kohtuotsusest ei ilmne, et kohtul oli pädevus, või kui see kohus tunnistas end pädevaks selle määruse alusel, siis selle määruse artiklis 20 kehtestatud tingimuste täitmist.

Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades

Politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonna peamise õigusakti, Euroopa vahistamismäärusega seoses täienes kohtupraktika jätkuvalt.

Kohtuasjas *Mantello* (16. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-261/09) tõlgendas Euroopa Kohus raamotsuse 2002/584/JSK⁶⁶ artikli 3 lõiget 2, mis võimaldab vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutusel keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegude eest teises liikmesriigis langetatud lõplik kohtuotsus. Euroopa Kohtult küsiti esiteks mõiste „samad teod” tõlgendamist ja kohus märkis, et Euroopa vahistamismääruse andmise ja täitmise kontekstis on raamotsuse 2002/584/JSK artikli 3 punktis 2 esitatud mõiste „samad teod” liidu õiguse autonoomne mõiste. Peale selle esineb see mõiste „samad teod” ka Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 ning seda on selle kontekstis tõlgendatud nii, et sellega peetakse silmas tegude sisulist laadi ning see hõlmab konkreetsete omavahel lahutamatu seotud tegude kogumit, sõltumata nende tegude õiguslikust kvalifikatsioonist või kaitstud õiguslikust huvist. Arvestades nimetatud konventsiooni artikli 54 ja raamotsuse artikli 3 lõike 2 ühist eesmärki, s.o soovi vältida, et isik sama teo eest uuesti vastutusele võetakse või tema üle kohut mõistetakse, kehtib Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni kontekstis sellele mõistele antud tõlgendus seega ka raamotsuse 2002/584 kontekstis.

Euroopa Kohus märkis seejärel, et tagaotsitava kohta on tehtud lõplik kohtuotsus samade tegude eest, kui kriminaalmenetluse järel on kriminaalasi lõplikult lõpetatud või kui isik on lõplikult õigeks mõistetud. See kohtuotsuse „lõplik” iseloom tehakse kindlaks selle liikmesriigi õiguse kohaselt, kus kohtuotsus tehti. Järelikult ei saa niisugune otsus, mis ei lõpeta teatud isiku vastu kriminaalme-

⁶⁶ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK (EÜT L 190, lk 1).

netluse algatanud liikmesriigi õiguse kohaselt teatava teo eest kriminaalasja siseriiklikul tasandil lõplikult, olla põhimõtteliselt menetluslikuks takistuseks sellele, et sama teo eest ning sama isiku vastu algatataks kriminaalmenetlus mõnes teises liidu liikmesriigis või jätkataks seda. Kui vastuseks vahistamismäärust täitva õigusasutuse esitatud teabenõudele on vahistamismääruse väljastanud asutus oma siseriikliku õiguse alusel sõnaselgelt tõdenud, et tema õiguskorras tehtud varasem kohtulahend ei ole tema vahistamismääruses silmas peetud tegusid hõlmav lõplik kohtulahend, siis ei saa vahistamismäärust täitev õigusasutus põhimõtteliselt keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest.

Välis- ja julgeolekupoliitika

Seoses välis- ja julgeolekupoliitikaga täpsustas Euroopa Kohus Oberlandesgericht Düsseldorf'i palvel teatavate isikute ja üksuste vastu terrorismivastaseks võitluseks võetud erimeetmete ulatust (29. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-550/09) ning esitas oma tõlgenduse määruse (EÜ) nr 2580/2001⁶⁷ artiklitest 2 ja 3.

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu teatavate resolutsioonide rakendamiseks võttis nõukogu vastu ühise seisukoha 2001/931/ÜVJP⁶⁸ ja määruse nr 2580/2001, milles määrati nõukogu otsustega koostatud ning regulaarselt ajakohastatud loetelusse kantud isikute ja üksuste rahaliste vahendite külmutamine. Nimetatud määruses on muu hulgas keelatud rahaliste vahendite andmine otse või kaudselt sellesse loetelusse kantud isikute ja üksuste käsutusse.

Kuni 2007. aastani võeti otsused vastu ilma, et loetellu kantud isikutele või üksustele oleks mingilgi viisil teatatud nende loetellu kandmise spetsiifilistest põhjustest. Pärast Üldkohtu otsust,⁶⁹ millega tühistati ühe ühenduse loetellu kandmine eelkõige põhjendusel, et nõukogu ei olnud seda loetellu kandmist põhjendanud ning kuna sisulist kohtulikku kontrolli ei olnud tol ajal võimalik teostada, muutis nõukogu oma loetellu kandmise menetlust. Loetelu ajakohastava uue otsuse⁷⁰, mis jõustus 29. juunil 2007, vastuvõtmise ajal edastas nõukogu seega puudutatud isikutele ja üksustele kokkuvõtte nende loetellu kandmist põhjendavatest asjaoludest. Üldkohus tühistas hilisemates kohtuotsustes mitme muu üksuse loetellu kandmise samadel põhjustel kui need, mis on esitatud tema eespool viidatud kohtuotsuses T-228/02. Organisatsioon Devrimci Halk Kurtulus Partisi–Cephesi (DHKP–C) kanti 2. mail 2002 asjaomasesse loetelusse. Nõukogu on seitsaadiki vastu võtnud mitu otsust selle loetelu ajakohastamise kohta. DHKP–C on sinna jätkuvalt alles jäetud.

Kohtuasi, milles Euroopa Kohtu arvamust küsiti, puudutas kaht Saksa kodanikku, kelle vastu oli alustatud Saksamaal kriminaalmenetlust. E-d ja F-i süüdistati selles, et nad olid 30. augustist 2002 kuni 5. novembrini 2008 DHKP–C liikmed. Neile kohaldati terrorirühmitusse kuulumise eest eelvangistust ning nende vastu alustati kriminaalmenetlust. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis kahtlusi seoses sellega, kas DHKP–C loetellu kandmine on kehtiv, küsis ta Euroopa Kohtult, kas nende Üldkohtu otsuste kontekstis, millega tühistati teatavate isikute ja üksuste loetellu kandmine põhiliste menetluslike tagatiste rikkumise tõttu, tuleb ka DHKP–C loetellu kandmist 29. juunile

⁶⁷ Nõukogu 27. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks (EÜT L 344, lk 70; ELT eriväljaanne 18/01, lk 207).

⁶⁸ Nõukogu 27. detsembri 2001. aasta ühine seisukoht 2001/931/ÜVJP terrorismivastaste erimeetmete rakendamise kohta (EÜT L 344, lk 93; ELT eriväljaanne 18/01, lk 217).

⁶⁹ Üldkohtu 12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-228/02: Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran vs. nõukogu.

⁷⁰ Nõukogu 28. juuni 2007. aasta otsus 2007/445/EÜ, millega rakendatakse määruse nr 2580/2001 artikli 2 lõiget 3 ning tunnistatakse kehtetuks otsused 2006/379/EÜ ja 2006/1008/EÜ (ELT L 169, lk 58).

2007. aastal eelnenud ajavahemiku osas lugeda kehtetuks, hoolimata asjaolust, et DHKP-C ei ole selle loetellu kandmise tühistamist nõudnud.

Euroopa Kohus märkis sissejuhatuseks, et liikmesriigi kohtu pooleliolev kohtuasi võib viia vabaduskaotusliku kriminaalkaristuse kohaldamiseni. Euroopa Kohus rõhutas selles kontekstis, et liit on õigusel rajanev liit, mille raames kontrollitakse selle institutsioonide aktide kooskõla eeskätt ELT lepinguga ja õiguse üldpõhimõtetega. Kõikidel pooltel on liikmesriigi menetluse raames õigus tugineda selliste liidu aktide sätete tühisusele, mis on tema vastu võetud siseriikliku otsuse või akti aluseks, ning suunata liikmesriigi kohut, kes ei ole ise pädev sellist tühisust tuvastama, esitama Euroopa Kohtule sellekohase küsimuse eelotsusetaotluse abil, kui selle poolel ei ole õigust esitada nende sätete peale hagi Üldkohtule.

2007. aasta juunist varasemate nõukogu otsuste kehtivuse kohta märkis Euroopa Kohus, et ühelegi neist otsustest ei ole lisatud põhjendusi seoses määruse DHKP-C suhtes kohaldamise seaduslike tingimustega ega spetsiifilisi ja konkreetseid põhjuseid, miks nõukogu oli seisukohal, et DHKP-C kandmine loetellu või sinna jätmine oli põhjendatud. Süüdistatavate käsutuses ei olnud 29. juunil 2007 eelnenud ajavahemikul DHKP-C loetellu kandmise põhjendatuse kontrollimiseks vajalikke andmeid, eeskätt ei olnud neil võimalik kontrollida kõnealuse loetellu kandmise aluseks olnud tõendite täpsust ja asjakohasust, samas kui just nimelt asjaomasesse loetellu kandmine aitas põhistada nende vastu esitatud süüdistusakti. Loetellu kandmise põhjendamatus takistab ka asjakohase kohtuliku kontrolli teostamist selle sisulise õiguspärasuse üle. Sellise kontrolli teostamise võimalus on aga vältimatult vajalik selleks, et oleks võimalik tagada õiglane tasakaal rahvusvahelise terrorismi vastase võitluse nõuete ning põhivabaduste ja -õiguste kaitse vahel.

Küsimuse kohta, kas 2007. aasta juuni otsus muutis tagasiulatuvalt kehtivaks DHKP-C loetellu kandmise, märkis Euroopa Kohus, et see otsus ei saanud mingil juhul olla aluseks kriminaalkorras süüdimõistmisele selle jõustumisele eelnenud ajavahemikul toimepandud tegude eest. Selline tõlgendus eiraks kriminaalkorras süüdimõistmise aluseks olevate sätete tagasiulatuvat jõu puudumise põhimõtet. Euroopa Kohus otsustas neil asjaoludel, et liikmesriigi kohus peab jätma põhikohtumenetluse raames kohaldamata enne 2007. aasta juunit vastu võetud nõukogu otsused, mis ei saa seega kaasa aidata E ja F-i vastu algatatud kriminaalmenetluse põhistamisele seoses 29. juunil 2007 eelnenud ajavahemikuga.

Lõpetuseks tõlgendas Euroopa Kohus laialt määruse nr 2580/2001 artikli 2 lõike 1 punktis b sätestatud keeldu anda rahalisi vahendeid selliste isikute või üksuste käsutusse, kes on loetellu kantud. Euroopa Kohus on arvamisel, et see keeld hõlmab kõiki neid toiminguid, mis on vajalikud selleks, et määruse nr 2580/2001 artikli 2 lõikes 3 nimetatud loetellu kantud isikul, rühmitusel või üksusel tekiks tegelik õigus käsutada täieõiguslikult asjaomaseid rahalisi vahendeid, muud finantsvara või majandusressursse. Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt on selline tähendus sõltumatu sellest, kas kõnealuse käsutusseandmise toimingut tegija ja adressaadi vahel esinevad suhted või mitte.

Kohtuasjas *Mjt* (29. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-340/08) käsitles Euroopa Kohus küsimust, kas sellised sotsiaalkindlustushüvitised ja sotsiaaltoetused – nagu sissetulekutoetus, peretoetus, eluasemetoetus –, mida antakse eeldatavate terroristide, kes on kantud määruse (EÜ) nr 881/2002⁷¹ loetellu, abikaasadele, kuuluvad selle määruse alusel blokeeritud rahaliste vahendite hulka.

⁷¹ Nõukogu 27. mai 2002. aasta määrus (EÜ) nr 881/2002, millega kehtestatakse teatavate Osama bin Ladeni, Al-Qaida võrgu ja Talibaniga seotud isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangud ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 467/2001, millega keelustatakse teatavate kaupade ja teenuste eksport Afganistani, laiendatakse Afganistani rühmitusega Taliban seotud lennukeeeldu ning rahaliste vahendite ja muude finantsallikate külmutamist (EÜT L 139, lk 9; ELT eriväljaanne 18/01, lk 294).

Euroopa Kohus sedastas, et arvestades erinevusi, mis valitsevad nimetatud määruse ja ÜRO Julgeolekukomitee resolutsiooni, mida selle määrusega rakendatakse, eri keeleversioonide vahel, tuleb nimetatud määrust tõlgendada, pidades silmas selle eesmärki, milleks on rahvusvahelise terrorismi vastane võitlus. Rahaliste vahendite külmutamise eesmärk on takistada seda, et asjaomastele isikutele oleks kättesaadavad mis tahes majandus- või finantsressursid, mida nad saaksid kasutada terroristliku tegevuse rahastamiseks. Seda eesmärki tuleb eelkõige mõista nii, et majandusressurside külmutamise meede on kohaldatav üksnes sellise vara suhtes, mis võimaldab hankida rahalisi vahendeid, kaupu või teenuseid, mida saaks kasutada terroristliku tegevuse rahastamiseks. Euroopa Kohus märkis, et ei ole väidetud, et abikaasad annavad need rahalised vahendid oma abikaasa käsutusse, selle asemel, et kasutada neid oma perekonna põhivajaduste katmiseks; ei ole ka vaidlustatud seda, et abikaasad kasutasid kõnesolevaid rahalisi vahendeid tööpoolest nende leibkondade põhivajaduste katmiseks, kuhu kuuluvad ka loetellu kantud isikud. Seega on nende rahaliste vahendite kasutamine terroristlikuks tegevuseks vajalike vahendite hankimiseks äärmiselt ebatõenäoline, kuna hüvitised on kinnitatud määras, millest piisab vaid kõnesolevate isikute põhivajaduste katmiseks rangelt vajalikeks kulutusteks. Euroopa Kohus järeldas seega, et toetus, mida loetellu kantud isik võib kaudselt saada tema abikaasale makstud sotsiaaltoetustest, ei ohusta selle määruse eesmärki. Järelikult ei ole nimetatud määrus kohaldatav sotsiaalkindlustushüvitiste ja sotsiaaltoetuste maksmisele rahaliste vahendite külmutamise loetellu kantud isikute abikaasadele.

C. Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 7. oktoobril 2010)

Esimene rida, vasakult paremale:

koja esimees A. Arabadjiev; peakohtujurist Y. Bot; kodade esimehed K. Lenaerts ja A. Tizzano; Euroopa Kohtu president V. Skouris; kodade esimehed J. N. Cunha Rodrigues, J.-C. Bonichot, K. Schiemann ja J.-J. Kasel.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud M. Ilešič ja G. Arestis; kohtujurist J. Kokott; kohtunik A. Rosas; koja esimees D. Šváby; kohtunikud R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, A. Borg Barthet ja J. Malenovský.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtujuristid J. Mazák ja P. Mengozzi; kohtunikud L. Bay Larsen, E. Levits, U. Löhmus ja A. Ó Caoimh; kohtujurist E. Sharpston; kohtunikud P. Lindh ja T. von Danwitz.

Neljas rida, vasakult paremale:

kohtunik E. Jarašiūnas; kohtujurist P. Cruz Villalón; kohtunikud M. Berger ja C. Toader; kohtujurist V. Trstenjak; kohtunik M. Safjan; kohtujurist N. Jääskinen; kohtunik A. Prechal; kohtusekretär A. Calot Escobar.

1. Euroopa Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Vassilios Skouris

Sündinud 1948; Berliini Vaba Ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1970); Hamburgi ülikooli riigi- ja haldusõiguse doktor (1973); Hamburgi ülikooli professor (1972–1977); Bielefeldi ülikooli avaliku õiguse professor (1978); Thessaloníki ülikooli avaliku õiguse professor (1982); siseminister (1989 ja 1996); Kreeta ülikooli haldusnõukogu liige (1983–1987); Thessaloníki Rahvusvahelise ja Euroopa Majandusõiguse Keskuse juhataja (1997–2005); Kreeka Euroopa õiguse ühingu juhataja (1992–1994); Kreeka riikliku teaduskomitee liige (1993–1995); Kreeka ametnike kõrgema valimiskomisjoni liige (1994–1996); Trieri Euroopa õiguse akadeemia teadusnõukogu liige (alates 1995); Kreeka kohtunike kooli haldusnõukogu liige (1995–1996); välisministeeriumi teadusnõukogu liige (1997–1999); Kreeka majandus- ja sotsiaalnõukogu esimees (1998); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. juunist 1999; Euroopa Kohtu president alates 7. oktoobrist 2003.

Antonio Tizzano

Sündinud 1940; Rooma La Sapienza ülikooli Euroopa Liidu õiguse professor; Napoli „Istituto Orientale“ ülikooli (1969–1979) ja „Federico II“ ülikooli (1979–1992), Catania ülikooli (1969–1977) ning Muqdisho (1967–1972) ülikooli professor; advokaat Itaalia kassatsioonikohtus; õigusnõunik Itaalia alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1992); Itaalia delegatsiooni liige Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa ühendustega ühinemise, ühtse Euroopa akti ja Euroopa Liidu lepingu läbirääkimistel; mitme kirjutise, sh Euroopa lepingute kommentaaride autor ja Euroopa Liidu õiguse kogumiku toimetaja; väljaande „Il Diritto dell’Unione“ asutaja ja juht alates 1996; mitme õigusväljaande juhatuse või toimetuse liige; mitme rahvusvahelise kongressi raportöör; konverentsid ja kursused erinevates rahvusvahelistes institutsioonides, sealhulgas Haagi Rahvusvahelise Õiguse Akadeemias (1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni rahalise olukorra uurimiseks asutatud sõltumatute ekspertide grupi liige (1999); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. maist 2006.

José Narciso da Cunha Rodrigues

Sündinud 1940; erinevate kohtute teenistuses (1964–1977); õigusüsteemi uuendamist käsitlevate uuringute läbiviimine ja koordineerimine; valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Komisjonis ja Euroopa Inimõiguste Kohtus (1980–1984); Euroopa Nõukogu inimõiguste komitee ekspert (1980–1985); kriminaalkodeksi ja kriminaalmenetluse kodeksi muutmisega tegeleva töörühma liige; *Procurador-Geral da República* (1984–2000); Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) järelevalvekomitee liige (1999–2000); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

Sündinud 1941; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1966–1969); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1969–1977); õigusteaduste doktor (Leideni ülikool); Groningeni ülikooli Euroopa õiguse professor (1977–1989); Gerechtshof te Arnhemi (apellatsioonikohus) kohtunik; erinevate kirjutiste autor; Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse asepeadirektor (1989–2000); Amsterdami ülikooli Euroopa õiguse professor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Allan Rosas

Sündinud 1948; õigusteaduste doktor, Turu ülikool (Soome); Turu ülikooli avaliku õiguse abiprofessor (1978–1981) ja Åbo Akademi professor (1981–1996); Åbo Akademi Inimõiguste Instituudi juhataja (1985–1995); mitmesugused rahvusvahelised ja siseriiklikud akadeemilised auametid ja liikmelisus teaduslikes ühingutes; juhatanud mitut rahvusvahelist ja siseriiklikku uurimisprojekti ja programmi, sealhulgas Euroopa Ühenduse õiguse, rahvusvahelise õiguse, inim- ja põhiõiguste, riigiõiguse ja võrdleva avaliku haldusteaduse valdkonnas; esindanud Soome valitsust mitmel rahvusvahelisel konverentsil ja koosolekul delegatsiooni liikme või nõunikuna; tegutsenud eksperdina Soome õiguselus, osalenud õigusloomes ja Soome parlamendi mitmesugustes komisjonides, sealhulgas ÜRO-s, Unescos, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ning Euroopa Nõukogus; alates 1995 Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse peaõigusnõustaja (välis-suhted); alates märtsist 2001 komisjoni õigustalituse asepeadirektor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 17. jaanuarist 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala (Universidad Complutense, Madrid); *abogado del Estado*, Málaga; *abogado del Estado* transpordi-, turismi ja kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonnas ning seejärel välisministeeriumi õigusosakonnas; juhtiv *abogado del Estado-Jefe* riiklikus õigustalituses Euroopa Kohtu menetluste küsimuses ning *Abogacía General del Estado* (justiitsministeerium) ühenduse ja rahvusvahelise õigusabi osakonna peadirektori asetäitja; ühenduste kohtusüsteemi tulevikku käsitleva komisjoni ekspertrühma liige; Hispaania delegatsiooni juht rühmituses „Eesistujariigi sõbrad” seoses Nice’i lepingus käsitletava ühenduste kohtusüsteemi reformiga ja nõukogu *ad hoc* töörühma „Euroopa Kohus” juht; Madridi Diplomaatide Kooli ühenduse õiguse professor; väljaande „Noticias de la Unión Europea” kaastoimetaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Koen Lenaerts

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala, õigusteaduste doktor, Katholieke Universiteit Leuven; *Master of Laws*, *Master in Public Administration* (Harvard University); assistent (1979–1983), seejärel (alates 1983) Euroopa õiguse professor, Katholieke Universiteit Leuven; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1984–1985); professor, Collège d’Europe, Brugge (1984–1989); Brüsseli advokatuuri liige (1986–1989); *visiting professor* (külalisprofessor) Harvard Law School’is (1989); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 6. oktoobrini 2003; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Juliane Kokott

Sündinud 1957; õigusalsed õpingud (Bonni ja Genfi ülikoolid); *LL.M* (American University, Washington D.C.); õigusteaduste doktor (Heidelbergi ülikool, 1985; Harvardi ülikool, 1990); külalisprofessor Berkeley ülikoolis (1991); Saksa ja välisriikide avaliku õiguse, rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse professor Augsburgi (1992), Heidelbergi (1993) ja Düsseldorfis (1994) ülikoolis; Saksa valitsuse poolt nimetatud asenduskohtunik Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Rahvusvahelises Lepitus- ja Arbitraažikohtus; globaalseid muutusi käsitleva föderaalse konsultatiivnõukogu esimehe asetäitja (WBGU, 1996); rahvusvahelise õiguse, rahvusvahelise äriõiguse ja Euroopa õiguse professor St. Galleni ülikoolis (1999); St. Galleni ülikooli Euroopa ja rahvusvahelise äriõiguse instituudi juhataja (2000); St. Galleni ülikooli Master of Business Law’ programmi juhataja asetäitja (2001); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

Sündinud 1937; õigusteaduste õpingud Cambridge'is; *barrister* (1964–1980); *Queen's Counsel* (1980–1986); High Court of England and Wales'i kohtunik (1986–1995); *Lord Justice of Appeal* (1995–2003); Honourable Society of the Inner Temple'i vanemliige alates 1985. aastast ja varahoidja alates 2003. aastast; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. jaanuarist 2004.

Pranas Kūris

Sündinud 1938; õigusteaduste diplom Vilniuse ülikoolis (1961); Moskva ülikooli õigusteaduste kandidaat (1965); Moskva ülikooli õigusteaduste doktor (*Dr.hab.*) (1973); Pariisi ülikooli Institut des Hautes Études Internationales'i (direktor: prof. Ch. Rousseau) praktikant (1967–1968); Leedu Teaduste Akadeemia koosseisuline liige (1996); Leedu Õigusülikooli audoktor (2001); erinevad õpetamis- ja haldusülesanded Vilniuse ülikoolis (1961–1990); õigusteaduskonna abiprofessor, erakorraline professor, rahvusvahelise õiguse professor ja dekaan; ametikohad Leedu valitsuse diplomaatilises ja õigusteenistuses; justiitsminister (1990–1991), riiginõunik (1991), Leedu Vabariigi suursaadik Belgias, Luksemburgis ja Madalmaades (1992–1994); endine Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (juuni 1994–november 1998); Leedu Ülemkohtu liige ja president (detsember 1994–oktoober 1998); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (alates novembrist 1998); osalemine mitmel rahvusvahelisel konverentsil; Leedu Vabariigi delegatsiooni liige läbirääkimistel NSVL-iga (1990–1992); ligi 200 väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik 11. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2010.

Endre Juhász

Sündinud 1944; Szegedi ülikooli õigusteaduste diplom (1967); Ungari advokatuurieksam (1970); kraadiõpingud võrdlevas õigusteaduses Strasbourgi ülikoolis (1969, 1970, 1971, 1972); väliskaubandusministeeriumi juriidilise osakonna ametnik (1966–1974), õigusloomeosakonna juhataja (1973–1974); esimene kaubandusatašee Ungari saatkonnas Brüsselis, vastutav isik ühenduse küsimustes (1974–1979); väliskaubandusministeeriumi osakonnajuhataja (1979–1983); esimene kaubandusatašee, seejärel kaubandusnõunik Ungari saatkonnas Washingtonis Ameerika Ühendriikides (1983–1989); kaubandusministeeriumi, seejärel rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja (1989–1991); Ungari ning Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide vahelise assotsiatsioonilepingu pealäbirääkija (1990–1991); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja, Euroopa asjade osakonna juhataja (1992); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi kantsler (1993–1994); tööstus- ja kaubandusministeeriumi kantsler, Euroopa asjade osakonna juhataja (1994); Ungari Vabariigi erakorraline ja täievoliline suursaadik, diplomaatilise esinduse juht Euroopa Liidu juures (jaanuar 1995–mai 2003); Ungari Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise pealäbirääkija (juuli 1998–aprill 2003); Euroopa integratsiooni küsimuste kooskõlastamise portfelli minister (alates mai 2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

George Arestis

Sündinud 1945; Ateena ülikooli õigusteaduste diplom (1968); *M.A. Comparative Politics and Government* (Cantebury Kenti ülikool, 1970); töötamine advokaadina Küprosel (1972–1982); District Court'i kohtunikuks nimetamine (1982); District Court'i esimeheks edutamine (1995); Nikosia District Court'i *Administrative President* (1997–2003); Küprose Ülemkohtu kohtunik (2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Sündinud 1947; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1973); avalikku teenistusse astumine *Notary to Government*'ina (1975); vabariigi nõunik (1978), vabariigi esimene nõunik (1979), abi *Attorney General* (1988), nimetatud Malta presidendi poolt *Attorney General*'iks (1989); Malta ülikoolis osalise koormusega tsiviilõiguse lektor (1985–1989); Malta ülikooli nõukogu liige (1998–2004); Õigusemõistmise Komisjoni liige (1994–2004); Malta Vahekohtukeskuse juhatuse liige (1998–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Marko Ilešič

Sündinud 1947; õigusteaduste doktor (Ljubljana ülikool); võrdleva õigusteaduse õpingud (Strasbourg ja Coimbra ülikool); advokatuuri liige; Ljubljana töökohtu kohtunik (1975–1986); spordikohtu esimees (1978–1986); Triglavi kindlustusseltsi vahekohtu arbiiter (1990–1998); börsi lepituskoha esimees (alates 1995); börsi vahekohtu arbiiter (alates 1998); Jugoslaavia vahekohtu arbiiter (kuni 1991) ja Sloveenia vahekohtu arbiiter (alates 1991); Rahvusvahelise Kaubanduskoja (Pariis) arbiiter; UEFA (alates 1988) ja FIFA (alates 2000) apellatsioonikoja kohtunik; Sloveenia Juristide Ühingute Liidu esimees; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Merekomitee ja mitme teise rahvusvahelise õigusteadusliku seltsi liige; tsiviilõiguse, kaubandusõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse professor; Ljubljana ülikooli õigusteaduskonna dekaan; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Jiří Malenovský

Sündinud 1950; Praha Karli ülikooli õigusteaduste doktor (1975); Brno Masaryki ülikooli assistent-lektor (1974–1990), prodekaan (1989–1991) ning rahvusvahelise ja Euroopa õiguse kateedri juhataja (1990–1992); Tšehhoslovakkia Konstitutsioonikohtu kohtunik (1992); suursaadik Euroopa Nõukogu juures (1993–1998); Euroopa Nõukogu ministrite esindajate komitee esimees (1995); välisministeeriumi kantsler (1998–2000); Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni Tšehhi ja Slovaki haru president (1999–2001); konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); seadusandliku nõukogu liige (1998–2000); Haagi alalise vahekohtu liige (alates 2000); Brno Masaryki ülikooli rahvusvahelise avaliku õiguse professor (2001); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Uno Lõhmus

Sündinud 1952; õigusteaduste kandidaat (1986); advokatuuri liige (1977–1998); Tartu Ülikooli kriminaalõiguse külalisprofessor; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1994–1998); Riigikohtu esimees (1998–2004); põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni liige; karistusseadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; kriminaalmenetluse seadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; mitme inimõiguse ja riigiõiguse alase teose autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Egils Levits

Sündinud 1955; Hamburgi ülikooli õigusteaduste ja politoloogia diplom; Kieli ülikooli õigusteaduskonna teadustöötaja; Läti parlamendi nõunik rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja seadusandliku reformi alal; Läti Vabariigi suursaadik Saksamaal ja Šveitsis (1992–1993), Austrias, Šveitsis ja Ungaris (1994–1995); asepeaminister ja justiitsminister välisministri ülesannetes (1993–1994); OSCE lepitus- ja vahekohtu lepitaja (alates 1997); alalise vahekohtu liige (alates 2001); 1995. aastal nimetatud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikuks, tagasi nimetatud 1998. ja 2001. aastal; mitme riigiõiguse ja haldusõiguse, seadusandliku reformi ja ühenduse õiguse alase väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Sündinud 1950; *Bachelor in Civil Law* (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); *barrister* (King's Inn, 1972); Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom (University College Dublin, 1977); *barrister*, lirimaa advokatuur (1972–1999); Euroopa õiguse lektor (King's Inns, Dublin); *Senior Counsel* (1994–1999); lirimaa valitsuse esindaja arvukates kohtuasjades Euroopa Ühenduste Kohtus; lirimaa High Court'i kohtunik (alates 1999); *Bench of the Honorable Society of King's Inns* (alates 1999); lirimaa Euroopa Õiguse Ühingu asepresident; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni (lirimaa haru) liige; Euroopa Kohtu kohtuniku (1974–1985) Andreas O'Keeffe'i (Aindrias Ó Caoimh) poeg; Euroopa Kohtu kohtunik alates 13. oktoobrist 2004.

Lars Bay Larsen

Sündinud 1953; poliitikateaduste diplom (1976), lõpetanud õigusteaduste eriala Kopenhaageni ülikoolis (1983), justiitsministeeriumi ametnik (1983–1985); perekonnaõiguse lektor (1984–1991), seejärel abiprofessor (1991–1996) Kopenhaageni ülikoolis; Advokatsamfund'i osakonnajuhataja (1985–1986); justiitsministeeriumi talituse juhataja (1986–1991); advokatuuri liige (alates 1991); üksusejuhataja (1991–1995), politseiosakonna juhataja (1995–1999), õigusosakonna juhataja (2000–2003) justiitsministeeriumis; Taani Kuningriigi esindaja K-4 Komitees (1995–2000), Schengeni tuumikrühmas (1996–1998) ja Europol'i juhatuses (1998–2000); Højestereti kohtunik (2003–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. jaanuarist 2006.

Eleanor Sharpston

Sündinud 1955; majandus-, keele- ja õigusteaduste õpingud King's College'is, Cambridge (1973–1977); õppejõud ja teadur Corpus Christi College'is, Oxford (1977–1980); advokatuuri liige (Middle Temple, 1980); *barrister* (1980–1987 ja 1990–2005); kohtujurist, hiljem kohtunik Sir Gordon Slynni juures (1987–1990); Euroopa õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor (*Director of European Legal Studies*), University College London (1990–1992); Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna *Lecturer* (lektor) (1992–1998), seejärel *Affiliated Lecturer* (1998–2005); *Fellow of King's College*, Cambridge (alates 1992); *Senior Research Fellow*, Cambridge'i ülikooli Centre for European Legal Studies (1998–2005); *Queen's Counsel* (1999); *Bench of Middle Temple* (2005); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 11. jaanuarist 2006.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III ülikooli audoktor; Johns Hopkinsi ülikooli (Bologna Center), St. Johns'i (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Athens) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i ülikooli European Business Law Pallas-programmi koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni avalike hangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTO-d puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik 4. märtsist 1998 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 4. maist 2006.

Pernilla Lindh

Sündinud 1945; *jur. kand.*, Lundi Ülikool; Trollhättani esimese astme kohtu õigusnõunik ja kohtunik (1971–1974); Stockholmi apellatsioonikohtu õigusnõunik (1974–1975); Stockholmi esimese astme kohtu kohtunik (1975); Stockholmi apellatsioonikohtu esimehe õigus- ja haldusnõunik (1975–1978); lähetus Domstolverketi (kohtute haldamise amet) juures (1977); õiguskantsleri kantselei nõunik (1979–1980); Stockholmi apellatsioonikohtu assessor-kohtunik (1980–1981); kaubandusministeeriumi õigusnõunik (1981–1982); välisministeeriumi õigusosakonna nõunik, seejärel osakonnajuhataja ja õigusloomejuht (1982–1995); suursaadikuks nimetamine 1992; Marknadsdomstoleni aseesimees; õigus- ja institutsiooniliste küsimuste eest vastutav isik EMP lepingu läbirääkimistel (EFTA tööühma aseesimees, seejärel esimees) ning Rootsi Kuningriigi ühinemisläbirääkimistel Euroopa Liiduga; Esimese Astme Kohtu kohtunik 18. jaanuarist 1995 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Yves Bot

Sündinud 1947; lõpetanud Roueni ülikooli õigusteaduskonna; õigusteaduste doktor (Paris II Panthéon-Assas' ülikool); Mansi ülikooli õigusteaduskonna abiprofessor; Mansi prokuratuuri prokuröri asetäitja, seejärel prokuröri esimene asetäitja (1974–1982); tribunal de grande instance de Dieppe'i riigiprokurör (1982–1984); tribunal de grande instance de Strasbourg'i aseriigiprokurör (1984–1986); tribunal de grande instance de Bastia riigiprokurör (1986–1988); cour d'appel de Caen'i peaprokuröri abi (1988–1991); tribunal de grande instance de Mans'i riigiprokurör (1991–1993); justiitsministri erinõunik (1993–1995); tribunal de grande instance de Nanterre'i riigiprokurör (1995–2002); tribunal de grande instance de Paris' riigiprokurör (2002–2004); cour d'appel de Paris' peaprokurör (2004–2006); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Ján Mazák

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (Pavol Jozef Šafárika ülikool, Košice, 1978); tsiviilõiguse professor (1994) ja ühenduse õiguse professor (2004); Košice ülikooli Euroopa Ühenduse õiguse instituudi direktor (2004); Košice ringkonnakohtu (Mestský súd) kohtunik (1980); Košice linnakohtu (Ústavný súd) aseesimees (1982) ja esimees (1990); Slovakkia advokatuuri liige (1991); konstitutsioonikohtu õigusnõunik (1993–1998); asejustiitsminister (1998–2000); konstitutsioonikohtu esimees (2000–2006); Veneetsia Komisjoni liige (2004); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Jean-Claude Bonichot

Sündinud 1955; lõpetanud Metzi ülikooli õigusteaduskonna, Institut d'études politiques de Paris' diplom, École nationale d'administration'i vilistlane; *rapporteur* (1982–1985), *commissaire du gouvernement* (1985–1987 ja 1992–1999); *assesseur* (1999–2000); Conseil d'État (Riiginõukogu) kohtuosakonna kuuenda talituse esimees (2000–2006); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1987–1991); töö-, tööhõive ja koolituse ministri kabineti ülem, hiljem riigiministri, avaliku teenistuse ja haldusreformi ministri kabineti ülem (1991–1992); Conseil d'État' juriidilise esinduse juhataja Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés' (riiklik töötajate haigekassa) juures (2001–2006); Metzi ülikooli abiprofessor (1988–2000), hiljem Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli abiprofessor (alates 2000); mitme haldusõiguse, ühenduse õiguse ja Euroopa inimõiguste alase teose autor; ajakirja „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme” asutaja ja toimetuse esimees, ajakirja „Bulletin juridique des collectivités locales” kaasasutaja ja toimetuse liige, linnaarenduse ja planeerimisõiguse ning institutsioonide uuringute ühenduse teadusnõukogu esimees; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Thomas von Danwitz

Sündinud 1962; õpingud Bonnis, Genfis ja Pariisis; riigieksam õigusteadustes (1986 ja 1992); Bonni ülikooli õigusteaduste doktor (Bonni ülikool, 1988); rahvusvahelise avaliku halduse diplom (École nationale d'administration, 1990); habilitatsioon (Bonni ülikool, 1996); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (1996–2003), Ruhri (Bochum) ülikooli õigusteaduskonna dekaan (2000–2001); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (Kölni ülikool, 2003–2006); avaliku õiguse ja avaliku halduse instituudi direktor (2006); Fletcher School of Law and Diplomacy külalisprofessor (2000), François Rabelais' ülikooli külalisprofessor (Tours, 2001–2006) ja Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli külalisprofessor (2005–2006); François Rabelais ülikooli audoktor (Tours, 2010); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Verica Trstenjak

Sündinud 1962; õigusteaduste lõpueksam (1987); Ljubljana ülikooli õigusteaduste doktor (1995); õiguse ja riigi teooria ning eraõiguse professor (alates 1996); teadur; doktoriõpingud Zürichi ülikoolis, Viini ülikooli võrdleva õiguse instituudis, Hamburgis Max Plancki Rahvusvahelise Eraõiguse Instituudis, Amsterdamis ülikoolis; külalisprofessor Viini ja Freiburgi (Saksamaa) ülikoolides ja Bucerius Law School'is Hamburgis; teaduse ja tehnoloogia ministeeriumi õigusosakonna juhataja (1994–1996) ja riigisekretär (1996–2000); valitsuse peasekretär (2000); Euroopa Tsiviilkoodeksi Töögrupi (Study Group on European Civil Code) liige alates 2003. aastast, Humboldti uurimisprojekti (Humboldt Stiftung) eest vastutav isik; avaldanud üle saja juriidilise artikli ja mitu raamatut Euroopa õiguse ja eraõiguse kohta; Sloveenia juristide liidu autasu „Aasta jurist 2003“; mitme õiguslase perioodilise väljaande toimetuse liige; Sloveenia juristide liidu peasekretär, mitme juristide liidu, sh Gesellschaft für Rechtsvergleichung'i liige; Esimese Astme Kohtunik 7. juulist 2004 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Alexander Arabadjiev

Sündinud 1949; õigusteaduste õpingud (Sofia Püha Kliment Ohridski ülikool); Blagoevgradi esimese astme kohtu kohtunik (1975–1983); Blagoevgradi ringkonnakohtu kohtunik (1983–1986); ülemkohtu kohtunik (1986–1991); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–2000); Euroopa Inimõiguste Komisjoni liige (1997–1999); Euroopa Tuleviku Konvendi liige (2002–2003); parlamendiliige (2001–2006); vaatleja Euroopa Parlamendi juures; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Camelia Toader

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala (1986), õigusteaduste doktor (1997) (Bukaresti ülikool); kohtunikupraktika Buftea esimese astme kohtus (1986–1988); Bukaresti viienda sektori esimese astme kohtunik (1988–1992); vastu võetud Bukaresti advokatuuri (1992); Bukaresti ülikooli õppeülesannete täitja (1992–2005), seejärel alates 2005. aastast tsiviilõiguse ning Euroopa lepinguõiguse professor; doktoriõpingud ja uurimustööd Max Plancki rahvusvahelise eraõiguse instituudis Hamburgis (1992–2004); justiitsministeeriumi Euroopa integratsiooni osakonna juhataja (1997–1999); kõrgema kassatsioonikohtu kohtunik (1999–2007); külalisprofessor Viini ülikoolis (2000); koolitaja ühenduse õiguse alal riiklikus kohtunike koolis (2003 ja 2005–2006); mitme õiguslase väljaande toimetuse liige; alates 2010. aastast rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia assotsieerunud liige ja Rumeenia akadeemia õigusuringute instituudi Euroopa õiguse keskuse auateadur; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Jean-Jacques Kasel

Sündinud 1946; õigusteaduste doktor, teaduslik kraad haldusõiguses (ULB, 1970); IEP de Paris' diplom (Ecofin, 1972); advokaadi õppepraktika; Banque de Paris et des Pays-Bas' õigusnõunik (1972–1973); välisministeeriumi atašee, seejärel saatkonna sekretär (1973–1976); Ministrite Nõukogu töögruppide esimees (1976); saatkonna esimene sekretär, alalise esindaja asetäitja OECD juures (Pariis, 1976–1979); valitsuse asepeaministri kantselei juhataja (1979–1980); Euroopa Poliitilise Koostöö president (1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni presidendi nõunik, seejärel kantselei asejuhataja (1981); Ministrite Nõukogu peasekretariaadi eelarve- ja personaliosakonna juhataja (1981–1984); vastutav ametnik alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1985); eelarvekomitee esimees; täievoliline minister, poliitika- ja kultuuri-osakonna juhataja (1986–1991); peaministri diplomaatiline nõunik (1986–1991); suursaadik Kreekas (1989–1991, mujal resideeruv), poliitikakomitee esimees (1991); suursaadik, alaline esindaja Euroopa ühenduste juures (1991–1998); Coreper-i eesistuja (1997. aasta esimene poolaasta); suursaadik (Brüssel, 1998–2002); alaline esindaja NATO juures (1998–2002); suurhertsogi õuemarssal ja kantselei juhataja (2002–2007); Euroopa Kohtu kohtunik alates 15. jaanuarist 2008.

Marek Safjan

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor (Varssavi ülikool 1980); õigusteaduste dotsent (*Dr. habil.*) (Varssavi ülikool, 1990); õigusteaduste professor (1998–2009); Varssavi ülikooli tsiviilõiguse instituudi direktor (1992–1996); Varssavi ülikooli prorektor (1994–1997); Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française'i Poola sektsiooni peasekretär (1994–1998); Poola Vabariigi esindaja Euroopa Nõukogu bioetika komitees (1991–1997); õigusinstituudi teadusnõukogu esimees (1998); konstitutsioonikohtu kohtunik (1997–1998), hiljem esimees (1998–2006); Rahvusvahelise Võrdleva Õiguse Akadeemia liige (alates 1994) ja asepresident (alates 2010), Rahvusvahelise Õiguse, Eetika ja Teaduse Assotsiatsiooni liige (alates 1995), Helsingi Poola komitee liige; Poola Kunsti ja Kirjanduse Akadeemia liige; autasustatud Euroopa Nõukogu peasekretäri antud medaliga „Pro Merito” (2007); arvukate tsiviilõiguse, meditsiiniõiguse ja Euroopa õiguse alaste publikatsioonide autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Daniel Šváby

Sündinud 1951; õigusteaduste doktor (Bratislava Ülikool); Bratislava esimese astme kohtu kohtunik; Bratislava apellatsioonikohtu tsiviilastjade kohtunik ja kohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohtu äriõiguse asju lahendav kohtunik; Euroopa Inimõiguste Komisjoni (Strasbourg) liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik 12. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2009; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Maria Berger

Sündinud 1956; õigus- ja majandusõpingud (1975–1979), õigusteaduste doktor; Innsbrucki ülikooli avaliku õiguse ja poliitikateaduste instituudi assistent ja lektor (1979–1984); föderalse teadusministeeriumi ametnik, viimane ametikoht osakonnajuhataja asetäitja (1984–1988); Euroopa Liidu küsimuste eest vastutav ametnik föderaalkantsleis (1988–1989); föderaalkantslei eurointegratsiooni teenistuse juhataja (Austria Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise ettevalmistamine) (1989–1992); EFTA järelevalveameti direktor Genfis ja Brüsselis (1993–1994); Donau-Universität Krems'i prorektor (1995–1996); Euroopa Parlamendi saadik (november 1996–jaanuar 2007 ja detsember 2008–juuli 2009) ja õiguskomisjoni liige; Euroopa Tulevikukonvendi asendusliige (veebruar 2002–juuli 2003); Pergilinnavolikogu liige (september 1997–september 2009); föderaaljustiitsminister (jaanuar 2007–detsember 2008); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Niilo Jääskinen

Sündinud 1958; õigusteaduste diplom (1980), õigusteaduste litsentsiaat (1982), Helsingi Ülikooli doktorikraad (2008); Helsingi Ülikooli õppejõud (1980–1986); praktika Rovaniemi esimese astme kohtus (1983–1984); justiitsministeeriumi õigusnõunik (1987–1989), seejärel Euroopa õiguse osakonna juhataja (1990–1995); välisministeeriumi õigusnõunik (1989–1990); Soome parlamendi suurkomisjoni Euroopa Liidu asjade nõunik ja sekretär (1995–2000); kõrgema halduskohtu ajutine liige (juuli 2000–detsember 2002), seejärel kõrgema halduskohtu liige (jaanuar 2003–september 2009); õiguslike ja institutsiooniliste küsimuste eest vastutav isik Soome Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimistel; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2009.

Pedro Cruz Villalón

Sündinud 1946; Sevilla ülikooli õigusteaduste diplom (1963–1968) ja õigusteaduste doktor (1975); kraadiõpe Freiburg im Breisgau ülikoolis (1969–1971); Sevilla ülikooli õigus- ja poliitikateaduste dotsent (1978–1986); Sevilla ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (1986–1992); konstitutsioonikohtu nõunik (1986–1987); konstitutsioonikohtu kohtunik (1992–1998); konstitutsioonikohtu esimees (1998–2001); *fellow* Wissenschaftskolleg zu Berlin'is (2001–2002); Madridi autonoomse ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (2002–2009); riiginõukogu valitud liige (2004–2009); arvukate publikatsioonide autor; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 14. detsembrist 2009.

Alexandra (Sacha) Prechal

Sündinud 1959; õigusteaduse õpingud (Groningeni ülikool, 1977–1983); õigusteaduste doktor (Amsterdami ülikool, 1995); Maastrichti õigusteaduskonna õppejõud (1983–1987); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1987–1991); Amsterdami ülikooli õigusteaduskonna Euroopa instituudi õppejõud (1991–1995); Euroopa õiguse professor Tilburgi ülikooli õigusteaduskonnas (1995–2003); Euroopa õiguse professor Utrechti ülikooli õigusteaduskonnas ja Utrechti ülikooli Euroopa instituudi nõukogu liige (alates 2003); mitme siseriikliku ja rahvusvahelise õigusajakirja toimetuskolleegiumi liige; arvukate publikatsioonide autor; Madalmaade Kuningliku Teaduste Akadeemia liige; Euroopa Kohtu kohtunik alates 10. juunist 2010.

Egidijus Jarašiūnas

Sündinud 1952; Vilniuse ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1974–1979); Leedu Õigusteaduste Akadeemia doktor (1999), Leedu advokatuuri liige (1979–1990); Leedu Vabariigi Ülemnõukogu (parlament) saadik (1990–1992), seejärel Leedu Vabariigi *Seimas* (parlament) liige ning Riigi ja Õiguse Komitee liige (1992–1996); Leedu Vabariigi Konstitutsioonikohtu kohtunik (1996–2005), seejärel Leedu Vabariigi Konstitutsioonikohtu presidendi nõunik (alates 2006); Mykolas Romerise Ülikooli õigusteaduste kateedri riigiõiguse õppetooli assistent (1997–2000), dotsent (2000–2004), seejärel professor (alates 2004) ja õppetooli hoidja (2005–2007); Mykolas Romerise Ülikooli õigusteaduste kateedri dekaan (2007–2010); Veneetsia Komisjoni liige (2006–2010); 11. märtsi 1990. aasta Leedu iseseisvumise taastamise aktile allkirjutaja; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2010.

Roger Grass

Sündinud 1948; Institut d'études politiques de Paris' diplom ja teaduskraad avaliku õiguse valdkonnas; Tribunal de grande instance de Versailles' abiprokurör; Euroopa Kohtu vanemametnik; Cour d'appel de Paris' prokuröri peasekretär; justiitsministri büroo; Euroopa Kohtu presidendi õigusnõunik; Euroopa Kohtu kohtusekretär 10. veebruarist 1994 kuni 6. oktoobrini 2010.

Alfredo Calot Escobar

Sündinud 1961; Valencia ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1979–1984); Valencia autonoomse piirkonna kommertskoja kaubandusanalüütik (1986); jurist-lingvist Euroopa Kohtus (1986–1990); jurist-toimetaja Euroopa Kohtus (1990–1993); Euroopa Kohtu presisi- ja teabeosakonna juhataja (1993–1995); Euroopa Parlamendi institutsioonilise komisjoni sekretariaadi juhataja (1995–1996); Euroopa Kohtu kohtusekretäri abi (1996–1999); õigusnõunik Euroopa Kohtus (1999–2000); Euroopa Kohtu hispaania keele tõlkeosakonna juhataja (2000–2001); Euroopa Kohtu kirjaliku tõlke peadirektoraadi direktor, seejärel peadirektor (2001–2010); Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 7. oktoobrist 2010.

2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2010. aastal

10. juuni 2010. aasta pidulik istung

Seoses Christiaan Timmermansi tagasiastumisega nimetasid Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajad 2. juuni 2010. aasta otsusega C. Timmermansi järeljäänud ametiajaks, s.o 10. juunist 2010 kuni 6. oktoobrini 2012 Euroopa Liidu Kohtu kohtunikuks Alexandra Prechali.

6. oktoobri 2010. aasta pidulik istung

Seoses Pranas Kūrise tagasiastumisega nimetasid Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajad 29. septembri 2010. aasta otsusega P. Kūrise järeljäänud ametiajaks, s.o 6. oktoobrist 2010 kuni 6. oktoobrini 2012 Euroopa Liidu Kohtu kohtunikuks Egidijus Jarašiūnase.

Seoses alates 10. veebruarist 1994 Euroopa Kohtu kohtusekretäri ametit pidanud Roger Grassi tagasiastumisega nimetasid kohtunikud ja kohtujuristid 14. septembril 2010 kuueaastaseks ametiajaks, s.o 7. oktoobrist 2010 kuni 6. oktoobrini 2016 Euroopa Liidu Kohtu kohtusekretäriks Alfredo Calot Escobari.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2010 kuni 10. juunini 2010

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
 A. TIZZANO, I koja esimees
 J. N. CUNHA RODRIGUES, II koja esimees
 K. LENAERTS, III koja esimees
 J.-C. BONICHOT, IV koja esimees
 P. MENGOZZI, peakohtujurist
 R. SILVA de LAPUERTA, VII koja esimees
 E. LEVITS, V koja esimees
 P. LINDH, VI koja esimees
 C. TOADER, VIII koja esimees
 C. W. A. TIMMERMANS, kohtunik
 A. ROSAS, kohtunik
 J. KOKOTT, kohtujurist
 K. SCHIEMANN, kohtunik
 P. KÜRIS, kohtunik
 E. JUHÁSZ, kohtunik
 G. ARESTIS, kohtunik
 A. BORG BARTHET, kohtunik
 M. ILEŠIČ, kohtunik
 J. MALENOVSKÝ, kohtunik
 U. LÖHMUS, kohtunik
 A. Ó CAOIMH, kohtunik
 L. BAY LARSEN, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 Y. BOT, peakohtujurist
 J. MAZÁK, kohtujurist
 T. von DANWITZ, kohtunik
 V. TRSTENJAK, kohtujurist
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 J.-J. KASEL, kohtunik
 M. SAFJAN, kohtunik
 D. ŠVÁBY, kohtunik
 M. BERGER, kohtunik
 N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
 P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist

R. GRASS, kohtusekretär

11. juunist 2010 kuni 6. oktoobrini 2010

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
 A. TIZZANO, I koja esimees
 J. N. CUNHA RODRIGUES, II koja esimees
 K. LENAERTS, III koja esimees
 J.-C. BONICHOT, IV koja esimees
 P. MENGOZZI, peakohtujurist
 R. SILVA de LAPUERTA, VII koja esimees
 E. LEVITS, V koja esimees
 P. LINDH, VI koja esimees
 C. TOADER, VIII koja esimees
 A. ROSAS, kohtunik
 J. KOKOTT, kohtujurist
 K. SCHIEMANN, kohtunik
 P. KÜRIS, kohtunik
 E. JUHÁSZ, kohtunik
 G. ARESTIS, kohtunik
 A. BORG BARTHET, kohtunik
 M. ILEŠIČ, kohtunik
 J. MALENOVSKÝ, kohtunik
 U. LÖHMUS, kohtunik
 A. Ó CAOIMH, kohtunik
 L. BAY LARSEN, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 Y. BOT, peakohtujurist
 J. MAZÁK, kohtujurist
 T. von DANWITZ, kohtunik
 V. TRSTENJAK, kohtujurist
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 J.-J. KASEL, kohtunik
 M. SAFJAN, kohtunik
 D. ŠVÁBY, kohtunik
 M. BERGER, kohtunik
 N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
 P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist
 A. PRECHAL, kohtunik

R. GRASS, kohtusekretär

7. oktoobrist 2010 kuni 31. detsembrini 2010

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
A. TIZZANO, I koja esimees
J. N. CUNHA RODRIGUES, II koja esimees
K. LENAERTS, III koja esimees
J.-C. BONICHOT, IV koja esimees
Y. BOT, peakohtujurist
K. SCHIEMANN, VIII koja esimees
A. ARABADJIEV, VI koja esimees
J.-J. KASEL, V koja esimees
D. ŠVÁBY, VII koja esimees
A. ROSAS, kohtunik
R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
M. ILEŠIČ, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGGOZZI, kohtujurist
P. LINDH, kohtunik
J. MAZÁK, kohtujurist
T. von DANWITZ, kohtunik
V. TRSTENJAK, kohtujurist
C. TOADER, kohtunik
M. SAFJAN, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist
A. PRECHAL, kohtunik
E. JARAŠIŪNAS, kohtunik

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

4. Euroopa Kohtu endised liikmed

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Adrianus van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Alain Louis Dutheil de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall O'Daigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Aindrias O'Keeffe, kohtunik (1975–1985)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter Verloren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)
Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)

René Joliet, kohtunik (1984–1995)
Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)
Thomas Francis O’Higgins, kohtunik (1985–1991)
Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
José Luís Da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
José Carlos De Carvalho Moitinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Díez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter Van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Giuseppe Tesauro, kohtujurist (1988–1998)
Francis Geoffrey Jacobs, kohtujurist (1988–2006)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
John L. Murray, kohtunik (1991–1999)
Claus Christian Gulmann, kohtujurist (1991–1994), seejärel kohtunik (1994–2006)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Antonio Mario La Pergola, kohtunik (1994 ja 1999–2006), kohtujurist (1995–1999)
Jean-Pierre Puissochet, kohtunik (1994–2006)
Philippe Léger, kohtujurist (1994–2006)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Nial Fennelly, kohtujurist (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Peter Jann, kohtunik (1995–2009)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, kohtujurist (1995–2009)
Romain Schintgen, kohtunik (1996–2008)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Fidelma O’Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)
Stig von Bahr, kohtunik (2000–2006)
Ninon Colneric, kohtunik (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, kohtujurist (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, kohtujurist (2000–2006)
Christiaan Willem Anton Timmermans, kohtunik (2000–2010)
Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro, kohtujurist (2003–2009)
Jerzy Makarczyk, kohtunik (2004–2009)
Ján Klučka, kohtunik (2004–2009)
Pranas Kūris, kohtunik (2004–2010)

Presidendid

Massimo Pilotti (1952–1958)
Andreas Matthias Donner (1958–1964)
Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

Kohtusekretärid

Albert van Houtte (1953–1982)
Paul Heim (1982–1988)
Jean-Guy Giraud (1988–1994)
Roger Grass (1994–2010)

D. Euroopa Kohtu statistika

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2006–2010)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2006–2010)
3. Hagi valdkonnad (2010)
4. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit (2006–2010)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2006–2010)
6. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2010)
7. Kohtukoosseis (2006–2010)
8. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2006–2010)
9. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2006–2010)
10. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2010)
11. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2006–2010)
12. Menetlusaeg (kohtuotsused ja õigustmõistva sisua kohtumäärused) (2006–2010)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

13. Menetluse liigid (2006–2010)
14. Kohtukoosseis (2006–2010)

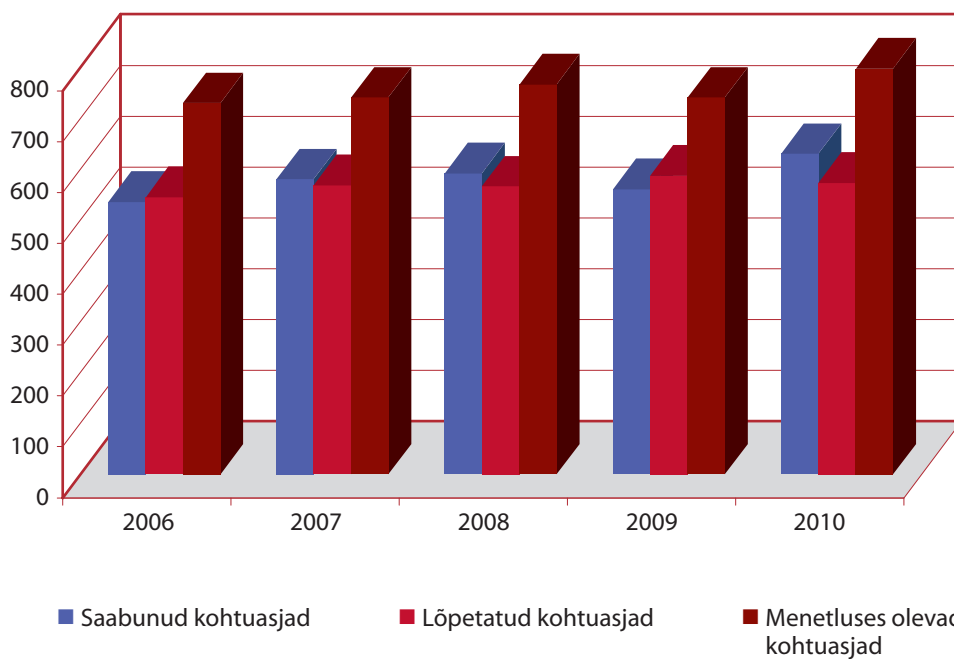
Muu

15. Kiirendatud menetlused (2006–2010)
16. Eelotsuse kiirmenetlused (2008–2010)
17. Ajutiste meetmete kohaldamine (2010)

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2010)

18. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
19. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
20. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)
21. Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit

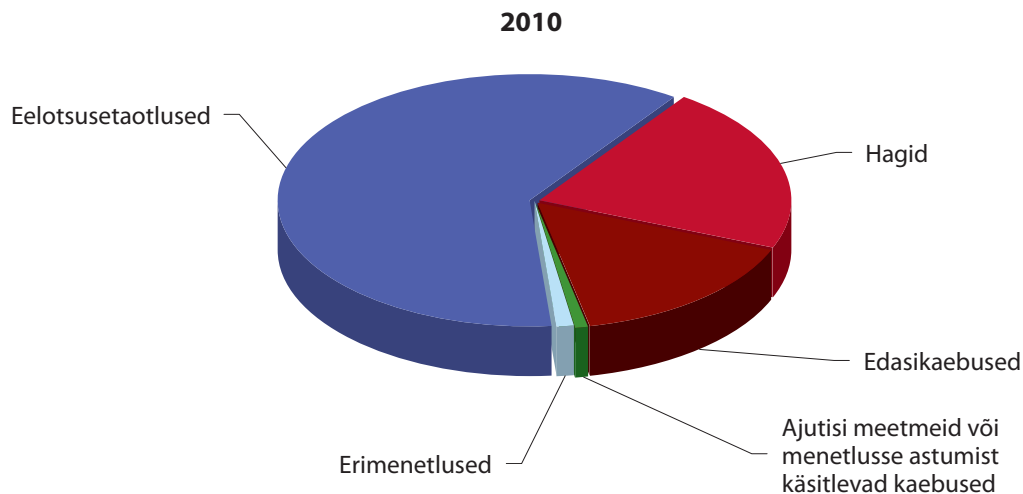
1. *Euroopa Kohtu üldine tegevus* **Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad** **(2006–2010)¹**

	2006	2007	2008	2009	2010
Saabunud kohtuasjad	537	581	593	562	631
Lõpetatud kohtuasjad	546	570	567	588	574
Menetluses olevad kohtuasjad	731	742	768	742	799

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Eelotsusetaotlused	251	265	288	302	385
Hagid	201	222	210	143	136
Edasikaebused	80	79	78	105	97
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	3	8	8	2	6
Arvamused			1	1	
Erimenetlused ²	2	7	8	9	7
Kokku	537	581	593	562	631
Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	1	3	3	2	2

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

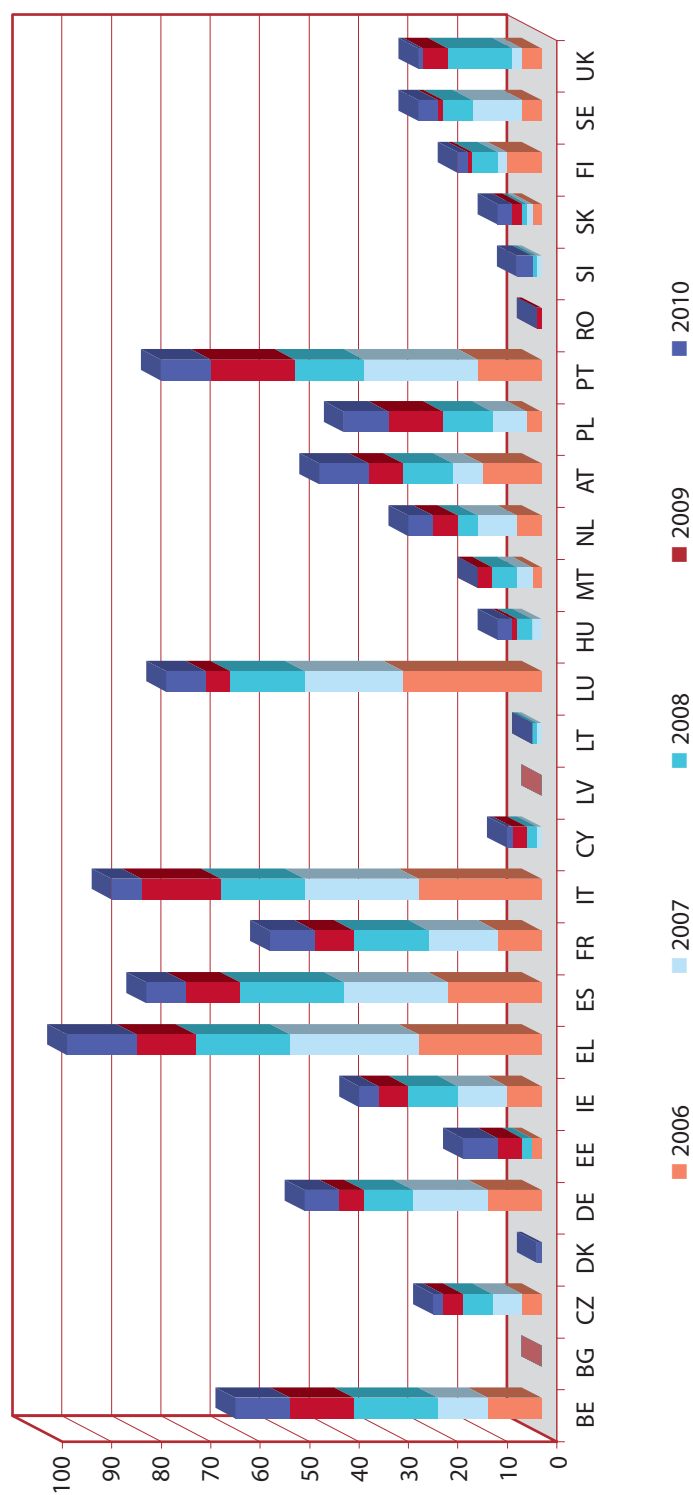
² „Erimenetlusteks” loetakse: parandamine (kodukorra artikkel 66); kohtukulude kindlaksmääramine (kodukorra artikkel 74); tasuta õigusabi (kodukorra artikkel 76); tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (kodukorra artikkel 94); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (kodukorra artikkel 97); teistmine (kodukorra artikkel 98); kohtuotsuse tõlgendamine (kodukorra artikkel 102); Üldkohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 62); arestimismenetlus (privileegide ja immunitetide protokoll); immuniteedivaldkonna kohtuasjad (privileegide ja immunitetide protokoll).

3. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2010)¹

	Hagid	Eelotsuse- taotlused	Edasi- kaebused	Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	Kokku	Erimenet- lused
Asutamisvabadus	1	5			6	
Energeetika		7			7	
Euroopa Liidu välistegevus		5	1		6	
Hanked	6	5	4	1	15	
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport			1		1	
Institutsiooniõigus	2	1	17	2	22	2
Intellektuaal- ja tööstusomand		19	30		49	
Isikute vaba liikumine	2	10	1		13	
Juurdepääs dokumentidele			4		4	
Kapitali vaba liikumine	4	3			7	
Kaubanduspoliitika		1	3		4	
Kaupade vaba liikumine		5			5	
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autori- seerimine ja piiramine (REACH-määrus)	1				1	
Keskkond	34	26		1	61	
Konkurents		5	13	2	20	
Liidu kodakondsus		2			2	
Liidu õiguse põhimõtted	1	11			12	
Majandus- ja rahapoliitika			1		1	
Maksustamine	5	57			62	
Põllumajandus	5	20			25	
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, oma- vahendid, pettusevastane võitlus ...)	1	5			6	
Rahvatervis	1	3			4	
Riigiabi	4	4	15	1	24	
Sotsiaalpoliitika	5	40			45	
Tarbijakaitse	1	9			10	
Teenuste osutamise vabadus	13	38			51	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik		21			21	
Tööstuspoliitika	6	6			12	
Transport	13	11	1		25	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	5	38			43	
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	2	7			9	
Õigusaktide ühtlustamine	10	16			26	
Äriühinguõigus	12	1			13	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	1		6		7	
ELTL	135	381	97	6	619	2
Menetlus						5
Personalieeskirjad	1				1	
Privileegid ja immunitetid		4			4	
Muu	1	4			5	5
KÕIK KOKKU	136	385	97	6	624	7

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtu-
asju (üks asja number = üks kohtuasi).

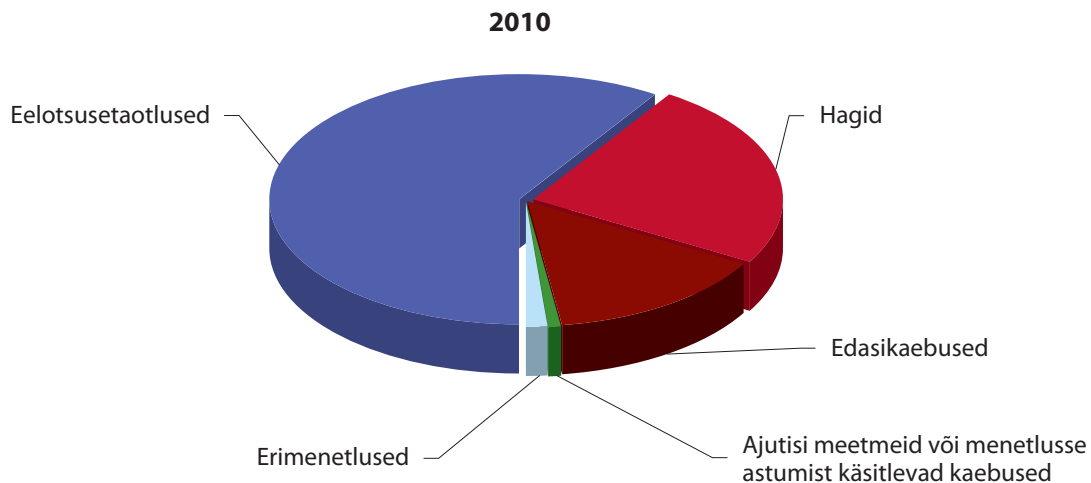
4. Saabunud kohtuasjad. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Belgia	11	10	17	13	11
Bulgaaria					
Tšehhi Vabariik	4	6	6	4	2
Taani					1
Saksamaa	11	15	10	5	7
Eesti	2		2	5	7
Iirimaa	7	10	10	6	4
Kreeka	25	26	19	12	14
Hispaania	19	21	21	11	8
Prantsusmaa	9	14	15	8	9
Itaalia	25	23	17	16	6
Küpros		1	2	3	1
Läti					
Leedu		1	1		
Luksemburg	28	20	15	5	8
Ungari		2	3	1	3
Malta	2	3	5	3	
Madalmaad	5	8	4	5	5
Austria	12	6	10	7	10
Poola	3	7	10	11	9
Portugal	13	23	14	17	10
Rumeenia				1	
Sloveenia		1	1		3
Slovakkia	2	1	1	2	3
Soome	7	2	5	1	2
Rootsi	4	10	6	1	4
Ühendkuningriik	4	2	13	5	1
Kokku	193	212	207	142	128

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

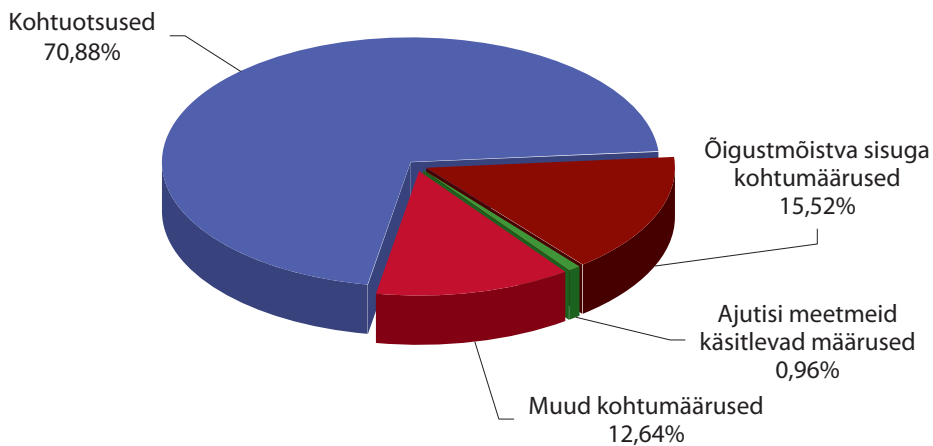
5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Eelotsusetaotlused	266	235	301	259	339
Hagid	212	241	181	215	139
Edasikaebused	63	88	69	97	84
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	2	2	8	7	4
Arvamused	1			1	
Erimenetlused	2	4	8	9	8
Kokku	546	570	567	588	574

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

6. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2010)¹

	Kohtuotsused	Õigustmõistva sisuga kohtumäärused ²	Ajutisi meetmeid käsitlevad määrused ³	Muud kohtumäärused ⁴	Arvamused	Kokku
Eelotsusetaotlused	239	33		21		293
Hagid	97			42		139
Edasikaebused	34	43	1	3		81
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused			4			4
Arvamused						
Erimenetlused		5				5
Kokku	370	81	5	66		522

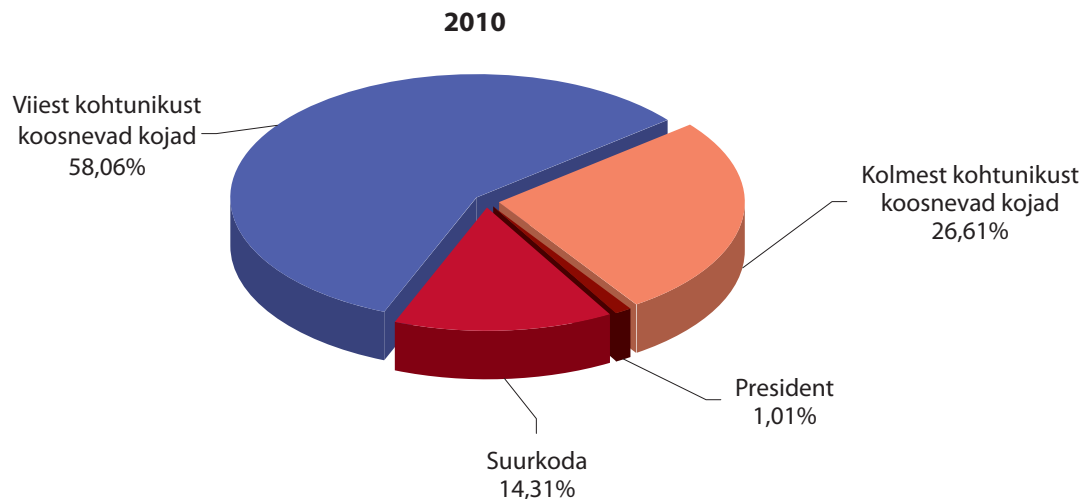
¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

³ Kohtumäärused, mis on tehtud ETL artiklite 278 ja 279 (endised EÜ artiklid 242 ja 243) või ETL artikli 280 (endine EÜ artikkel 244) või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu vastavate sätete kohaselt esitatud taotluste või ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitleva määruse peale esitatud kaebuse alusel.

⁴ Kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu.

7. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2006–2010)¹

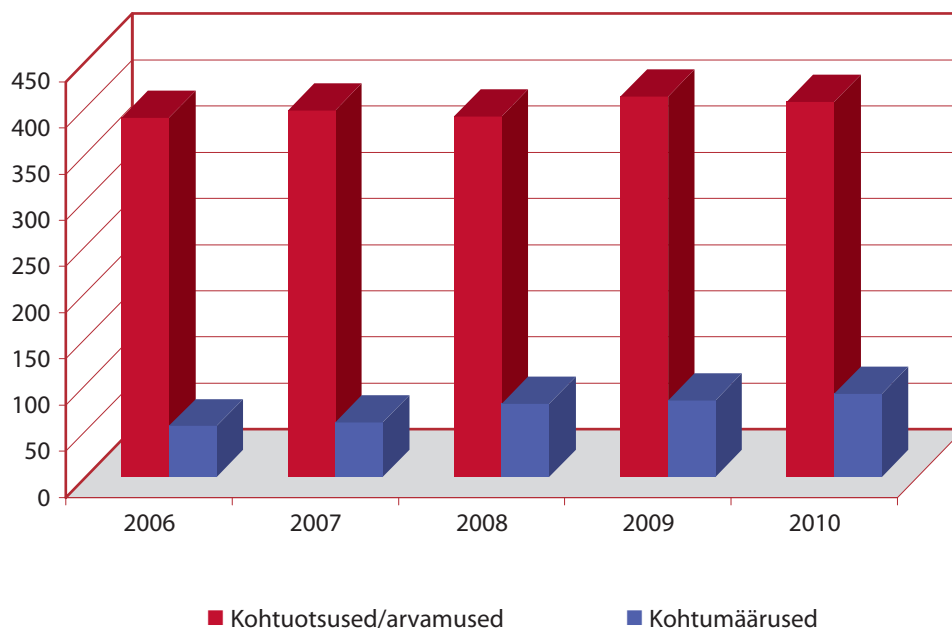

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Täiskogu	2		2												
Suurkoda	55		55	51		51	66		66	41		41	70	1	71
Viest kohtunikust koosnevad kojad	265	13	278	241	8	249	259	13	272	275	8	283	280	8	288
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	67	41	108	105	49	154	65	59	124	96	70	166	56	76	132
President		1	1		2	2		7	7		5	5		5	5
Kokku	389	55	444	397	59	456	390	79	469	412	83	495	406	90	496

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

8. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2006–2010)^{1 2}

	2006	2007	2008	2009	2010
Kohtuotsused/arvamused	389	397	390	412	406
Kohtumäärused	55	59	79	83	90
Kokku	444	456	469	495	496

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

9. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Asutamisvabadus	21	19	29	13	17
Brüsseli konventsioon	4	2	1	2	0
Energeetika	6	4	4	4	2
Euroopa Liidu välistegevus	11	9	8	8	10
Institutsiooniõigus	15	6	15	29	26
Intellektuaal- ja tööstusomand	20	21	22	31	38
Isikute vaba liikumine	20	19	27	19	17
Justiits- ja siseasjad	2	0	1	0	0
Kapitali vaba liikumine	4	13	9	7	6
Kaubanduspoliitika	1	1	1	5	2
Kaupade vaba liikumine	8	14	12	13	6
Keskkond ²	0	0	0	0	9
Keskkond ja tarbijakaitse ²	40	50	43	60	48
Konkurents	30	17	23	28	13
Liidu kodakondsus	4	2	7	3	6
Liidu õiguse põhimõtted	1	4	4	4	4
Majandus- ja rahapoliitika	0	1	1	1	1
Maksustamine	55	44	38	44	66
Privileegid ja immuuniteedid	1	1	2	0	0
Põllumajandus	30	23	54	18	15
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettusevastane võitlus ...)	0	0	0	0	1
Regionaalpoliitika	2	7	1	3	2
Riigiabi	23	9	26	10	16
Rooma konventsioon	0	0	0	1	0
Sotsiaalpoliitika	29	26	25	33	36
Tarbijakaitse ²	0	0	0	0	3
Teadusuuringud, informatsioon, haridus, statistika	0	0	0	0	1
Teenuste osutamise vabadus	17	24	8	17	30
Tolliliit ja ühine tollitariifistik ³	9	12	8	5	15
Transport	9	6	4	9	4
Tööstuspoliitika	0	11	12	6	9
Uute riikide ühinemine	0	1	0	1	0
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	9	17	4	26	24
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	7	7	5	3	6
Äriühinguõigus	9	16	17	17	17
Õigusaktide ühtlustamine	19	21	21	32	15
Ühenduste eelarve	0	0	0	0	1
Ühenduste omavahendid	6	3	0	10	5
Ühine kalanduspoliitika	7	6	6	4	2
Ühine tollitariifistik ³	7	10	5	13	7
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	0	4	2	2	2
EÜ asutamisleping	426	430	445	481	482
EL leping	3	4	6	1	4
ESTÜ asutamisleping		1	2		
Euratori asutamisleping	4	1			
Menetlus	2	3	5	5	6
Personaleeskirjad	9	17	11	8	4
Muu	11	20	16	13	10
KÕIK KOKKU	444	456	469	495	496

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Rubriik „Keskkond ja tarbijakaitse“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

³ Rubriigid „Ühine tollitariifistik“ ja „Tolliliit“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

10. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2010)¹

	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Asutamisvabadus	14	3	17
Energeetika	2	0	2
Euroopa kodakondsus	6	0	6
Euroopa Liidu välistegevus	10	0	10
Institutsiooniõigus	11	15	26
Intellektuaalomand	19	19	38
Isikute vaba liikumine	16	1	17
Kapitali vaba liikumine	5	1	6
Kaubanduspoliitika	2	0	2
Kaupade vaba liikumine	5	1	6
Keskkond ³	9	0	9
Keskkond ja tarbijakaitse ³	44	4	48
Konkurents	8	5	13
Liidu õiguse põhimõtted	2	2	4
Majandus- ja rahapoliitika	0	1	1
Maksustamine	58	8	66
Põllumajandus	14	1	15
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettusevastane võitlus ...)	1	0	1
Regionaalpoliitika	1	1	2
Riigiabi	14	2	16
Sotsiaalpoliitika	31	5	36
Tarbijakaitse ³	1	2	3
Teadusuuringud, informatsioon, haridus, statistika	1	0	1
Teenuste osutamise vabadus	26	4	30
Tolliliit ja ühine tollitariifistik ⁴	12	3	15
Transport	4	0	4
Tööstuspoliitika	8	1	9
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	23	1	24
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	4	2	6
Õigusaktide ühtlustamine	15	0	15
Äriühinguõigus	17	0	17
Ühenduste eelarve	1	0	1
Ühenduste omavahendid	5	0	5
Ühine kalanduspoliitika	1	1	2
Ühine tollitariifistik ⁴	7	0	7
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	2	0	2
EÜ asutamisleping	399	83	482
EL leping	4		4
Menetlus		6	6
Personalieeskirjad	3	1	4
Muu	3	7	10
KÕIK KOKKU	406	90	496

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

³ Rubriik „Keskkond ja tarbijakaitse“ on pärast 1. detsembrist 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

⁴ Rubriigid „Ühine tollitariifistik“ ja „Tolliliit“ on pärast 1. detsembrist 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

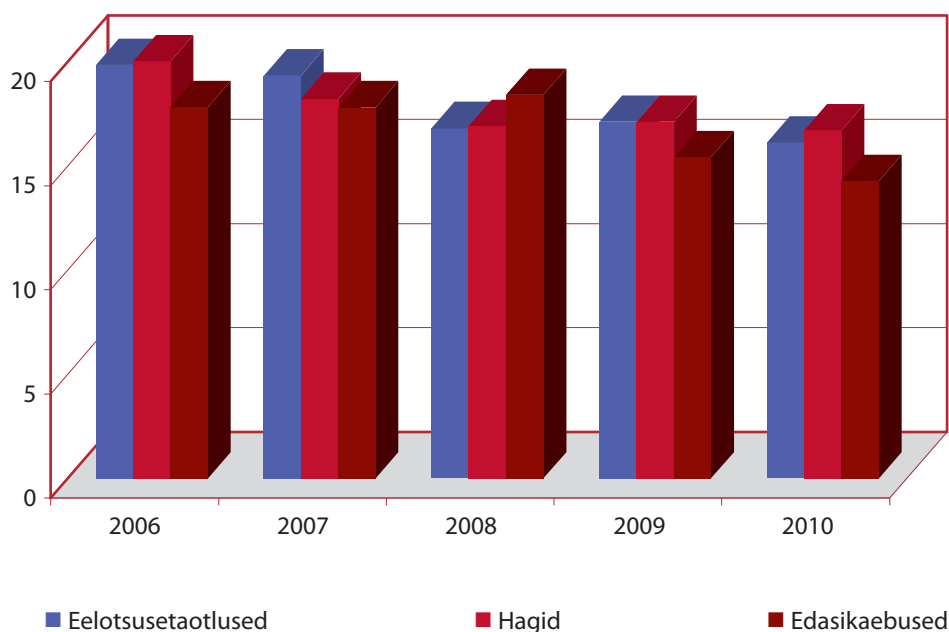
11. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2006–2010)¹

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Rahul- datud	Rahul- damata jäetud	Rahul- datud	Rahul- damata jäetud	Rahul- datud	Rahul- damata jäetud	Rahul- datud	Rahul- damata jäetud	Rahul- datud	Rahul- damata jäetud
Belgia	7		9	1	7		15	1	6	1
Bulgaaria										
Tšehhi Vabariik			6		2		1		4	
Taani			3				1			
Saksamaa	7		7	1	3	3	6	2	4	2
Eesti							1		1	
Iirimaa	2	1	7	2	4		7		4	
Kreeka	6		10	3	8	1	22		7	
Hispaania	10	1	13	1	15	1	11		10	2
Prantsusmaa	5		7		9	1	6		8	2
Itaalia	13	1	23	2	14	1	11	4	10	
Küpros										
Läti										
Leedu					1				1	
Luksemburg	19		12		12		7		2	
Ungari										
Malta			1				2		1	1
Madalmaad	1	1	3	1	3		3		2	1
Austria	10		6		3		6		5	
Poola					2		5		4	1
Portugal	7		9		6		7	1	7	1
Rumeenia										
Sloveenia							1		1	
Slovakkia			1		1				1	
Soome	7		3	1	1	1	6	1		
Rootsi	2	1	5		2	1	7		2	
Ühendkuningriik	7	3	2	4	1		8	1	3	1
Kokku	103	8	127	16	94	9	133	10	83	12

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

12. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg (2006–2010)¹ (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused)

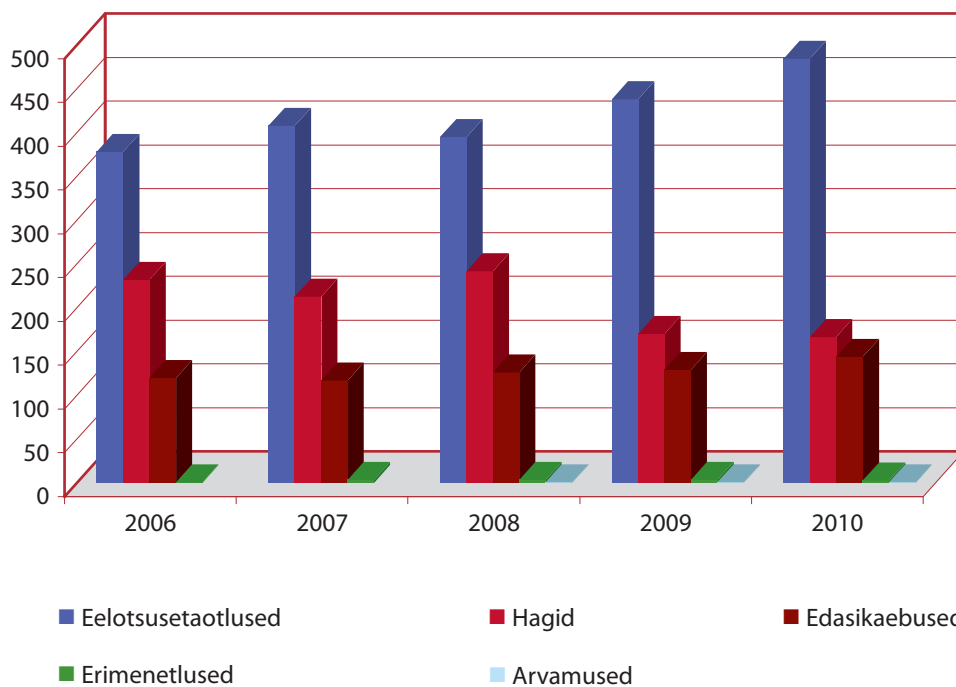

	2006	2007	2008	2009	2010
Eelotsusetaotlused	19,8	19,3	16,8	17,1	16,1
Eelotsuse kiirmenetlused			2,1	2,5	2,1
Hagid	20	18,2	16,9	17,1	16,7
Edasikaebused	17,8	17,8	18,4	15,4	14,3

¹ Menetlusaega väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

Menetlusaja arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või menetlustoiming; arvamused; erimenetlused (st kohtukulude kindlaksmääramine, tasuta õigusabi, kaja, kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt, tõlgendamine, teistmine, parandamine, arestimismenetlus); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise määrusega; ajutiste meetmete kohaldamise menetlused ning ajutisi meetmeid ja menetluse astumist käsitlevad kaebused.

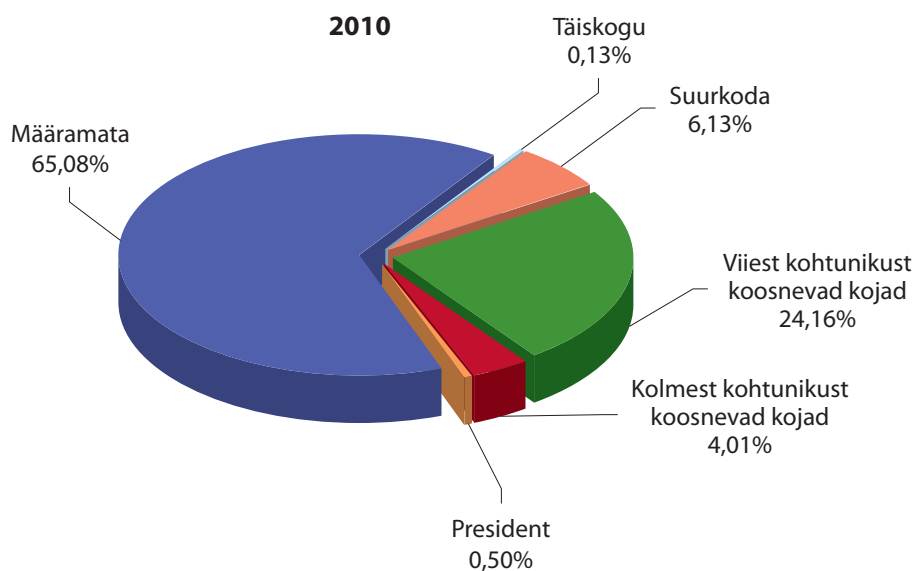
13. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Eelotsusetaotlused	378	408	395	438	484
Hagid	232	213	242	170	167
Edasikaebused	120	117	126	129	144
Erimenetlused	1	4	4	4	3
Arvamused			1	1	1
Kokku	731	742	768	742	799

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

14. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Määramata	489	481	524	490	520
Täiskogu					1
Suurkoda	44	59	40	65	49
Viie kohtunikust koosnevad kojad	171	170	177	169	193
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	26	24	19	15	32
President	1	8	8	3	4
Kokku	731	742	768	742	799

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

15. Muu. Kiirendatud menetlused (2006–2010)¹

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Hagid				1						1
Eelotsusetaotlused		5		5	2	6	1	3	4	7
Edasikaebused				1				1		
Erimenetlused								1		
Kokku		5		7	2	6	1	5	4	8

16. Muu. Eelotsuse kiirmenetlused (2008–2010)²

	2008		2009		2010	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Põllumajandus		1				
Politsei- ja õiguslane koostöö kriminaalasjades	2	1		1		
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	1	1	2		5	1
Kokku	3	3	2	1	5	1

¹ Alates 1. juulist 2000 võib vastavalt kodukorra artiklitele 62a ja 104a kohtuasja lahendada kiirendatud menetluses.

² Alates 1. märtsist 2008 võib vastavalt kodukorra artiklile 104b kohaldada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud valdkondades eelotsuse kiirmenetlust.

17. Muu. Ajutiste meetmete kohaldamine (2010)¹

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Kohtulahendi sisu		
			Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Registrist kustutamine või otsuse tegemise vajaduse äralangemine
Institutsiooniõigus		2	1		
Intellektuaal- ja tööstusomand	1		1		
Juurdepääs dokumentidele	1				
Kaubanduspoliitika	1				
Keskkond		1			
Konkurents		2	3		
Riigiabi		1			
KÕIK KOKKU	3	6	5		

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

18. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2010). Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹							Kohtuotsused/ arvamused ²
	Hagid	Eelotsuse- taotlused	Edasikaebused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1953	4					4		
1954	10					10		2
1955	9					9	2	4
1956	11					11	2	6
1957	19					19	2	4
1958	43					43		10
1959	46				1	47	5	13
1960	22				1	23	2	18
1961	24	1			1	26	1	11
1962	30	5				35	2	20
1963	99	6				105	7	17
1964	49	6				55	4	31
1965	55	7				62	4	52
1966	30	1				31	2	24
1967	14	23				37		24
1968	24	9				33	1	27
1969	60	17				77	2	30
1970	47	32				79		64
1971	59	37				96	1	60
1972	42	40				82	2	61
1973	131	61				192	6	80
1974	63	39				102	8	63
1975	61	69			1	131	5	78
1976	51	75			1	127	6	88
1977	74	84				158	6	100
1978	146	123			1	270	7	97
1979	1218	106				1324	6	138
1980	180	99				279	14	132
1981	214	108				322	17	128
1982	217	129				346	16	185
1983	199	98				297	11	151
1984	183	129				312	17	165
1985	294	139				433	23	211
1986	238	91				329	23	174
1987	251	144				395	21	208
1988	193	179				372	17	238
1989	244	139				383	19	188

>>>

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹							Kohtuotsused/ arvamused ²
	Hagid	Eelotsuse- taotlused	Edasikaebused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1990	221	141	15	1		378	12	193
1991	140	186	13	1	2	342	9	204
1992	251	162	24	1	2	440	5	210
1993	265	204	17			486	13	203
1994	125	203	12	1	3	344	4	188
1995	109	251	46	2		408	3	172
1996	132	256	25	3		416	4	193
1997	169	239	30	5		443	1	242
1998	147	264	66	4		481	2	254
1999	214	255	68	4		541	4	235
2000	197	224	66	13	2	502	4	273
2001	187	237	72	7		503	6	244
2002	204	216	46	4		470	1	269
2003	277	210	63	5	1	556	7	308
2004	219	249	52	6	1	527	3	375
2005	179	221	66	1		467	2	362
2006	201	251	80	3		535	1	351
2007	221	265	79	8		573	3	379
2008	210	288	77	8	1	584	3	333
2009	143	302	104	2	1	552	1	377
2010	136	385	97	6		624	2	370
Kokku	8601	7005	1118	85	19	16 828	351	8637

¹ Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.² Netoarvud.

19. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2010). Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)¹

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ¹	Kokku
1961																		1											1
1962																		5											5
1963															1			5											6
1964																		4											6
1965					4					2								1											7
1966																		1											1
1967	5				11					3					1			3											23
1968	1				4					1	1							2											9
1969	4				11					1					1														17
1970	4				21					2	2							3											32
1971	1				18					6	5				1			6											37
1972	5				20					1	4							10											40
1973	8				37					4	5				1			6											61
1974	5				15					6	5							7									1		39
1975	7			1	26					15	14				1			4									1		69
1976	11				28					8	12							14									1		75
1977	16			1	30					14	7							9									5		84
1978	7			3	46					12	11							38									5		123
1979	13			1	33					18	19				1			11									8		106
1980	14			2	24					14	19							17									6		99
1981	12			1	41					17	11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39	18							21									4		129
1983	9			4	36					15	7							19									6		98
1984	13			2	38					34	10							22									9		129
1985	13				40					45	11				6			14									8		139
>>>																													

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ¹	Kokku
1986	13			4	18		4	2	1	19	5				1			16									8		91
1987	15			5	32		2	17	1	36	5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38	28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28	10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21	25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29	36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15	22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22	24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36	46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43	58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24	70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10	50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16	39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17	43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12	50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15	40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8	37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9	45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21	48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17	18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24	34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26	43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12	39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28	29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33	49	3	2	9	6			24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
Kokku	651	18	15	135	1802	6	55	151	244	816	1056	2	10	10	73	33	1	767	363	32	77	19	3	8	64	87	505	2	7005

¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie (Cour de justice Benelux vs. Benelux Gerechtshof).
Kohtuasi C-196/09: Miles jt (Euroopa koollide pretensioonide nõukogu).

20. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2010). Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)

			Kokku
Belgia	Cour constitutionnelle	17	
	Cour de cassation	77	
	Conseil d'État	62	
	Muud kohtuasutused	495	651
Bulgaaria	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Muud kohtuasutused	17	18
Tšehhi Vabariik	Nejvyšší soud	1	
	Nejvyšší správní soud	5	
	Ústavní soud		
	Muud kohtuasutused	9	15
Taani	Højesteret	29	
	Muud kohtuasutused	106	135
Saksamaa	Bundesgerichtshof	130	
	Bundesverwaltungsgericht	100	
	Bundesfinanzhof	272	
	Bundesarbeitsgericht	23	
	Bundessozialgericht	74	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Muud kohtuasutused	1202	1802
Eesti	Riigikohus	1	
	Muud kohtuasutused	5	6
Iirimaa	Supreme Court	18	
	High Court	15	
	Muud kohtuasutused	22	55
Kreeka	Αρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	44	
	Muud kohtuasutused	97	151
Hispaania	Tribunal Supremo	35	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Muud kohtuasutused	201	244
Prantsusmaa	Cour de cassation	93	
	Conseil d'État	63	
	Muud kohtuasutused	660	816
Itaalia	Corte suprema di Cassazione	108	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	64	
	Muud kohtuasutused	883	1056
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο	2	
	Muud kohtuasutused		2
Läti	Augstākā tiesa	9	
	Satversmes tiesa		
	Muud kohtuasutused	1	10

>>>

			Kokku
Leedu	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	3	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas	3	
	Muud kohtuasutused	3	10
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	8	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Muud kohtuasutused	35	73
Ungari	Legfelsőbb Bíróság	3	
	Fővárosi Ítélőtábla	2	
	Szegedi Ítélőtábla	1	
	Muud kohtuasutused	27	33
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muud kohtuasutused	1	1
Madalmaad	Raad van State	74	
	Hoge Raad der Nederlanden	194	
	Centrale Raad van Beroep	49	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	139	
	Tariefcommissie	34	
	Muud kohtuasutused	277	767
Austria	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	78	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	61	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Muud kohtuasutused	189	363
Poola	Sąd Najwyższy	5	
	Naczelny Sąd Administracyjny	12	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Muud kohtuasutused	15	32
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	2	
	Supremo Tribunal Administrativo	40	
	Muud kohtuasutused	35	77
Rumeenia	Tribunal Dâmbovița	2	
	Muud kohtuasutused	17	19
Sloveenia	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Muud kohtuasutused	3	3

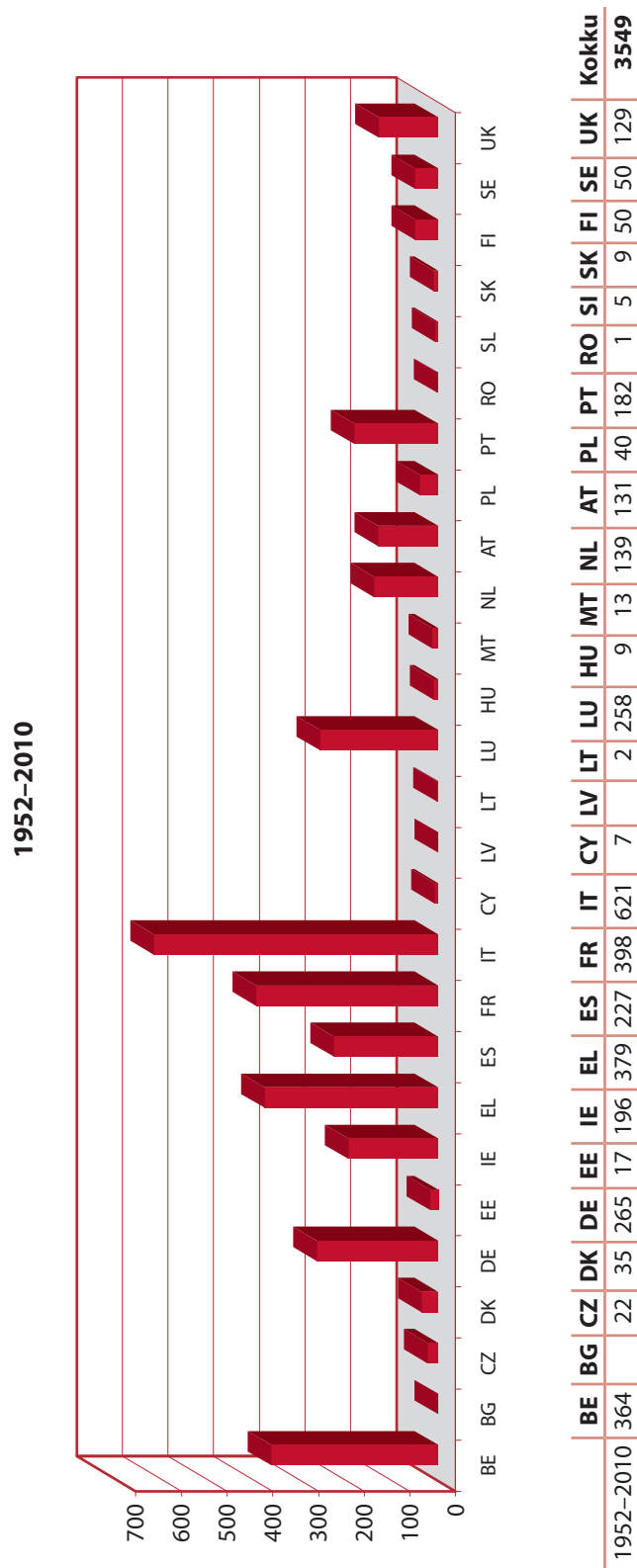
>>>

			Kokku
Slovakkia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	5	
	Muud kohtuasutused	3	8
Soome	Korkein hallinto-oikeus	29	
	Korkein oikeus	11	
	Muud kohtuasutused	24	64
Rootsi	Högsta domstolen	14	
	Marknadsdomstolen	5	
	Regeringsrätten	24	
	Muud kohtuasutused	44	87
Ühendkuningriik	House of Lords	40	
	Court of Appeal	64	
	Muud kohtuasutused	401	505
Muud	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	1
	Euroopa koolide pretensioonide nõukogu ²	1	1
Kokku			7005

¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

² Kohtuasi C-196/09: Miles jt.

21. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2010). Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid

II peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2010. aastal

President Marc Jaeger

2010. aastal asendati Üldkohtu koosseis osaliselt ja need muudatused puudutasid neljateist selle liiget. Samal ajal kui üksteist Üldkohtu liiget jätkasid oma ametis, tuli kohtul kurvastusega hüvasti jätta kolme oma liikmega, kellel oli selles kohtus kokku üle 27-aastane kogemus; need olid A. W. H. Meij ja M. Vilaras, Üldkohtu kohtunikud alates 1998. aastast, ja V. M. Ciucă, Üldkohtu kohtunik alates 2007. aastast, kelle asemel astusid ametisse vastavalt M. Van der Woude, D. Gratsias ja A. Popescu. Kohtu koosseisu mõjutas ka T. Tchipevi, Üldkohtu kohtuniku alates 2007. aastast, ametist lahkumine 29. juunil 2010. 2011. aasta jaanuaris ei olnud tema asemele esitatud veel ühtegi kandidaati.

Nende asjaolude arvestatava mõju tõttu kohtuistungite kalendri (kaheksas kohtu tavapärase koosseisu oli vähemalt üks liige, kelle ametiaeg lõppes 2010. aastal) tuli kohaldada erandlikku korraldust, et vältida õigustmõistva tegevuse kahjustamist.

Lisaks tuli Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi ELTL) artiklis 255 ette nähtud komiteel esitada esimest korda vastavalt Lissaboni lepinguga temale antud pädevusele enne liikmesriikide valitsuste otsust oma arvamus kandidaatide sobivuse kohta kohtuniku ametikohale. Kuigi see menetlus, mille eesmärk on Euroopa Kohtu ja Üldkohtu liikmete nii erapooletuse kui ka pädevuse tagamine, on ainult tervitav, aeglustas see siiski koosseisu osalist uuendamist. Tulevikus on oluline, et kõik kohtunike ametisse nimetamise menetluse osalised suudaks neid hilinemisi ja nende tekitatud tõsisid takistusi nõuetekohasele õigusemõistmisele vältida. Üldkohtu 2010. aasta tulemusi ei saa vaadelda, võtmata arvesse neid asjaolusid, mis ei sõltu kohtust endast ega tema püüdlustest arvestada vaidlustega seotud arengutega, mida iseloomustab enneolematu vaidluste hulga suurenemine, nende valdkondade paljususe ja keerukamaks muutumine.

Statistika seisukohast oli 2010. aastal märgata mitu arengusuunda. Esiteks suurenes oluliselt esitatud kohtuasjade arv, ulatudes 568 asemel (2009. aastal) 636-ni (2010. aastal), s.o number, milleni ei ole kunagi varem jõutud¹. Teiseks suudeti hoida lõpetatud kohtuasjade arvu üle 500 (527 lõpetatud kohtuasja), hoolimata eespool kirjeldatud ebasoodsatest asjaoludest. Sellest tulemusest ei piisanud siiski, et ohjeldada menetluses olevate kohtuasjade arvu, mis ulatus 31. detsembri 2010. aasta seisuga 1300-ni. Kolmas suund puudutab menetlusaega Üldkohtus, mis on õigustmõistva tegevuse hindamise peamine kriteerium. Rõhuasetuse tõttu kohtuasjade viivitamatule lahendamisele lühenes see menetlusaeg oluliselt, keskmiselt 2,5 kuu võrra (27,2 kuult 2009. aastal 24,7 kuuni 2010. aastal). See lühenemine on veel arvestatavam kohtuasjade puhul, milles tehti kohtuotsus nendes valdkondades, mis moodustavad alates Üldkohtu loomisest selle vaidluste tuumiku (s.o kõikides valdkondades peale edasikaebuste ja intellektuaalomandi), mille puhul on märgata menetlusaja lühenemist antud kohtuinstantsis rohkem kui seitsme kuu võrra.

Kavandatavad reformid ja Üldkohtu olulised pingutused peaks võimaldama neid tulemusi teatud ulatuses parandada. See ei tohiks siiski toimuda, ohverdades teostatava kohtuliku kontrolli kvaliteeti, mis tagab kohtuliku kaitse tõhususe, mis on omakorda õigusel rajaneva liidu tunnuseks.

Järgnevalt esitatud kokkuvõttes on püütud anda ülevaade Üldkohtu tegevuse mitmekesisusest ja kohati selle keerukusest seaduslikkuse (I), kahju hüvitamise (II), edasikaebuste (III) ja ajutiste meetmete kohaldamise (IV) valdkonnas.

¹ Suurt hulka sarnaste või identsete kohtuasjade kogumeid ei olnud.

I. Seaduslikkusega seotud vaidlused

Tühistamishagide vastuvõetavus

1. Aktid, mille peale võib esitada hagi

Tühistamishagi ELTL artikli 263 tähenduses saab esitada ainult selliste aktide peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve kahjustavalt, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis.²

20. mai 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-258/06: *Saksamaa vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) kontrollis Üldkohus, millistel tingimustel saab Euroopa Liidu Teataja C-seerias avaldatud komisjoni teatist lugeda vaidlustatavaks aktiks.

Selles kohtuasjas palus Saksamaa Liitvabariik tühistada teatise,³ mille eesmärk on tutvustada komisjoni üldist lähenemist seoses riigihankelepingute sõlmimist käsitlevate põhinõuete – mis tulevad otse EÜ asutamislepingu normidest ja põhimõtetest ja milleks on eelkõige diskrimineerimiskeelu ja läbipaistvuse põhimõte – kohaldamisega selliste lepingute sõlmimisele, mis ei ole või on ainult osaliselt reguleeritud riigihankedirektiividega.⁴

Selle akti – mille kohta komisjon väitis, et see on ainult tõlgendav – vaidlustatavuse hindamiseks tahtis Üldkohus kindlaks teha, kas teatis tekitab selle sisu arvesse võttes uusi õiguslikke tagajärgi võrreldes nendega, mida hõlmab aluslepingu põhimõtete kohaldamine. Seega tuli hinnata, kas teatis piirdub nende sätete selgitamisega, mis puudutavad kaupade vaba liikumist, asutamisoigust ja teenuste osutamise vabadust ning diskrimineerimiskeelu, võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtet ning läbipaistvuse ja vastastikuse tunnustamise eeskirju, mida kohaldatakse lepingutele, mis on osaliselt või ei ole üldse reguleeritud riigihankedirektiividega, või kas see teatis kehtestab nende sätete, põhimõtete ja eeskirjadega võrreldes konkreetseid või uued kohustused. Pelgalt asjaolu, et tõlgendava teatise puhul ei ole selle vormi, olemuse või sõnastuse tõttu tegemist aktiga, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi, ei ole piisav selle järeldamiseks, et see ei tekitaks siduvaid õiguslikke tagajärgi. Asjaolu, kas see akt avaldati või mitte, ei oma selles osas samuti tähtsust.

Olles põhjalikult analüüsinud teatise sisu, järeldas Üldkohus, et see ei sisalda uusi riigihankelepingute sõlmimise eeskirju, mis läheksid kaugemale kehtivast õigusest tulenevatest kohustustest, ning et neil tingimusel ei tekita teatis siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis mõjutavad Saksamaa Liitvabariigi õiguslikku olukorda.

² Euroopa Kohtu 11. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 60/81: *IBM vs. komisjon*, EKL 1981, lk 2639, punkt 9.

³ Komisjoni tõlgendav teatis, milles käsitletakse ühenduse õigust lepingute sõlmimisel, mis ei ole või on ainult osaliselt reguleeritud riigihankedirektiividega (ELT 2006, C 179, lk 2).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/17/EÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused (ELT L 134, lk 1), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT L 134, lk 114).

2. ELTL artikli 263 ajaline kohaldamine

EÜ artikli 230 neljanda lõigu kohaselt on füüsiliste ja juriidiliste isikute hagid, mis on esitatud selliste õigusaktide peale, mille adressaadid nad ei ole, vastuvõetavad kahel tingimusel: vaidlustatud õigusakt peab neid otseselt ja isiklikult puudutama. Kohtupraktika kohaselt saavad teised füüsilised ja juriidilised isikud, kes ei ole otsuse adressaadid, ainult siis väita, et otsus puudutab neid isiklikult, kui see mõjutab neid mingi neile omase tunnuse tõttu või neid iseloomustava faktilise olukorra tõttu, mis neid kõigist teistest isikutest eristab, ning seega individualiseerib neid sarnaselt otsuse adressaadiga.⁵

Lissaboni lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009 muutusid tühistamishagi vastuvõetavuse tingimused. Nii võib vastavalt ELTL artikli 263 neljandale lõigule iga füüsiline või juriidiline isik esitada hagi temale adresseeritud või teda otseselt ja isiklikult puudutava akti vastu ning üldkohaldatava akti vastu, mis puudutab teda otseselt ega sisalda rakendusmeetmeid.

Veel enne nimetatud sätete sisulist tõlgendamist tuli Üldkohtul sel aastal käsitleda nende ajalise kohaldamise probleemi. Selle küsimuse olulisust arvestades tegi Üldkohus sel puhul otsuse suurkojas.

Kahe puudutatud kohtuasja, *Norilsk Nickel Harjavalta ja Umicore vs. komisjon* ning *Etimine ja Etiproduks vs. komisjon* (7. septembri 2010. aasta määrused kohtuasjades T-532/08 ja T-539/08, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ese oli nõue tühistada direktiiv 2008/58/EÜ⁶ ja määrus (EÜ) nr 790/2009⁷, millega muudeti teatud nikkelkarbonaadi ühendite ja boraatide klassifitseerimist.

Kuna hagid esitati 5. detsembril 2008, tugines komisjon vastuvõetamatusale, väites, et vaidlustatud aktid ei puuduta hagejaid isiklikult EÜ artikli 230 neljanda lõigu tähenduses. Kuna vahepeal oli jõustunud Lissaboni leping, väitsid hagejad, et ELTL artikli 263 neljandat lõiku arvestades ei olnud see vastuvõetavuse tingimus vaidlustatavate aktide suhtes enam kohaldatav. Seega tekkis küsimus, kas ELTL artikli 263 neljas lõik on kõne all oleva hagi ja üldisemalt Lissaboni lepingu jõustumise ajal menetluses olevate hagide suhtes ajaliselt kohaldatav.

Üldkohus rõhutas, olles märkinud, et Euroopa Liidu toimimise lepingus ei ole selle kohta ette nähtud ühtegi üleminekusätet, et väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et esiteks vastavalt *tempus regit actum* põhimõttele tuleb hagi vastuvõetavuse küsimust käsitleda nende normide alusel, mis olid jõus hagi esitamise kuupäeval, ning teiseks on hagi vastuvõetavuse tingimuste hindamisel määrav hagi esitamise aeg, st aeg, mil esitati hagiavaldus, mille puuduste kõrvaldamine on võimalik ainult siis, kui see toimub enne hagi esitamise tähtaja möödumist. Vastupidine lahendus tooks kaasa meelevaldsuse ohu õigusemõistmisel, kuna hagi vastuvõetavus sõltuks muu hulgas juhuslikust kuupäevast, mil kuulutatakse Üldkohtu menetlust lõpetav kohtuotsus.

Seda hinnangut ei mõjuta väide, et ELTL artikkel 263 kuulub menetlusnormide hulka, mille kohta kohtupraktikas on tunnistanud, et erinevalt materiaaõigusnormidest kohaldatakse menetlusnorme

⁵ Euroopa Kohtu 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: *Plaumann vs. komisjon*, EKL 1963, lk 223.

⁶ Komisjoni 21. augusti 2008. aasta direktiiv 2008/58/EÜ, millega muudetakse kolmekümnendat korda tehnilise arenguga kohandamise eesmärgil nõukogu direktiivi 67/548/EMÜ ohtlike ainete liigitamist, pakendamist ja märgistamist käsitlevate õigusnormide ühtlustamise kohta (ELT L 246, lk 1).

⁷ Komisjoni 10. augusti 2009. aasta määrus (EÜ) nr 790/2009, millega muudetakse tehnika ja teaduse arenguga kohandamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist (ELT L 235, lk 1).

üldiselt nende jõustumise hetkel kõikide pooleliolevate vaidluste suhtes. Isegi kui asuda seisukohale, et kohtu pädevuse küsimused kuuluvad menetlusnormide valdkonda, otsustas Üldkohus, et tegemaks kindlaks kohaldatavad sätted, mille alusel tuleb hinnata Euroopa Liidu õigusakti peale esitatud tühistamishagi vastuvõetavust, tuleb kohaldada *tempus regit actum* põhimõtet.

3. Põhjendatud huvi

Mõistet „põhjendatud huvi”, mis on tühistamishagi vastuvõetavuse tingimus, täpsustati mitmest aspektist, mida järgnevalt käsitletakse.

Esiteks on füüsilise või juriidilise isiku esitatud tühistamishagi vastuvõetav üksnes siis, kui hagejal on huvi vaidlustatud akti tühistamiseks. Selline huvi eeldab, et vaidlustatud meetmel endal võivad olla õiguslikud tagajärjed, või teise käsitluse kohaselt, et hagi peab selle esitajale tooma lõpptulemuse kaudu mingit kasu.⁸ Põhjendatud huvi peab säilima kohtuotsuse tegemiseni, vastasel juhul võib otsuse tegemise vajadus ära langeda.⁹

19. jaanuari 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-355/04 ja T-446/04: *Co-Frutta vs. komisjon* (EKL 2010, lk II-1)¹⁰ täpsustas Üldkohus, mida tuleb kaaluda seoses põhjendatud huviga, kui hageja esitab pärast komisjoni dokumentidele juurdepääsu taotlust järjestikku kaks hagi, millest ühe ese on tühistada komisjoni vaikimisi tehtud otsus taotluse rahuldamata jätmise kohta ja teise ese tühistada komisjoni sõnaselge otsus, mis on tehtud pärast vaikimisi tehtud otsust.

Selles kohtuasjas esitas äriühing Co-Frutta, banaanide küpsetamisega tegelev Itaalia äriühing komisjoni põllumajanduse peadirektoraadile taotluse juurdepääsuks Euroopa Ühenduses registreeritud banaaniiimportijatega seotud komisjoni dokumentidele. Pärast põllumajanduse peadirektoraadi peadirektori eitavat vastust esitas hageja komisjoni peasekretärile kordustaotluse, millele ta sai pärast määruses (EÜ) nr 1049/2001¹¹ ette nähtud 15-päevase tähtaja möödumist vaikimisi tehtud otsusega eitava vastuse. Hageja vaidlustas nende kahe otsuse seaduslikkuse Üldkohtus (kohtuasja T-355/04 ese).

Kaks kuud hiljem tegi komisjoni peasekretär sõnaselge otsuse, milles ta kinnitas peamistes punktides oma vaikimisi tehtud otsust, võimaldades siiski juurdepääsu ainult osale taotletud dokumentidest. Hageja esitas selle otsuse peale uue hagi (kohtuasja T-446/04 ese).

Seoses sellega leidis Üldkohus, et hilisema sõnaselge otsuse vastuvõtmise tõttu, mille tühistamist hageja samuti nõudis, on ta minetanud oma põhjendatud huvi hagi esitamiseks vaikimisi tehtud otsuse peale ning et kohtuasjas T-355/04 ei ole enam kohtuotsust vaja teha. Üldkohus leidis lisaks, et vaikimisi tehtud otsuse võimalikul tühistamisel vormivea tõttu jääb üle üksnes sõnaselge otsusega sisuliselt identse otsuse vastuvõtmine. Peale selle ei ole vaikimisi tehtud otsuse peale esitatud hagi läbivaatamine põhjendatav ei eesmärgiga vältida etteheidetava rikkumise kordumist ega eesmärgiga lihtsustada vajaduse korral kahju hüvitamise nõude esitamist, kuna need eesmärgid

⁸ Vt Üldkohtu 28. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-310/00: *MCI vs. komisjon* (EKL 2004, lk II-3253, punkt 44 ja selles viidatud kohtupraktika).

⁹ 7. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-362/05 P: *Wunenburger vs. komisjon* (EKL 2007, lk I-4333, punkt 42).

¹⁰ Vt ka 10. detsembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-494/08–T-500/08 ja T-509/08: *Ryanair vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

on saavutatavad sõnaselge otsuse peale esitatud hagi – mis on ainsana tunnistatud vastuvõetavaks – läbivaatamisega.

Teiseks kohaldas Üldkohus 11. mai 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-121/08: *PC-Ware Information Technologies vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) kohtupraktikat, mille kohaselt, kuigi põhjendatud huvi hinnatakse eelkõige asjaomase akti tühistamisega hagejale tekkivat otsest kasu arvestades, on tema hagi vastuvõetav ka siis, kui tühistamismõude eesmärk on vältida seda, et väidetav õigusvastasus ei tekiks tulevikus¹². Kohus tunnistas vastuvõetavaks ka hagi, mille hankemenetlusest kõrvale jäetud kandidaat oli esitanud komisjoni otsuse peale, millega tema pakkumus tagasi lükati, samas kui hankeleping oli juba osaliselt täidetud. Üldkohus otsustas, et sellise raamlepingu puhul nagu käsitletav raamleping, millega määratakse üksainus ostukanal tarnija Microsoft tarkvara ja litsentside omandamiseks ning mis võib olla tulevikus analoogsete lepingute sõlmimisel eeskujuks, esineb huvi selle suhtes, et vältida hageja väidetud õigusvastase olukorra tekkimist tulevikus.

Kolmandaks tuletas Üldkohus 21. mai 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04: *Prantsusmaa jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) meelde liikmesriikide jaoks asutamislepingus ette nähtud erilist olukorda, mis puudutab põhjendatud huvi tõendamist, eristades seda mõistet lisaks mõistest „vaidlustatav akt”.

Nii rõhutas Üldkohus, et asutamislepingus tehakse selgelt vahet ühelt poolt ühenduse institutsioonide ja liikmesriikide õigusel esitada tühistamishagi ning teiselt poolt füüsiliste ja juriidiliste isikute õigusel niisuguse hagi esitamiseks; igal liikmesriigil on õigus tühistamishagi esitamise teel vaidlustada komisjoni otsuste seaduslikkus, ilma et selle õiguse teostamiseks tuleks tõendada põhjendatud huvi olemasolu. Seega ei pea liikmesriik hagi vastuvõetavaks tunnistamiseks tõendama, et tema poolt vaidlustatav komisjoni akt tekitab tema jaoks õiguslikke tagajärgi. Peale selle ei tohi põhjendatud huvi mõistet segamini ajada vaidlustatava akti mõistega, millest tuleneb, et selleks, et akti peale saaks tühistamishagi esitada, peab kõnealune akt olema vastu võetud õiguslike tagajärgede tekitamise eesmärgil, mille peab kindlaks tegema selle sisust lähtudes. Kuna vaidlustatud akt kujutas endast selles kohtuasjas sellist vaidlustatavat akti, mis tekitab kohustuslikke õiguslikke tagajärgi, oli Prantsuse Vabariigil kui liikmesriigil õigus esitada tühistamishagi, ilma et ta oleks pidanud tõendama sellekohast põhjendatud huvi.

Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsieeskirjad

1. Üldised küsimused

a. Mõiste „ettevõtjate ühendus”

26. oktoobri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-23/09: *CNOP ja CCG vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) leevendas Üldkohus ettevõtjate ühenduseks kvalifitseerimist komisjoni kontrollimisotsuste raames. Määruse nr 1/2003¹³ artikli 20 lõikes 4 on täpsustatud, et komisjon võib korraldada ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste puhul kogu vajaliku kontrolli. Selle kohtuotsuse aluseks olevas kohtuasjas vaidlustasid Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP) (apteekrite liidu riiklik nõukogu) ja Conseil central de la section G (CCG) de l'Ordre national des pharmaciens (ONP) (riikliku apteekrite liidu G osakonna kesknõukogu), kes olid koos ONP-ga vaidlusta-

¹² 25. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-102/96: *Gencor vs. komisjon* (EKL 1999, lk II-753, lk 200).

¹³ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

tud otsuse adressaadid, nende kvalifitseerimise ettevõtjaks või ettevõtjate ühenduseks komisjoni poolt ning seega viimase poolt nende ruumides kontrolli korraldamise lubatavuse. Üldkohus rõhutas esmalt, et tuleb arvesse võtta kontrollimist puudutavate otsuste erilist laadi. Võttes täpsemalt arvesse asjaolu, et niisugused otsused tehakse uurimise alguses, ei saa selles staadiumis olla tegemist lõpliku hinnangu andmisega sellele, kas otsuse adressaatideks olevate üksuste või muude üksuste toimingud või otsused saab kvalifitseerida ettevõtjatevahelisteks kokkulepeteks, ettevõtjate ühenduste otsusteks või kooskõlastatud tegevuseks, mis on vastuolus EÜ artikli 81 lõikega 1 (nüüd ELTL artikli 101 lg 1), või EÜ artiklis 82 (nüüd ELTL artikkel 102) nimetatud tegevuseks. Nimelt ei ole selles staadiumis tegemist konkreetsetele tegudele hinnangu andmisega, kuna kontrollimise eesmärk on just tõendite kogumine oletatavate tegude kohta. Üldkohus märkis seejärel, et komisjon on tuvastanud, et ONP ja hagejad on organisatsioonid, kes koondavad ja esindavad teatud hulka teataval erialal tegutsevaid isikuid, keda saab kvalifitseerida ettevõtjateks EÜ artikli 81 tähenduses. Küsimus, kas oma konkreetse õiguspädevuse teostamisel jäävad hagejad EÜ artikli 81 kohaldamisalast välja või mitte, on selgelt ennatlik ning tuleb lahendada lõppotsuse raames. Seega järeldas Üldkohus, et komisjon võis leida, et ONP ja hagejad olid vaidlustatud otsuse tegemise staadiumis ettevõtjate ühendused määruse nr 1/2003 artikli 20 lõike 4 tähenduses.

b. Turu määratlemine

15. detsembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-427/08: *CEAHR vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tekkis Üldkohtul võimalus meelde tuletada asjaomase turu määratlemise meetodit, tuues sisse järelturud. Selles kohtuotsuses leidis Üldkohus, et komisjon oli vaidlustatud otsuses märkinud, et teatavat marki esmaste toodete varuosade turg ei saa kujutada endast eraldiseisvat asjaomast turgu kahel juhtumil: esiteks juhul, kui tarbijal on võimalik hakata kasutama teise tootja toodetud varuosasid, ning teiseks juhul, kui tarbija võib hakata kasutama mõnda teist esmast toodet, et vältida hinnatõusu varuosade turul. Üldkohus täpsustas seoses sellega siiski, et komisjon peab tõendama, et teiste toodete hindade mõõdukul ja püsival tõstmisel hakkab piisav arv tarbijaid kasutama teisi, olgu siis esmaseid või teiseseid tooteid, nii et selline hinnatõus ei osutu kasumlikuks. Ta lisas, et üksnes puhtalt teoreetilise võimaluse tõendamine, et tarbijad lähevad üle mõnele teisele esmasele tootele, ei ole piisav tõend asjaomase turu määratlemiseks, kuna see määratlus põhineb tõhusa konkurentsi olemasolu käsitlusel. Üldkohus järeldas, et komisjon on teinud ilmse hindamisvea, kui ta leidis, et esmased ja teisesed tooted olid selles kohtuasjas sama turu osa, tõendamata, et tootja poolt toodete hinna mõõdukas tõstmine järelturul põhjustab nõudluse suundumise teiste tootjate toodete järele esmasel turul.

c. Kontrollid

Põhjendamiskohustus

Eespool viidatud kohtuotsuses *CNOP ja CCG vs. komisjon* selgitas Üldkohus komisjoni põhjendamiskohustuse ulatust seoses kontrollimist käsitleva otsusega. Üldkohus märkis esmalt, et vaidlustatud otsus ei sisalda spetsiifilisi argumente põhjuste kohta, miks sellist kutseliitu nagu kõne all olevas asjas ning selle organeid loetakse ettevõtjate ühendusteks. Kohus märkis siiski seejärel, et arvestades haldusmenetluse staadiumi, milles tehakse otsused kontrollimise määramise kohta, ei ole komisjonil sel hetkel täpset teavet, mis võimaldaks analüüsida, kas nimetatud tegevuse või toimingud võib kvalifitseerida EÜ artikli 81 tähenduses ettevõtjate või ettevõtjate ühenduste otsusteks. Üldkohus tuletas meelde, et just kontrollimise otsuste erilist laadi arvestades ilmnevad põhjendamist puudutavast kohtupraktikast teabe liigid, mis peavad sisalduma kontrollimise otsuses, et võimaldada otsuse adressaatidel haldusmenetluse selles staadiumis oma kaitseõigusi teostada. Komisjonile laiema põhjendamiskohustuse panek ei võtaks korrakohaselt arvesse selle kontrollimise esialgset laadi. Seega leidis Üldkohus, et komisjon ei olnud vaidlustatud otsuses lisaks selle kohta nimetatud

otsuses esitatud selgitustele kohustatud esitama spetsiifilist õiguslikku analüüsi, mille alusel ta kvalifitseeris otsuse adressaadid ettevõtjate ühendusteks.

Tõendamiskoormis

15. detsembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-141/08: *E.ON Energie vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) kinnitas Üldkohus E.ON Energie AG-le 38 miljoni euro suuruses summas määratud trahvi selle eest, et ta oli rikkunud pitseri, mille komisjon oli selle ettevõtja ruumides kontrollimise käigus kinnitanud. See esimene kord, mil kohaldati määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 1 punkti a, võimaldas Üldkohtul täpsemalt analüüsida tõendamiskoormise küsimust selliste juhtumite puhul.

Üldkohus tuletas seoses sellega meelde põhimõtet, mille kohaselt konkurentsioiguse rikkumise tõendamise kohustuse puhul ei saa ettevõtja juhul, kui komisjon tugineb rikkumise tõendamiseks põhimõtteliselt piisavatele otsestele tõenditele, tugineda võimalusele, et aset võis leida teatud asjaolu, mis võis mõjutada nende tõendite tõenduslikku väärtust, selleks et komisjonil tekiks kohustus tõendada, et see asjaolu ei saanud neid tõendeid mõjutada. Vastupidi, ettevõtjal tuleb õiguslikult piisavalt tõendada esiteks, et asjaolu, millele ta tugineb, on aset leidnud, ja teiseks, et see asjaolu seab kahtluse alla nende tõendite tõendusliku väärtuse, millele tugineb komisjon, välja arvatud juhul, kui ettevõtja ei saa seda tõendit esitada komisjoni enda käitumise tõttu. Peale selle, kuigi komisjon on kohustatud tõendama pitseri rikkumist, ei ole ta siiski kohustatud tõendama, et pitseeritud ruumi realselt siseneti või et käsitleti selles hoiustatud dokumente. Igall juhul otsustas Üldkohus selles kohtuasjas, et hageja kohustus on võtta kõik vajalikud meetmed, et takistada vaidlusaluse pitseri mis tahes käsitlemist, seda enam, et hagejat oli selgelt teavitatud vaidlusaluse pitseri tähendusest ja selle rikkumise tagajärgedest.

Trahvid

Kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele *E.ON Energie vs. komisjon*, väitis hageja ka, et 38 miljoni euro suurune trahv oli ebaproportsionaalne. Üldkohus märkis siiski oma otsuses, et komisjon on arvesse võtnud asjaolu, et pitseri rikkumine on esimene juhtum, mil kohaldatakse määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 1 punkti e, täpsustades, et olenemata sellest oli esiteks hageja käsutuses mitu keelatud kokkulepete õiguslikku regulatsiooni tundvat õigusspetsialisti, teiseks oli määruse nr 1/2003 muudatus tehtud enam kui kolm aastat enne tema suhtes uurimise läbiviimist, kolmandaks teavitati hagejat pitseri rikkumise tagajärgedest ja neljandaks oli hageja kontserni teistesse hoonetesse paari nädala eest juba pitsereid kinnitatud. Lisaks rõhutas Üldkohus, et piisab pitseri rikkumise faktist, et kaoks kaitse, mille eesmärgil pitser kinnitati, ja rikkumise toimepanemiseks piisab seega sellest faktist. Lõpetuseks leidis Üldkohus, et 38 miljoni euro suurust trahvi, mis on umbes 0,14% hageja käibest, ei saa pidada rikkumise suhtes ebaproportsionaalseks, arvestades seda, et pitseri rikkumine on eriti raske rikkumine, hageja suurust ja seda, et tagada tuleb trahvi piisav hoiatav mõju, et ettevõtjale ei oleks soodsam uurimise käigus komisjoni kinnitatud pitserit rikkuda.

2. Kohtupraktika EÜ artikli 81 (nüüd ELTL artikkel 101) valdkonnas

a. Vältav rikkumine

19. mai 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-18/05: *IMI jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) puudutas Üldkohtu analüüs eelkõige hagejate rikkumises osalemise vältavat iseloomu. Üldkohus rõhutas seoses sellega, et kuigi ajavahemik, mis lahutab rikkumise kahte ilmingut, on rikkumise vältavuse tuvastamiseks asjakohane kriteerium, on samuti tõsi, et küsimust, kas

nimetatud periood on piisavalt pikk, et kujutada endast rikkumise katkemist, ei saa uurida abstraktselt, vaid seda tuleb hinnata kõnealuse kartellikokkuleppe toimimise kontekstis. Kohus märkis selles kohtuasjas, et hagejapoolsete kontaktide või kokkumängu ilmingute puudumise periood ületab rohkem kui aastaga ajavahemikke, mil ettevõtjad, kes olid kartellikokkuleppe pooled, avaldasid tavaliselt oma vastavat ühist tahet konkurentsi kahjustada. Üldkohus järeldas, et komisjon on rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et hagejad osalesid vaidlusalusel perioodil kartellikokkuleppes katkematult, ning muutis hagejatele määratud trahvi summat, et võtta arvesse, et nad osalesid kartellikokkuleppes aeg-ajalt, vähendades rikkumise kestuse tõttu trahvi suurendamist 110%-lt 100%-le.

b. Trahvide arvutamine

Hagid komisjoni otsuste peale, millega kehtestati sanktsioonid nn tööstusliku õmblusniidi, sanitaartehniliste vasktorude ja hispaania tubaka kartellikokkulepete eest, võimaldasid Üldkohtul selgitada ja illustreerida trahvide arvutamisel arvesse võetavaid teatud asjaolusid.

Lähtesumma

28. aprilli 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-452/05: *BST vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) märkis Üldkohus seoses konkurentsieeskirjade rikkujate tegeliku majandusliku suutlikkusega tekitada kahju konkurentile, et kuigi vertikaalne integreerumine ja tootevaliku suurus võivad mõnel juhul olla asjassepuutuvad tegurid, et hinnata mõju, mis ettevõtjal turul on, ja anda täiendavaid viiteid mõju kohta seoses turuosadega või käibega asjaomasel turul, tuleb antud asjas tõdeda, et argumendid, milles hageja tugineb teiste asjaomaste ettevõtjate vertikaalsele integratsioonile, ei tõenda, et nimetatud ettevõtjad omasid sellel turul erilisi ja olulisi konkurentsieeliseid.

Erinev kohtlemine

Kohtuasjas *Chalkor vs. komisjon* (19. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas T-21/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) ning kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele *IMI jt vs. komisjon*, väitis komisjon, et puudus vajadus erinevalt kohelda rikkujaid, kes osalesid vaid nn sanitaartehniliste vasktorude kokkulepete ühes osas, ning rikkujaid, kes osalesid ka nende kokkulepete teises osas, kuna kokkulepete teise osa puhul ei olnud koostöö märkimisväärselt tihedam kui kokkulepete esimese osa puhul. Üldkohus leidis neis kohtuotsustes siiski, et ettevõtja, kelle vastutus on tuvastatud kartellikokkuleppe mitme osa puhul, aitab rohkem kaasa selle kartellikokkuleppe tõhususele ja raskusele kui rikkuja, kes on seotud vaid selle kartellikokkuleppe üheainsa osaga ning paneb seega toime raskema rikkumise. See hinnang peab olema tingimata antud konkreetse lähtesumma kindlaksmääramise staadiumis, kuna kergendavate asjaolude arvessevõtmine võimaldab pelgalt muuta trahvi põhisummat, lähtudes sellest, kuidas rikkuja rakendas kartellikokkulepet. Järelikult vähendas Üldkohus neis kohtuasjades trahvi lähtesummat iga hageja puhul 10%.

Ülempiir 10% käibest

28. aprilli 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-456/05 ja T-457/05: *Gütermann ja Zwicky vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus meelde, et vähemalt olukordades, kus puudub igasugune teave sellest, et ettevõtja lõpetas oma äritegevuse või võltsis oma käivet ranga trahvi vältimiseks, on komisjonil kohustus määrata trahvi ülempiir lähtuvalt kõige hilisemast käibest, mis kajastab tervet normaalse majandustegevusega majandusaastat. Üldkohus märkis selles kohtuasjas, et olulised tõendid – nullkäive mitme aasta jooksul, töötajate puudumine ning konkreetsete tõendite puudumine selle kohta, et ta kasutas oma kinnisvara, või investeeeri-

misprojektide kohta selle kinnisvara kasutamiseks – võimaldavad järeldada, et Zwicky & Co. AG ei jätanud normaalset majandustegevust kohtupraktika tähenduses. Seetõttu leidis Üldkohus, et kui komisjon määras kindlaks 10% käibest moodustava ülempiiri, mida ei tohi määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud trahvi arvutamisel ületada, oleks komisjon pidanud tuginema Zwicky & Co. tegelikust majandustegevusest tulenevale viimasele käibeale, mitte Zwicky & Co. tegevuse lõpetamise järel tema üle võtnud ettevõtja käibeale.

Raskendavad asjaolud

Kohtuasjas *Deltafina vs. komisjon* (8. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-29/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) leidis komisjon, et hagejal oli kokkuleppes eestvedaja roll, ning esiteks suurendas sellest tulenevalt raskendavate asjaolude tõttu trahvi põhisummat 50% ja teiseks võttis seda rolli arvesse trahvi vähendamisel koostöö eest ainult 10% ulatuses. Üldkohus leidis oma otsuses, et komisjon tegi seoses sellega vea. Kohus tuletas esmalt meelde, et selleks, et ettevõtja saaks kvalifitseerida eestvedajaks, peab ta olema tegutsenud keelatud kokkuleppe märkimisväärse käivitusjõuna ja tal peab olema olnud eriline ja konkreetne ülesanne keelatud kokkuleppe toimimises. Kohus märkis selles kohtuasjas, et kuigi asjaolud, millele komisjon viitab, tõendavad, et hagejal oli tubakatöötajate kokkuleppes aktiivne ja otsene roll, ei ole need siiski piisavad tuvastamiseks, et see äriühing oli selle kokkuleppe märkimisväärne käivitusjõud või et tema roll oli olulisem kui ükskõik millise teise Hispaania töötaja roll. Üldkohus rõhutas eelkõige, et ükski toimikumaterjal ei viita sellele, et Deltafina SpA näitas üles initsiatiivi asjassepuutuva kokkuleppe sõlmimiseks või veenis mõnda Hispaania töötajat sellega liituma, ega ka sellele, et ta täitis selliseid ülesandeid, mis tavaliselt on keelatud kokkuleppe eestvedaja rolliga seotud, nagu koosolekute eesistujaks olemine või teatud andmete kogumine ja edastamine. Seega vähendas Üldkohus oma täielikku pädevust kasutades Deltafinale määratud trahvi summat 11,88 miljonilt eurolt 6,12 miljonile eurole.

c. Rikkumise süüsarvatavus. Solidaarvastutus

13. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-40/06: *Trioplast Industrier vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) selgitas Üldkohus mitmest aspektist tütarettevõtjatele määratud trahvi tasumise eest järjestikuste emaettevõtjate solidaarvastutusele kohaldatavaid eeskirju.

Kohus märkis esmalt, et lähenemine, mille kohaselt emaettevõtjale määratakse sama lähtesumma kui tema tütarettevõtjale, kes otseselt kartellikokkuleppes osales, ilma et see lähtesumma oleks jagatud, kui tegemist on mitme üksteisele järgneva emaettevõtjaga, ei ole iseenesest ebasobiv. Komisjoni eesmärk on nimelt võimaldada, et emaettevõtjale määrataks sama lähtesumma kui see, mis oleks talle määratud juhul, kui ta oleks ise kartellikokkuleppes otseselt osalenud, ning see on kooskõlas konkurentsipoliitika eesmärgiga.

Seejärel märkis Üldkohus, et rikkumise puhul, mille on toime pannud tütarettevõtja, kelle omanikuks on rikkumise ajal olnud järjestikku mitu majandusüksust, ei peeta *a priori* ebasobivaks seda, et emaettevõtjale määratud summade liitmisel saadakse suurem summa kui tütarettevõtjale määratud summa või liidetud summad.

Siiski märkis Üldkohus, et vaidlustatud otsus annab valesti komisjonile täieliku vabaduse nõuda trahvi sisse kas ühelt või teiselt asjassepuutuvalt juriidiliselt isikult vastavalt nende maksevõimele. Nimelt seab see valikuvabadus hagejalt tegelikult sissenõutud summa sõltuvusse summast, mis on sisse nõutud eelnevatelt emaettevõtjatelt ning vastupidi, samas kui need ettevõtjad ei olnud kunagi moodustanud ühist majandusüksust ega vastuta seega solidaarselt. Üldkohus lisas, et karistuste ja sanktsioonide individuaalsuse põhimõte nõuab, et hageja tegelikult makstud summa

ei ületa tema solidaarse vastutuse määra, mis vastab hagejale määratud summa osale võrreldes kogusummadega, mille ulatuses järjestikuseid emettevõtjaid peetakse solidaarselt vastutavaks tütarettevõtjale määratud trahvi tasumise eest. Üldkohus järeldas selles kohtuasjas, et otsus on vastuolus komisjoni kohustusega, mille sisu on anda hagejale võimalus teada ühemõtteliselt trahvi täpset suurust, mida ta peab tasuma seoses ajavahemikuga, mille ulatuses ta on rikkumise eest oma tütarettevõtjaga solidaarselt vastutav. Sellest tulenevalt tühistas kohus selle otsuse osaliselt ja kinnitas Trioplast Industrierile määratud summaks 2,73 miljonit eurot ning komisjonil tuleb selle põhjal kindlaks määrata hageja osakaal sellises solidaarvastutuses, mis järjestikustel emettevõtjatel on nende tütarettevõtjatele määratud trahvi maksmise eest.

3. Kohtupraktika EÜ artikli 82 (nüüd ETLT artikkel 102) valdkonnas

1. juuli 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-321/05: *AstraZeneca vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) tegi Üldkohus otsuse komisjoni sellise otsuse seaduslikkuse kohta, millega tuvastati, et hageja on rikkunud EÜ artiklit 82, esitades esiteks liikmesriikide patendiametitele eksitavaid avaldusi ja tühistades teiseks sellise ravimi turuleviimise load, mille patent oli lõppenud.

Esimese kuritarvitamise kohta otsustas Üldkohus, et ametiasutustele eksitavate andmete esitamine, mis võib neid ametiasutusi eksitusse viia ja järelikult võimaldada ainuõiguse andmist, millele sellel ettevõtjal õigust ei ole või millele tal on õigus lühemaks perioodiks, on tegevus, mida ei kasutata toodete omadustel põhineva konkurentsi korral ja mis võib konkurentsi eriti piirata.

Ametiasutustele edastatud avalduste eksitavat laadi tuleb hinnata objektiivsete elementide põhjal ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamise tuvastamiseks ei ole vaja tõendada, et turgu valitseva seisundiga ettevõtja käitus ettekavatsetult ja halvas usus. Asjaolu, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamise mõistel on objektiivne sisu ning see ei tähenda kavatsust kahju tekitada, ei vii siiski järelduseni, et kavatsus kasutada tegevust, mida ei kasutata toodete omadustel põhineva konkurentsi korral, on igal juhul asjassepuutumatu, kuigi kuritarvitamise tuvastamine peab esmalt tuginema objektiivsele tuvastamisele, et asjaomane kuritarvitav käitumine tegelikult ellu viidi.

Teise kuritarvitamise kohta, s.o sellise ravimi turuleviimise lubade tühistamise kohta, mille patent on lõppenud, leidis Üldkohus, et kuigi turgu valitsev seisund ei võta sellise seisundiga ettevõtjalt õigust kaitsta oma vastavaid ärihuve, kui need on ohus, ei või ta kasutada õigusnormides kehtestatud menetlusi nii, et see takistab või muudab raskemaks konkurentide turule sisenemise, kui puuduvad põhjused, mis on seotud toodete omadusel põhinevas konkurentsis osaleva ettevõtja seaduslike huvidega, või kui puuduvad objektiivsed õigustused. Nimelt on sellise strateegia väljatöötamine – isegi kui seda teeb turgu valitseva seisundiga ettevõtja –, mille eesmärk on piirata oma müügi vähenemist ja suuta konkureerida geneeriliste toodetega, õiguspärane ja kuulub tavapärase konkurentsi juurde, tingimusel et kavandatud tegevus ei erine nendest toimingutest, mis on osa toodete omadustel põhinevast konkurentsisist.

Pärast ainuõigusperioodi lõppemist farmakoloogiliste ja toksikoloogiliste ning kliiniliste uuringute tulemustega seotud andmete kasutamiseks ei saa toodete omadustel põhineva konkurentsiiga seotud investeeringute õiguspärane kaitse olla kuidagi niisuguse tegevuse aluseks, mille eesmärk on takistada geneeriliste ravimite tootjatel kasutada oma õigust originaaltoote turuleviimiseks esitatud andmete kasutamisele. Asjaolust, et turgu valitseva seisundiga ettevõtja konkurendid oleksid võinud saada turuleviimise load mingis alternatiivses menetluses, ei piisa, et kõrvaldada kuritarvitavat laadi käitumiselt, mis seisnes turuleviimise lubade tühistamises, kuna see võis geneerilisi ravimeid tootvad konkurendid turult – kas või ajutiselt – eemaldada.

9. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-155/06: *Tomra Systems jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) analüüsis Üldkohus küsimust, kas komisjon peab selleks, et tõendada konkurentide kõrvaldamist turult tervikuna, kindlaks tegema asjaomasel turul tegutsemiseks vajaliku minimaalse elujõulisuse taseme ning seejärel kontrollima, kas turu vaidlustatamatu osa (st nõudluse osa, mis on seotud hagejate tegevusega) oli piisavalt suur, et sellel võiks olla konkurentide kõrvaldamise mõju. Üldkohus leidis, et juurdepääsu piiramist turu olulisele osale valitseva ettevõtja poolt ei saa õigustada sellega, et näidatakse, et turu vaidlustatav osa on veel piisav, et teha ruumi piiratud arvule konkurentidele. Esiteks peab klientidel piiratud juurdepääsuga turu osas olema võimalus saada kasu igasugusest konkurentsitasemest, mis on turul võimalik, ning konkurentidel peab olema võimalik pakkuda konkurentsi toodete omaduste alusel kogu turul, mitte ainult selle ühel osal. Teiseks ei ole turgu valitseva ettevõtja ülesanne kindlaks määrata, mitmel elujõulisel konkurendil lubatakse temaga nõudluse vaidlustatava osa pärast konkureerida.

4. Kohtupraktika koondumiste kontrolli valdkonnas

a. Mõiste „vaidlustatav akt“

Kohtuasjas, mis oli aluseks 2. septembri 2010. aasta määrusele kohtuasjas T-58/09: *Schemaventotto vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) avanes Üldkohtul võimalus täpsustada määruse (EÜ) nr 139/2004¹⁴ artikli 21 kohaldamist. Selles kohtuasjas loobusid äriühingud Abertis Infrastructures SA ja Autostrade SpA kavandatavast koondumisest, millele komisjon oli algselt loa andnud, arvestades eelkõige Itaalia õiguslike arengute tõttu tekkinud raskusi. Komisjon oli nende õigusnormide kohta andnud esialgse arvamuse, tunnistades need määruse nr 139/2004 artikliga 21 vastuolus olevaks. Seoses õigusaktide muutmise ettepanekuga tegi komisjon siiski 13. augustil 2008 Itaalia ametiasutustele teatavaks oma otsuse lõpetada määruse nr 139/2004 artikli 21 lõike 4 alusel algatatud menetlus. Komisjon teatas hagejale sellest otsusest 4. septembri 2008. aasta kirjas, mis on Üldkohtule esitatud hagi ese.

Üldkohus leidis selles kohtumääruses esiteks, et komisjon teatas selles kirjas ainult oma otsusest mitte jätkata asjas Abertis/Autostrade menetlust esialgse hindamise käigus tuvastatud võimaliku rikkumise kohta ning see kiri ei puuduta liikmesriigi uute õigusnormide heakskiitmist.

Üldkohus analüüsis seejärel, kas see meede kujutab endast vaidlustatavat akti, s.t kas see tekitab õiguslikke tagajärgi, mis võivad mõjutada hageja huve, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis. Kohus märkis seoses sellega, et määruse nr 139/2004 artikli 21 lõikes 4 ette nähtud menetlus käsitleb vaid konkreetselt selle määruse alusel teostatavat komisjoni kontrolli koondumistingute üle. Seega on komisjon kohustatud võtma asjaomase liikmesriigi suhtes vastu otsuse, millega ta kas tunnustab asjassepuutuva huvi esinemist, arvestades selle kooskõla liidu õiguse üldiste põhimõtete ja muude sätetega, või ei tunnusta sellise huvi esinemist, arvestades selle vastuolu nimetatud põhimõtete ja sätetega. Seega, kuna kavandatud koondumisest loobuti, ei olnud komisjon kõnesolevas asjas enam pädev lõpetama nimetatud määruse artikli 21 lõike 4 alusel algatatud menetlust otsusega, milles ta tunnustaks asjassepuutuvate liikmesriigi meetmetega kaitstava üldise huvi esinemist.

Seda järeldust ei muuda ka asjaolu, et määruse nr 139/2004 artikli 21 lõikes 4 ette nähtud menetlusel ei ole ainult objektiivne, vaid ka subjektiivne funktsioon kaitsta kavandatud koondumisega

¹⁴ Nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate ühinemiste üle (ELT L 24, lk 1).

seotud ettevõtjate huve, et tagada õiguskindlus ja selles määruks ette nähtud menetluse kiirus, kuna kavandatud koondumisest loobumise tõttu muutus subjektiivne funktsioon olematuks.

Komisjonil ei jäänud seega muud üle, kui võtta vastu ametlik otsus asjaomane menetlus lõpetada. Kuna otsusel ei olnud muid tagajärgi, ei saanud see järelikult olla vaidlustatav akt.

Kohtuasjas *Éditions Jacob vs. komisjon* (13. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-279/04, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) väitis komisjon, et otsuse – millega lubati Vivendi Universal Publishing SA ostmine Lagardère SCA poolt vara edasimüügi tingimusel – peale esitatud hagi on vastuvõetamatu. Komisjon leidis nimelt, et ühe varasema otsuse, milles ta oli otsustanud kavandatavat koondumist põhjalikult kontrollida, tagajärjel kvalifitseeriti kaudselt, kuid vajalikult Natexis Banques Populaires SA poolt vara esialgne omandamine äriühingus osaluse omandamiseks, eesmärgiga see edasi müüa. Seega oli vaidlustatud otsus ainult kinnitav otsus. Üldkohus ei nõustunud komisjoni tõlgendusega, tuletades meelde, et põhjaliku uurimise etapi alustamise otsus ei ole akt, mille peale võib esitada hagi, vaid üksnes ettevalmistav meede, mille ainus eesmärk on alustada uurimist, mille abil on võimalik selgitada välja asjaolud selleks, et komisjon võiks teha lõpliku otsuse selle koondumise ühisturuga kokkusobivuse suhtes. Kohus lisas, et põhjaliku uurimise etapi alustamise ainus eesmärk on esialgselt kindlaks teha, kas on tõsiseid kahtlusi teatatud koondumise ühisturuga kokkusobivuses.

b. Mõiste „koondumine”

Kohtuasjas *Aer Lingus Group vs. komisjon* (6. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-411/07, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) üritas hageja liikmesriigi õigusnormidele tuginedes laiendada liidu õiguses määratletud koondumise mõistet juhtumitele, kus kontrolli ei ole saadud ja ühe ettevõtja poolt teises omandatud osalus üksi ei anna võimalust viimati mainitud ettevõtjat otsustavalt mõjutada. Ryanair Holdings plc teatas oma soovist teha avalik ostupakkumine (AOP) kõigi Aer Linguse aktsiate suhtes, kuid pidi oma kavatsusest loobuma komisjoni otsuse tõttu, millega tunnistati koondumistehing ühisturuga kokkusobimatuks. Selle otsuse järel palus Aer Lingus Group siiski komisjonil kohustada Ryanair Holdingsit võõrandama tal juba olemas olev vähemusosalus tema aktsiakapitalis. Kuna komisjon seda taotlust ei rahuldanud, esitas Aer Lingus Group selle otsuse peale hagi.

Üldkohus tuletas oma otsuses meelde, et ettevõtjale on õigus anda käsk võõrandada kõik omandatud teise ettevõtja aktsiad kehtestatud vaid selleks, et taastada enne koondumise elluviimist valitsenud olukord. Kui kontrolli ei omandata ja kui koondumist seega ei toimu, ei ole ka komisjonil niisiis õigust nimetatud „koondumist” lõpetada. Üldkohus täpsustas ka, et üldiselt ei ole määruse nr 139/2004 eesmärk ära hoida äriühingute ärivaidlusi, milles äriühingute vastaspooleks on nende aktsionärid, või hajutada kahtlused viimaste poolt olulistele otsustele antava nõusoleku suhtes, kuna sellised vaidlused kuuluvad liikmesriikide kohtute pädevusse. Sama moodi ületatakse komisjoni pädevust koondumiste kontrolli valdkonnas, kui nõustutaks sellega, et komisjon võib kohustada lõpetama konkureeriva ettevõtja vähemusosalusse tehtud investeeringu ainult põhjusel, et kahe ettevõtja vahel jagatud turu olukorras on see osalus teoreetiline majanduslik risk või tekitab kahtlusi nendest kahest ettevõtjast ühe aktsiate atraktiivsuses.

Eespool viidatud kohtuasjas *Éditions Jacob vs. komisjon* vaidlustas hageja Natexis Banques Populaires'i poolt sihtvara omandamise õigusliku kvalifitseerimise äriühingus osaluse omandamise

tehinguna, eesmärgiga see edasi müüa, mis kuulub määruse (EMÜ) nr 4064/89¹⁵ artikli 3 lõike 5 punkti a kohaldamisalasse. Ta väitis, et see „üleandmise” tehing oli tegelikult koondumistehing nimetatud määruse artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses, kuna see võimaldas Lagardère’il omandada kas sihtvara ainukontroll Natexis Banques Populaires’i vahendusel või nende ühiskontroll koos Natexis Banques Populaires’iga ning seeläbi saada võimalus sihtvaraga seotud tegevust oluliselt mõjutada.

Üldkohus on arvamusel, et ainukontrolli olemasolu väitega ei saa nõustuda. Nimelt nähtub üleandmislepingust, et Lagardère’il puudus enne komisjoni tingimusliku nõusoleku andmise otsuse vastuvõtmist sihtvara nii omandi- kui ka kasutusõigus, samuti õigused, mis oleks talle andnud võimaluse mõjutada oluliselt sihtvara kontrollivate äriühingute organeid. Ühiskontrolli kohta märkis Üldkohus, et isegi kui eeldada, et sihtvara üleandmine võimaldas Lagardère’il koos Natexis Banques Populaires’iga alates ülevõtmistehingu jõustumisest oluliselt mõjutada selle varaga seotud tegevust, kujutaks sellest tulenev koondumistehing endast igal juhul Lagardère’i teatatud koondumistehingust eraldiseisvat tehingut. Viga, mille komisjon olevat teinud sihtvara üleandmise kvalifitseerimisel „äriühingus osaluse omandamisena, eesmärgiga see edasi müüa” ja mitte ainu- või ühiskontrolli omandamisena ei mõjuta mingil juhul selle otsuse seaduslikkust, millega Vivendi Universal Publishing’i ostmise Lagardère’i poolt tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks tingimuseks, et vara müüakse edasi.

c. Kulude kokkuvõtte. Kontrollitavus

Eespool viidatud kohtuotsuses *Ryanair vs. komisjon* märkis Üldkohus esmalt, et komisjon leiab, et nii määrusest nr 139/2004 kui ka horisontaalsete ühinemiste hindamise suunistest¹⁶ nähtub, et tasakaalustamaks koondumise negatiivset mõju tarbijatele, peab koondumisest tulenev kulude kokkuvõtte olema kontrollitav, tõenäoliselt tarbijate huvides ning seda ei ole kavandatavast koondumisest vähem konkurentsivastaselt teel võimalik samal määral saavutada. Esimese tingimusega seoses rõhutas Üldkohus, et vastupidi komisjoni vaidlustatud otsuses esitatud arvamusele ja vastavalt suunistele ei nõua tõhususe kasvu kontrollitavuse tingimus, et koondumisest teatav osaline esitaks andmeid, mida kolmas isik saaks sõltumatult kontrollida, või koondumisele eelnevaid dokumente, mis võimaldavad objektiivselt ja sõltumatult hinnata ostu tulemusel tekkivat tõhususe kasvu. Komisjon ei saanud seetõttu Ryanair Holdings’i esitatud andmeid sel põhjusel kõrvale jätta. Üldkohus lisas, et äritegevus ei võimalda tingimata niisuguseid dokumente õigel ajal esitada ja dokumendid, mida ettevõtja kasutab avaliku pakkumise algatamiseks, olgu need siis pärit sellelt ettevõtjalt või tema nõustajatelt, võivad olla teatud ulatuses asjakohased, et toetada kulu kokkuvõtte puudutavate väidete sisu.

d. Kohustused

Järelevalveisik

Kohtuasjas *Éditions Jacob vs. komisjon* (13. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-452/04, kohutulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) tuli Üldkohtul hinnata sellise otsuse seaduslikkust, mis puudutab Wendel Investissement SA-le antud nõusolekut omandada võõrandatud varad kooskõlas komisjoni 7. jaanuari 2004. aasta otsusega, millega lubati vara edasimüügi tingimuseks

¹⁵ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta määrus (EMÜ) nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜT L 395, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 31).

¹⁶ Horisontaalsete ühinemiste hindamise suunised vastavalt nõukogu määrusele kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT 2004, C 31, lk 5; ELT eriväljaanne 08/03, lk 10).

Vivendi Universal Publishing'i ostmise Lagardère'i poolt. Üks esitatud väidetest tugines sellele, et Wendel Investissement SA-le antud nõusolek põhines aruandel, mille koostas järelevalveisik, kes ei olnud sõltumatu. Üldkohus märkis seoses sellega ühelt poolt, et isik nimetati järelevalveisikuks ajal, mil ta oli sihtvara omanikust äriühingu juhtorgani liige, ning teiselt poolt, et ta täitis samal ajal nii selle sihtvara omanikust äriühingu juhatuse liikme kui ka järelevalveisiku ülesandeid. Järelikult oli ta sellest äriühingust sõltuvuses ulatuses, mis võib seada kahtluse alla neutraalsuse, mida ta peab järelevalveisiku ülesandeid täites tõendama. Seoses sellega leidis Üldkohus, et kuna isik koostas hindamisaruande Wendel Investissement'i kandidatuuri kohta edasivõõrandatava vara ostmiseks, millel oli komisjoni nõusoleku andmise otsuse suhtes otsustav mõju, siis leidis Üldkohus, et Wendel Investissement'i omandajaks oleku nõusoleku andmise otsuse tühistamine on põhjendatud tuvastatud õigusvastasusega.

Riigiabi

Riigiabi valdkonna vaidlused moodustasid olulise osa Üldkohtu tegevusest 2010. aastal – lõpu-ni menetleti 50 kohtuasja. Nende kohtulahendite kohta saab anda ainult väga kokkuvõtliku ülevaate, mis puudutab esiteks vastuvõetavuse küsimusi, teiseks sisulisi küsimusi ja kolmandaks menetlusküsimusi.

1. Vastuvõetavus

Selle aasta kohtupraktikas on eelkõige täpsustatud põhjendatud huvi hindamist hagide puhul, millega vaidlustatakse komisjoni otsus riigiabi ühisturuga kokkusobivaks tunnistamise kohta.

Esiteks, kohtuasjas *TF1 vs. komisjon* (13. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-193/06, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) palus hageja tühistada komisjoni otsus filmi- ja audiovisuaalsektori toetusmeetmete kohta Prantsusmaal, milles komisjon oli otsustanud EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud esialgse uurimise tulemusena kõnealuste meetmete kohta vastuväited esitamata jätta.

Väites, et vaidlustatud otsus on ametlikult adresseeritud Prantsuse Vabariigile, vaidlustas komisjon hagi vastuvõetavuse, järeldades, et hageja ei ole sellest otsusest isiklikult puudutatud.

Üldkohus tuletas meelde, et esialgse uurimise etapi eesmärk on vaid võimaldada komisjonil esmase arvamuse kujundamist abi ühisturuga osalise või täieliku kokkusobivuse küsimuses. Komisjon on alles EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametliku uurimise staadiumis kohustatud küsima asjassepuutuvatelt isikutelt selgitusi. Kui komisjon leiab ametlikku uurimismenetlust algatamata, et abi on ühisturuga kokkusobiv, siis on isikutel, kellel on need menetluslikud tagatised, eelkõige abi saajaga konkureerivatel ettevõtjatel õigus esitada hagi, mille eesmärk on nende menetluslike õiguste tagamine. Seevastu kui hageja seab kahtluse alla selle, kas abi hindamise otsus kui selline on põhjendatud, ei saa lihtsalt asjaolu, et teda võib käsitleda asjassepuutuva isikuna EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses, olla piisav hagi vastuvõetavaks tunnistamiseks.

Üldkohus analüüsis selles kohtuasjas esmalt hageja väidete olemust, enne kui ta otsustas, et ühegi tühistamisväite eesmärk ei ole tuvastada tõsiste raskuste olemasolu, mida asjaomased toetusmeetmed nende riigiabina kvalifitseerimist või ühisturuga kokkusobivust arvestades on kaasa toonud ning mille tõttu komisjon oleks pidanud algatama ametliku uurimismenetluse. Hageja ei vaidlustanud komisjoni keeldumist algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametlik uurimismenetlus ega viidanud sellest sättest tulenevate menetlusõiguste rikkumisele, vaid taotles üksnes otsuse sisulist tühistamist, mida ta kohtuistungil Üldkohtu küsimusele vastates ka kinnitas.

Neil asjaoludel ei olnud hagi eesmärk tagada hageja menetluslikke õigusi ning hageja oli seega kohustatud tõendama, et on erilises olukorras Euroopa Kohtu otsusest *Plaumann vs. komisjon*¹⁷ tuleneva kohtupraktika tähenduses, eelkõige seetõttu, et otsuse esemeks olevad meetmed olid tema turupositsiooni oluliselt kahjustanud ning konkurentsiolukorra kahjustamist tuleb hinnata seoses kõnealuste toetusmeetmete adressaatidega, s.o isikutega, kes on seotud tootmistegevusega filmi- ja audiovisuaalvaldkonnas. Kuna käibele kohaldatav investeerimiskohustuste protsent oli selles kohtuasjas kõikide konkurentide jaoks ühesugune, siis asjaolust, et hageja investeerimiskohustused olid tema konkurentide omast suuremad, arvestades tema suuremat käivet, ei piisa selleks, et tal tekiks eriline staatus ning seega tema individualiseerimiseks analoogselt otsuse adressaadiga kohtuotsusest *Plaumann vs. komisjon* tuleneva kohtupraktika tähenduses.

Teiseks leidis Üldkohus 13. septembri 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-415/05, T-416/05 ja T-423/05: *Kreeka jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et seni kuni tunnistatakse hagejate huvi vaidlustatud otsuse tühistamise vastu ja seda isegi pärast nende likvideerimismenetluse algatamist, on ka menetlusse astujal vastav huvi komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astuda, et kaitsta selle otsuse õiguspärasust, olgu siis kas või selleks, et käsitleda kahju hüvitamise taotlusi, millele järgnevad võimalikud hagid, mis tuginevad sellele, et abi on antud õigusvastaselt, mis on talle kahju tekitanud.

Kolmandaks ja viimasena tuletas Üldkohus 16. detsembri 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-231/06 ja T-237/06: *Madalmaal ja NOS vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) meelde, et riigiabi puudutav haldusmenetlus on algatatud üksnes asjassepuutuva liikmesriigi vastu. Abi saanud ettevõtjaid käsitletakse selles menetluses üksnes asjassepuutuvate isikutena. Sellest järeldub, et asjassepuutuvatel isikutel, kellel ei ole kaugeltki selliseid õigusi nagu isikutel, kelle suhtes menetlus on algatatud, on ainult õigus olla haldusmenetlusse kaasatud niivõrd, kuivõrd see on antud juhul esinevaid asjaolusid arvestades asjakohane.

2. Sisulised küsimused

a. Individuaalne abi, mida on antud, kohaldades üldist abikava, mille komisjon on heaks kiitnud

3. märtsi 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-102/07 ja T-120/07: *Freistaat Sachsen jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) leidis Üldkohus, et kui tegemist on individuaalse abiga, mis väidetavalt on antud eelnevalt heakskiidetud kava alusel, ei saa komisjon seda kohe EÜ asutamislepingu alusel uurida. Enne mis tahes menetluse algatamist peab ta kõigepealt kontrollima, kas abi on üldise kavaga hõlmatud ja vastab kava heakskiitmise otsuses määratud tingimustele. Kui komisjon nii ei toimiks, võiks ta iga kord individuaalse abi uurimise käigus taganeda abikava heakskiitmise otsusest, mille eelduseks juba oli EÜ artikli 87 kohane uurimine. Abi, mis seisneb heakskiidetud üldise kava heakskiitmise otsuses määratud tingimuste täpses ja ootuspärasel kohaldamises, loetakse niisiis olemasolevaks abiks, millest ei pea komisjonile teatama ning mida ei tule EÜ artikli 87 kohaselt uurida.

Üldkohus täpsustas ka, et komisjoni otsusega, milles lahendatakse küsimus abi vastavuse kohta teatud abikavale, täidetakse komisjoni kohustust teostada järelevalvet EÜ artiklite 87 ja 88 kohaldamise üle. Kontrollides seega abi vastavust teatud abikavale, ei ületa komisjon oma pädevust. Järelikult ei pea komisjoni hinnang piirduma abi andnud liikmesriigi ametiasutuste hinnanguga.

¹⁷ Euroopa Kohtu 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: *Plaumann vs. komisjon* (EKL 1985, lk 197, punkt 223).

b. Majandusliku eelise andmine

21. mai 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04: *Prantsusmaa jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) leidis Üldkohus, et liikmesriigi ametiasutuste tehtud avalikud avaldused töid kaasa arvestatava eelise ettevõtja kasuks selles osas, milles need võimaldasid finantsturgude usalduse taastada. Need tegid samuti võimalikuks, lihtsamaks ning vähem kulukaks ettevõtja ligipääsu uuele krediidile, mis oli vajalik tema lühiajalise tähtajaga võlakooforma refinantseerimiseks, ning andsid kindlalt oma panuse sellise väga hapra rahalise olukorra stabiliseerumisse. Nimetatud avaldused mõjutasid otsustavalt reitinguagentuuride reaktsioone. Seega igasugune positiivne mõju ettevõtja reitingule, olgu see siis kas või tänu avalikele avaldustele, mis võivad luua või tugevdada investorite usaldust, mõjutab kohe tema selliste kulutuste taset, mida ta peab kandma, et ennast kapitaliturgudel refinantseerida.

Üldkohus täpsustas ka, et tuvastatud eelise ning riigi ressursside kaasamise vahelise seose nõue eeldab põhimõtteliselt, et nimetatud eelis on otseselt seotud riigieelarvel lasuva vastava kohustusega või sellele eelarvele piisavalt konkreetse majandusliku riski tekitamisega riigi poolt võetud õiguslikult siduvate kohustuste alusel. Selleks et neid avaldusi saaks samastada riigi garantiiga või tõlgendada nii, et need tekitavad tühistamatu kohustuse anda sellist konkreetset rahalist abi nagu lühiajalise tähtaegadega võlgade tagasimaksmine, peavad need endast kujutama konkreetset, tingimusteta ning tühistamatut kohustust avalike ressursside kaasamiseks ning neis peab olema sõnaselgelt ära näidatud kas investeeritav summa, konkreetsed garanteeritavad võlad või vähemalt selline kindlaksmääratud finantsraamistik nagu krediidiliin teatud summa ulatuses ning ka kavatsetud abi andmise tingimused. Pelgalt asjaolust, et liikmesriik kasutas sellises kontekstis oma erilist mainet finantsturgudel, ei piisa selleks, et tõendada, et tema ressurssidele tekkis oht, mida võib pidada selliseks, mis kujutab endast riigi ressursside ülekandmist EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ning mis oleks piisavalt seotud nende avaldustega antud eelisega.

15. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-177/07: *Mediaset vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) tuletas Üldkohus meelde, et kohtupraktikas on sedastatud, et eelis, mis on otseselt antud teatavatele füüsilistele või juriidilistele isikutele, kes ei ole ilmingimata ettevõtjad, võib endast kujutada kaudset eelist ning sellest tulenevalt riigiabi teistele füüsilistele ja juriidilistele isikutele, kes on ettevõtjad. Seega ei saa nõustuda väitega, mille kohaselt ei saa tarbijatele antud toetust kvalifitseerida riigiabiks operaatoritele, kes pakuvad tarbitavaid tooteid või teenuseid.

c. Üldist majandushuvi pakkuvad teenused

1. juuli 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-568/08 ja T-573/08: *M6 ja TF1 vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) leidis Üldkohus, et seisukoht, mille kohaselt EÜ artikli 86 lõikes 2 ette nähtud erandi andmine sõltub Euroopa Kohtu 24. juuli 2003. aasta otsuse kohtuasjas C-280/00: *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁸ punktides 88–93 määratletud neljandast tingimusest kinnipidamisest, ajab segamini need tingimused, mis määravad riigiabi määratlemise EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, ja need, mida kasutatakse, et hinnata abi kokkusobivust EÜ artikli 86 lõike 2 alusel. Eespool viidatud kohtuotsuses *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg* esitatud tingimuste ainus eesmärk on asjaomase meetme määratlemine riigiabina, et tuvastada, kas esineb kohustus teatada meetmest komisjonile võimaliku uue abi korral või teha selle institutsiooniga olemasoleva abi korral koostööd.

¹⁸ EKL 2003, lk I-7747.

Üldkohus märkis veel, et kui hinnatakse riigi poolt üldist majandushuvi pakkuva ringhäälinguteenuse rahastamise kokkusobivust ühenduse riigiabi käsitlevate eeskirjadega, siis ei oma tähtsust küsimus, kas selle teenuse eest vastutav ettevõtja võiks täita neid ülesandeid väiksema kuluga. EÜ artikli 86 lõikes 2 soovitakse abi proportsionaalsuse hindamisega vältida seda, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse eest vastutavale ettevõtjale võimaldataks rahastamist, mis ületab avaliku teenuse puhaskulud.

Eespool viidatud kohtuotsuses *Madalmaad ja NOS vs. komisjon* täpsustas Üldkohus, et liikmesriikidel on laiaulatuslik kaalutusõigus selliste teenuste määramisel, mida nad peavad üldist majandushuvi pakkuvateks teenusteks. Järelikult saab komisjon liikmesriigi kasutatava kõnealuste teenuste määramise kahtluse alla seada vaid juhul, kui tegemist on ilmselge veaga. Seoses ringhäälingu valdkonna avaliku teenuse määramisega ei ole komisjon küll pädev otsustama, kas teatud programmi tuleb edastada üldist majandushuvi pakkuva teenusena, ega seada kahtluse alla konkreetse toote laadi või kvaliteeti, kuid asutamislepingu garandina peab tal olema õigus ilmse vea korral sekkuda.

d. Turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium

3. märtsi 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-163/05: *Bundesverband deutscher Banken vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ei nõustunud Üldkohus argumendiga, mille kohaselt arutluskäigus, mis viiakse läbi selleks, et tuvastada, kas tehing on tehtud turumajanduse tavatingimustes, peab kindlasti vaatlema ainult investorit või investeringu saanud ettevõtjat, sest turumajandust iseloomustabki just erinevate majandustegevuses osalejate omavaheline mõjutamine. Komisjon võib seega uurida küsimust, kas ettevõtja oleks võinud samu eeliseid andvaid rahalisi vahendeid saada teistelt investoritelt, ja vajaduse korral küsimust, millistel tingimustel. Lisaks ei tohiks selles arutluskäigus täielikult tähelepanuta jätta ka üleantud vara laadist tulenevaid piiranguid.

Üldkohus leidis peale selle, et asjaolu, et üks tehingu aspekt toob investorile kaasa riski suurenemise, õigustab tasu suurendamist ainult juhul, kui see aspekt annab pangale eelise või kui pank ei saa talle pakutavatest rahalistest vahenditest keelduda. Samas, kui investori riski suurenemine tuleneb otsusest, mille ta võttis vastu tema eripäraga seotud põhjustel, ja kui teda ei mõjutanud panga soovid või vajadused, keelduks viimane maksmast suuremat tasu ning hangiks need rahalised vahendid teistelt investoritelt.

Eespool viidatud kohtuotsuses *Kreeka jt vs. komisjon* otsustas Üldkohus – olles meelde tuletanud, et EÜ artikli 87 lõikest 1 tuleneb, et riigiabi mõiste on objektiivne mõiste, mis sõltub üksnes sellest, kas riiklik meede annab ühele või mõnele ettevõtjale eelise, mida ta tavalistel turutingimustel ei oleks saanud –, et asjaolu, et tehing on abi andvale asutusele või riigi osalusel ettevõtjale mõistlik, ei vabasta kohustusest kohaldada erainvestori kriteeriumi.

e. Abi tagasinõudmise kohustus

Eespool viidatud kohtuotsuses *Kreeka jt vs. komisjon* käsitles Üldkohus abi tagasinõudmise küsimust kahe ettevõtja majandusliku järjepidevuse korral. Sellise järjepidevuse esinemisel võib uut ettevõtjat lugeda niisuguse asjaomast sektorit toetanud abi tegelikuks saajaks, mis anti endisele ettevõtjale enne seda, kui uus ettevõtja nimetatud tegevuse üle võttis. Kui aga pärast eraldamist kahe ettevõtja vahel majanduslikku järjepidevust ei ole, ei saa abi, mille endine ettevõtja sai pärast eraldamist, uuel ettevõtjalt tagasi nõuda pelgalt seetõttu, et see ettevõtja sai abist kaudselt kasu. Nimelt ei piisaks vaid sellest asjaolust, et järeldada, et uus ettevõtja oli endisele ettevõtjale antud abi tegelik saaja.

Tagastamiskohustuse abisaajate vahel jagamise kohta tuletas Üldkohus meelde, et komisjon ei pea otsuses, millega tunnistatakse abi kokkusobimatuks ja määratakse selle tagasinõudmine, täpsustama, millises ulatuses iga abisaaja ettevõtja sai kõnealusest abisummast kasu. Summa, mille iga selline ettevõtja peab tagasi maksma, peab asjaomane liikmesriik määrama vastavalt EÜ artiklile 10 kindlaks koostöös komisjoniga.

Lisaks on kohtupraktikast tulenevad kriteeriumid abi tegeliku saaja tuvastamiseks oma laadilt objektiivsed. Nimelt võib majanduslikku järjepidevust abi tagasinõudmise eesmärgil tõendada erinevate objektiivsete tegurite alusel, näiteks ülekantud vara eest turutingimustele vastava hinna maksmata jätmine või objektiivne asjaolu, et ülekandmise eesmärk oli hoida kõrvale vaidlusaluse abi tagastamise kohustusest.

Kahe ettevõtja vahelise majandusliku järjepidevuse tuvastamine ei võimalda eeldada, et nende kahe äriühingu majandusraskuste jätkumisel pärast eraldamist on uue ettevõtja kasuks võetud meetmed varasema abi loogiline jätk ning kuuluvad seega samuti riigiabi kategooriasse. Liidu kohtul tuleb igal juhul kontrollida, kas asjassepuutuvate tegurite alusel võib need meetmed eelnevatest abimeetmetest mõistlikult eraldada.

3. Menetlusküsimused

a. Ametlik uurimismenetlus

3. märtsi 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-36/06: *Bundesverband deutscher Banken vs. komisjon* (kohutulahendite kogumikus veel avaldamata) leidis Üldkohus, et küsimust, kas komisjon kohaldas era-investori kriteeriumi vääralt, ei saa segi ajada tõsiste raskuste esinemise kriteeriumiga, mis nõuab ametliku uurimismenetluse algatamist. Peale selle ei tähenda asjaolu, et komisjon ei vastanud hageja paralleelses kohtuasjas esitatud teatud väidetele, et komisjon ei saanud tema käsutuses olnud teabe põhjal asjassepuutuva meetme suhtes seisukohta võtta ja et ta pidi seega algatama ametliku uurimismenetluse, et uurimist jätkata. Kuna komisjon algatas ametliku uurimismenetluse sarnaste tehingute suhtes ning selles asjas arutati kõikide tehingute ühiste omaduste tähtsust, võib leida, et komisjonil on kogu vajalik teave, mis võimaldab tal nimetatud omaduste asjakohasust hinnata.

b. Põhjendamiskohustus

Eespool viidatud kohtuotsuses *Freistaat Sachsen jt vs. komisjon* tühistas Üldkohus ebapiisavate põhjenduste tõttu komisjoni otsuse, millega tunnistati riigiabi ühisturuga kokkusobimatuks ja mis ei sisaldanud seoses raskustes olevatele ettevõtjatele antava abi suuruse arvutamisega ühtegi viidet finantsturgude praktikale riskide kumuleerumise kohta (raskustes olev ettevõtja, puuduvad tagatised jne), mistõttu komisjoni tehtud suurenduste ja kolme asjaomase äriühingu konkreetse olukorra vaheline suhe ei olnud ilmselge ning tehtud suurenduste valik oli vähemalt näiliselt suvaline, samas kui komisjoni teatises viite- ja diskontomäärade kinnitamise meetodi kohta¹⁹ ei ole kusagil viidatud nimetatud riskide kumuleerumisele. Komisjon oleks pidanud selgitama täiendavate preemiate kasutamist ning nende suurusel turul kehtiva praktika analüüsamise teel, selleks et võimaldada hagejatel seada kahtluse alla suurenduste kohasus ja Üldkohtul kontrollida nende õiguspärasust.

¹⁹ Komisjoni teatis viite- ja diskontomäärade kinnitamise meetodi kohta (EÜT 1997, C 273, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 146).

Eespool viidatud kohtuotsuses *Mediaset vs. komisjon* täpsustas Üldkohus, et abi kvalifitseerimisele kohaldatav põhjendamiskohustus nõuab, et komisjon peab ära märkima need põhjused, miks ta leiab, et asjassepuutuv meede ei kuulu EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse. Mis puutub konkurentsimoontonutuse olemasolusse ühisturul, siis ehkki komisjonil on kohustus otsuse põhjendustes viidata vähemalt asjaoludele, millistel tingimustel abi anti, kui need võimaldavad näidata, et abi võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja moonutada või ähvardada moonutada konkurentsi, ei ole ta seevastu kohustatud tegema asjassepuutuvate turgude tegeliku olukorra, abisaajate ettevõtjate turuosa, konkureerivate ettevõtjate seisundi ja liikmesriikidevahelise kaubanduse majanduslikku analüüsi. Lisaks ei pea komisjon juhul, kui abi on antud ebaseaduslikult, esitama tõendeid abi tegeliku mõju kohta konkrentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele. Kui komisjonil oleks selline kohustus, viiks see nõue selliste liikmesriikide eelistamiseni, kes annavad ebaseaduslikku abi, nende liikmesriikide ees, kes teatavad komisjonile kavandatavast abist. Piisab eelkõige, kui komisjon tõendab, et vaidlusalune abi võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja kahjustada või ähvardada kahjustada konkurentsi, ilma et asjaomast turgu oleks vaja piiritleda.

Ühenduse kaubamärk

Määruse (EÜ) nr 40/94²⁰ ja määruse (EÜ) nr 207/2009²¹ kohaldamisega seotud kohtulahendid moodustasid ka 2010. aastal olulise osa Üldkohtus lõpetatud kohtuasjadest (180 kohtuasja ehk 34% kõigist 2010. aastal lõpetatud kohtuasjadest).

1. Absoluutsed keeldumispõhjused

Määruse nr 40/94 ja määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkt b keelab registreerida ühenduse kaubamärgina märke, millel puudub eristusvõime, ning seda eristusvõimet tuleb hinnata lähtuvalt kaupadest või teenustest, mille jaoks registreerimist taotletakse, ning lähtuvalt sellest, kuidas asjaomane avalikkus kaubamärki tajub.

15. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-547/08: *X Technology Swiss vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Oranž sokinina)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) jättis Üldkohus rahuldamata hagi Siseturu Ühtlustamise Ameti (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) apellatsioonikoja otsuse peale, mille kohaselt oranž värv, mis kapuutsikujuliselt katab trikootaž-soki nina, on tähis, millel puudub keskmise tarbija jaoks eristusvõime. Üldkohus otsustas esiteks, et apellatsioonikoda ei ole eksinud, kui ta kohaldas ruumilisi kaubamärke puuduvat kohtupraktikat taotletavale kaubamärgile, mida hageja nimetas „asendimärgiks”. Üldkohus täpsustas nimelt, et „asendikaubamärgi” määramine kujutismärgi või ruumilise kaubamärgina või kaubamärkide eriliigina ei oma selle eristusvõime hindamisel tähtsust, kusjuures viidatud kohtupraktika kohaldatavuse seisukohalt on määrav asjaolu, et tähis on segi aetav sellega tähistatava kauba kujuga. Üldkohus leidis teiseks, et kui tähis ei ole võimeline identifitseerima kaupade kaubanduslikku päritolu, ei saa seda kaubamärgina registreerida, hoolimata asjaolust, et see tähistab moevooludega kaasas käivaid kaupu ning seetõttu leidub asjaomases tööstussektoris palju sarnaseid tähiseid või neid luuakse pidevalt juurde. Üldkohus selgitas lõpetuseks asjaolu, et tõenäosus, et konkurent võib kauba või teenuse teatavat kujunduselementi kopeerida, ei oma määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkti b tõlgendamisel tähtsust, sest ettevõtja, kes kasutab äritegevuses tähist, mis ei täida selles sättes kehtestatud tingimust, võib vajaduse korral tõendada, et tähis on omandanud eristusvõime

²⁰ Nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146).

²¹ Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (ELT L 78, lk 1), mille-ga asendati määrus nr 40/94.

määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 3 tähenduses kasutamise käigus, või kasutada muid võimalikke juriidilisi abinõusid, nagu patendiõigus või kõlvatule konkurentsile tuginev hagi.

Lisaks tuli Üldkohus 12. novembri 2010. aasta otsustes kohtuasjas T-404/09: *Deutsche Bahn vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Halli ja punase värvi horisontaalne kombinatsioon)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ja kohtuasjas T-405/09: *Deutsche Bahn vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Halli ja punase värvi vertikaalne kombinatsioon)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) tagasi värvikombinatsioonide eristusvõime küsimuse juurde. Üldkohus kinnitas neis kahes kohtuotsuses värvikombinatsioonide registreerimise taotluste suhtes võetud ranget lähenemist ja sedastas, et värvikombinatsioon ei eristunud asjaomase avalikkuse jaoks värvidest, mida asjaomaste teenustega seoses tavaliselt kasutati, ning sellel puudus seetõttu eristusvõime.

2. Suhtelised keeldumispõhjused

22. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-255/08: *Montero Padilla vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Padilla Requena (JOSE PADILLA)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) täpsustas Üldkohus põhjendusi, millele vastulause võib tugineda. Hageja oli sisuliselt palunud Üldkohtul kontrollida Siseturu Ühtlustamise Ameti apellatsioonikoja otsuse seaduslikkust, lähtuvalt määruse nr 40/94 artiklist 9, mis puudutab ühenduse kaubamärgiga antavaid õigusi. Üldkohus täpsustas, et määruse nr 40/94 artikli 42 lõike 1 kohaselt saavad vastulause põhjendused olla vaid nimetatud määruse artiklist 8 tulenevad suhtelised keeldumispõhjused, kuna selle määruse nr 40/94 artikkel 9 määratleb ühenduse kaubamärgiga antava õiguse ulatuse ja sellest tuleneva kaubamärgi registreerimise mõju, kuid ei käsitle seevastu kaubamärgi registreerimise tingimusi. Järelikult ei ole määruse nr 40/94 artikkel 9 osa sellest õiguslikust raamistikust, mida ühtlustamisamet peab registreerimistaotluse või vastulause hindamisel arvesse võtma. Üldkohus leidis lisaks, et määruse nr 40/94 artikli 8 lõike 5 sõnastusest, milles kasutatakse sõnu „mille jaoks on registreeritud varasem kaubamärk“, tuleneb, et see säte kohaldub sama määruse artikli 8 lõike 2 tähenduses varasematele kaubamärkidele üksnes siis, kui varasemad kaubamärgid on registreeritud. Sellest tulenevalt kaitseb määruse nr 40/94 artikli 8 lõike 5 nende kaupade ja teenuste puhul, mis ei ole sarnased, üksnes neid Pariisi konventsiooni²² artikli 6 *bis* tähenduses üldtuntud kaubamärke, mille registreerimise kohta on tõendid esitatud. Üldkohus täpsustas lõpetuseks, et autoriõigused ei laiene „kaubanduses kasutatavale tähisele“ määruse nr 40/94 artikli 8 lõike 4 tähenduses, nagu nähtub selle määruse artikli 52 ülesehitusest. Viimati nimetatud sätte lõike 1 punktis c on ette nähtud, et ühenduse kaubamärk tunnistatakse kehtetuks, kui on olemas määruse nr 40/94 artikli 8 lõikes 4 osutatud varasem õigus ja kui nimetatud lõikes osutatud tingimused on täidetud. Sama artikli lõike 2 punktis c on ette nähtud, et ühenduse kaubamärk tunnistatakse kehtetuks ka juhul, kui sellise kaubamärgi kasutamise võib keelata vastavalt muule varasemale õigusele, eelkõige vastavalt autoriõigusele. Seega ei ole autoriõiguse puhul tegemist määruse nr 40/94 artikli 8 lõikes 4 nimetatud varasema kaubamärgiga seonduva õigusega.

3. Absoluutsete ja suhteliste keeldumispõhjuste vaheline suhe

Eespool viidatud kohtuotsuses *JOSE PADILLA* rõhutas Üldkohus, et määruse nr 40/94 artikli 42 lõike 1 sõnastusest ja selle määruse artiklite 42 ja 43 ülesehitusest ilmneb, et selle määruse artiklis 7 sätestatud absoluutseid keeldumispõhjusi vastulausemenetluses ei hinnata. Määruse nr 40/94 artikli 42 lõike 1 kohaselt saab nimelt vastulauset põhjendada vaid sama määruse artiklist 8 tulenevate suhteliste keeldumispõhjustega.

²² Uuesti läbi vaadatud ja parandatud 20. märtsi 1883. aasta tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon.

4. Menetlusega seotud küsimused

28. aprilli 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-225/09: *Claro vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Telefónica (Claro)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) jättis Üldkohus rahuldamata hagi ühtlustamisameti apellatsioonikoja otsuse peale, milles viimane tunnistas kaebuse vastuvõetamatuks põhjendusel, et määruse nr 40/94 artiklis 59 ette nähtud tähtaja jooksul ei olnud esitatud ühtegi kaebuse põhjendusi selgitavat avaldust. Hageja väitis, et avaldust ei ole vaja esitada, kuna ta vaidlustas esiteks tervikuna vastulausete osakonna otsuse, millega vastulause rahuldati määruse nr 40/94 artikli 8 lõike 1 punktis b sätestatud suhtelisele keeldumispõhjusele tuginedes, ja teiseks kuna ühtlustamisameti erinevate talituste vahelisest funktsionaalsest järjepidevusest tuleneb, et nende otsused peavad põhinema eelmises instantsis toimunud menetlusel. Üldkohus täpsustas, et kaebuse põhjendusi selgitava avalduse esitamine ei ole mingil juhul üleliigne, sest apellatsioonikoja kaebuse esitanud pool on kohustatud esitama põhjendused, millele tema kaebus tugineb. Apellatsioonikoda ei ole seevastu kohustatud oma järeldustele tuginedes kindlaks tegema, millistele põhjendustele temale esitatud kaebus tugineb. Üldkohus kohaldas lisaks seoses funktsionaalse järjepidevusega taas Euroopa Kohtu 13. märtsi 2007. aasta otsuses kohtuasjas C-29/05 P: *Siseturu Ühtlustamise Amet vs. Kaufland*²³ esitatud põhimõtteid, täpsustades, et määruse nr 40/94 artikli 62 lõikest 1 tuleneb, et apellatsioonikoda kontrollib talle esitatud kaebuse kaudu vastulause põhjendatuse osas täielikult uuesti nii õiguslikke kui ka faktilisi asjaolusid. Selline kontroll eeldab siiski, et apellatsioonikoja esitatud kaebus on vastuvõetav, sest kui see vastuvõetav ei ole, siis peab apellatsioonikoda selle sisuliselt analüüsima läbi vaatamata jätma.

Seejärel võttis Üldkohus 16. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-487/08: *Kureha vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Sanofi-Aventis (KREMEZIN)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) seisukoha Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni rahvusvahelise kaubamärgi avaldamise tõendusliku väärtuse kohta, mis esitati hilinemisega, eesmärgiga tõendada varasema kaubamärgi olemasolu. Üldkohus otsustas, et ühestki määruse nr 40/94 ega määruse (EÜ) nr 2868/95²⁴ sättest ei tulene, et ühtlustamisameti talitused peavad lugema rahvusvahelise kaubamärgi avaldamise Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni poolt määruse nr 2868/95 artikli 19 lõike 2 nõuetele vastavaks. Järelikult reguleerivad Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni poolt rahvusvahelise kaubamärgi avaldamise tõendusliku väärtuse võimalikku vaidlustamist määruse nr 2868/95 eeskirja 20 lõiked 1 ja 4, kuna neis kahes sättes on reguleeritud seisukohtade ja tõendite vahetamist poolte vahel ja ühtlustamisameti vahendusel, samas kui sama määruse eeskirja 19 käsitleb ainult ühtlustamisameti ja vastulause esitaja vahelist suhtlemist. Üldkohus leidis lisaks, et määruste nr 40/94 ja nr 2868/95 kohaldatavate sätete koostoimest tuleneb, et ühtlustamisamet võib määruse nr 2868/95 eeskirja 20 kohaldamise kontekstis ühelt poolt kutsuda pooli nii tihti, kui ta vajalikuks peab, esitama oma seisukohad ja võtma teiselt poolt arvesse, kui ta seda vajalikuks peab, tõendeid, mille pooled on temale esitanud tähtaegadest kinni pidamata.

Lisaks avanes Üldkohtul 13. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-292/08: *Inditex vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Marín Díaz de Cerio (OFTEN)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) võimalus täpsustada, kas varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise ja kaupade sarnasuse küsimused, mida ei ole ühtlustamisameti apellatsioonikoja käsitletud, on vaidluseseme osa, kuna need on esitatud apellatsioonikoja menetluse raames. Tegelik kasutamise küsimuse kohta otsustas Üldkohus, et see on konkreetne ja eelnev küsimus, kuna tuleb teha kindlaks, kas vastulause kontrollimisel võib varasemat kaubamärki pidada asjaomaste kaupade ja teenuste jaoks

²³ EKL 2007, lk I-2213.

²⁴ Komisjoni 13. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ) nr 2868/95 määruse nr 40/94 üksikasjalike rakenduseeskirjade kohta (EÜT L 303, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 189).

registreerituks. Järelikult ei kuulu nimetatud küsimus vastulause kui sellise kontrollimise raamesse, sest tegeliku kasutamise ebapiisavale tõendatusele tuginev väide ei ole apellatsioonikojas toimunud vaidluse osa, kuna see piirdus segiajamise tõenäosuse olemasolule tugineva vastulause kui sellise kontrollimisega. Segiajamise tõenäosuse olemasolule tugineva vastulause esitamise tõttu tekib ühtlustamisametil ülesanne kontrollida nii vaidlusaluste kaubamärkide kui ka nendega tähistatud kaupade ja teenuste identsuse või sarnasuse küsimust, võttes arvesse segiajamise tõenäosuse igakülgset hindamisel arvestatavate tegurite vastastikust sõltuvust.

Lõpetuseks tuletas Üldkohus 9. detsembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-303/08: *Tresplaine Investment vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Hoo Hing (Golden Elephant Brand)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) meelde, et väited, mida hageja ei ole ühtlustamisameti talitustes esitanud, ei ole kohtus vastuvõetavad. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võib ühtlustamisamet siiski olla kohustatud arvesse võtma selle liikmesriigi õigust, kus kehtetuks tunnistamise taotluse aluseks olev varasem kaubamärk on kaitstud, kuna ühtlustamisameti kontrolli faktilise aluse piiramine ei välista, et ühtlustamisamet ei võiks poolte selgelt esitatud faktiliste asjaolude kõrval arvesse võtta üldtuntud fakte, kui need on vajalikud asjaspepuutuva kehtetuks tunnistamise aluse kohaldamise tingimuse seisukohalt, eelkõige esitatud faktiliste asjaolude tõesuse või esitatud tõendite tõendusjõu osas. Selles kohtuasjas väitis hageja, et apellatsioonikoda oleks eksitava kujutamise olemasolu uurimisel pidanud arvestama asjaolu, et menetlusse astuja ei ole esitanud mingeid tõendeid ühegi segiajamise juhu kohta. Kuigi hageja väitis, et liikmesriigi (selles kohtuasjas Ühendkuningriigi) õigus näeb kahe kaubamärgi turul koos eksisteerimise olukorras sisuliselt ette, et liikmesriigi tasandil tähise hõivamise peale esitatava hagi korral esitab taotleja eksitava kujutamise tõendamiseks tõendid ettetulnud segiajamise konkreetsete juhtumite kohta, on selline argument vastuvõetav isegi siis, kui hageja ei ole seda ühtlustamisameti menetluses väitnud, tingimuse et kaubamärkide koeksisteerimine nähtub toimikust. Üldkohus otsustas lisaks, et asjaolu, et menetlusse astuja sai õiguslikult olukorrast teada alles menetluse käigus, kuna tema vastuse esitamise ajal ei olnud Üldkohus tema iseseisvat hagi vastuvõetamatuse tõttu veel läbi vaatamata jätnud, ei saa endast kujutada uut faktilist või õiguslikku asjaolu Üldkohtu kodukorra artikli 48 lõike 2 tähenduses.

5. Ühenduse disainilahendused

Üldkohtul oli 2010. aastal esimest korda põhjust kohaldada määrust (EÜ) nr 6/2002²⁵.

Üldkohus täpsustas 18. märtsi 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-9/07: *Grupo Promer Mon Graphic vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – PepsiCo (Ümmargune reklaamese)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), et määruse nr 6/2002 artikli 25 lõikes 1 sätestatud ühenduse disainilahenduse kehtetuse aluste loetelu tuleb lugeda ammendavaks, ning selles ei ole nimetatud vaidlustatud disainilahenduse omaniku pahauskust. Üldkohus määratles seejärel määruse nr 6/2002 teatud põhimõisted. Mõiste „vastuolu” kohta märkis Üldkohus, et määruse nr 6/2002 artikli 25 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et ühenduse disainilahendus on varasema disainilahendusega vastuolus siis, kui võttes arvesse disainilahenduse autori vabadusastet disainilahenduse väljatöötamise käigus, jätab see disainilahendus asjatundjale varasema disainilahendusega võrreldes ühesuguse üldmulje. Lisaks sellele täpsustas Üldkohus mõistete „autori vabadusaste disainilahenduse väljatöötamise käigus”, „asjatundjast kasutaja” ja „üldmulje” ulatust. Seoses mõistega „autori vabadusaste disainilahenduse väljatöötamise käigus” otsustas Üldkohus, et seda tuleb määratleda, läheduses eelkõige sellest, milliseid piiranguid seavad toote või selle osa tehnilise funktsioneerimise tingimus selle omadustele või milliseid piiranguid seavad selle toote suhtes kehtivad õiguslikud

²⁵ Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142).

nõuded. Möiste „asjatundjast kasutaja” kohta täpsustas Üldkohus, et tegemist ei ole nende toodete tootja või müüjaga, milles või mille puhul kasutamiseks vaidlustatud disainilahendus ette on nähtud, kuigi ta on eriti tähelepanelik ning tunneb teataval määral asjaomase toote arengujärku, st asjaomast toodet puudutavate nende disainilahenduste ajalugu, mis on tehtud kättesaadavaks vaidlustatud disainilahenduse registreerimise taotluse esitamise päeva või vastavalt vajadusele prioriteedikuupäeva seisuga. Lõpetuseks täpsustas Üldkohus, et asjaomaste disainilahenduste üldmulje konkreetsel hindamisel tuleb arvesse võtta autori vabadusastet vaidlustatud disainilahenduse väljatöötamise käigus. Niivõrd, kuivõrd asjaomaste disainilahenduste vahelised sarnasused puudutavad ühiseid omadusi, ei oma need sarnasused asjatundjale disainilahendusest jäävas üldmuljes tähtsust. Järelikult mida piiratum on vaidlustatud disainilahenduse väljatöötamise käigus autori vabadus, seda väiksematest erinevustest asjaomaste disainilahenduste vahel võib piisata asjatundjale erineva üldmulje jätmiseks.

Seejärel selgitas Üldkohus 12. mai 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-148/08: *Beifa Group vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Schwan-Stabilo Schwanhäußer (Kirjutusvahend)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), kuidas tuleb tõlgendada määruse nr 6/2002 artikli 25 lõike 1 punkti e, milles on sätestatud, et ühenduse disainilahenduse võib kehtetuks tunnistada vaid siis, kui hilisemas disainilahenduses on kasutatud eristavat tähist ning seda märki hõlmavate ühenduse õigusaktide või liikmesriigi õigusaktidega on märgi õiguste omanikul õigus selline kasutus keelata. Üldkohus on arvamisel, et see artikkel hõlmab ka juhtumit, mil tähised on sarnased, mitte ainult seda, kui need on identsed, nii et apellatsioonikoda ei ole õigusnormi rikkunud, kui ta tõlgendas seda sätet nii, et eristava tähise omanik võib ühenduse hilisema disainilahenduse kehtetuks tunnistamise taotlemisel tugineda asjaomasele sättele, kui selles disainilahenduses on kasutatud talle kuuluva tähisega sarnast tähist. Üldkohus kontrollis lisaks, millised on tähise kehtetuks tunnistamise taotlusega vaidlustatud ühenduse disainilahenduse omaniku esitatava tegeliku kasutamise tõendamise taotlust puudutavad tingimused, kui määruses nr 6/2002 puudub selle kohta erisäte. Üldkohus märkis, et nimetatud taotlus tuleb ühtlustamisametile esitada sõnaselgelt ja tähtaja jooksul. Ühenduse disainilahenduse kehtetuks tunnistamise taotluse toetuseks esitatud varasema tähise tegeliku kasutamise tõendamise taotlust ei saa seevastu esitada esimest korda apellatsioonikojas.

Lõpetuseks täpsustas Üldkohus 22. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-153/08: *Shenzhen Taiden vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bosch Security Systems (Sidesead)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et nagu nähtub määruse nr 6/2002 põhjendusest 14, tuleb disainilahenduse eristatavuse kindlakstegemisel sama määruse artikli 6 tähenduses arvesse võtta selle toote laadi, millele disainilahendust kohaldatakse või milles see sisaldub, ning eelkõige tööstusharu, kuhu see kuulub. Üldkohus täpsustas lisaks mõistet „asjatundjast kasutaja”, rõhutades, et määratlus „kasutaja” viitab sellele, et asjaomane isik kasutab toodet, milles sisaldub disainilahendus, vastavalt selle toote kasutuseesmärgile, ning et määratlus „vastava ala asjatundja” viitab sellele, et olemata disainer või tehnika asjatundja, tunneb kasutaja asjaomase sektori erinevaid disainilahendusi, tal on teataval määral teadmisi nende disainilahenduste tavaliste detailide kohta ning tulenevalt huvist asjaomaste toodete vastu osutab ta neid tooteid kasutades suhteliselt suurt tähelepanu. See asjaolu ei tähenda siiski seda, et minnes kaugemale kui võimaldab asjaomase toote kasutamise käigus omandatud kogemus, suudab vastava ala asjatundjast kasutaja eristada toote tehnilisest funktsioonist tingitud välimuse aspekte suvalistest aspektidest.

Keskkond

1. Kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem

Kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem, mis on kehtestatud direktiiviga 2003/87/EÜ²⁶, on alates 2007. aastast Üldkohtu vaidluste uus ja pidev allikas.

Sel aastal tuleb mainida 2. märtsi 2010. aasta otsust kohtuasjas T-16/04: *Arcelor vs. parlament ja nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata). Seoses kahju hüvitamise hagiga, milles nõuti hagejale nimetatud direktiivi vastuvõtmise tagajärjel väidetavalt tekitatud kahju hüvitamist, otsustas Üldkohus, et ühenduse seadusandjal on EÜ artiklite 174 ja 175 alusel keskkonnavalase pädevuse teostamisel lai kaalutusõigus. Selle kaalutusõiguse kasutamine tähendab esiteks seda, et ühenduse seadusandja peab ette nägema ja hindama keerukaid ja ebakindlaid ökoloogilisi, teaduslikke, tehnilisi ja majanduslikke arenguid, ning teiseks, et ta peab kaaluma erinevaid EÜ artiklis 174 nimetatud eesmärke, põhimõtteid ja huvisid ning olema nende osas vahekohtunikuks. Direktiivis 2003/87 väljendub see rea osaliselt vastuoluliste eesmärkide ja vahe-eesmärkide kehtestamises.

Üldkohus tuletas lisaks meelde, et institutsioonid peavad sama moodi nagu liikmesriigid järgima niisuguseid põhivabadusi nagu asutamisvabadus, mis aitavad saavutada ühte liidu põhieesmärkidest, nimelt siseturu väljakujundamise eesmärki. Sellest ei tulene, et ühenduse seadusandja on kohustatud reguleerima kõnealust valdkonda nii, et ühenduse õigusaktid, eelkõige siis, kui need on võetud direktiivi vormis, annaksid ammendava ja lõpliku vastuse teatavatele siseturu väljakujundamise nurga alt tekkinud probleemidele või et nendega ühtlustatakse täielikult siseriiklikud õigusaktid, et kõrvaldada ühendusesisese kaubavahetuse igasugune mõeldav takistus. Kui see seadusandja peab ümber korraldama või looma niisuguse keerulise süsteemi, nagu on saastekvootidega kauplemise süsteem, võib ta kasutada astmelist lähenemist ja ühtlustada kõnealuseid siseriiklikke õigusakte vaid järk-järgult.

Üldkohus rõhutas, et subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt ei näe ühenduse õigus keskkonnakaitse alal ette täielikku ühtlustamist ja liikmesriikidel on võimalus võtta rangemaid kaitsemeetmeid, mille suhtes kehtib vaid tingimus, et nendest peab komisjoni teavitama. Üksnes asjaolu, et ühenduse seadusandja on jätnud lahendamata konkreetse küsimuse, mis kuulub direktiivi 2003/87 ja põhivabaduse kohaldamisalasse, ei õigusta iseenesest selle tegematajätmise kvalifitseerimist aluslepingu normidega vastuolus olevaks. Lisaks, kuna direktiivi 2003/87 rakendamine allub liikmesriikide kohutute kontrollile, peavad need kohtud esitama Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse juhul, kui neil on raskusi seoses selle direktiivi tõlgendamise või kehtivusega.

Lõpetuseks väitis hageja, et direktiiv 2003/87 rikub õiguskindluse põhimõtet, kuna see ei näe ette ühtegi sätet, mis reguleerib niisuguste finantstagajärgede ulatust, mis võivad tuleneda nii ühele käitisele väljastatud saastekvootide võimalikust nappusest kui ka nende kvootide hinnast, kuna selle hinna määravad kindlaks ainult turujõud selle tulemusel, et on loodud saastekvootide kauplemise süsteem. Üldkohus sedastas seoses sellega, et saastekvootide hinna reguleerimine võib takistada direktiivi 2003/87 peamist eesmärki, st kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamist tõhusa saastekvootidega kauplemise süsteemi abil, mille raames määravad heitkoguste ja heitkoguste vähendamiseks tehtud investeeringute hinna põhiliselt turumehhanismid. Saastekvootide

²⁶ Euroopa parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, lk 32; ELT eriväljaanne 15/07, lk 631).

nappuse korral sõltub käitajate stiimul kasvuhoonegaase vähendada või seda mitte teha keerukast majanduslikust otsusest, mis tehakse eelkõige esiteks kauplemise turul saadaolevate kvootide hinnast ja teiseks heitkoguste vähendamise võimalikest kuludest lähtudes, mille tulemusel võidakse kas tootmist vähendada või investeerida energiatõhusamatesse tootmisvahenditesse. Niisuguses süsteemis ei saa seadusandja ette reguleerida heitkogustega seotud kulutuste tõusu, sest vastasel korral vähendatakse või tühistatakse majandusstiimulid, mis on selle toimimise alus, ning häiritakse saastekvootidega kauplemise süsteemi tõhusust.

Kauplemise turu muutuste ettenähtavuse puudumine on saastekvootidega kauplemise süsteemi iseloomustavale majanduslikule mehhanismile omane ja selle lahutamatu osa ning allub pakkumise ja nõudluse klassikalistele reeglitele, ega saa olla õiguskindluse põhimõttega vastuolus.

2. Õhutransport. Välissuhted

9. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-319/05: *Šveits vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) esitati Üldkohtule vaidlus seoses Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise õhutranspordialase kokkuleppega²⁷ ning seoses Saksamaa meetmetega, mis puudutavad Zürichi (Šveits) lennuväljale lähenemist.

Kuna Saksa piir asub lähedal, peab enamik Zürichisse maanduvaid lende ja enamik hommiku- ja õhtupoolikul startivaid lende kasutama maandumiseks Saksa õhuruumi. Selle õhuruumi kasutamist reguleeriti aastatel 1984–2001 kahepoolsete kokkulepetega, hiljem Šveitsi Konföderatsiooni ja Saksamaa Liitvabariigi vahelistel läbirääkimistel. Saksamaa föderaalne lennuamet võttis 2003. aastal vastu lennuliikluseeskirja. Selles on kehtestatud meetmed, mille eesmärk on sisuliselt takistada normaalsetes meteoroloogilistes tingimustes Šveitsi piiri lähistel Saksa territooriumist madalal kõrgusel ülelendamisest tööpäevadel ajavahemikul kella 21-st kuni 7-ni ning nädalavahe- tustel ja riigipühadel kella 20-st kuni 9-ni, et vähendada kohalikke elanikke häirivat müra.

Tuginedes Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelisele õhutranspordialasele kokkuleppele (mis kohaldab kokkuleppele määrust (EMÜ) nr 2408/92²⁸), esitas Šveitsi Konföderatsioon komisjonile kaebuse, paludes tal teha otsus selle kohta, et Saksamaa Liitvabariik peataks siseriiklike õigusnormidega kehtestatud meetmete kohaldamise. Kuna see kaebus jäeti rahuldamata, esitas Šveitsi Konföderatsioon selle otsuse peale hagi, väites eelkõige, et on rikutud võrdse kohtlemise, proportsionaalsuse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõtteid õhutranspordisektoris.

Üldkohus sedastas esmalt, et komisjon ei ole rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et Saksa meetmed ei kehtesta tingimusi ega piira ega keela liiklusõiguste kasutamist. Nimelt ei kehtestata Saksa meetmetega mingit Saksa õhuruumi läbimise – ei tingimuslikku ega osalist – keeldu lendude suhtes, mis lahkuvad Zürichi lennuväljalt või suunduvad sinna, vaid need piirduvad sisuliselt muudatustega kõne all olevate lendude trajektooris pärast nende starti või enne nende maandumist Zürichi lennuväljal.

Lisaks rõhutas Üldkohus nende Šveitsi lennuvälja käitajate võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist puudutavalt, kes kasutavad Zürichi lennuvälja sõlmennujaamana, et järeldus, et meede toob kaasa sama tagajärje kui kodakondsusel põhinev diskrimineerimine, ei ole piisav, et tuvastada

²⁷ Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline õhutranspordialane kokkulepe, mis on allkirjastatud 21. juunil 1999. aastal Luxembourgis (EÜT 2002, L 114, lk 73; ELT eriväljaanne 11/41, lk 94).

²⁸ Nõukogu 23. juuli 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2408/92 ühenduse lennuettevõtjate juurdepääsu kohta ühendusesisestele lennuliinidele (EÜT L 240, lk 8; ELT eriväljaanne 07/01, lk 420).

selle meetme vastuolu asjaomase kokkuleppe artikliga 3, ning et tuleb kontrollida, kas nimetatud meede võib olla põhjendatud objektiivsete asjaoludega ja kas see on taotletava eesmärgi suhtes proportsionaalne. Nimelt on lähedal asuv turismipiirkond, mis on seega müratasemest äärmiselt mõjutatav, selline objektiivne asjaolu, mis õigustab nende meetmete võtmist ainult seoses Zürichi lennuväljaga. Üldkohus leidis lisaks, et Saksa meetmed on proportsionaalsed nende taotletava eesmärgi suhtes, st vajaduse suhtes vähendada Šveitsiga piirneval Saksa territooriumi osal lennukite tekitatud mürahäiringuid öötundidel ja nädalavahetustel, ning et Saksamaa Liitvabariigi käsutuses ei olnud muid vahendeid, mille abil mürataset vähendada. Nimelt võib mürataseme piirmäära järgimise kontrollimine olla väga raske ja selle rikkumist võib olla võimatu sanktsioneerida, erinevalt lendude minimaalkõrguse kehtestamisega seotud kohustustest.

Lõpetuseks rõhutas Üldkohus seoses teenuste osutamise vabaduse võimaliku rikkumisega õhutranspordi sektoris, et mürataseme vähendamise eesmärk kujutab endast keskkonnakaitse eriaspekti, mis kuulub ülekaaluka üldise huvi hulka, mis võib õigustada EÜ asutamislepinguga tagatud põhivabaduste piiramist, sealhulgas eelkõige teenuste osutamise vabaduse piiramist, ning et kõne all olevad meetmed on selle eesmärgiga proportsionaalsed.

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika

Üldkohus on sel aastal kuulutanud viis kohtuotsust, mis puudutavad isikute vastu ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames kehtestatud piiranguid. Üldkohtul avanes eelkõige kahes kohtuotsuses, mis on tehtud vastavalt 9. ja 30. septembril 2010, võimalus edasi arendada oma juba üsna ulatuslikku kohtupraktikat terrorismivastase võitluse valdkonnas.

Esiteks tugines Üldkohus 30. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-85/09: *Kadi vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide rakendamiseks võetud rahaliste vahendite külmutamise meetmete kohtuliku kontrolli ulatust puudutavalt Euroopa Kohtu 3. septembri 2008. aasta otsusele liidetud kohtuasjades C-402/05 P ja C-415/05 P: *Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. nõukogu ja komisjon*²⁹, millega tühistati Üldkohtu 21. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-315/01: *Kadi vs. nõukogu ja komisjon*³⁰. Selles kohtuotsuses kinnitas Euroopa Kohus Üldkohtu seisukohta ja otsustas, et liidu kohtul on täielik pädevus kontrollida nende ühenduse meetmete seaduslikkust, millega rakendatakse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone. Vaidluse sisulise lahendamise käigus tühistas Euroopa Kohus seejärel rahaliste vahendite külmutamise määruse, leides, et see on vastu võetud huvitatud isiku põhiõigusi rikkudes, kuid jättes selle tagajärjed teatud ajavahemiku jooksul kehtima, selleks et võimaldada tuvastatud rikkumised heastada.

Euroopa Kohtu otsuse tagajärjel teatas komisjon hagejale oma kavatsusest jätta ta määruse (EÜ) nr 881/2002³¹ loetelusse, tuginedes Julgeolekunõukogu koostatud põhjuste kokkuvõttele, mille alusel hageja kanti nende isikute loetelusse, kelle rahalised vahendid ja majandusressursid tuleb külmutada, ning kutsus teda esitama seoses sellega oma seisukohad. 28. novembril 2008 võttis komisjon vastu uue määruse³², millega jätkati hageja rahaliste vahendite külmutamist.

²⁹ EKL 2008, lk I-6351.

³⁰ EKL 2005, lk II-3649.

³¹ Nõukogu 27. mai 2002. aasta määrus (EÜ) nr 881/2002, millega kehtestatakse teatavate Osama bin Ladeni, Al-Qaida võrgu ja Talibaniga seotud isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangud ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 467/2001 (EÜT L 139, lk 9; ELT eriväljaanne 18/01, lk 294).

³² Komisjoni 28. novembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1190/2008, millega muudetakse 101. korda nõukogu määrust (EÜ) nr 881/2002 (ELT L 322, lk 25).

Viimati nimetatud määruse peale esitatud tühistamishagi menetledes leidis Üldkohus, et Euroopa Kohtu eespool viidatud kohtuotsust *Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. nõukogu ja komisjon* arvesse võttes on tema ülesanne kõnesoleval juhul tagada täielik ja põhjalik kohtulik kontroll määruse seaduslikkuse üle, tunnustamata määruse suhtes mis tahes kohtulikku immunitaeti, kuna sellega rakendatakse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone. Nii tuleb toimida vähemalt senikaua, kuni sanktsioonide komitee läbi viidavad läbivaatamise menetlused ei paku ilmselgelt tõhusa kohtuliku kaitse tagatist. See kontroll peab puudutama kaudselt nii sanktsioonide komitee enda sisulisi hinnanguid kui ka nende aluseks olevaid asjaolusid. See on põhjendatud seda enam, et asjaomased meetmed riivavad märkimisväärselt ja püsivalt hageja põhiõigusi, kelle suhtes kehtib nüüdseks juba peaaegu kümme aastat režiim, mis näeb ette kõikide tema rahaliste vahendite külmutamise määramata ajaks. Üldkohus täpsustas seoses sellega, et inimelu mastaabis tähendavad kümme aastat tõepoolest märkimisväärselt pikka aega ja kõnealuste meetmete kvalifitseerimine preventiivseks või repressiivseks, alalhoidlikuks või konfiskeerivaks, tsiviil- või karistusõiguslikuks näib nüüd lahtise küsimusena.

Täieliku kontrolli raames ja võttes üle Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt kohtuotsuses *A. jt vs. Ühendkuningriik*³³ välja toodud kriteeriumid, leidis Üldkohus, et hageja kaitseõigusi „austati” üksnes puhtformaalselt ja näiliselt. Komisjon ei võtnud nõuetekohaselt arvesse tema arvamust ega andnud talle mingisugust, isegi mitte minimaalset võimalust tutvuda tema vastu esitatud tõenditega, ega kaalunud hageja huve ja vajadust kaitsta kõnealuste andmete konfidentsiaalsust. Neil asjaoludel näivad põhjenduste kokkuvõttes sisalduvad andmed ja ebamäärased väited ilmselgelt ebapiisavana, selleks et hageja võiks tõhusalt ümber lükata tema vastu esitatud süüdistused seoses tema väidetava osalemisega terrorismis.

Üldkohus otsustas seega, et määrus on vastu võetud kaitseõigusi rikkudes. Lisaks sellele, kuna hagejal ei olnud vähimatki tegelikku juurdepääsu tema vastu kasutatud teabele ja tõenditele, ei saanud ta samuti kaitsta oma õigusi nimetatud asjaoludega seoses rahuldavates tingimustes liidu kohtus, nii et tuleb järeldada, et on rikutud tõhusa kohtuliku kaitse õigust. Lõpetuseks sedastas Üldkohus, et rahaliste vahendite külmutamise meetmete üldist ulatust ja kestust arvestades on määruse näol samuti tegemist omandiõiguse põhjendamatu piiramisega.

Teiseks täpsustas Üldkohus seoses liikmesriigi otsustega, mis võivad olla aluseks nõukogu meetmele, millega külmutatakse rahalised vahendid, 9. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-348/07: *Al-Aqsa vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), millistel tingimustel on ajutiste meetmete kohaldamise kohtulahendi puhul, mis tehakse menetluses, mille eesmärk on siseriikliku rahaliste vahendite külmutamise meetme (Sanctieregeling) kohaldamise peatamine esialgse õiguskaitsevahendina, tõepoolest tegemist pädeva asutuse tehtud „otsusega” ühise seisukoha 2001/931/ÜVJP³⁴ artikli 1 lõike 4 ning määruse (EÜ) nr 2580/2001³⁵ artikli 2 lõike 3 tähenduses.

Üldkohus märkis seoses sellega, et ajutiste meetmete kohaldamise kohtuotsus ei kujuta endast sarnaselt Sanctieregeling'ile „terroriakti uurimise algatamist [või] terroriakti eest vastutusele võtmist” käsitlevat otsust ega ka hageja „süüdimõistmist” selle mõiste kitsalt karistusõiguslikus tähenduses. Arvestades siiski ajutiste meetmete kohaldamise kohtuotsuse (koostoimes Sanctieregeling'iga)

³³ 19. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas *A. jt vs. Ühendkuningriik* (kogumikus *Recueil des arrêts et décisions* veel avaldamata).

³⁴ Nõukogu 27. detsembri 2001. aasta ühine seisukoht 2001/931/ÜVJP terrorismivastaste erimeetmete rakendamise kohta (EÜT L 344, lk 93; ELT eriväljaanne 18/01, lk 217).

³⁵ Nõukogu 27. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks (EÜT L 344, lk 70; ELT eriväljaanne 18/01, lk 207).

sisu, ulatust ja konteksti, on selle puhul tõepoolest tegemist pädeva asutuse tehtud „otsusega” ühise seisukoha 2001/931 ja määruse nr 2580/2001 eespool viidatud sätete tähenduses, mis ei nõua, et siseriiklik „otsus” oleks tehtud kriminaalmenetluse raames selle kitsas tähenduses.

Lisaks peab „terroriakti uurimise algatamist või terroriakti eest vastutusele võtmist” käsitlev siseriiklik otsus selleks, et nõukogu saaks sellele õiguspäraselt viidata, olema tehtud siseriiklikus menetluses, mille vahetu ja peamine eesmärk on huvitatud isiku suhtes ennetava või karistava meetme võtmine terrorismivastase võitluse raames. Üldkohus leidis, et erinevalt siseriikliku kohtu lahendist, mis võtab vaid kõrvaliselt ja juhuslikult ka seisukoha huvitatud isiku võimaliku seotuse kohta sellise tegevusega, kuulub ajutiste meetmete kohaldamise kohtulahend, millele nõukogu kõnesolevas kohtuasjas tugineb, piisavalt otseselt sellise siseriikliku menetluse raamidesse, mille peamine eesmärk on Sanctieregeling’is endas ette nähtud rahaliste vahendite külmutamises seisneva majandussanktsiooni meetme kohaldamine huvitatud isiku suhtes tema seotuse tõttu terroriaktidega.

Samuti tekkis küsimus, kas vaatluse all olev ajutiste meetmete kohaldamise kohtuotsus võis olla nõukogu otsuse aluseks, samas kui riigi ametiasutused olid pärast ajutiste meetmete kohaldamise taotlust tühistanud Sanctieregeling’i. Üldkohus vastas eitavalt. Selle kohtuotsusega keeldus ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik lihtsalt ajutiselt peatamast Sanctieregeling’i täitmist. Kuid tühistamise tõttu kaotas Sanctieregeling lõplikult mis tahes õigusliku mõju. Sama peab järelikult vältimatult toimuma ka ajutiste meetmete kohaldamise kohtuotsusest tulenevate õiguslike tagajärgedega, kuivõrd selles anti üksnes esialgne hinnang, ilma et see oleks mõjutanud kohtumenetluse alusel sisulistes küsimustes tehtavat otsust. Lisaks ei oleks määruse nr 2580/2001 üldise ülesehitusega, mida iseloomustab asjaolu, et siseriikliku menetluse raames tuvastatud asjaolud peavad omama nõukogupoolse hinnangu andmisel ülekaalukat tähtsust, kooskõlas see, et Sanctieregeling – mis ei oma Madalmaade õiguskorras enam mingisugust mõju – jätkaks ajutiste meetmete kohaldamise kohtuotsuse vahendusel kaudselt ja määramatult mõju avaldamist ühenduse õiguskorras. Nõukogu oli seega ületanud oma kaalutusõiguse piire, kui ta jättis hageja olukorda korrapäraselt uurides hageja määramatult vaidlusalusesse loetellu edasi ja seda ainuüksi põhjendusel, et ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava kohtuniku otsust ei olnud Madalmaade õiguskorra raames vaidlustatud kas ajutiste meetmete kohaldamise menetluse raames nimetatud kohtuotsuse peale edasi kaevates või sisulisi küsimusi lahendava kohtumenetluse raames, samas kui selle vastu võtnud asutus tühistas vahepeal haldusotsuse, mille täitmise peatamist hageja nimetatud kohtunikult taotles.

Institutsioonide dokumentidega tutvumine

Komisjoni dokumentidega tutvumise menetlus, mida reguleerivad määruse nr 1049/2001 artiklid 6–8, toimub kahes etapis. Esiteks peab taotleja esitama komisjonile esialgse dokumentidele juurdepääsu taotluse. Teiseks võib taotleja osalise või täieliku keeldumise korral teha komisjoni peasekretärile kordustaotluse. Ainult komisjoni peasekretäri võetud meede võib tuua kaasa õiguslikke tagajärgi, mis mõjutavad taotleja huve, ning tühistamishagi saab seega esitada ainult sellise meetme peale.

19. jaanuari 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-355/04 ja T-446/04: *Co-Frutta vs. komisjon* (EKL 2010, lk II-1)³⁶ tekkis Üldkohtul vajadus kirjeldada sellise 15-päevase pikendatava tähtaja möödumise tagajärgi, mille jooksul institutsioon peab kordustaotlusele vastama. Üldkohtu arvates on see määruse nr 1049/2001 artikli 8 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaeg kohustuslik. Sellegipoolest ei

³⁶ Vt ka Üldkohtu 10. detsembri 2010. aasta otsust liidetud kohtuasjades T-494/08–T-500/08 ja T-509/08: *Ryanair vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

mineta institutsioon selle tähtaja möödumise tagajärjena otsuse vastuvõtmise pädevust. Ühegi õiguspõhimõtte kohaselt ei saa institutsioon minetada taotlusele vastamise pädevust, seda ka vastamistähtaja möödumise korral. Vaikimisi tehtud keeldumisotsuse instituut loodi selleks, et vähendada ohtu, et institutsioon otsustab jätta dokumentidele juurdepääsu taotlusele vastamata, millega pääseb kohtulikust kontrollist, mitte selleks, et kuulutada kõik hilinenud otsused ebaseaduslikuks. Vastupidi – ametiasutus on põhimõtteliselt kohustatud andma põhjendatud vastuse isiku kõikidele taotlustele, seda ka vastusega viivitamise korral. Selline lahendus on kooskõlas vaikimisi tehtud keeldumisotsuse institutsiooniga, võimaldades isikutel vaidlustada ametiasutuse tegevusetuse viimase põhjendatud vastuse saamise eesmärgil.

Liikmesriigist pärit dokumendile juurdepääsu taotluse saanud institutsioon ja see liikmesriik on kohustatud hetkest, mil institutsioon on liikmesriiki taotlusest teavitanud, alustama viivitamatult koostöövaimus läbirääkimisi määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõigetes 1–3 sätestatud erandite võimaliku kohaldamise üle. Sel juhul peavad nad tähelepanu pöörama sellele, et institutsioonil oleks võimalik võtta seisukoht tähtajaks, mille jooksul ta on vastavalt selle määruse artiklitele 7 ja 8 kohustatud juurdepääsutaotlusele vastama. Määruse nr 1049/2001 artiklis 8 ette nähtud tähtaja möödalaskmine ei too siiski automaatselt kaasa tähtaja möödumise järel tehtud otsuse tühistamist. Nimelt tooks otsuse tühistamine ainuüksi määruses nr 1049/2001 sätestatud tähtaegade möödalaskmise tõttu kaasa üksnes dokumentidega tutvumise haldusmenetluse uuendamise. Igal juhul saab komisjoni vastuse hilinemisega põhjustatud kahju välja nõuda kahju hüvitamise hagi.

10. detsembri 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-494/08–T-500/08 ja T-509/08: *Ryanair vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tugines Üldkohus lisaks Euroopa Kohtu 29. juuni 2010. aasta otsuse kohtuasjas C-139/07 P: *komisjon vs. Technische Glaswerke Ilmenau*³⁷ järeldustele.

Üldkohus tuletas meelde, et selle kohtuotsuse kohaselt peab määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 kolmandas taandes ette nähtud erandi (uurimise eesmärgi puudutav erand) tõlgendamisel arvesse võtma asjaolu, et teistel huvitatud isikutel peale asjaomase liikmesriigi ei ole riigiabi üle järelevalve teostamise menetluses õigust tutvuda komisjoni haldustoimiku dokumentidega, ja tunnustama sellest tulenevalt üldise eelduse olemasolu, mille kohaselt kahjustab haldustoimiku dokumentide avaldamine põhimõtteliselt uurimise eesmärki.

Nii võib komisjon määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 kolmanda taande alusel keelata juurdepääsu kõikidele riigiabi üle järelevalve teostamise menetluse dokumentidele, ilma et neid dokumente tuleks eelnevalt konkreetset ja individuaalselt hinnata. Selline üldine eeldus ei välista huvitatud isikute õigust tõendada, et vaidlusalune dokument, mille avaldamist on taotletud, ei ole asjaomase eeldusega hõlmatud, ja et esineb ülekaalukas üldine huvi, mis õigustab selle avaldamist määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 alusel.

Kuna hageja ei olnud selles kohtuasjas esitanud ühtki argumenti selle kohta, et asjaomaseid dokumente ei hõlma üldine eeldus, jättis Üldkohus hagi rahuldamata.

Üldkohus käsitles sarnast probleemi ka 9. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-237/05: *Éditions Jacob vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata). Selles kohtuasjas puudutasid siiski dokumendid, millega tutvumist taotleti, ettevõtjate koondumist käsitlevat menetlust, mis oli juurdepääsutaotluse esitamise ajal juba lõpetatud. Üldkohus otsustas selles kontekstis, et kontrollimiste, uurimise või audiitorkontrolli eesmärgi käsitlev erand on kohaldatav vaid siis, kui kõnealuste

³⁷ Kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

dokumentide avalikustamine võib kahjustada nende tegevuste läbiviimist. Seda erandit võib muidugi kohaldada uurimisega seotud erinevate aktide suhtes uurimise või kontrolli toimumise ajal isegi juhul, kui konkreetne uurimine või kontroll, mille aruandele juurdepääsu taotletakse, on lõpetatud. Kui aga kõnesolevas asjas möönda, nagu nõuab komisjon, et taotletud dokumendid on siiani hõlmatud nimetatud erandiga, kuna asjaomast uurimist lõpetavad otsused ei ole lõplikud, st kuna Üldkohus ja vajaduse korral Euroopa Kohus ei ole nende peale esitatud hagisid rahuldamata jätnud, või tühistamise korral, kuna komisjon ei ole ühte või mitut uut otsust teinud, sõltuks juurdepääs nimetatud dokumentidele juhuslikust, tulevases ja võib-olla ajaliselt kaugest sündmusest. Sellest tuleneb, et taotletud dokumendid ei kuulunud taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemise ajal enam uurimise eesmärgiga seotud erandi kohaldamisalasse. Isegi kui need oleksid selle erandi kohaldamisalasse kuulunud, ei nähtunud vaidlustatud otsuse põhjendustest igal juhul kuidagi, et komisjon oleks hinnanud taotletud dokumente konkreetselt ja individuaalselt.

Üldkohus täpsustas lisaks, et määruse nr 139/2004 artiklist 17 ja EÜ artiklist 287 tuleneval ametisaduse hoidmise kohustusel puudub selline ulatus, mis võiks õigustada üldist ja abstraktset keeldu tutvuda dokumentidega, mis on edastatud koondumisest teatamise raames. Teabe konfidentsiaalsuse hindamisel tuleb omavahel tasakaalu viia ühelt poolt õigustatud huvid, mis vastanduvad teabe avalikustamisele, ning teiselt poolt üldine huvi, mis nõuab, et institutsioonide tegevus oleks nii avalik kui võimalik. Hinnates taotletud dokumente konkreetselt ja individuaalselt, saab komisjon täielikult määrusega nr 1049/2001 kooskõlas tagada koondumiste valdkonnas kohaldamisele kuuluvate sätete kasuliku mõju. Üldkohus lisas eelkõige, et komisjoni ja asjaomaste poolte vahelist kirjavahetust koondumiste valdkonnas ei saa lugeda ilmselgelt hõlmatuks ärihuvide kaitsega seotud erandiga ning et komisjon peab seda kontrollima, hinnates igat dokumenti konkreetselt ja tegelikult.

Euroopa Parlamendi liikmete tegevust reguleerivad eeskirjad

1. Privileegid ja immunitetid

Kohtuasja *Gollnisch vs. parlament* (19. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas T-42/06, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) alged on seisukohas, mida väljendas ühel pressikonverentsil toleleagne Euroopa parlamendi liige B. Gollnisch ja millel võis olla kriminaalkorras karistatava teo koosseis. Pärast kriminaaluurimise algatamist Prantsusmaal inimsusvastaste kuritegude eitamise eest ning L. Romagnoli, samuti Euroopa Parlamendi liikme nõudel esitas parlamendi president parlamendi kodukorra³⁸ artikli 6 lõike 3 alusel õiguskomisjonile hageja immuniteedi kaitsmise taotluse. Selle taotluse hindamise järel ja nimetatud komisjoni sellekohase ettepaneku alusel jättis parlament immuniteedi taotluse 13. detsembri 2005. aasta otsusega rahuldamata, põhjendusel, et Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokolli³⁹ artikli 9 kohaselt hõlmab parlamendiliikmete immunitet nende poolt oma kohustuste täitmisel avaldatud arvamusi või antud hääli, millega ei olnud tegemist selles kohtuasjas.

Üldkohus otsustas seoses selle otsusega B. Gollnischile tekitatud kahju hüvitamiseks esitatud nõudega, et kuigi nimetatud protokolliga antud privileegid ja immunitetid on funktsionaalset laadi, kuivõrd nende eesmärk on vältida ühenduste toimimise ja sõltumatuse kahjustamist, antakse protokolliga asjassepuutuvatele isikutele subjektiivne õigus, mille järgimine on tagatud asutamislepingus ette nähtud õiguskaitsevahendite süsteemiga.

³⁸ ELT 2005, L 44, lk 1; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9.

³⁹ Euroopa ühenduste 8. aprilli 1965. aasta privileegide ja immunitetide protokoll (EÜT 1967, 152, lk 13).

Lisaks märkis L. Romagnoli viitega privileegide ja immunitetide protokolli artikli 10 esimese lõigu punktile a, et B. Gollnischil on immunitet, mis on ette nähtud Prantsuse konstitutsiooni sätetega, milles on ette nähtud, et rahvuskogu, kuhu parlamendiliige kuulub, võib nõuda oma liikme vastu algatatud kohtumenetluse peatamist. Parlamendi liikmetel on nimelt selle privileegide ja immunitetide protokolli artikli sätete kohaselt parlamendi istungjärkude ajal oma riigi territooriumil samasugune immunitet nagu selle riigi parlamendi liikmetel. Sellest tulenevalt oli parlamendile esitatud B. Gollnisch'i vastu Prantsusmaal käimas oleva kohtumenetluse peatamise taotlus, mitte aga privileegide ja immunitetide protokolli artikli 9 põhinev immunitedi kaitsmise taotlus. Kuigi parlamendil on sellise taotluse suhtes, nagu esitati kõnesolevas kohtuasjas, tehtava otsuse sisu osas lai kaalutlusruum, puudus parlamendil kaalutlusruum selles osas, kas otsus tuli vastu võtta privileegide ja immunitetide protokolli artikli 9 või artikli 10 esimese lõigu punkti a alusel. Üldkohus sedastas seega, et parlament ei teinud otsust kriminaalmenetluse võimaliku peatamise kohta, kuigi privileegide ja immunitetide protokolli artikli 10 esimese lõigu punkt a viitab liikmesriikide õigusele, et teha kindlaks selle immunitedi ulatus ja mõju, mis parlamendiliikmetel on nende kodakondsusjärgse riigi territooriumil, ning kuigi Prantsuse konstitutsiooni artikli 26 lõikes 3 on ette nähtud kriminaalmenetluse peatamine parlamendiliikme mandaadi kehtivuse ajal. Selles kohtuasjas võis hageja seega oma kahju hüvitamise nõudes tugineda parlamendi privileegide ja immunitetide protokolli artikli 10 esimese lõigu punkti a kohase otsuse tegemisest keeldumise õigusvastasusele.

Au teotamisest tuleneva kahju hüvitamise nõue jäeti siiski kahju ja tuvastatud õigusrikkumise vahelise otsese põhjusliku seose puudumise tõttu rahuldamata. Nimelt oleks parlament talle selles osas antud ulatuslikku kaalutlusruumi arvestades privileegide ja immunitetide protokolli artikli 10 esimese lõigu punktile a tuginemise korral võinud kehtivalt võtta vastu nii otsuse nõuda kohtumenetluse peatamist kui ka otsuse kohtumenetluse peatamist mitte nõuda. Vaidlustatud otsuse õigusvastasus ei saa seega kujutada endast hageja viidatud au teotamise otsest ning otsustava tähtsusega põhjust.

2. Kulud ja hüvitised

Kohtuasjas *Martin vs. parlament* (16. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-276/07, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) oli Üldkohtule esitatud nõue tühistada Euroopa Parlamendi peasekretäri otsus, millega tunnistati põhjendamatuks H.-P. Martinile, Euroopa Parlamendi liikmele 163 381,54 euro suuruse sekretariaadihüvitise maksmine ja teatati, et see nõutakse tagasi.

Parlament võttis läbipaistvuse huvides vastu Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja, mille artiklis 14 on ette nähtud, et parlamendiliikmed esitavad sekretariaaditoetuse maksmise taotluse, milles on märgitud eelkõige assistendi nimi, aadress, kodakondsus, sünniriik, -koht ja -kuupäev ning milles viimati nimetatut kinnitab nende andmete õigsust oma allkirjaga. Üldkohus sedastas, et neid nõudeid on aja jooksul rangemaks muudetud, kehtestades eelkõige kohustuse lisada taotlusele parlamendiliikme ja tema assistendi vahel sõlmitud lepingu koopia ning teatada kõikidest muudatustest, mis puudutavad hüvitise määramise taotlust. Üldkohus märkis ka, et iga parlamendiliige saab alates tema ametisse astumisest Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja koopia ja kinnitab kirjalikult selle kättesaamist. Lõpetuseks võtab parlamendiliige ametliku kohustuse maksta nimeliselt nimetatud assistendile alates tema tegevuse alustamisest sekretariaaditoetust ning deklareeritud parlamendiliikmete assistentide loetelu on lisaks avalik.

Üldkohus tuletas kõigist neist asjaoludest, et Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 14 tingimused, eelkõige mis puudutab andmeid, mida parlamendiliikme esitatud toetuse määramise taotlus tema juures töötava assistendi või töötavate

assistentide kohta peab sisaldama, on sisulist laadi. Üldkohus märkis selles kohtuasjas, et hageja ei ole parlamendile teatanud maksete teatud lõppsaajaid ning et parlament ei ole saanud teateid teatud lepingute ülesütlemise kohta. Lisaks ei ole hageja ühelt poolt tagasi maksnud aasta lõpu seisuga kasutamata vahendeid ja on teiselt poolt kasutanud teatud assistentidele antud vahendeid teistele isikutele maksmiseks. Hageja on selles kohtuasjas rikkunud Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja ega saanud seega oma tühistamishagis tugineda saadud vahendite tingimusteta kasutamise õigusele.

Üldkohus rõhutas lisaks sellele, et finantsmääruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002⁴⁰ artikli 71 lõikes 3 on parlamendile pandud tingimusteta kohustus valesti makstud summad tagasi nõuda. See kohustus on Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskirja artikli 27 lõike 3 kohaselt ka peasekretäril.

II. Kahju hüvitamise vaidlused

1. Vaidluse kvalifitseerimine lepinguliseks või lepinguväliseks

16. detsembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-19/07: *Systran ja Systran Luxembourg vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus meelde, et tema pädevus kahju hüvitamise hagi läbi vaadata on erinev sõltuvalt sellest, kas asjassepuutuv vastutus on lepinguline või lepinguväline. Nii on lepingulise vastutuse korral asi Üldkohtu pädevuses ainult siis, kui esineb vahekohtuklausel EÜ artikli 238 tähenduses. Vahekohtuklausli puudumisel ei saa Üldkohus EÜ artikli 235 alusel lepingust tulenevat kahju hüvitamise hagi tegelikult lahendada. Vastasel korral laiendaks Üldkohus oma pädevust ka sellistele kohtuvaidlustele, mis on EÜ artikliga 240 antud tema kohtualluvusse piiratud ulatuses, kuna see säte annab hoopis liikmesriikide kohtutele üldise pädevuse lahendada vaidlusi, mille üheks pooleks on ühendus. Seevastu lepinguvälise vastutuse korral on asi Euroopa Kohtu pädevuses, ilma et oleks vaja poolte eelnevat nõusolekuavaldust. Euroopa Kohtu pädevus tuleneb nimelt vahetult EÜ artiklist 235 ja artikli 288 teisest lõigust, hõlmates hagit, mille eesmärk on saavutada, et ühendus hüvitaks lepinguvälise kahju, mille on tekitanud komisjon.

Oma pädevuse määratlemiseks vastavalt EÜ artiklile 235 peab Üldkohus kohtutoimiku erinevaid elemente silmas pidades kontrollima, kas hagejate esitatud kahju hüvitamise nõue põhineb objektiivselt ja üldiselt lepingulistel või lepinguvälistel kohustustel, mis võimaldab tuvastada, kas kohtuvaidluse alus on lepinguline või lepinguväline. Need elemendid võivad ilmneda eelkõige poolte taotluste läbivaatamisel, tuleneda selle kahju tekkimise asjaoludest, mille hüvitamist nõutakse, samuti lepinguliste või lepinguväliste sätete sisust, millele vaidlusküsimuse lahendamisel tugineakse. Kuna Üldkohtu pädevus lepingulistes asjades on erand üldisest õigusest, tuleb seda seega tõlgendada kitsendavalt, mistõttu Üldkohus võib lahendada ainult neid nõudeid, mis tulenevad lepingust või millel on otsene seos lepingust tulenevate kohustustega.

Seega tuli Üldkohtul selles kohtuasjas analüüsida kontserni Systran ja komisjoni vahel sõlmitud erinevate lepingute sisu. Selline tegevus kuulub pädevuse kontrollimise juurde, mille puudumine on üldisest huvist tulenev vastuvõetamatuse tingimus, ning selle tagajärjel saab iseenesest muutuda kohtuvaidluse olemus, tekkida selle lepinguline alus.

⁴⁰ Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT L 248, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 74).

Üldkohus järelendas, analüüsides põhjalikult poolte argumente, et asjaomane vaidlus on lepinguväline. Asi seisneb tegelikult selles, et hinnata väidetavalt õigusvastast ja kahju põhjustavat autoriõigusega kaitstud teabe avalikustamist kolmandale isikule komisjoni poolt, samuti oskusteabe avalikustamist ilma valdaja sõnaselge loata, võttes aluseks liikmesriikide õiguse ühised üldpõhimõtted selles valdkonnas, mitte lähtudes lepingusätetest.

2. Põhjuslik seos

20. jaanuari 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-252/07, T-271/07 ja T-272/07: *Sungro jt vs. nõukogu ja komisjon* (EKL 2010, lk II-55) jättis Üldkohus rahuldamata hagejate kahju hüvitamise hagi, mille ese oli neile puuvillasektori riigiabi korraga – mis on Euroopa Kohtu 7. septembri 2006. aasta otsusega kohtuasjas C-310/04: *Hispaania vs. nõukogu* (EKL 2006, lk I-7285) kehtetuks tunnistatud – väidetavalt tekitatud kahju hüvitamine. Kohus tugines seoses sellega argumentidele, mille kohaselt selleks, et kindlaks määrata kahju, mis tekkis ühenduse institutsiooni õigusvastase tegevuse tõttu, tuleb arvesse võtta vastutuse tekkimise aluseks oleva rikkumise mõju, mitte aga sellise akti mõju, milles rikkumine sisaldub, kui institutsioon oleks võinud või pidanud õigusnormi rikkumata vastu võtma samasuguse mõjuga akti. Teiste sõnadega – põhjusliku seose analüüsi käigus ei saa võtta aluseks ebaõiget eeldust, et õigusvastase käitumise puudumisel oleks institutsioon hoidunud tegutsemast või võtnud vastu vastupidise akti – mis oleks samuti võinud kujutada endast õigusvastast tegevust –, vaid tuleb võrrelda olukorda, milles asjassepuutuv kolmas isik asub õigusvastase tegevuse tõttu, ning olukorda, milles ta oleks olnud siis, kui institutsioon oleks tegutsenud õigusnormi järgides.

3. Isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumine

Ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimiseks peab hageja tõendama isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumise.⁴¹

Seoses nõudega hüvitada kahju, mis on hagejale väidetavalt tekitatud komisjoni otsusega, millega määrati direktiivi 75/319/EMÜ⁴² artikli 15a alusel inimestel kasutatavate amfepramooni sisaldavate ravimite müügilubade kehtetuks tunnistamine, tuletas Üldkohus 3. märtsi 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-429/05: *Artegoda vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) meelde, et piisavalt selge rikkumise tingimus on suunatud sellele, et risk, et institutsioon peab ettevõtjate väidetavad kulud kandma, ei pärsiks tema suutlikkust oma pädevust üldistes huvides rakendada.

Kohus täpsustas lisaks, et juhul, kui asjaomasel institutsioonil on üksnes märkimisväärselt piiratud, kui mitte olematu kaalutlusruum, ei ole institutsiooni kaalutlusõiguse puudumise ja rikkumise ühenduse õiguse piisavalt selgeks rikkumiseks kvalifitseerimise vahel automaatset seost. Institutsiooni kaalutlusõiguse ulatuse kriteerium on küll määrav, kuid mitte ainus kriteerium. Seega tuleb ühenduste kohtul arvesse võtta lahendatava olukorra keerukust, probleeme õigusaktide kohaldamisel või tõlgendamisel, rikutud õigusnormi selguse ja täpsuse astet ning tehtud vea tahtlikkust või vabandamatust. Sellest järeldeb, et liidu vastutuse võib kaasa tuua vaid sellise rikkumise tuvastamine, mida tavapäraselt ettevaatlik ja hoolas haldusorgan ei oleks analoogilises olukorras toime pannud.

⁴¹ 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: *Bergaderm ja Goupil vs. komisjon* (EKL 2000, lk I-5291, punktid 42 ja 43).

⁴² Nõukogu 20. mai 1975. aasta teine direktiiv 75/319/EMÜ ravimeid käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 147, lk 13).

Üldkohus märkis selles kohtuasjas, et direktiivi nr 65/65/EMÜ⁴³ kohaldamise kontekstis on müügiloa kehtetuks tunnistamise või peatamise otsuse vastuvõtmise pädevusega asutusel kohustus austada rahvatervise kaitse ülimuslikkuse üldpõhimõtet, mida on nimetatud direktiivi materiaalõiguslikes sätetes täpsustatud. See põhimõte kohustab teda esiteks võtma arvesse eranditult tervisekaitsega seonduvaid kaalutlusi, teiseks hindama uuesti ravimi kasulikkuse ja ohtlikkuse suhet, kui uued andmed annavad alust kahelda selle tõhususes või ohutuses, ning kolmandaks kohaldama töendamiskorda vastavalt ettevaatuspõhimõttele. Hageja ei saanud seega selles kohtuasjas oma kahju hüvitamise hagi raames tugineda direktiivi 65/65 artikli 11 rikkumisele. Nimelt võivad müügiloa kehtetuks tunnistamise või peatamise tingimuste süstemaatilise tõlgendamisega seonduvad probleemid, pidades silmas ravimite eelnevate lubade ühenduse süsteemi tervikuna, ja pretsedentide puudumine mõistlikult põhjendada õigusnormi rikkumist, mille pani toime komisjon. Üldkohus rõhutas lisaks, et kuna kohaldatavates juhendites ei ole täheldatud teaduskriteeriumi arengut, mis on otsustav müügilubade andmisel inimestel kasutatavatele amfepramooni sisaldavatele ravimitele, siis pidi komisjon tegema oma otsuse, tuginedes keerukale uurimisele, mis hõlmas üksteisele järgnevaid ettevalmistavaid teadusaruandeid, mis koostati amfepramooni puudutava lõpparvamuse vastuvõtmisele eelnenud uurimismenetluse raames, samuti selles arvamuses mainitud juhendeid. Üldkohus leidis neil asjaoludel, et ühenduse õiguse rikkumine ei olnud piisavalt selge.

Ühtlasi tuleb mainida, et Üldkohus otsustas seoses tingimusega, mille kohaselt peab väidetav rikkumine puudutama sellise õigusnormi rikkumist, mille eesmärk on anda õigusi eraõiguslikele isikutele, et asjassepuutuvate direktiivi 75/519 sätete – millega piiritletakse komisjoni ja liikmesriikide pädevusvaldkonnad – eesmärk ei ole anda õigusi eraõiguslikele isikutele. Need sätted on nimelt suunatud spetsiaalselt sellele, et reguleerida pädevuse jaotust siseriiklike asutuste ja komisjoni vahel siseriiklike müügilubade vastastikusel tunnustamisel. Hageja ei saanud seega selles kohtuasjas oma kahju hüvitamise hagi raames tugineda asjaolule, et komisjoni otsusel ei ole ühenduse pädevuse puudumise tõttu õiguslikku alust, ning sellele, et ta on seetõttu saavutanud selle tühistamise.

4. Autoriõiguste ja oskusteabega seotud õiguste rikkumine

Eespool viidatud kohtuotsuses *Systran ja Systran Luxembourg vs. komisjon* on kasutatud uuenduslikku lähenemist seoses kahju hüvitamise vaidluste ning autoriõiguste ja oskusteabega seotud õiguste kaitsega ning see käsitleb keerulist vaidlust äriühingu Systran ja komisjoni vahel, mis puudutab komisjoni masintõlkeprogrammi hooldamise ja keelelise täiustamise projekti elluviimiseks korraldatud hankemenetlust.

Äriühing Systran Luxembourg kohandas ajavahemikul 22. detsembrist 1997 kuni 15. märtsini 2002 nime all EC-Systran Unix oma masintõlkeprogrammi Systran-Unix komisjoni erivajadustele selles valdkonnas. Komisjon kuulutas 4. oktoobril 2003 välja hanke oma masintõlkeprogrammi hoolduse ja keelelise täiustamise kohta. Teenused, mille osutamise komisjon tegi selle hanke eduka pakkuja ülesandeks, puudutasid eelkõige hanketeates märgitud „lingvistiliste korduste parandamist, kohandamist ja täiendamist”, „analüüsi-, andmeedastus- ja sünteesiprogrammide spetsiifilisi parendusi” ning „süsteemi ajakohastamist”.

Pärast seda pakkumiskutset võttis Systran – äriühingu Systran Luxembourg emaettevõtja – ühendust komisjoniga ning teatas, et talle tundub, et kavatsatud tööd võivad rikkuda tema intellektuaalomandi õigusi. Pärast mitut kontakti Systrani ja komisjoni vahel leidis komisjon, et Systran ei ole esitanud „tõendavaid dokumente” nende õiguste tuvastamiseks, millele see äriühing võiks oma

⁴³ Nõukogu 26. jaanuari 1965. aasta direktiiv 65/65/EMÜ ravimeid käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1965, 22, lk 369).

masintõlkeprogrammi EC-Systran Unix suhtes tugineda. Komisjon leidis seega, et Systrani kontsernil ei ole õigust vaidlustada töid, mille on teostanud vaidlusaluse hanke võitnud äriühing.

Leides, et komisjon avalikustas õigusvastaselt Systrani oskusteabe kolmandale isikule ning et ta pani toime tarkvaraõiguste rikkumise siis, kui äriühing, kellega hankelepingsõlmiti, teostas EC-Systran Unixi versiooni loata edasiarendused, esitasid Systran ja Systran Luxembourg komisjoni vastu kahju hüvitamise hagi. Seoses sellega leidis Üldkohus, et kuna komisjon andis õiguse teostada töid, mis pidid kaasa tooma muudatuse Systrani tarkvara Systran Unixi versiooni osades, saamata selleks eelnevalt Systrani kontserni luba, siis lähtudes liikmesriikide õiguse ühistest üldpõhimõtetest, mida kohaldatakse autoriõiguste ja oskusteabe valdkonnas, on ta toiminud õigusvastaselt. Selle üleastumisega, mis on Systrani kontsernile Systrani tarkvara Systran Unixi versiooni suhtes kuuluvate autoriõiguste ja oskusteabe piisavalt selge rikkumine, võib kaasneda ühenduse lepinguväline vastutus.

Pärast komisjoni rikkumise kindlakstegemist tuvastas Üldkohus, et tekitatud kahju, s.o sisuliselt äriühing kahju Systrani potentsiaalsete klientide kaotamise ja olemasolevate klientidega arutelude keerukaks muutumise tõttu ning rahaline kahju tema majandusliku atraktiivsuse vähenemise tõttu investorite silmis, samuti immateriaalse vara väärtuse vähenemine tuleneb vahetult Systrani autoriõiguste ja oskusteabega seotud õiguste rikkumisest komisjoni poolt.

Üldkohus mõistis äriühingu Systran kasuks välja hüvitise summas 12 001 000 eurot, et heastada temale tekitatud kahju, s.h autoritasud, mis oleks võidud saada, kui komisjon oleks hanketeates loetletud tööde tegemiseks taotlenud luba kasutada Systrani intellektuaalomandi õigusi, mõju, mida komisjoni tegevus võis avaldada Systrani käibe, ja moraalse kahju hüvitamine. Lisaks tuleb märkida, et Üldkohus täpsustas erandkorras, et pressiteate levitamine võimaldas ühtlasi heastada moraalist kahju, mis seisnes Systrani maine kahjustamises komisjoni õigusvastase tegevuse tulemusena.

III. Edasikaebused

2010. aastal esitati Avaliku Teenistuse Kohtu lahendite peale 24 edasikaebust ning Üldkohtu apellatsioonikoda lõpetas 37 kohtuasja. Neist kahele tasub pöörata erilist tähelepanu.

Esiteks tuletas Üldkohus 8. juuli 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-160/08 P: *komisjon vs. Putterie-De-Beukelaer* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) meelde ühelt poolt, et isiku huve kahjustava akti andnud organi pädevuse puudumine on avalikul huvil põhinev väide, mille hindamine – vajaduse korral omal algatusel hindamine – kuulub liidu kohtu pädevusse, ning teiselt poolt, et isiku huve kahjustava akti vastuvõtmisel kohaldatavate menetluseeskirjade rikkumine kujutab endast oluliste menetlusnormide rikkumist, mida liidu kohus võib omal algatusel analüüsida.

Teiseks tuleb tähelepanu juhtida sellele, et Euroopa Kohus saatis esimest korda Üldkohtule tagasi kohtuasja pärast apellatsioonkaebuse kohta tehtud kohtuotsuse uuesti läbivaatamist. Üldkohus leidis oma 8. juuli 2010. aasta otsuses kohtuasjas T-12/08 P-RENV-RX: *M vs. EMA* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et teatud tingimustel võib apellatsioonikohus siiski teha otsuse hagi sisu suhtes, kuigi menetlus esimeses kohtuastmes piirdus vastuvõetamatuks tunnistamise nõudega, mille selle astme kohus rahuldab. See võib ühelt poolt olla nii näiteks juhul, kui vaidlustatud kohtuotsuse või -määruse tühistamine sisaldab paratamatult teatavat lahendust käsitletava hagi sisu osas, või teiselt poolt siis, kui tühistamishagi sisuline hindamine põhineb poolte argumentidel, mille nad on esitanud apellatsioonkaebuse raames pärast esimese kohtuastme argumentatsiooni. Kui puuduvad sellised erilised asjaolud, siis ei luba menetlusstaadium teha asja suhtes otsust

Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 ja põhikirja lisa artikli 13 lõike 1 tähenduses. Seega saab apellatsioonikohus üksnes suunata kohtuasja tagasi esimese astme otsuse teinud kohtule, et see kohus teeks otsuse hagi sisuliste nõuete suhtes. Nõnda saatis Üldkohus ise kohtuasja tagasi Avaliku Teenistuse Kohtule.

IV. Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused

Üldkohtu presidendile esitati sel aastal 41 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mis näitab taotluste arvu kasvu võrreldes 2009. aastaga (24 taotlust). Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik lahendas 2010. aastal 38 kohtuasja võrreldes 20 kohtuasjaga 2009. aastal.

15. jaanuari ja 25. novembri 2010. aasta määrustes kohtuasjades T-95/09 R II ja T-95/09 R III: *United Phosphorus vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) rahuldas Üldkohtu president kaks taotlust pikendada sellise otsuse kohaldamise peatamist, millega keelatakse taimekaitsevahendi turustamine. Üldkohtu president oli juba 28. aprilli 2009. aasta määrukses kohtuasjas T-95/09 R: *United Phosphorus vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) kindlaks teinud kiireloomulisuse, lugedes määravaks asjaolu, et pärast selle otsuse tegemist alustas hageja hindamiseks uue kiirendatud haldusmenetluse, mille käigus tundusid tema edu saavutamise võimalused palju suuremad, kui need oleks olnud turustamist keelava otsusega lõppenud menetluses, ning et see kiirendatud menetlus võidakse lõpetada ainult paar kuud pärast asjaomase toote turult kõrvaldamiseks määratud kuupäeva. President järeldas sellest, et ei oleks mõistlik keelata sellise toote turustamist, mille kohta ei ole välistatud, et selle turuleviimine lubatakse vaid mõni kuu hiljem. Järelikult, olles kindlaks teinud *fumus boni iuris*'e esinemise ja leidnud, et huvide kaalumisel jäävad peale hageja huvid, määras Üldkohtu president turustamise keelamise otsuse kohaldamise peatamise kuni 7. maini 2010.

Seejärel pikendati hageja taotlusel 15. jaanuari 2010. aasta kohtumäärusega kohaldamise peatamist kuni 30. novembrini 2010, põhjendusel, et selgus, et kiirendatud menetlust ei lõpetata enne 7. maid 2010 ning kuna esialgse kohaldamise peatamise määramist õigustavad asjaolud jäid samaks. 2010. aasta novembri alguses esitas hageja uue pikendamise taotluse, tuginedes asjaolule, et kiirendatud hindamismenetluses tehakse temale soodus otsus. Komisjon oli tõepoolest alustanud asjaomase aine lubamise menetluse ning seda luba sisaldav direktiiv pidi jõustuma 1. jaanuaril 2011. Üldkohtu president pikendas neil asjaoludel 25. novembri 2010. aasta määruksiga kuni 31. detsembrini 2011 turustamise keelamise otsuse kohaldamise peatamist selles osas, milles selles keelduti asjaomase aine turustamise loa andmisest. Kuna tegemist oli seda ainet sisaldavate taimekaitsevahenditega, tuletati meelde, et keelamise otsusega kohustati liikmesriike selliste toodete load tagasi võtma ning et varasemate kohtumäärustega määratud kohaldamise peatamine puudutas ka nimetatud toodete lubade tagasivõtmist. Nimelt oleks hageja isegi pärast asjaomase aine loa jõustumist pidanud esitama riigi asutustele seda ainet sisaldavate taimekaitsevahendite uued loataotlused ning need tooted oleks pidanud enne riiklike lubade andmist turult kõrvaldama. Üldkohtu president sedastas seoses sellega, et uus loadirektiiv ei sisalda ühtegi sätet keelamise tühistamise kohta, nii et kui juba määratud kohaldamise peatamist ei oleks pikendatud, oleks sellega kohustatud tagasi võtma need ainete load, mis olid hageja kasuks parajasti antud. Uues direktiivis ei olnud lisaks ühtegi sätet, milles oleks arvesse võetud 28. aprilli 2009. aasta ja 15. jaanuari 2010. aasta kohtumäärustega määratud kohaldamise peatamist, et vältida puudutatud taimekaitsevahendite turustamise katkemist ja tagada mõistlik üleminekuaeg keelamise otsuse ja uue direktiivi rakendamise vahel. Üldkohtu president pikendas seega kuni 31. detsembrini 2011 varem määratud kohaldamise peatamist selles osas, mis puudutas asjaomast ainet sisaldavate taimekaitsevahendite lubade tagasivõtmist, rõhutades, et selline meede võtab arvesse selle aine ohutust, nagu selgus lõpuks kiirendatud hindamismenetluse lõpus.

Seoses kohaldamise peatamise taotlustega, mis tuginevad hagejate väidetavale võimatusele tasuda komisjoni poolt konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratud trahvid, kinnitas Üldkohtu president oma 7. mai 2010. aasta määruses kohtuasjas T-410/09 R: *Almamet vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) kohtupraktikat, mille kohaselt hageja peab esitama konkreetseid ja täpseid viiteid, mida toetavad detailsed ja kinnitatud dokumendid, esitades õige ja täieliku pildi oma finantsseisundist, mis võimaldab ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustaval kohtunikul hinnata täpseid tagajärgi, mida ajutiste meetmete kohaldamise taotluse rahuldamata jätmine tõenäoliselt temale tekitaks. Seda kohtupraktikat kohaldades luges president ebapiisavaks hageja tuginemise ühe panga vaid suulisele keeldumisele, kelle poole hageja oli pöördunud pangagarantii saamiseks. President lisas, et kuigi äriühingute kontserni arvessevõtmist puudutavat kohtupraktikat on tihti kohaldatud enamusaktsionäridele, ei välista seda põhjendav argumentatsioon, et see oleks vajaduse korral igati asjakohane vähemusaktsionäri suhtes, kuna teatud vähemusaktsionäride huvid võivad aktsionäride ringi struktuuri arvesse võttes sama moodi õigustada, et nende rahalisi vahendeid võetaks arvesse. Kuna hageja äriühingu aktsionäride ringi moodustasid selles kohtuasjas kaks peamist aktsionäri, kellele kuulus vastavalt 50% ja 30% selle aktsiakapitalist, oleks see äriühing pidanud ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustavale kohtunikule esitama täpse informatsiooni vähemusaktsionäri kohta, kellele kuulus 30% aktsiakapitalist.⁴⁴

Peale selle tekkis seoses esimese ajutiste meetmete kohaldamise taotlusega, mis on esitatud määruse (EÜ) nr 1907/2006⁴⁵ kontekstis, väidetava kahju ja meetme, mille kohaldamise peatamist taotleti, põhjusliku seose küsimus. Üldkohtu president jättis oma 26. märtsi 2010. aasta määruses kohtuasjas T-1/10 R: *SNF vs. ECHA* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) rahuldamata kemikaali „väga ohtlike ainete loetelusse” kandmise kohaldamise peatamise taotluse, põhjendusel, et ükski määruse nr 1907/2006 säte ei keela ega piira selle kemikaali tootmist, turustamist või kasutamist ainuüksi seetõttu, et see on nimetatud loetelusse kantud. Kartuse kohta, et tööstus ja tarbijad peavad asjaomast loetelu välditavate ainete „mustaks loeteluks”, leiti, et kuna aine vaidlusalusesse loetelusse kandmine ja selle asendamine järk-järgult teiste ainetega ei ole automaatselt seotud, ei saanud hageja klientide võimalikke negatiivseid reaktsioone lugeda selliseks tagajärjeks, mida majandustegevuses osaleja oleks võinud mõistlikult tuletada ainuüksi selle aine väga ohtlikuna määratlemisest. Üldkohtu president otsustas, et kui eeldada, et see negatiivne reaktsioon on seletatav majandustegevuses osalejate põhimõtete muutumisega, mis põhineb suuremal teadlikkusel ohtlikest ainetest, siis on tegemist nende majandustegevuses osalejate sõltumatu valikuga, mis on väidetava kahju peamine põhjus.

Pakkumismenetluste valdkonnas tuleb mainida 31. augusti 2010. aasta määrust kohtuasjas T-299/10 R: *Babcock Noell vs. ühisettevõtte Fusion for Energy* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), mis puudutab rahvusvahelise katsetermotuumaareaktori (ITER) ehitamise ja käitamise rahvusvahelist projekti, mille eesmärk on tuumasünteesienergia teadusliku ja tehnilise teostatavuse

⁴⁴ Selles kontekstis tuleb mainida veel üht kohtuasja – mis on konfidentsiaalne, arvestades hageja pankrotiohtu tema ebakindla finantsseisundi avalikustamise korral –, mis puudutas nõuet vabastada komisjoni kehtestatud kohustusest esitada hagejale määratud trahvisummade kohese sisse nõudmata jätmise tingimusena pangagarantii. Kuna hageja oli juba alustanud osadena maksmist komisjonile, tegi Üldkohtu president kodukorra artikli 105 lõike 2 alusel peatamise määruse, millele järgnes ärakuulamine, et julgustada pooli kohtuliku kokkuleppe leidmiseks. Poolte pingutusi saatis tõepoolest edu ning ajutiste meetmete kohaldamise kohtuasi kustutati registrist.

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaalamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, lk 1).

tõestamine. Selle projekti raames loodi ITER-i Euroopa ühissettevõtte, mille ülesanne on panustada tuumasünteesienergia kiiresse kasutuselevõttu. Selleks korraldab ühissettevõtte asjade, tööde või teenuste hankeid. Hageja, tuumatehnoloogia alal tegutsev äriühing esitas seoses pakkumiskutsega, mille esitamise eesmärk oli hankelepingu sõlmimine toroidse magnetväljaga poolide komponentide tarneks ITER-ile, asjaomases hankemenetluses osalemiseks pakkumuse, mis lükati tagasi põhjendusel, et see ei vastanud tehnilise kirjelduse tingimustele. Hageja esitas pakkumuse tagasilükkamise otsuse ja teise ettevõtjaga hankelepingu sõlmimise otsuse tühistamiseks hagi, millele lisaks esitas ta ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, mis jäeti rahuldamata, kuna ükski ajutiste meetmete kohaldamise tingimus ei olnud selles kohtuasjas täidetud.

Seoses kiireloomulisusega ei tuvastanud ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik, et hageja mainet on kahjustatud, kuna avalikus pakkumismenetluses osalemisega kaasnevad iga osaleja jaoks riskid ning kuna pakkuja pakkumuse tagasilükkamine hankemenetluse eeskirjade kohaselt ei tekita iseenesest mingit kahju. Kui äriühingu pakkumus on tagasi lükatud õigusvastaselt, siis on veelgi vähem põhjust arvata, et tema maine kahjustub raskelt ja korvamatult, kuna see õigusvastane tagasilükkamine ei ole seotud tema pädevusega ning kuna tühistav kohtuotsus võimaldab põhimõtteliselt taastada tema võimalikult kahjustatud maine. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik märkis lisaks seoses huvide kaalumise, et liidu, s.h tema kodanike üldine huvi ITER-i projekti kiireks elluviimiseks – mille keskne poliitiline ja majanduslik tähtsus on ilmselge, kuna selle projekti eesmärk on kasutada tuumasünteesi potentsiaalselt piiramatut, samas säästvat, keskkonnasõbralikku ja majanduslikult konkurentsivõimelist energiaallikana, mis võib liidule tuua olulist kasu – kaalub üles hageja huvi, et ta saaks enda reklaamimise eesmärgil asjaomast hanget mainida.⁴⁶

Lõpetuseks tuleb rõhutada õiguslikku, majanduslikku ja sotsiaalkultuurilist mõju, mis on 3. aprilli, 19. augusti, 19. oktoobri ja 25. oktoobri 2010. aasta määrustel, mille Üldkohtu president tegi kohtuasjas *Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu* (vastavalt T-18/10 R, T-18/10 R II, T-18/10 R II INTP ja T-18/10 R II (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud). Nende kohtumääruste alged on määruses (EÜ) nr 1007/2009,⁴⁷ millega keelati loomade heaolu arvestades ja eesmärgiga kehtestada ühtlustatud eeskirjad hülgetoodete turustamiseks alates 20. augustist 2010 selliste toodete turuleviimine, välja arvatud need tooted, mis on saadud inuitide kogukondade traditsioonilisel jahil ja elatuse saamiseks kütitud hüljestest. See erand oli põhjendatud hülgejahiga tegelevate inuitide kogukondade põhiliste majanduslike ja sotsiaalsete huvidega, kuna see jaht on nimetatud kogukonna liikmete kultuuri ja identiteedi lahutamatu osa. Loa andmine inuitide kogukondadele pidi toimuma rakendusmäärusega, mille pidi vastu võtma komisjon.

Mitu inuiti hülge- ja karusnahakütti, hülgetoodete töötlemisega tegelejat ja selliste toodete turustamisega tegelevat või ravi eesmärgil neid tooteid kasutavat äriühingut esitasid jaanuaris 2010 hagi määruse nr 1007/2009 tühistamiseks ning veebruaris 2010 nimetatud määruse kohaldamise peatamise taotluse. Üldkohtu president jättis 30. aprilli 2010. aasta määrusega selle taotluse rahuldamata. Olles leidnud, et vastuvõetavust ei saa põhimenetluses välistada ning et hagejate tühistamisväited tundusid piisavalt asjakohased ja olulised *fumus boni iuris*'e olemasoluks, leidis

⁴⁶ Hangete valdkonnas tuleb mainida veel järgmisi avaldamata ajutiste meetmete kohaldamise taotluste rahuldamata jätmise määrusi: 15. oktoobri 2010. aasta määrus kohtuasjas T-415/10 R: *Nexans France vs. ühissettevõtte Fusion for Energy*, 26. märtsi 2010. aasta määrus kohtuasjas T-6/10 R: *Sviluppo Globale vs. komisjon*, 5. veebruari 2010. aasta määrus kohtuasjas T-514/09 R: *De Post vs. komisjon* ning 20. jaanuari 2010. aasta määrus kohtuasjas T-443/09 R: *Agriconsulting Europe vs. komisjon*.

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1007/2009 hülgetoodetega kauplemise kohta (ELT L 286, lk 36).

president siiski, et puudub kiireloomulisus, märkides eelkõige, et komisjon ei ole veel vastu võtnud rakendusmäärust, millega rakendatakse inuittide kogukondade jaoks ette nähtud luba.

Hagejad esitasid juulis 2010 uue ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, mis põhines uuel faktilisel asjaolul, nimelt komisjoni rakendusmääruse eelnõu avaldamisel. Nad väitsid, et tulevane rakendusmäärus, mis pidi jõustuma 20. augustil 2010, on täiesti asjakohatu ja tühistab inuittide kogukondade jaoks ette nähtud loa praktilise tähenduse. Üldkohtu president rahuldas 19. augusti 2010. aasta määrusega kodukorra artikli 105 lõike 2 alusel selle uue taotluse ja peatas määruse nr 1007/2009 kohaldamise selles osas, milles see piiras hagejate suhtes hülgetoodete turustamist, kuni ajutiste meetmete kohaldamise menetlust lõpetava kohtumääruse vastuvõtmiseni.

25. oktoobri 2010. aasta määrusega lõpetas Üldkohtu president ajutiste meetmete kohaldamise menetluse ja jättis juulis 2010 esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotluse kiireloomulisuse puudumise tõttu rahuldamata. Esmalt, kuna hagejate seas ei ole ühtegi avalik-õiguslikku üksust, ei saanud nad tugineda inuittide üldistele majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele huvidele, vaid igaühel neist tuli tõendada, et määrus nr 1007/2009 võib talle individuaalselt tekitada olulist ja hüvitamatut kahju, kui ajutiste meetmete kohaldamise taotlus jäetakse rahuldamata. Hagejad ei ole aga sellekohaseid tõendeid esitanud. Kuna tegemist on hülge- ja karusnahaküttidega või hülgetoodete töötlejatega, ei ole nad täpsustanud oma sissetulekuid küttimisest või muust tegevusest ega oma isiklikku vara ega ole esitanud ühtegi pädeva asutuse tõendit selle kohta, et neil on õigus saada sotsiaaltoetust, töötutoetust või muud toetust, samas kui nende enda esitatud aruandest selgus, et Gröönimaal ja Kanadas, nende asukohariigis, on olemas toetuste süsteem hüljeste küttimise toetamiseks. Neis sektorites tegutsevate äriühingutega seoses ei ole nad esitanud ühtegi arvulist näitajat väidetava kahju olulisuse hindamiseks iga äriühingu suurust ja käivet arvestades.

Lõpetuseks ei olnud hagejad seoses komisjoni rakendusmäärusega tõendanud, et selle määrusega ette nähtud jälgimise süsteemi, mis peaks võimaldama kindlaks teha inuittide küttimistegevusest pärit hülgetooded, on võimatu kehtestada. Vastupidi, nende enda esitatud aruannetes mainiti jälgimissüsteemi, mida kasutati tõhusalt Gröönimaal (vöotkoodi sisaldava märgistuse kasutamine, millel on tekst „inuittide kogukondade traditsiooniline jaht elatuse saamiseks“). Hagejad ei ole esitanud põhjuseid, miks neid Gröönimaa jälgimissüsteemi ei ole võimalik rakendusmääruse nõuetele kohandada.

B. Üldkohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 18. novembril 2010)

Esimene rida, vasakult paremale:

Kodade esimehed A. Dittrich, S. Papasavvas, O. Czúcz ja J. Azizi, Üldkohtu president M. Jaeger, kodade esimehed N. J. Forwood, I. Pelikánová, E. Moavero Milanesi ja L. Truchot.

Teine rida, vasakult paremale:

Kohtunikud N. Wahl, K. Jürimäe, I. Wiszniewska-Białecka, F. Dehousse, M. E. Martins Ribeiro, E. Cremona, V. Vadapalas, I. Labucka ja M. Prek.

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtunikud D. Gratsias, J. Schwarcz, K. O'Higgins, S. Soldevila Fragoso, V. M. Ciucă, S. Frimodt Nielsen, H. Kanninen ja M. Van der Woude, kohtusekretär E. Coulon.

1. Üldkohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Marc Jaeger

Sündinud 1954; advokaat; justiitsministeeriumi ametnik, määratud peaprokuröri osakonda; Tribunal d'arrondissement de Luxembourg'i kohtunik, asepresident; Centre universitaire de Luxembourg'i (Luxembourg'i ülikoolikeskus) lektor; lähetatud kohtunik, Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik alates 1986; Üldkohtu kohtunik alates 11. juulist 1996; Üldkohtu president alates 17. septembrist 2007.

Josef Azizi

Sündinud 1948; Viini ülikooli õigusteaduste doktor ning lõpetanud ühiskonna- ja majandusteaduste eriala; Viini Majandusülikooli, Viini ülikooli õigusteaduskonna ja mitme teise ülikooli õppejõud; Viini ülikooli õigusteaduskonna auprofessor; *Ministerialrat* ja osakonnajuhataja Föderaalakantsleis; Euroopa Nõukogu Õiguslase Koostöö Juhtkomitee (CDJC) liige; volitatud esindaja Verfassungsgerichtshofis (konstitutsioonikohus) föderaalseaduste põhiseaduslikkuse järelevalve menetlustes; Austria föderaalõiguse ühenduse õigusega kohandamise eest vastutav kooskõlastaja; Üldkohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

Arjen W. H. Meij

Sündinud 1944; nõunik Madalmaade ülemkohtus (1996); College van Beroep voor het bedrijfsleven'i (kaubanduse ja tööstuse halduskohus) kohtunik ja asepresident (1986); sotsiaalkindlustuse apellatsioonikohtu ja tollitariife käsitleva halduskohtu kohtunik; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1980); Euroopa õiguse lektor Groningeni ülikooli õigusteaduskonnas ja uurimistöö assistent University of Michigan Law School'is; Amsterdami kaubanduskoja rahvusvahelise sekretariaadi liige (1970); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998 kuni 13. septembrini 2010.

Mihalis Vilaras

Sündinud 1950; advokaat (1974–1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse siseriiklik ekspert, seejärel V peadirektoraadi (tööhõive, töösuhted, sotsiaalküsimused) vanemametnik; Kreeka Riiginõukogu ametnik, nooremlige ja liige alates 1999; Kreeka kõrgeima erikohtu liige; Kreeka seadusloome keskkomitee liige (1996–1998); Kreeka valitsuse peasekretariaadi õigusteenistuse juhataja; Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998 kuni 25. oktoobrini 2010.

Nicholas James Forwood

Sündinud 1948; lõpetanud Cambridge'i ülikooli (BA 1969, MA 1973) (mehaanikateadused ja õigusteadus); Inglise advokatuuri astumine 1970, seejärel töötanud advokaadina Londonis (1971–1999) ja Brüsselis (1979–1999); Iirimaa advokatuuri astumine 1981; *Queen's Counsel* 1987; *Bench of the Middle Temple* 1998; Inglise ja Walesi advokatuuride esindaja Euroopa Advokatuuride Nõukogus (CCBE) ja CCBE alalise delegatsiooni president Euroopa Kohtu juures (1995–1999); World Trade Law Association'i ja European Maritime Law Organisation'i juhatuse liige (1993–2002); Üldkohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Sündinud 1956; õpingud Lissabonis, Brüsselis ja Strasbourgis; advokatuuri liige Portugalis ja Brüsselis; sõltumatu uurija, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles; Portugali kohtuniku J. C. Moitinho de Almeida õigusnõunik Euroopa Kohtus (1986–2000), seejärel Esimese Astme Kohtu presidendi B. Vesterdorfi õigusnõunik (2000–2003); Üldkohtu kohtunik alates 31. märtsist 2003.

Franklin Dehousse

Sündinud 1959; õigusteaduskonna diplom (Liège'i ülikool, 1981); aspirant (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); esindajate koja õigusnõunik (1981–1990); õigusteaduste doktor (Strasbourg'i ülikool, 1990); professor (Liège'i ja Strasbourg'i ülikoolid, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux' Montesquieu' Ülikool; collège Michel Servet des universités de Paris; Namuri Notre-Dame de la Paix teaduskonnad); välisministri eriesindaja (1995–1999); Institut royal des relations internationales'i Euroopa-õpingute juhataja (1998–2003); Conseil d'Etat' liige (2001–2003); Euroopa Komisjoni konsultant (1990–2003); Observatoire Internet'i liige (2001–2003); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Ena Cremona

Sündinud 1936; Malta Kuningliku Ülikooli keeleteaduste diplom (1955); Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1958); Malta advokatuuri liige alates 1959; riikliku naiste nõukogu juriidiline nõustaja (1964–1979); avaliku teenistuse komisjoni liige (1987–1989); Lombard Bank (Malta) Ltd nõukogu liige, riigi kui aktsionäri esindaja (1987–1993); valimiskomisjoni liige alates 1993; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduskonna lõputööde hindamise komisjonide liige; rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) liige (2003–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ottó Czúcz

Sündinud 1946; Szegedi ülikooli õigusteaduste doktor (1971); töministeeriumi ametnik (1971–1974); Szegedi ülikooli õppejõud ja professor (1974–1989), õigusteaduskonna dekaan (1989–1990), aserektor (1992–1997); advokaat; riikliku pensionikindlustuse presiidiumi liige; Euroopa Sotsiaalkindlustuse Instituudi aseesimees (1998–2002); Rahvusvahelise Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsiooni teadusnõukogu liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Wiszniewska-Bialecka

Sündinud 1947; Varssavi ülikooli õigusteaduste diplom (1965–1969); Poola teaduste akadeemia õigusteaduste instituudi teadur (assistent, dotsent, professor) (1969–2004); Max Plancki instituudi teadur välisriikide ja rahvusvahelise patendi-, autori- ja konkurentsioiguse alal Münchenis (AvH sihtasutuse stipendium: 1985–1986); advokaat (1992–2000); kõrgema halduskohtu kohtunik (2001–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Pelikánová

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor, majandusõiguse assistent (enne 1989), seejärel teaduste doktor, äriõiguse professor (alates 1993) Praha Karli Ülikooli õigusteaduskonnas; väärtpaberikomisjoni juhtorgani liige (1999–2002); advokaat; Tšehhi valitsuse õigusloomenõukogu liige (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Vilenas Vadapalas

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (Moskva ülikool); õigusteaduste habiliteeritud doktor (Varssavi ülikool); Vilniuse ülikooli professor; rahvusvaheline õigus (alates 1981), inimõigused (alates 1991) ja Euroopa Ühenduse õigus (alates 2000); valitsuse välispoliitika nõunik (1991–1993); Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste delegatsiooni koordineeriva grupi liige; valitsuse Euroopa õiguse osakonna peadirektor (1997–2004); Vilniuse ülikooli Euroopa õiguse professor, Jean Monnet' õppetooli hoidja; Leedu Euroopa Liidu alaste õpingute assotsiatsiooni esimees; Leedu liitumisega seotud põhiseadusliku reformi parlamendi töögrupi esimees; Rahvusvahelise Juristide Komisjoni liige (aprill 2003); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu ülikooli õigusteaduste diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik kaubandus-tööstuskojas (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); *European Master* inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padua ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ingrida Labucka

Sündinud 1963; Läti ülikooli õigusteaduste diplom (1986); siseministri Kirovi rajooni ja Riia linna inspektor (1986–1989); Riia esimese astme kohtu kohtunik (1990–1994); advokaat (1994–1998 ja juuli 1999–mai 2000); justiitsminister (november 1998–juuli 1999 ja mai 2000–oktoober 2002); Haagi rahvusvahelise vahekohtu liige (2001–2004); parlamendi liige (2002–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Savvas S. Papasavvas

Sündinud 1969; õpingud Ateena ülikoolis (Ptychion 1991); 3. tsükli õpingud Paris II ülikoolis (DEA avalikus õiguses 1992) ja Aix-Marseille III ülikoolis (õigusteaduste doktor 1995); Küprose advokatuuri astumine, Nikosia advokatuuri liige alates 1993; Küprose ülikooli õppejõud (1997–2002), konstitutsiooniõiguse õppejõud alates septembrist 2002; Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse teadur (2001–2002); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Enzo Moavero Milanesi

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (La Sapienza ülikool, Rooma); ühenduse õiguse õpingud (Collège d'Europe, Bruges); advokatuuri liige, advokaat (1978–1983); Euroopa ühenduste õiguse õppejõud, La Sapienza ülikool, Rooma (1993–1996), Luissi ülikool, Rooma (1993–1996 ja 2002–2006) ning Bocconi ülikool, Milano (1996–2000); Itaalia peaministri nõunik Euroopa ühenduste küsimustes (1993–1995); Euroopa Komisjoni ametnik: asepresidendi õigusnõunik ja seejärel kantselei juhataja (1989–1992); siseturu (1995–1999) ja konkurentsi (1999) eest vastutava voliniku kantselei juhataja; konkurentsi peadirektoraadi direktor (2000–2002), Euroopa Komisjoni asepeasekretär (2002–2005), poliitikanõunike büroo peadirektor (2006); Üldkohtu kohtunik alates 3. maist 2006.

Nils Wahl

Sündinud 1961; õigusteaduste magister, Stockholmi ülikool (1987); õigusteaduste doktor, Stockholmi ülikool (1995); dotsent ja Euroopa õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja (1995); Euroopa õiguse professor, Stockholmi ülikool (2001); õigusnõustaja (1987–1989); haridussihitasutuse direktor (1993–2004); Nätverket för europarättslig forskning'u (Rootsi Euroopa õiguse uuringute võrk) juhataja (2001–2006); Rådet för konkurrensfrågor'i (konkurentsiküsimuste nõukogu) liige (2001–2006); Hovrätten över Skåne och Blekinge (apellatsioonikohus) kohtunik (2005); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Miro Prek

Sündinud 1965; lõpetanud õigusteaduskonna (1989); vastu võetud advokatuuri (1994); erinevad ametikohad ja ülesanded riigiteenistuses, põhiliselt valitsuse õigusloome eest vastutavas talituses (aseriigisekretär ja asedirektor, Euroopa õiguse ja võrdleva õiguse osakonna juhataja) ning Euroopa asjade talituses (aseriigisekretär); ühinemislepingu läbirääkimiste töörühma liige (1994–1996) ja Euroopa Ühendusega ühinemise läbirääkimiste töörühma liige (1998–2003), õigusasjade eest vastutav isik; advokaat; Euroopa Ühenduse õigusega kooskõlla viimise ja Euroopaga integreerumise projektide ees vastutav isik, eelkõige Lääne-Balkani riikides; Euroopa Ühenduste Kohtu osakonnajuhataja (2004–2006); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Teodor Tchipev

Sündinud 1940; õigusosalased õpingud Sofia Püha Kliment Ohridski ülikoolis (1961); õigusteaduste doktor (1977); advokaat (1963–1964); rahvusvahelise maanteetranspordi riigiettevõtte õigusnõustaja (1964–1973); Bulgaaria teaduste akadeemia õigusinstituudi teadustöötaja (1973–1988); Sofia Püha Kliment Ohridski ülikooli õigusteaduskonna tsiviilkohtumenetluse õppejõud (1988–1991); kaubandus-tööstuskoja arbitraažikohtu kohtunik (1988–2006); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–1994); Plovdivi Paissiy Hilendarski ülikooli dotsent (veebbruar 2001–2006); justiitsminister (1994–1995); Sofia Bulgaaria uue ülikooli tsiviilkohtumenetluse õppejõud (1995–2006); Üldkohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007 kuni 29. juunini 2010.

Valeriu M. Ciucă

Sündinud 1960; lõpetanud õigusteaduste eriala (1984), õigusteaduste doktor (1997) (Iași Universitatea Alexandru Ioan Cuza); Suceava esimese astme kohtu kohtunik (1984–1989); Iași sõjaväekohtu sõjaväekohtunik (1989–1990); Iași Alexandru Ioan Cuza ülikooli professor (1990–2006); Rennes'i ülikooli Euroopa õigusele spetsialiseerumise stipendium (1991–1992); Iași Petre Andrei ülikooli seminarjuhendaja (1999–2002); Littoral Côte d'Opale ülikooli assistent (LAB. RII) (2006); Üldkohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007 kuni 26. novembrini 2010.

Alfred Dittrich

Sündinud 1950; õigusteaduste õpingud Erlangen-Nürnbergi ülikoolis (1970–1975); *Rechtsreferendar* Oberlandesgericht Nürnberg'is (1975–1978); föderaalne majandusministeeriumi ametnik (1978–1982); ametnik Saksamaa Liitvabariigi alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1982); ametnik föderaalses majandusministeeriumis ühenduse õiguse ja konkurentsioiguse alal (1983–1992); justiitsministeeriumi Euroopa Liidu õiguse osakonna juhataja (1992–2007); nõukogu töögrupi „Euroopa Kohus“ Saksa delegatsiooni juht; föderaalvalitsuse riiklik esindaja paljudes Euroopa Ühenduste Kohtus arutatud kohtuasjades; Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Santiago Soldevila Fragoso

Sündinud 1960; Barcelona autonoomse ülikooli õigusteaduste diplom (1983); kohtunik (1985); alates 1992 haldusasjadele spetsialiseerunud kohtunik Kanaari saarte kõrgeimas kohtus (Santa Cruz de Tenerife, 1992 ja 1993) ja Audiencia nacionalis (Madrid, mai 1998–august 2007), kus ta tegeles maksuasjade (käibemaks) ning majandusministri üldaktide ja riigiabi või haldusasutuste rahalist vastutust käsitlevate otsuste vastu suunatud hagidega, samuti panganduse, börsi, energia, kindlustuse ja konkurentsi valdkonna reguleerimisasutuste otsuste vastu suunatud hagidega; konstitutsioonikohtu kohtunik (1993–1998); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Laurent Truchot

Sündinud 1962; Pariisi politoloogainstituudi diplom (1984); õppinud École nationale de la magistrature'is (1986–1988); Tribunal de grande instance de Marseille kohtunik (jaanuar 1988–jaanuar 1990); justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja (jaanuar 1990–juuni 1992); majandus-, finants- ja tööstusministeeriumi konkurentsi, tarbijakaitse ja pettuste vastu võitlemise osakonna talituse asejuhataja, seejärel juhataja (juuni 1992–september 1994); justiitsministri tehniline nõunik (september 1994–mai 1995); Tribunal de grande instance de Nîmes'i kohtunik (mai 1995–mai 1996); Euroopa Kohtu õigusnõunik kohtujuurist P. Léger' juures (mai 1996–detsember 2001); *conseiller référendaire* kassatsioonikohtus (detsember 2001–august 2007); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Sten Frimodt Nielsen

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala, Kopenhaageni ülikool (1988); välisministeeriumi ametnik (1988–1991); rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse õppejõud, Kopenhaageni ülikool (1988–1991); saatkonna sekretär Taani alalises esinduses ÜRO juures, New York (1991–1994); välisministeeriumi juriidilise talituse ametnik (1994–1995); Kopenhaageni ülikooli professor (1995); peaministri nõunik, seejärel esimene nõunik (1995–1998); minister-nõunik Taani alalises esinduses Euroopa Liidu juures (1998–2001); peaministri erinõunik juriidilistes küsimustes (2001–2002); peaministri kantselei juhataja ja õigusnõunik (märts 2002–juuli 2004); aseriigisekretär ja peaministri õigusnõunik (august 2004–august 2007); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Kevin O'Higgins

Sündinud 1946; õpingud: Crescent College Limerick, Clongowes Wood College, University College Dublin (B.A. ja diplom Euroopa õiguses) ning Kings Inns; võetud lirimaa advokatuuri liikmeks 1968; *bar-rister* (1968–1982); *Senior Counsel* (Inner Bar of Ireland, 1982–1986); Circuit Court, kohtunik (1986–1997); High Court of Ireland, kohtunik (1997–2008); *bencher of Kings Inns*; lirimaa esindaja Euroopa kohtunike konsultatiivkomitees (2000–2008); Üldkohtu kohtunik alates 15. septembrist 2008.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi Kõrgema Kommertsikooli ja Helsingi Ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome Kõrgema Halduskohtu nõunik; valitsuse õiguskaitsekomitee peasekretär; Kõrgema Halduskohtu vanemametnik; halduskohtumenetluse reformikomitee peasekretär, Justiitsministeeriumi õigusloomeosakonna nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; Kõrgema Halduskohtu kohtunik (1998–2005); pagulaste õiguskaitsekomisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee aseesimees; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik 6. oktoobrist 2005 kuni 6. oktoobrini 2009; Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Juraj Schwarcz

Sündinud 1952; õigusteaduste doktor (Comeniuse Ülikool Bratislavas 1979); äriühingu jurist (1975–1990); Košice munitsipaalkohtu kohtusekretär, äriregistri pidaja (1991); Košice munitsipaalkohtu kohtunik (jaanuar–oktoober 1992); Košice ringkonnakohtu kohtunik ja koja esimees (november 1992–2009); Slovaki Vabariigi Ülemkohtusse lähetatud kohtunik, äriõiguse koda (oktoober 2004–september 2005); Košice ringkonnakohtu äriõiguse kolleegiumi esimees (oktoober 2005–september 2009); Košice P. J. Šafárika Ülikooli äri- ja majandusõiguse õppetooli külalislektor (1997–2009); Õigusakadeemia külalisõppejõud (2005–2009); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Marc van der Woude

Sündinud 1960; õigusteaduste bakalaureusekraad (Groningeni ülikool, 1983); õpingud Collège d'Europe'is (1983–1984); assistent Collège d'Europe'is (1984–1986); kursuste korraldamine Leideni ülikoolis (1986–1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni konkurentsi peadirektoraadi raportöör (1987–1989); õigusnõunik Euroopa Ühenduste Kohtus (1989–1992); Euroopa Ühenduste Komisjoni konkurentsi peadirektoraadi poliitika koordinaator (1992–1993); teenistuja Euroopa Ühenduste Komisjoni õigusteenistuses (1993–1995); Brüsseli advokatuuri advokaat alates aastast 1995; Rotterdami Erasmuse ülikooli professor alates aastast 2000; mitme publikatsiooni autor; Üldkohtu kohtunik alates 13. septembrist 2010.

Dimitrios Gratsias

Sündinud 1957; Ateena ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1980); Paris I Panthéon-Sorbonne'i Ülikooli diplom avaliku õiguse süvaõppes (1981); Centre universitaire d'études communautaires et européennes'i (Paris I ülikool) tunnistus (1982); riiginõukogu nooremametnik (1985–1992); riiginõukogu nõunik (1992–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–1996); Kreeka kõrgeima erikohtu asendusliige (1998 ja 1999); riiginõukogu liige (2005); kohtunike vastutuse asjade erikohtu liige (2006); halduskohtute ülemnõukogu liige (2008); halduskohtute inspektor (2009–2010); Üldkohtu kohtunik alates 25. oktoobrist 2010.

Andrei Popescu

Sündinud 1948; Bukaresti ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1971); kraadiõpe rahvusvahelises tööõiguses ja Euroopa sotsiaalõiguses, Genfi ülikool (1973–1974); õigusteaduste doktor, Bukaresti ülikool (1980); Bukaresti ülikooli nooremteadur (1971–1973), teadur (1974–1985) ja seejärel tööõiguse lektor (1985–1990); töö- ja sotsiaalkaitse teadusliku uurimisinstituudi vanemteadur (1990–1991); töö- ja sotsiaalkaitseministeeriumi asepeadirektor (1991–1992) ja direktor (1992–1996); Bukaresti riikliku politoloogia- ja haldusjuhtimiskooli dotsent (1997), seejärel professor (2000); Euroopa integratsiooni ministeeriumi riigisekretär (2001–2005); Rumeenia õigusloomenõukogu osakonnajuhtaja (1996–2001 ja 2005–2009); Euroopa õiguse alase Rumeenia ajakirja asutaja ja peatoimetaja, Rumeenia Euroopa õiguse ühingu president (2009–2010); Rumeenia valitsuse esindaja Euroopa Liidu kohtutes (2009–2010); Üldkohtu kohtunik alates 26. novembrist 2010.

Emmanuel Coulon

Sündinud 1968; õpingud õigusteaduste alal (Panthéon-Assas' ülikool, Pariis); õpingud juhtimise alal (Paris-Dauphine'i ülikool); Collège d'Europe (1992); sisseastumiseksam Pariisis asuvasse advokaate ettevalmistavasse piirkondlikku koolituskeskusse; Brüsseli advokatuuris advokaadina tegutsemise õiguse tunnistus; tegutsemine advokaadina Brüsselis; läbinud Euroopa Ühenduste Komisjoni avaliku konkursi; õigusnõunik Esimese Astme Kohtus (president A. Saggio kabinetis 1996–1998, president B. Vesterdorfi kabinetis 1998–2002); Esimese Astme Kohtu presidendi kabineti juhataja (2003–2005); Üldkohtu kohutusekretär alates 6. oktoobrist 2005.

2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2010. aastal

13. septembri 2010. aasta pidulik istung

Liikmesriikide valitsuste esindajate 23. juuni ja 8. juuli 2010. aasta otsustega valiti perioodiks 1. septembrist 2010 kuni 31. augustini 2016 ametisse tagasi Üldkohtu kohtunikud Marc Jaeger, Josef Azizi, Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro, Ottó Czúcz, Irena Wiszniewska-Białicka, Franklin Dehousse, Küllike Jürimäe, Savvas S. Papasavvas, Sten Frimodt Nielsen, Heikki Kanninen ja Juraj Schwarcz.

Liikmesriikide valitsuste esindajate 8. juuli 2010. aasta otsusega nimetati Arjen W. H. Meij asemel Üldkohtu kohtunikuks perioodil 1. septembrist 2010 kuni 31. augustini 2016 Marc van der Woude.

25. oktoobri 2010. aasta pidulik istung

Liikmesriikide valitsuste esindajad nimetasid 21. oktoobri 2010. aasta otsusega Mihalis Vilarase järelejäanud ametiajaks, s.o 25. oktoobrist 2010 kuni 31. augustini 2016 Euroopa Liidu Üldkohtu kohtunikuks Dimitrios Gratsiase.

26. novembri 2010. aasta pidulik istung

Liikmesriikide valitsuste esindajad nimetasid 18. novembri 2010. aasta otsusega Valeriu M. Ciucă järelejäanud ametiajaks, s.o 26. novembrist 2010 kuni 31. augustini 2016 Euroopa Liidu Üldkohtu kohtunikuks Andrei Popescu.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2010 kuni 14. septembrini 2010

M. JAEGER, Üldkohtu president
J. AZIZI, koja esimees
A. W. H. MEIJ, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
T. TCHIPEV, kohtunik
V. M. CIUCĂ, kohtunik
A. DITTRICH, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
L. TRUCHOT, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik
H. KANNINEN, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

15. septembrist 2010 kuni 24. oktoobrini 2010

M. JAEGER, Üldkohtu president
J. AZIZI, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
S. PAPASAVVAS, koja esimees
E. MOAVERO MILANESI, koja esimees
A. DITTRICH, koja esimees
L. TRUCHOT, koja esimees
M. VILARAS, kohtunik
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
V. M. CIUCĂ, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik
H. KANNINEN, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik
M. Van der WOUDE, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

**25. oktoobrist 2010
kuni 25. novembrini 2010**

M. JAEGER, Üldkohtu president
J. AZIZI, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
S. PAPASAVVAS, koja esimees
E. MOAVERO MILANESI, koja esimees
A. DITTRICH, koja esimees
L. TRUCHOT, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
V. M. CIUCĂ, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik
H. KANNINEN, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik
M. Van der WOUDE, kohtunik
D. GRATSIAS, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

**26. novembrist 2010
kuni 31. detsembrini 2010**

M. JAEGER, Üldkohtu president
J. AZIZI, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
S. PAPASAVVAS, koja esimees
E. MOAVERO MILANESI, koja esimees
A. DITTRICH, koja esimees
L. TRUCHOT, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik
H. KANNINEN, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik
M. Van der WOUDE, kohtunik
D. GRATSIAS, kohtunik
A. POPESCU, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

4. Üldkohtu endised liikmed

David Alexander Ogilvy Edward (1989–1992)
Christos Yeraris (1989–1992)
José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995), president 1989–1995
Jacques Biancarelli (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Romain Alphonse Schintgen (1989–1996)
Heinrich Kirschner (1989–1997)
Antonio Saggio (1989–1998), president 1995–1998
Cornelis Paulus Briët (1989–1998)
Koen Lenaerts (1989–2003)
Bo Vesterdorf (1989–2007), president 1998–2007
Rafael García-Valdecasas y Fernández (1989–2007)
Andreas Kalogeropoulos (1992–1998)
Christopher William Bellamy (1992–1999)
André Potocki (1995–2001)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995–2003)
Pernilla Lindh (1995–2006)
Virpi Tiili (1995–2009)
John D. Cooke (1996–2008)
Jörg Pirrung (1997–2007)
Paolo Mengozzi (1998–2006)
Arjen W. H. Meij (1998–2010)
Mihalis Vilaras (1998–2010)
Hubert Legal (2001–2007)
Verica Trstenjak (2004–2006)
Daniel Šváby (2004–2009)
Teodor Tchipev (2007–2010)
Valeriu M. Ciucă (2007–2010)

Presidendid

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995)
Antonio Saggio (1995–1998)
Bo Vesterdorf (1998–2007)

Kohtusekretär

Hans Jung (1989–2005)

C. Üldkohtu statistika

Üldkohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2006–2010)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2006–2010)
3. Hagiliigid (2006–2010)
4. Hagi valdkonnad (2006–2010)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2006–2010)
6. Hagi valdkonnad (2010)
7. Hagi valdkonnad (2006–2010) (kohtuotsused ja -määrused)
8. Kohtukoosseis (2006–2010)
9. Menetlusaeg kuudes (2006–2010) (kohtuotsused ja -määrused)

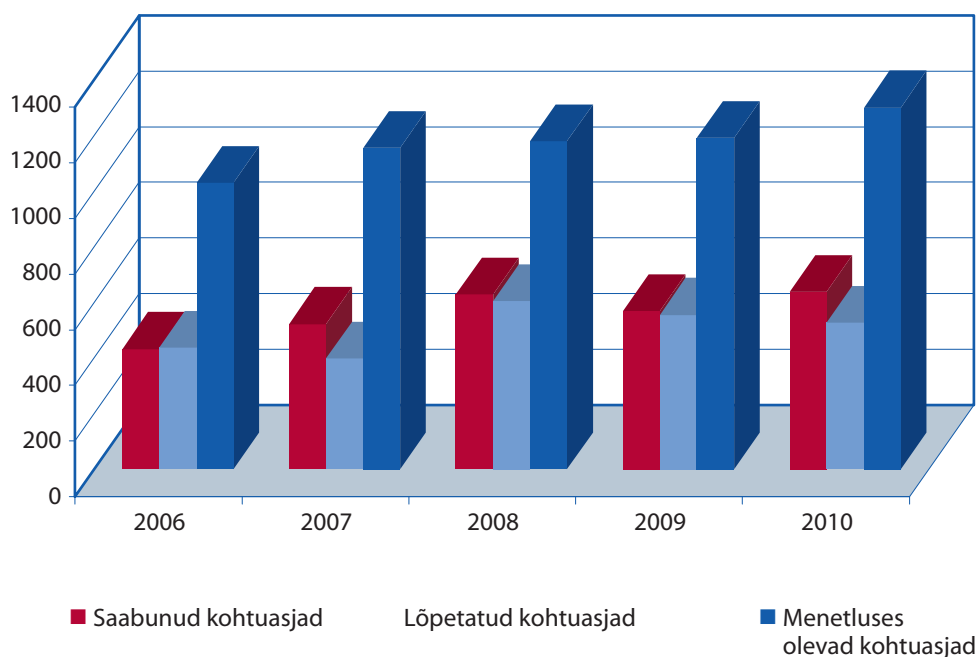
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

10. Menetluse liigid (2006–2010)
11. Hagi valdkonnad (2006–2010)
12. Kohtukoosseis (2006–2010)

Muu

13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2006–2010)
14. Kiirendatud menetlused (2006–2010)
15. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1989–2010)
16. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2006–2010)
17. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2010) (kohtuotsused ja -määrused)
18. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2010) (kohtuotsused ja -määrused)
19. Üldine areng (1989–2010) (saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

1. Üldkohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2006–2010)¹

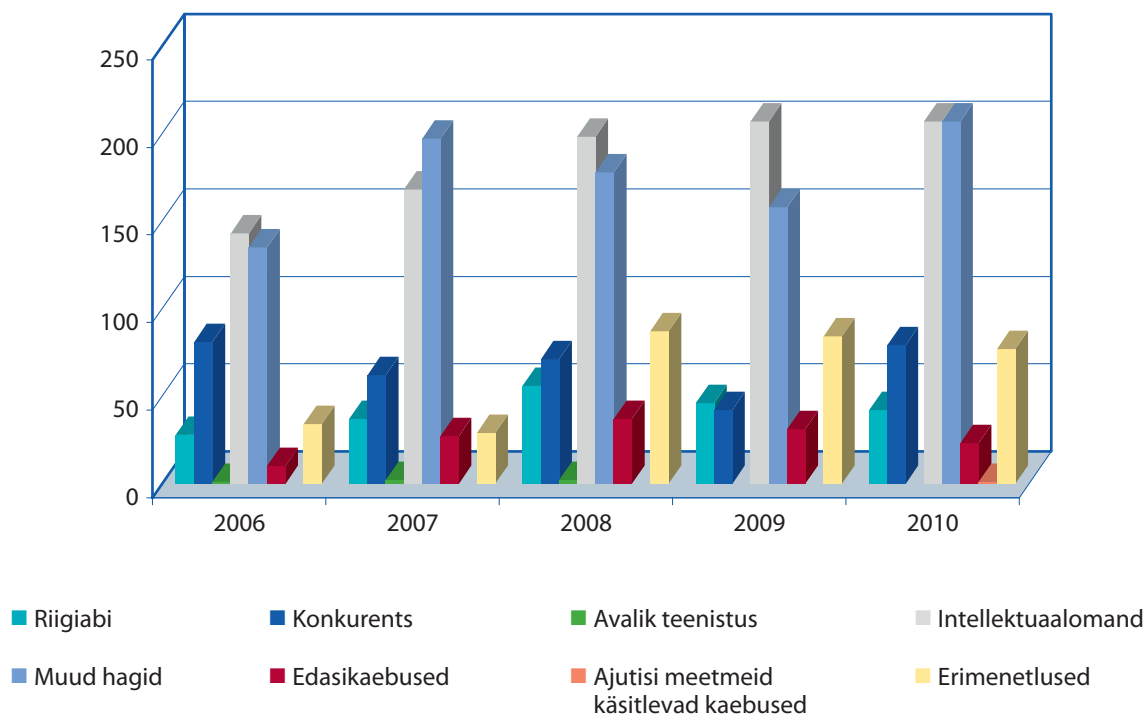

	2006	2007	2008	2009	2010
Saabunud kohtuasjad	432	522	629	568	636
Lõpetatud kohtuasjad	436	397	605	555	527
Menetluses olevad kohtuasjad	1029	1154	1178	1191	1300

¹ Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid hõlmavad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti.

„Erimenetlusteks” loetakse: tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Üldkohtu kodukorra artikkel 122); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Üldkohtu kodukorra artikkel 123); kohtuotsuse teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Üldkohtu kodukorra artikkel 125); kohtuotsuse tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Üldkohtu kodukorra artikkel 129); kohtukulude kindlaksmääramine (Üldkohtu kodukorra artikkel 92); tasuta õigusabi (Üldkohtu kodukorra artikkel 96) ning kohtuotsuse parandamine (Üldkohtu kodukorra artikkel 84).

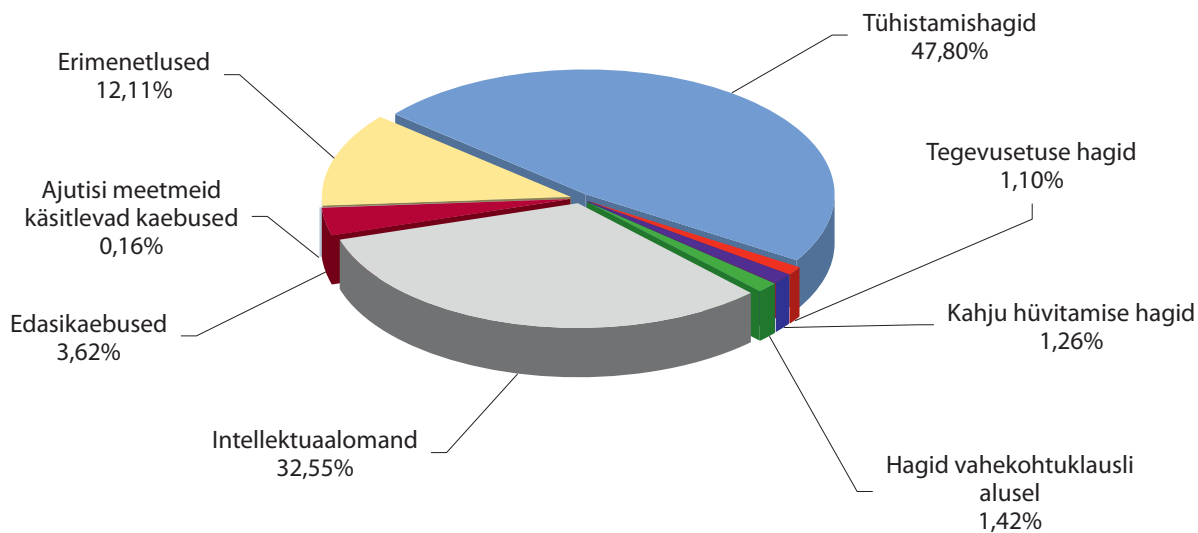
2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2006–2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Riigiabi	28	37	56	46	42
Konkurents	81	62	71	42	79
Avalik teenistus	1	2	2		
Intellektuaalomand	143	168	198	207	207
Muud hagid	135	197	178	158	207
Edasikaebused	10	27	37	31	23
Ajutisi meetmeid käsitlevad kaebused					1
Erimenetlused	34	29	87	84	77
Kokku	432	522	629	568	636

3. Saabunud kohtuasjad. Hagiliigid (2006–2010)

Jaotus 2010. aastal

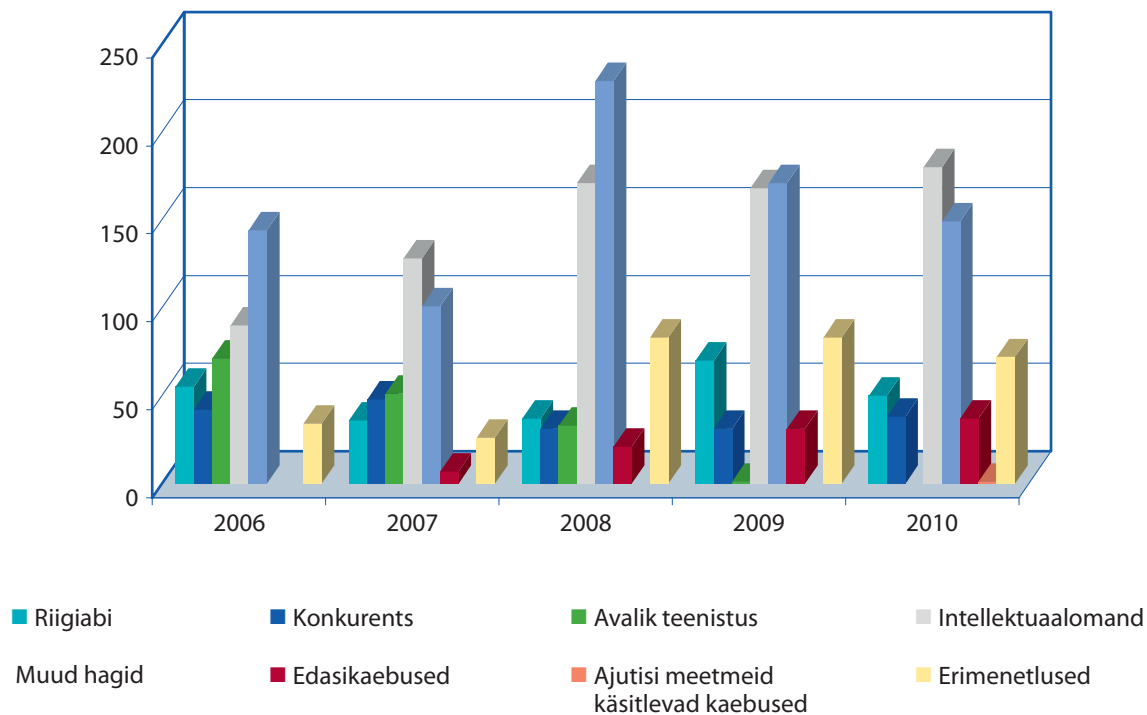
	2006	2007	2008	2009	2010
Tühistamishagid	223	251	269	214	304
Tegevusetuse hagid	4	12	9	7	7
Kahju hüvitamise hagid	9	27	15	13	8
Hagid vahekohtuklausli alusel	8	6	12	12	9
Intellektuaalomand	143	168	198	207	207
Avalik teenistus	1	2	2		
Edasikaebused	10	27	37	31	23
Ajutisi meetmeid käsitlevad kaebused					1
Erimenetlused	34	29	87	84	77
Kokku	432	522	629	568	636

4. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Asutamisvabadus			1		
Energeetika				2	
Euroopa Liidu välistegevus	2	1	2	5	1
Hanked	14	11	31	19	15
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1			
Institutsiooniõigus	12	19	23	32	17
Intellektuaal- ja tööstusomand	145	168	198	207	207
Isikute vaba liikumine	4	4	1	1	1
Juurdepääs dokumentidele	4	11	22	15	19
Kalanduspoliitika		5	23	1	19
Kaubanduspoliitika	18	9	10	8	9
Kaupade vaba liikumine	1	1	1	1	
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)					8
Keskkond	9	27	7	4	15
Konkurents	81	62	71	42	79
Kultuur	1	1		1	
Majandus- ja rahapoliitika	2				4
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	16	17	6	6	24
Maksustamine	1	2			1
Piiravad meetmed (välistegevus)	5	12	7	7	21
Põllumajandus	26	46	14	19	24
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettusevastane võitlus)	1	1		1	
Rahvatervis	1	1	2	2	4
Riigiabi	28	37	55	46	42
Sotsiaalpoliitika	2	5	6	2	4
Tarbijakaitse			2		
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos		4		6	3
Teenuste osutamise vabadus	1		3	4	1
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	2	5	1	5	4
Transport	1	4	1		1
Uute riikide ühinemine				1	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala		3	3	2	
Vahekohtuklausel	8	6	12	12	9
Välis- ja julgeolekupoliitika					1
Õigusaktide ühtlustamine		1			
Äriühinguõigus	1			1	
EÜ asutamisleping/ELTL kokku	386	464	502	452	533
ESTÜ asutamisleping kokku			1		
Euratomi asutamisleping kokku	1				1
Personalieeskirjad	11	29	39	32	25
Erimenetlused	34	29	87	84	77
KÕIK KOKKU	432	522	629	568	636

¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. Ajavahemikku 2006–2009 käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2006–2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Riigiabi	55	36	37	70	50
Konkurents	42	48	31	31	38
Avalik teenistus	71	51	33	1	
Intellektuaalomand	90	128	171	168	180
Muud hagid	144	101	229	171	149
Edasikaebused		7	21	31	37
Ajutisi meetmeid käsitlevad kaebused					1
Erimenetlused	34	26	83	83	72
Kokku	436	397	605	555	527

6. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2010)¹

	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Energeetika		2	2
Euroopa Liidu välistegevus	1	3	4
Hanked	10	6	16
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	1		1
Institutsiooniõigus	9	17	26
Intellektuaal- ja tööstusomand	132	48	180
Juurdepääs dokumentidele	14	7	21
Kaubanduspoliitika	8		8
Keskkond	2	4	6
Konkurents	26	12	38
Majandus- ja rahapoliitika		2	2
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	1	1	2
Maksustamine		1	1
Piiravad meetmed (välistegevus)	8	2	10
Põllumajandus	9	7	16
Rahvatervis	2		2
Riigiabi	28	22	50
Sotsiaalpoliitika	1	5	6
Tarbijakaitse		2	2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	2	1	3
Teenuste osutamise vabadus		2	2
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	1	3	4
Transport	1	1	2
Vahekohtuklausel	10	2	12
Äriühinguõigus		1	1
EÜ asutamisleping/ELTL kokku	266	151	417
Personalieeskirjad	22	16	38
Erimenetlused		72	72
KÕIK KOKKU	288	239	527

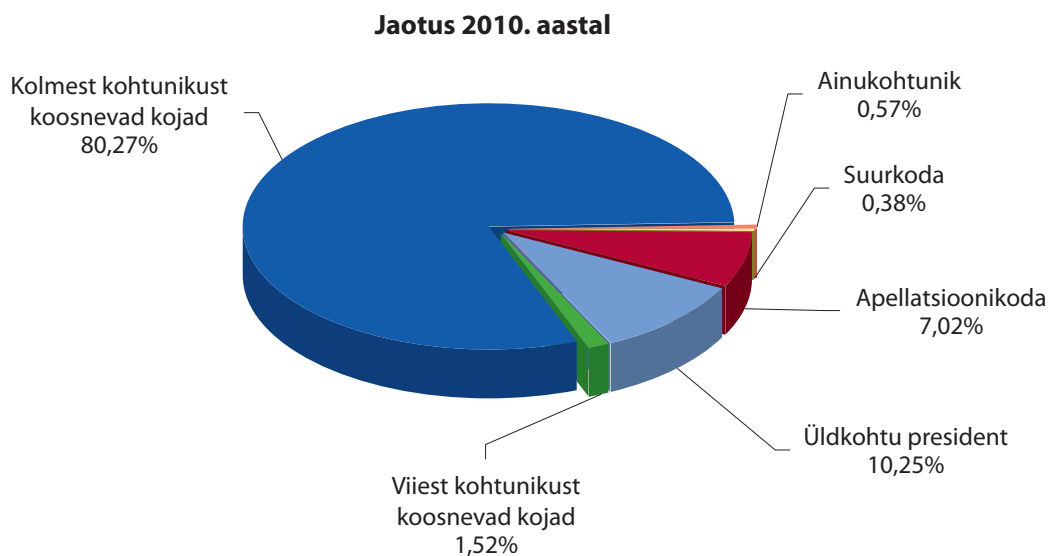
¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. Ajavahemikku 2006–2009 käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

7. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2006–2010)¹ (kohtuotsused ja -määrused)

	2006	2007	2008	2009	2010
Asutamisvabadus			1		
Energeetika					2
Euroopa Liidu välistegevus	5	4	2		4
Hanked	4	7	26	12	16
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport					1
Institutsiooniõigus	8	10	22	20	26
Intellektuaal- ja tööstusomand	91	129	171	169	180
Isikute vaba liikumine	4	4	2	1	
Juurdepääs dokumentidele	7	7	15	6	21
Kalanduspoliitika	24	4	4	17	
Kaubanduspoliitika	13	4	12	6	8
Kaupade vaba liikumine			2	3	
Keskkond	11	10	17	9	6
Konkurents	42	38	31	31	38
Kultuur			1	2	
Majandus- ja rahapoliitika	1	1	1		2
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	6	5	42	3	2
Maksustamine	1		2		1
Piiravad meetmed (välistegevus)	4	3	6	8	10
Põllumajandus	27	13	48	46	16
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettusevastane võitlus)	4		2	2	
Rahvatervis	3	2	1	1	2
Riigiabi	54	36	37	70	50
Sotsiaalpoliitika	5	4	2	6	6
Tarbijakaitse					2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1	1	1	1	3
Teenuste osutamise vabadus	2	1		2	2
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	2	3	6	10	4
Tööstuspoliitika		1			
Transport	2	1	3		2
Uute riikide ühinemine	1			1	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala		2	1	3	
Vahekohtuklausel	5	10	9	10	12
Õigusaktide ühtlustamine		1	1		
Äriühinguõigus	1	1			1
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine	2				
EÜ asutamisleping/ELTL kokku	330	302	468	439	417
ESTÜ asutamisleping kokku	1	10			
Euratomi asutamisleping kokku		1		1	
Personalieeskirjad	71	58	54	32	38
Erimenetlused	34	26	83	83	72
KÕIK KOKKU	436	397	605	555	527

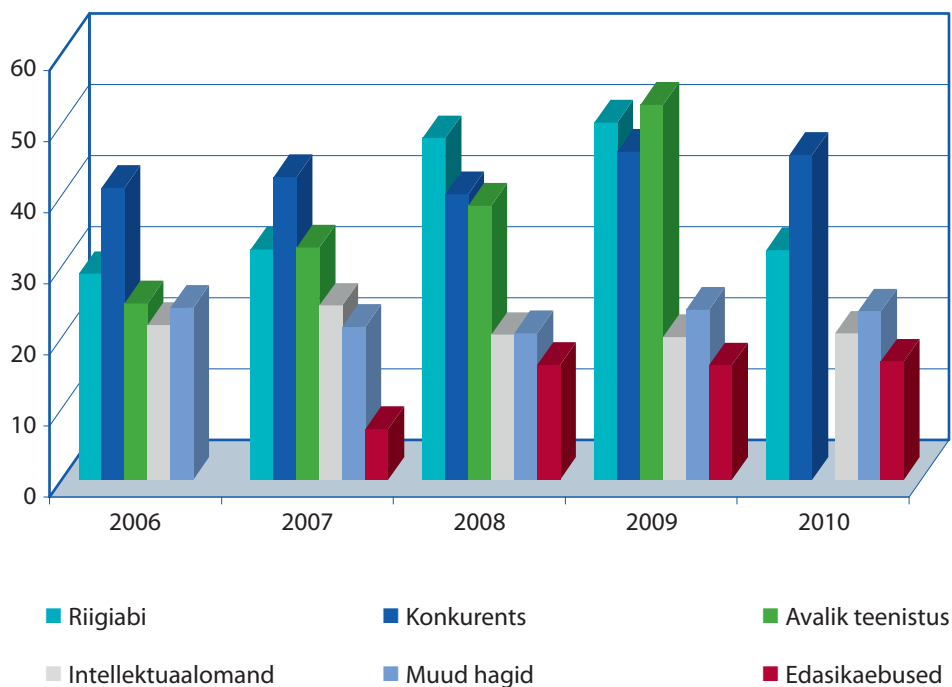
¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. Ajavahemikku 2006–2009 käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

8. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2006–2010)

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Suurkoda				2		2								2	2
Apellatsioonikoda				3	4	7	16	10	26	20	11	31	22	15	37
Üldkohtu president		19	19		16	16		52	52		50	50		54	54
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	22	33	55	44	8	52	15	2	17	27	2	29	8		8
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	198	157	355	196	122	318	228	282	510	245	200	445	255	168	423
Ainukohtunik	7		7	2		2							3		3
Kokku	227	209	436	247	150	397	259	346	605	292	263	555	288	239	527

9. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg kuudes (2006–2010)¹ (kohtuotsused ja -määrused)

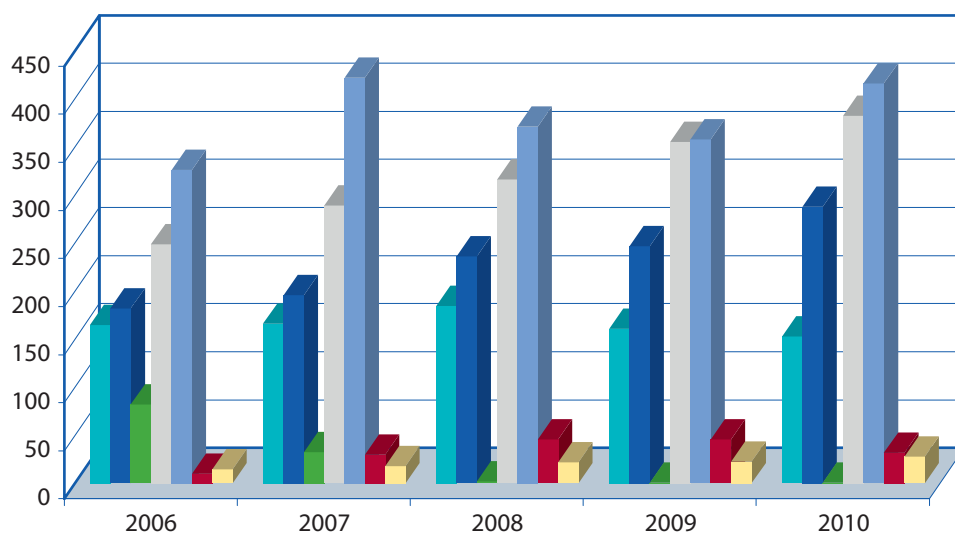

	2006	2007	2008	2009	2010
Riigiabi	29,0	32,4	48,1	50,3	32,4
Konkurents	41,1	42,6	40,2	46,2	45,7
Avalik teenistus	24,8	32,7	38,6	52,8	
Intellektuaalomand	21,8	24,5	20,4	20,1	20,6
Muud hagid	24,2	21,5	20,6	23,9	23,7
Edasikaebused		7,1	16,1	16,1	16,6

¹ Keskmise menetlusaaja arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimenetlusi; ajutisi meetmeid käsitlevaid kaebusi; Euroopa Kohtu ja Üldkohtu pädevuse jaotuse muutmise tagajärjel Euroopa Kohtu poolt Üldkohtule saadetud kohtuasju; Avaliku Teenistuse Kohtu tegevuse alustamise järel Üldkohtu poolt Avaliku Teenistuse Kohtule saadetud kohtuasju.

Menetlusaega väljendatakse kuudes ja kümnendikuudes.

10. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2006–2010)

■ Riigiabi ■ Konkurents ■ Avalik teenistus ■ Intellektuaalomand
■ Muud hagid ■ Edasikaebused ■ Erimenetlused

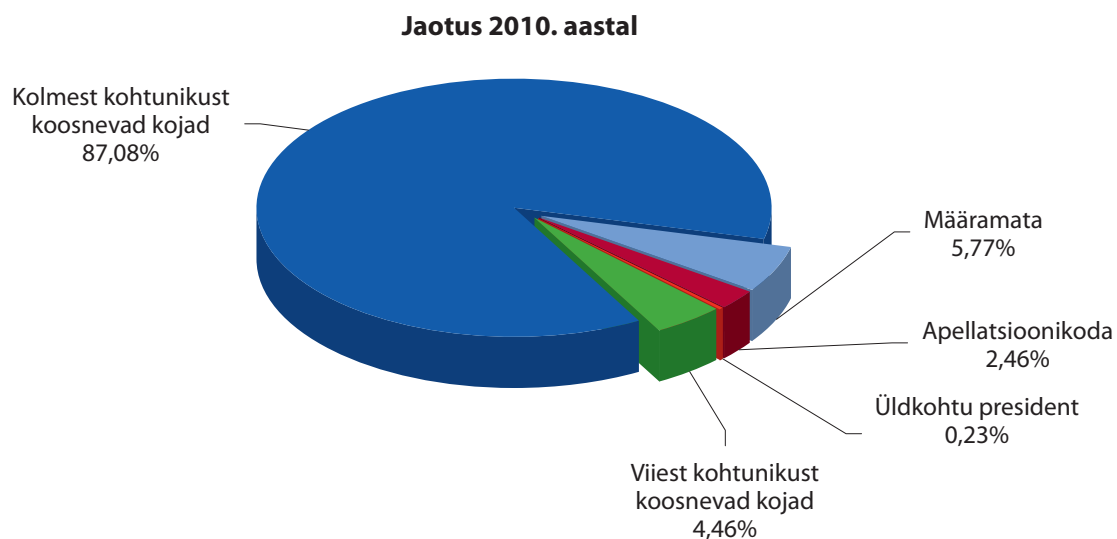
	2006	2007	2008	2009	2010
Riigiabi	165	166	185	161	153
Konkurents	182	196	236	247	288
Avalik teenistus	82	33	2	1	1
Intellektuaalomand	249	289	316	355	382
Muud hagid	326	422	371	358	416
Edasikaebused	10	30	46	46	32
Erimenetlused	15	18	22	23	28
Kokku	1029	1154	1178	1191	1300

11. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagi valdkonnad (2006–2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Energeetika				2	
Euroopa Liidu välistegevus	6	3	3	8	5
Hanked	25	29	34	41	4
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1	1	1	
Institutsiooniõigus	19	28	29	41	32
Intellektuaal- ja tööstusomand	251	29	317	355	382
Isikute vaba liikumine	3	3	2	2	3
Juurdepääs dokumentidele	24	28	35	44	42
Kalanduspoliitika	4	5	24	8	27
Kaubanduspoliitika	28	33	31	33	34
Kaupade vaba liikumine	2	3	2		
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)					8
Keskkond	23	4	3	25	34
Konkurents	172	196	236	247	288
Kultuur	1	2	1		
Majandus- ja rahapoliitika	2	1			2
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	37	49	13	16	38
Maksustamine		2			
Piiravad meetmed (välistegevus)	9	18	19	18	29
Põllumajandus	85	118	84	57	65
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettusevastane võitlus)	4	5	3	2	2
Rahvatervis	3	2	3	4	6
Riigiabi	165	166	184	16	152
Sotsiaalpoliitika	5	6	1	6	4
Tarbijakaitse	1	1	3	3	1
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1	4	3	8	8
Teenuste osutamise vabadus	1		3	5	4
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	14	16	11	6	6
Transport	1	4	2	2	1
Tööstuspoliitika	1				
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala		1	3	2	2
Vahekohtuklausel	21	17	2	22	19
Välis- ja julgeolekupoliitika					1
Õigusaktide ühtlustamine	1	1			
Äriühinguõigus	1			1	
EÜ asutamisleping/ELTL kokku	910	1072	1106	1119	1235
ESTÜ asutamisleping kokku	10		1	1	1
Euratori asutamisleping kokku	2	1	1		1
Personalieeskirjad	92	63	48	48	35
Erimenetlused	15	18	22	23	28
KÕIK KOKKU	1029	1154	1178	1191	1300

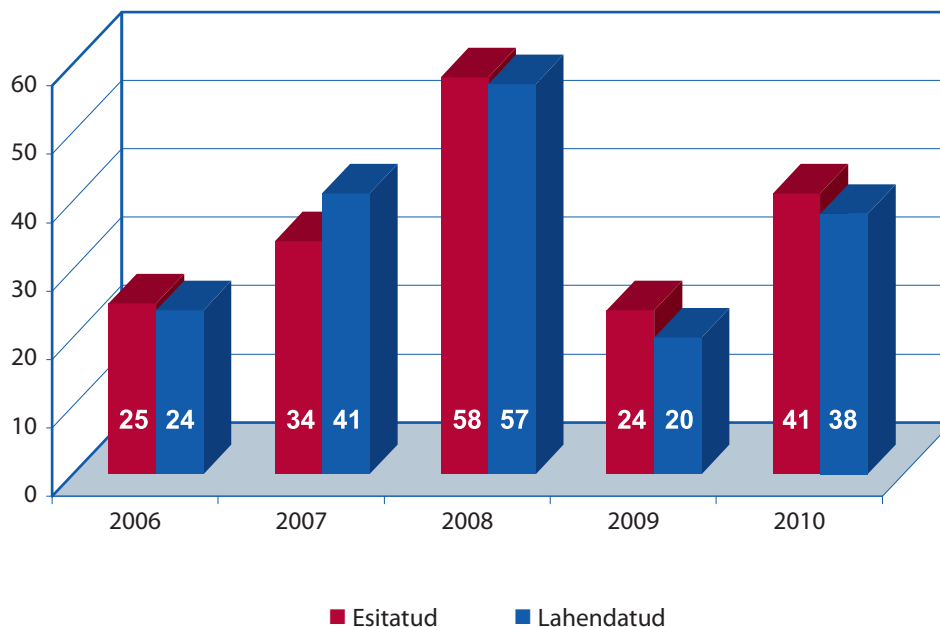
¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. Ajavahemikku 2006–2009 käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

12. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2006–2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Suurkoda	2				
Apellatsioonikoda	10	30	46	46	32
Üldkohtu president	1				3
Viest kohtunikust koosnevad kojad	117	75	67	49	58
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	825	971	975	1019	1132
Ainukohtunik	2			2	
Määramata	72	78	90	75	75
Kokku	1029	1154	1178	1191	1300

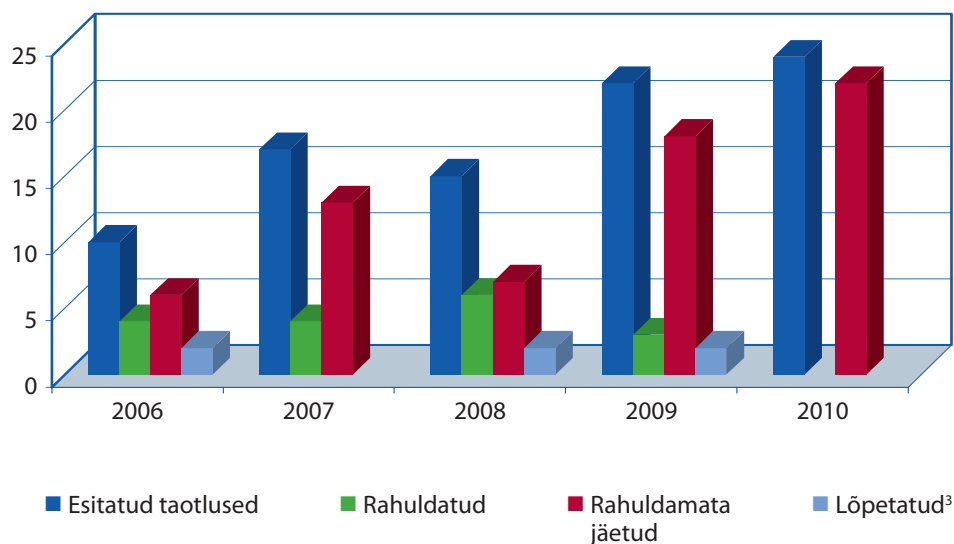
13. Muu. Ajutiste meetmete kohaldamine (2006–2010)

Jaotus 2010. aastal

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Lahendatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Kohtulahendi sisu		
			Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine
Euroopa Liidu välistegevus	1	1	1		
Hanked	3	5	5		
Institutsiooniõigus	8	8	6		2
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	1	1	1		
Keskkond	2	3	3		
Konkurents	8	4	3		1
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	2	2	2		
Personalieeskirjad	2	2		1	1
Põllumajandus	3	4	1	2	1
Riigiabi	7	2	2		
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	2	2	2		
Tolliliit ja ühine tollitariifistik		1	1		
Vahekohtuklausel	1	2	2		
Välis- ja julgeolekupoliitika	1	1	1		
Kokku	41	38	30	3	5

14. Muu. Kiirendatud menetlused (2006–2010)^{1 2}

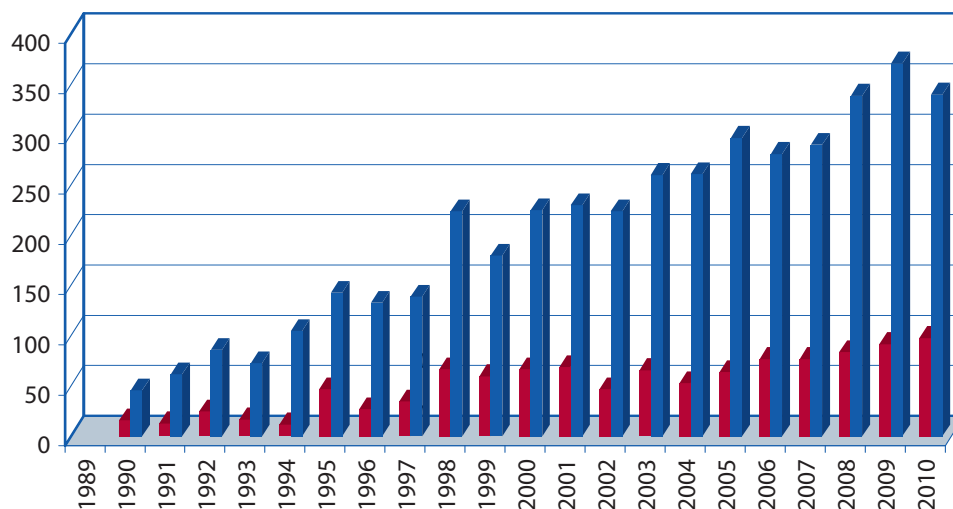
	2006				2007				2008				2009				2010			
	Esitatud taotlused	Kohtu-lahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtu-lahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtu-lahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtu-lahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtu-lahendi sisu		
		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³
Euroopa Liidu välistegevus																	1		1	
Hanked					2		1		3	1	3		2		2		2		2	
Institutsiooniõigus									1			1	1		1					
Juurdepääs dokumentidele					1		1		2		2		4		4					
Kaubanduspoliitika					2	1				1			2		2					
Keskkond	2	1	1		7	1	6						1			1				
Konkurents	4	2	2		1		1		1		1		2		2		3		3	
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus																	1		1	
Menetlus													1		1					
Personaleeskirjad									1					1						
Piiravad meetmed (välistegevus)					3	2	1		4	4			5	1	2	1	1		1	
Põllumajandus	3	1	3				1		1				2		3					
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettusevastane võitlus)				2																
Rahvatervis													1		1					
Riigiabi	1				1		2		1		1						7		5	
Teenuste osutamise vabadus													1	1						
Vahekohtuklausel									1			1								
Kokku	1	4	6	2	17	4	13		15	6	7	2	22	3	18	2	24		22	

¹ Üldkohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamist kiirendatud menetluses võib otsustada kodukorra artikli 76a alusel. See säte on kohaldatav alates 1. veebruarist 2001.

² Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkonda-de esitamist. Ajavahemikku 2006–2009 käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

³ Kategooria „lõpetatud“ alla kuuluvad järgmised juhtumid: taotluse tagasisõltmine, hagist loobumine ning juhtu-mid, kui hagi lahendatakse kohtumäärusega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes otsuse tegemist.

15. Muu. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1989–2010)

■ Edasikaevatud kohtulahendite arv

■ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv¹

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent
1989			
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	25	86	29%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	143	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	224	30%
1999	60	180	33%
2000	67	225	30%
2001	69	230	30%
2002	47	224	21%
2003	66	260	25%
2004	53	261	20%
2005	64	297	22%
2006	77	281	27%
2007	77	290	27%
2008	84	339	25%
2009	92	371	25%
2010	98	340	29%

¹ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv – kohtuotsused, ajutisi meetmeid ja menetlusse astumise avalduse rahuldavata jätmist käsitlevad kohtumäärused ning menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud registrist kustutamise või teisele kohtuinstantsile suunamise määrused –, mille kaebetähtaeg on möödunud või mis kaevati edasi.

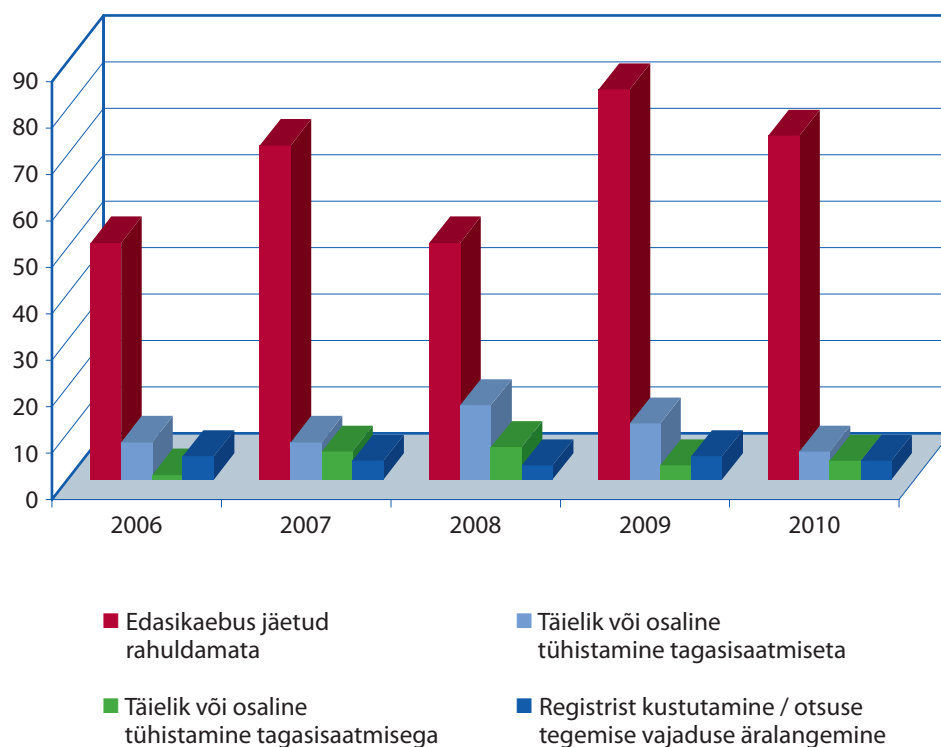
16. Muu. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2006–2010)

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent
Riigiabi	5	21	24%	11	30	37%	4	19	21%	23	51	45%	17	35	49%
Konkurents	14	41	34%	13	33	39%	7	26	27%	11	45	24%	15	33	45%
Avalik teenistus	13	62	21%	10	53	19%	9	31	29%	1	3	33%			
Intellektuaal-omand	18	62	29%	14	64	22%	24	105	23%	25	153	16%	32	140	23%
Muud hagid	27	95	28%	29	110	26%	40	158	25%	32	119	27%	34	132	26%
Kokku	77	281	27%	77	290	27%	84	339	25%	92	371	25%	98	340	29%

17. Muu. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2010) (kohtuotsused ja -määrused)

	Edasikaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	Kokku
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport				1	1
Institutsiooniõigus	2	2	1		23
Intellektuaal- ja tööstusomand	23	1	1	3	28
Isikute vaba liikumine	1				1
Kalanduspoliitika	1				1
Kaubanduspoliitika	1				1
Kaupade vaba liikumine	1				1
Keskkond ja tarbijakaitse	1				1
Konkurents	8	3			11
Majandus- ja rahapoliitika	1				1
Personalieeskirjad	3				3
Põllumajandus	2				2
Regionaalpoliitika	2				2
Riigiabi	7		2		9
Sotsiaalpoliitika	1				1
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	2				2
Kokku	74	6	4	4	88

18. Muu. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2010) (kohtuotsused ja -määrused)

	2006	2007	2008	2009	2010
Edasikaebus jäetud rahuldamata	51	72	51	84	74
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	8	8	16	12	6
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	1	6	7	3	4
Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	5	4	3	5	4
Kokku	65	90	77	104	88

19. Muu. Üldine areng (1989–2010)

(saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

	Saabunud kohtuasjad ¹	Lõpetatud kohtuasjad ²	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
Kokku	8611	7311	

¹ 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Üldkohtule 153 kohtuasja.

1993: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Üldkohtule 451 kohtuasja.

1994: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Üldkohtule 14 kohtuasja.

2004–2005: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Üldkohtule 25 kohtuasja.

² 2005–2006: Üldkohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

III peatükk

Avaliku Teenistuse Kohus

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2010. aastal

President Paul Mahoney

1. Avaliku Teenistuse Kohtu kohtustatistikast ilmneb, et 2010. aastal saabunud kohtuasjade arv (139) on oluliselt suurenenud, võrreldes hagide arvuga 2009. aastal (113) ja 2008. aastal (111).

Lõpetatud kohtuasjade arv (129) on seevastu väiksem¹ kui eelmisel aastal (155).

Niisiis on menetluses olevate kohtuasjade arv² eelmise aastaga võrreldes veidi suurem (185 kohtuasja 31. detsembri 2010. aasta seisuga ja 175 kohtuasja 31. detsembri 2009. aasta seisuga). Keskmine menetlusaeg pikeneb samuti (2010. aastal 18,1 kuud ja 2009. aastal 15,1 kuud³)⁴.

Euroopa Liidu Üldkohtusse kaevati edasi 24 Avaliku Teenistuse Kohtu lahendit. Euroopa Liidu Üldkohus tühistas osaliselt kümme Avaliku Teenistuse Kohtu lahendit, kuus kohtuasja saadeti Avaliku Teenistuse Kohtule tagasi.

Kompromissiga lõpetati kaksteist kohtuasja, mis on suurim arv Avaliku Teenistuse Kohtu loomisest alates⁵. Seega annab käesoleva aasta statistika tunnistust sellest, et kõnealust vaidluse lahendamise viisi on hakatud ühe enam kasutama.

2. Menetluslike vahendite kohta tuleb märkida, et Avaliku Teenistuse Kohus kasutas esimest korda kodukorras⁶ tulenevat võimalust, et kohtuasja lahendab ainukohtunik⁷.

3. Avaliku Teenistuse Kohtu 5. aastapäeva tähistamiseks 2010. aastal korraldati kollokvium,⁸ millest võtsid osa Euroopa ja rahvusvahelisele avalikule teenistusele spetsialiseerunud kohtunikud,

¹ Käesoleval aastal on kohtuotsusega lõpetatud kohtuasjade osakaalu suurenemine võrreldes nendega, mis on lõppenud lihtsamal menetluses kohtumäärusega, kahtlemata kaasa aidanud lõpetatud kohtuasjade hulga vähenemisele. Veel tuleb silmas pidada seda, et kuna üks Avaliku Teenistuse Kohtu seitsmest kohtunikust oli kestvalt ametikohustuste täitmisest eemal, ei olnud kohus tegelikult oma täies koosseisus.

² Nimelt on menetluses veel 15 kohtuasja, mille on esitanud 327 ametnikku ja teenistujat oma vastavate institutsioonide vastu ning milles nad paluvad tühistada oma teatiseid töötasu korrigeerimise kohta 1. juulist kuni 31. detsembrini 2009 ja alates 1. jaanuarist 2010 koostatud palgatõendid, kuivõrd nendes teatistes kohaldatakse töötasu suurendamiseks 1,85% suurust määra, mitte 3,7% suurust määra, mis tuleneb Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad“) artiklist 65 ja personalieeskirjade XI lisast. Need kohtuasjad on tihedalt seotud kohtuasjaga *komisjon vs. nõukogu* (24. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-40/10), milles Euroopa Kohus tunnistas kehtetuks nõukogu 23. detsembri 2009. aasta määruse (EL, Euratom) nr 1296/2009, millega kohandatakse alates 1. juulist 2009 Euroopa Liidu ametnike ja muude teenistujate töötasusid ja pensione ning nimetatud töötasude ja pensionide suhtes kohaldatavaid paranduskoefitsiente.

³ Menetluse võimalikku peatamise aega ei ole sisse arvatud.

⁴ Sellist menetlusaja pikendamist tuleb kindlasti käsitleda rööbiti kohtuotsusega lõpetatud kohtuasjade osakaalu suurenemisega võrreldes nendega, mis on lõpetatud kohtumäärusega.

⁵ Olgu märgitud, et esimest korda saavutasid pooled kompromissi ajutiste meetmete kohaldamise menetluses, mis puudutas küsimust taotletud ajutise meetme kohaldamise kohta (kohtuasi F-50/10 R: *De Roos-Le Large vs. komisjon*).

⁶ Kodukorra artikkel 14.

⁷ Seda võimalust kasutati 14. detsembri 2010. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas F-1/10: *Marcuccio vs. komisjon*.

⁸ Kollokviumi materjalid avaldatakse 2011. aastal väljaandes *Revue universelle des droits de l'homme (RUDH)*, Éditions N.P. Engel. Aastapäevakõned on edaspidi kättesaadavad Curia veebilehel.

professorid ja advokaadid, samuti Euroopa institutsioonide ametnikud ning kutse- ja ametiühinguorganisatsioonide esindajad. Kollokviumil toimunud mõttevahetus rikastab kindlasti arutelusid Avaliku Teenistuse Kohtus, eelkõige neid, mida kohus kavatseb pidada oma kodukorra uuesti läbi vaatamisel, lähtudes nendest kogemustest, mida kohtu loomisest alates on saadud. Avaliku Teenistuse Kohtu 5. aastapäeva ürituste raames leidis aset ka institutsiooni töötajatele mõeldud „lahtiste uste“ päev.

4. Järgnevas kokkuvõttes antakse ülevaade Avaliku Teenistuse Kohtu kõige tähelepanuväärsematest lahenditest menetlusküsimuste ja sisuliste küsimustega seondult. Kuna ajutiste meetmete kohaldamise menetluse,⁹ kohtukulude ja asja läbivaatamise kulude ning tasuta õigusabi osas ei ole mingeid olulisi muutusi toimunud, siis nendele teemadele pühendatud traditsioonilised rubriigid on selle aasta aruandest välja jäetud.

I. Menetlusküsimused

Vastuvõetavuse tingimused

1. Kohtueelne menetlus: nõue, et kaebus ja hagi peavad omavahel vastavuses olema

1. juuli 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-45/07: *Mandt vs. parlament**¹⁰ lõdvendas Avaliku Teenistuse Kohus kohtueelse kaebuse ja hagi omavahelise vastavuse nõuet, leides, et omavahelise vastavuse reeglit rikutakse ainult juhul, kui kohtule esitatud hagi muudetakse kaebuse eset või alust, kusjuures aluse mõistet tuleb tõlgendada laialt. Tühistamisnõuetega seoses tuleb vaidluse aluse all sisuliselt mõista vaidlustatud akti sisemise seaduslikkuse vaidlustamist hageja poolt, või teise võimalusena selle välise seaduslikkuse vaidlustamist. Järelikult, kui õigusvastasuse väited (mis on iseenesest õiguslikud ja mittejuristidele raskesti arusaadavad) ja avalikul huvil põhinevad väited välja arvata, siis vaidluse alus muutub ja hagi on vastavuse nõude järgimata jätmise tõttu vastuvõetamatu juhul, kui hageja, kes on kaebuses üksnes vaidlustanud tema huve kahjustava akti vormilise õiguspärasuse, esitab hagi sisulised väited, või vastupidi, kui hageja, kes on kaebuses vaidlustanud tema huve kahjustava akti sisulise õiguspärasuse, esitab hagi, mis sisaldab selle akti vormilise õiguspäraga seotud väiteid.

23. novembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-50/08: *Bartha vs. komisjon** luges Avaliku Teenistuse Kohus esimest korda põhjendatuks väite, mis eespool viidatud kohtuotsuse *Mandt vs. parlament* alusel vastuvõetavaks tunnistati.

2. Isikut kahjustava meetme mõiste

13. jaanuari 2010. aasta otsuses liidetud kohtuasjades F-124/05 ja F-96/06: *A ja G vs. komisjon** leidis Avaliku Teenistuse Kohus pärast Esimese Astme Kohtu 15. oktoobri 2008. aasta otsust kohtuasjas T-345/05: *Mote vs. parlament*, mis puudutas Euroopa Parlamendi liikme kohtuliku puutumatus

⁹ Käesoleval aastal andis Avaliku Teenistuse Kohtu president neli ajutiste meetmete kohaldamise määrust (23. veebruari 2010. aasta määrus kohtuasjas F-99/09 R: *Papathanasiou vs. Siseturu Ühtlustamise Amet*; 14. juuli 2010. aasta määrus kohtuasjas F-41/10 R: *Bermejo Garde vs. EMSK*; 10. septembri 2010. aasta määrus kohtuasjas F-62/10 R: *Esders vs. komisjon* ning 15. detsembri 2010. aasta määrus liidetud kohtuasjades F-95/10 R ja F-105/10 R: *Börmcke vs. EIP*). Nimetatud neljas kohtuasjas jäeti ajutiste meetmete kohaldamise taotlused rahuldamata.

¹⁰ Tärniga märgitud kohtuotsused on tõlgitud kõikidesse Euroopa Liidu ametlikes keeltesse, välja arvatud iiri keelde.

tühistamist, et ametniku kohtuliku puutumatuse tühistamise otsus on ametnikku kahjustav meede. Käesolevas kohtuasjas ei olnud hagejal tema kohtuliku puutumatuse tühistanud otsuse õigusvastasusele hageja esitatud kahju hüvitamise hagi raames siiski enam õigus tugineda, kuna ta ei olnud kõnealust otsust personalieeskirjade artiklites 90 ja 91 kehtestatud tähtaegade jooksul vaidlustanud.

23. novembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-8/10: *Gheysens vs. nõukogu** leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et otsus, millega keeldutakse tähtajalise lepingu pikendamisest, on isikut kahjustav meede, mis peab olema personalieeskirjade artikli 25 kohaselt põhjendatud, juhul kui see on asjaomasest lepingust eraldiseisev otsus, millega on tegemist iseäranis siis, kui otsuse aluseks on uued asjaolud või kui administratsioon võtab selles otsuses asjast huvitatud teenistuja taotluse alusel oma seisukoha lepingus märgitud võimaluse kohta lepingut pikendada.

3. Põhjendatud huvi

5. mai 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-53/08: *Bouillez jt vs. nõukogu** kinnitas Avaliku Teenistuse Kohus, et teatavale palgaastmele edutatavatel ametnikel on põhimõtteliselt isiklik huvi vaidlustada mitte ainult otsuseid, millega nad ise edutamata jäetakse, vaid ka otsuseid, millega teisi ametnikke sellele palgaastmele edutatakse.

4. Tähtajad

30. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-29/09: *Lebedef ja Jones vs. komisjon**, mis puudutab vaidlust personalieeskirjade XI lisa artikli 3 lõike 5 esimeses lõigus toodud sätte õiguspärasuse üle, mille kohaselt paranduskoefitsienti ei jäeta kohaldamata mitte ainult Belgias (võrdlusriiki elukalliduse kindlaksmääramiseks), vaid seda ei kohaldata ka Luksemburgis, meenutas Avaliku Teenistuse Kohus kõigepealt kohtupraktikat, mille järgi ametnik, kes ei ole vaidlustanud kaebuse ja hagi esitamise tähtaegade jooksul palgatõendit, kust ilmneb esimest korda rahalisi õigusi kindlaks määrava üldkohaldatava akti rakendamine, ei saa pärast kõnesolevate tähtaegade ületamist kehtiva korra kohaselt hilisemaid palgatõendeid vaidlustada, esitades nende kohta sama õigusvastasuse väite nagu esimese palgatõendi kohta. Käesolevas kohtuasjas leidis aga Avaliku Teenistuse Kohus, et hagejad heidavad peamiselt ette seda, et komisjon kohaldab jätkuvalt personalieeskirjade XI lisa artikli 3 lõike 5 esimest lõiku, ilma et ta oleks teostanud uuringut ostujõu võimaliku erinevuse kohta Brüsselis ja Luxembourgis, kuigi hagejad osutavad uute majanduslike tegurite ilmnemisele, mis eelkõige võrdse kohtlemise põhimõtet arvestades ei õigusta enam asjaomase sätte kohaldamist. Lisaks meenutas Avaliku Teenistuse Kohus menetluslikke takistusi, millega võib kokku puutuda isik, kes kavatseb ELTL artikli 265 alusel esitada institutsiooni vastu liidu seadusandja poolt vastu võetud määruse sätte kehtetuks tunnistamiseks tegevusetuse hagi. Neist kaalutlustest lähtudes leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et kui välistada ametnikul eespool viidatud kohtupraktika järgi võimalus vaidlustada oma palgatõend seetõttu, et faktilised asjaolud, näiteks majanduslikud tingimused, on muutunud, esitades sellisel juhul õigusvastasuse väite personalieeskirjade sätte kohta, mis oli küll selle vastuvõtmise ajal õiguspärane, kuid on nüüd asjaomase ametniku arvates asjaolude muutmise tõttu õigusvastane, muudaks see praktiliselt võimatuks esitada hagi liidu õiguses tunnustatud võrdse kohtlemise põhimõtte täitmise tagamiseks ning riivaks seega ebaproportsionaalselt õigust tõhusale kohtulikule kaitsesele.

16. detsembri 2010. aasta määruses kohtuasjas F-25/10: *AG vs. parlament*, mis puudutas otsuse tähitud kirja teatavaks tegemist, leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et juhul, kui tähitud kirja adressaat ei viibi postitöötaja saabumisel elukohas, ei tee ühtegi toimingut või ei võta kirja välja tähtaja jooksul, mil seda tavaliselt postiasutuses hoitakse, loetakse asjaomane otsus tähtaja möödumisel selle adressaadile nõuetekohaselt teatavaks tehtuks. Isegi kui pidada lubatavaks, et adressaadi

niisugune käitumine võib takistada otsuse tähtnud kirjaga nõuetekohast teatavaks tegemist, nõrgestaks see esiteks oluliselt sellisest teatavaks tegemise viisist tulenevaid tagatisi, võttes arvesse, et tegemist on väga kindla ja objektiivse haldusaktide teatavaks tegemise viisiga. Teiseks oleks adressaadil hagi esitamise tähtaja alguskuupäeva määramisel teatav otsustusruum, kuigi asjaomase tähtaja määramine ei ole poolte pädevuses ning see peab vastama õiguskindluse ja korrakohase õigusmõistmise nõuetele. Eeldus, et adressaat sai otsusest teada tähtitud kirja postiasutuses hoidmise tavalise tähtaja möödumisel, ei ole oma olemuselt siiski absoluutne. Selle kohaldamiseks peab administratsioon tõendama, et tähtitud kirjaga teatavaks tegemine on toimunud nõuetekohaselt ehk postiteatis on jäetud viimasele aadressile, mille adressaat on teatanud. Samuti ei ole see väärmatu eeldus. Adressaat võib nimelt püüda tõendada, et tal ei olnud eelkõige haigusest tingitud põhjustel või tema tahtest olenematu väärmatu jõu tõttu võimalik postiteatisest korrakohaselt teada saada.

Konfidentsiaalsed dokumendid

Olles 15. aprilli 2010. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas F-2/07: *Matos Martins vs. komisjon* kõigepealt tuvastanud, et teatavad dokumendid, mida kohus palus menetlust korraldava meetme raames esitada, on hageja suhtes konfidentsiaalse sisuga, piiras Avaliku Teenistuse Kohus asjaomase isiku advokaadi, mitte aga hageja enda juurdepääsu nendele dokumentidele, kusjuures nende dokumentidega tutvumine pidi toimuma kohtukantselei ruumides ja dokumentidest ei olnud lubatud teha ühtegi koopiat.

17. märtsi ja 20. mai 2010. aasta määrustes kohtuasjas F-50/09: *Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon*¹¹ määras Avaliku Teenistuse Kohus, et kostja peab esitama teatavad salastatud dokumendid (*restreint UE*), täpsustades sealjuures turvameetmeid, mida nendele dokumentidele juurdepääsu korral rakendatakse, ning rõhutas muu hulgas, et ei hagejal ega tema advokaadil ei ole lubatud nende dokumentidega tutvuda. Kohus selgitas muu hulgas, et kui kohtuasi tuleb lahendada asjassepuutuvate dokumentide alusel, on vaja uurida, kuidas kohaldada käesolevas asjas võistleva menetluse põhimõtet ja kodukorra artikli 44 lõike 1 sätteid, kuivõrd nimetatud põhimõte ja osutatud sätted võivad kaasa tuua selle, et hagejal on kõnealustele dokumentidele vähemalt osaline juurdepääs¹².

Väite omal algatusel esitamine

29. juuni 2010. aasta üheteistkümnnes kohtuotsuses¹³ meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et kaitseõiguste tagamine on oluline menetlusnõue, mille rikkumise võib omal algatusel tõstatada, ning tühistas selle põhimõtte rikkumise tõttu kõne all olevates kohtuasjades Euroopa Politseiameti (Europol) otsused, millega keelduti hagejatega tähtjatu lepingu sõlmimisest.

¹¹ Selles kohtuasjas ei ole veel menetlust lõpetavat kohtulahendit tehtud.

¹² Eespool viidatud 17. märtsi 2010. aasta kohtumäärus.

¹³ Kohtuasjades F-27/09, F-28/09, F-34/09, F-35/09, F-36/09, F-37/09, F-38/09, F-39/09, F-41/09, F-42/09, F-44/09 tehtud kohtuotsused.

II. Sisulised küsimused

Üldised põhimõtted

1. Institutsioonide lepinguväline vastutus

Kohtuasjas *Nanopoulos vs. komisjon* (11. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas F-30/08*, mis on Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud) meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et institutsioonide lepinguväline vastutus saab juhul, kui sellele on tuginetud EÜ artikli 236 (Lissaboni lepinguga muudetuna ELTL artikkel 270) sätete alusel, tekkida üksnes põhjusel, et isikut kahjustav meede (või mitteotsustuslik toiming) on ebaseaduslik, ilma et oleks vaja uurida, kas tegemist on isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumisega. Avaliku Teenistuse Kohus selgitas, et selle kohtupraktika alusel ei ole välistatud, et kohus hindab administratsiooni kaalutluspädevuse ulatust asjaomases valdkonnas; see kriteerium on vastupidi oluline näitaja selle uurimisel, kas vaidlusalune otsus või toiming on õiguspärane, kusjuures kohtu poolt teostatav õiguspärasuse kontroll ning selle põhjalikkus sõltuvad sellest, kas administratsiooni kaalutlusruum vastavalt kohaldatavale õigusele ja tema nõuetekohase toimimise kohustusele on suur või väike.

Olles 9. märtsi 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-26/09: *N vs. parlament* (F-26/09) esmalt meenutanud, et ametniku poolt vaidlustatud akti tühistamine on iseenesest asjakohane hüvitus ja põhimõtteliselt piisav igasuguse ametnikule tekkida võiva mittevaralise kahju heastamiseks, täpsustas Avaliku Teenistuse Kohus juhtumeid, mille korral on liidu kohus lubanud mõningaid erandeid sellest reeglist. Kohus selgitas, et administratsiooni õigusvastase akti tühistamisega ei saa tekitatud mittevaralist kahju täielikult heastada, kui see akt sisaldab esiteks hageja võimete kohta ilmselgelt negatiivset hinnangut, mis võib teda kahjustada, teiseks, kui toime pandud rikkumine on eriti raske, ning kolmandaks, kui akti tühistamisel ei ole mingit kasulikku mõju.

2. Avaliku teenistuse õiguse põhiõigused ja üldpõhimõtted

a. Põhiõigus eluruumi puutumatus

9. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-56/09: *Marcuccio vs. komisjon* meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et füüsiliste isikute eluruumi puutumatus põhiõigus on liidu õiguskorras kohaldatav kui liikmesriikide õigussüsteemide ühine üldpõhimõte ning et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EIÖK), millele ELL artikli 6 lõikes 2 viidatakse, artikli 8 lõikes 1 sätestatakse, et „[i]gaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning korrespondentsi saladust“. Käesolevas kohtuasjas leidis tuvastamist, et administratsioon, kes oli ilma ühtegi vorminõuet täitmata sisenenud hageja ametikorterisse, riivas asjaomase isiku õigust, et austataks tema vara, kodu ja eraelu, ning et niisugune ametialane eksimus võib kaasa tuua kostja vastutuse.

b. Süütuse presumpatsioon

23. novembri 2010. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas F-75/09: *Wenig vs. komisjon* arutas Avaliku Teenistuse Kohus väidet, milles hageja kinnitas, et kuna komisjon keeldus tema abitaotlusi rahuldama, rikkus komisjon süütuse presumptsiooni põhimõtet, sest sellisest keeldumisest tulenes kaudselt, et komisjoni arvates oli hageja tõepoolest toime pannud teatavad teod, mida ajalehear tiklis kirjeldati. Avaliku Teenistuse Kohus meenutas sissejuhatuseks, et EIÖK artikli 6 lõikes 2 kehtestatud süütuse presumptsiooni põhimõte ei ole üksnes menetlustagatis kriminaalõiguses, vaid et selle põhimõtte ulatus on palju laiem ning see nõuab, et ükski riigi esindaja ei väidaks, et teatud isik on süüdi õigusrikkumises seni, kuni kohus pole tema süüd tuvastanud. Seejärel leidis kohus kõne all olevas asjas, et kuna komisjon ei ole teinud ühtegi avaldust, mille põhjal oleks saanud

eeldada, et tema seisukoha järgi hageja pani või võis panna toime rikkumise, ei ole asjaomasel isikul alust väita, et komisjon rikkus süütuse presumptsiooni põhimõtet üksnes seetõttu, et ta keeldus hageja abistamisest.

c. Hoolitsemiskohustus

28. oktoobri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-92/09: *U vs. parlament** selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et juhul, kui tekib kahtlus, kas ametniku ülesannete täitmisel esinevad raskused on meditsiinilist päritolu, peab administratsioon hoolitsemiskohustusest tulenevalt rakendama kõik abinõud selleks, et see kahtlus kõrvaldataks enne, kui võidakse teha ametniku teenistusest vabastamise otsus. Lisaks on hoolitsemiskohustusest administratsioonile tulenevad kohustused eriti tähtsad siis, kui tegemist on erilise olukorraga sellise ametniku puhul, kelle suhtes on kahtlusi tema vaimses tervises ja seega tema võimes oma huve piisavalt kaitsta.

3. Rahvusvahelise eraõiguse kohaldamine liidu institutsiooni poolt

Eespool viidatud kohtuotsuses *Mandt vs. parlament* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus isiku perekonnaseisule viitava sätte institutsiooni poolt kohaldamise kohta, et administratsioonil ei ole kohustust otsustada kohaldatava õiguse ja/või asjakohase õiguskorra üle üksnes rahvusvahelise eraõiguse normide alusel, vaid siduva tegurina võib tugineda „väga tihedatele“ sidemetele vaidlusega.

Selles kohtuasjas taotlesid ühe surnud ametniku kaks üleelanud abikaasat personalieeskirjade artikli 79 alusel tootjakaotuspensionile maksmist ning sellises olukorras otsustas parlament kõnealuse pensioni kahe taotleja vahel ära jagada. Olles neist ühe taotleja esitatud hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata jätnud (23. mai 2008. aasta määrus kohtuasjas F-79/07: *Braun-Neumann vs. parlament*), jättis Avaliku Teenistuse Kohus teise taotleja esitatud hagi sisuliselt rahuldamata, lükates muu hulgas tagasi nii väite mitte tunnustada üleelanud abikaasana ka esimesena nimetatud taotlejat (mille osas Avaliku Teenistuse Kohus leidis, et nimetatud isikut tuleb pidada selle riigi õigusaktide ja õiguskorra alusel üleelanud abikaasaks, mis on nii selle isikuga kui kogu vaidlusega väga tihedalt seotud) kui ka väite, mille kohaselt on kahel üleelanud abikaasal mõlemal õigus tootjakaotuspensionile. Seega leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et õiguslünka ületades ei rikkunud parlament õigusnormi, kui ta lahendas asja eespool kirjeldatud viisil.

Ametniku õigused ja kohustused

1. Abistamiskohustus

Eespool viidatud kohtuotsuses *Wenig vs. komisjon* leiti, et administratsioon ei ole kohustatud kriminaalmenetluse raames osutama abi ametnikule, keda konkreetseid ja asjas tähtsust omavaid asjaolusid arvesse võttes kahtlustatakse selles, et ta on oma ametikohustusi jämedalt rikkunud, ja sellel alusel saab teda distsiplinaarkorras vastutusele võtta, hoolimata sellest, et sellekohane rikkumine on toimunud kolmandate isikute ebaseadusliku tegevuse huvides.

2. Ametniku õigus tutvuda teda puudutavate dokumentidega

Eespool viidatud kohtuotsuses *A ja G vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, kuidas on omavahel seotud personalieeskirjade artikli 26 sätted, mis käsitlevad ametniku õigust tutvuda oma isikutoimikuga, sätted, mis käsitlevad ametniku juurdepääsu teda puudutavatele meditsiinilistele dokumentidele, mis on ametnike õnnetusjuhtumi- ja kutsehaiguskindlustuse ühiseeskirjades ette nähtud, ning sätted Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määruses (EÜ)

nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

Ametniku karjäär

1. Konkurss

15. juuni 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-35/08: *Pachtitis vs. komisjon** (Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud) tühistas Avaliku Teenistuse Kohus Euroopa Personalivaliku Ameti (EPSO) otsuse, millega hageja jäeti välja avaliku konkursi eelvaliku testidel parima tulemuse saavutanud kandidaatide nimekirjast, kuna EPSO ei ole pädev niisugust otsust tegema. Kohus leidis, et kuni personalieeskirju ei ole selliselt muudetud, et EPSO-le antaks sõnaselgelt ülesanded, mis on siiani olnud konkursikomisjoni täita, puudub EPSO-l pädevus täita niisuguseid ülesandeid, ja eelkõige ülesandeid, mis on ametnike töölevõtmise puhul seotud katsete sisu kindlaksmääramisega ja nende parandamisega, kaasa arvatud valikvastustega küsimustega testid, kuigi neid teste esitletakse kui teste, mille kaudu kandidaadid saavad „õiguse osaleda” konkursi kirjalikel ja suulisel katsetel.

Eespool viidatud kohtuotsuses *Bartha vs. komisjon* täpsustas Avaliku Teenistuse Kohus mitmest aspektist personalieeskirjade III lisa artikli 3 viiendas lõigus ette nähtud sätet, mille kohaselt peab rohkem kui neljast liikmest koosnevas konkursikomisjonis olema vähemalt kaks liiget mõlemast soost. Kohus selgitas muu hulgas, et seda põhimõtet peab kontrollima konkursikomisjoni moodustamisel, mille koosseis esitatakse konkursi korraldava ühe või mitme institutsiooni avaldatud nimekirjas, ning et arvesse tuleb võtta ainult konkursikomisjoni täisliikmeid.

2. Edutamismenetlus

Eespool viidatud kohtuasjas *Bouilhez jt vs. nõukogu* selgitati, et personalieeskirjade artikli 45 lõikest 1 tuleneb, et edutatavate ametnike vastutuse määr on üks kolmest asjakohasest elemendist, mida administratsioon peab edutatavate ametnike teenete võrdleval analüüsil arvesse võtma. Personalieeskirjade artikli 45 lõike 1 neljandas lauses kasutatud väljend „vajaduse korral” tähendab pelgalt seda, et kui põhimõtteliselt eeldatakse, et sama palgaastme teenistujad täidavad samaväärse vastutusega ülesandeid, siis juhul, kui see konkreetsel juhtumil nii ei ole, tuleb nimetatud asjaolu edutamismenetluses arvesse võtta.

Olles käesolevas asjas otsustanud, et personalieeskirjade artikli 45 lõike 1 rikkumise kohta esitatud väide on põhjendatud, meenutas Avaliku Teenistuse Kohus kõigepealt, et liidu kohus on möönnud, et kui akt, mis tuleb tühistada, toob kasu kolmandale isikule, nagu see on reservnimekirja kandmise, edutamisotsuse või vabale ametikohale ametisse nimetamise otsuse puhul, tuleb kohutul enne kontrollida, kas tühistamine ei kujuta endast toimepandud õigusvastase teo ülemäärast sanktsiooni. Edasi meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et edutamise puhul uurib liidu kohus asju juhtumipõhiselt. Esiteks võtab ta arvesse õigusvastase teo laadi. Teiseks kaalub kohus huve. Huvide kaalumisel võtab ta kõigepealt arvesse hagejate huvi nende õiguste õiguslikule ja täielikule taastamisele, seejärel õigusvastaselt edutatud ametnike huve ning lõpuks teenistuse huve.

15. detsembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-14/09: *Almeida Campos jt vs. nõukogu* leidis Avaliku Teenistus Kohus, et ametisse nimetav asutus ei saa õiguspäraselt hinnata eraldi sama palgaastme ametnike teeneid vastavalt sellele, kas nad olid endiste personalieeskirjade kehtimise ajal A-kategooria ametnikud või kuulusid keeleüksusesse LA, kuna seadusandja on otsustanud, et uutes personalieeskirjades kuuluvad mõlemad administraatorite ühisesse tegevusüksusesse.

Ametniku töötingimused

30. novembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-97/09: *Taillard vs. parlament* selgitati, et kuivõrd haigused võivad edasi areneda, ei saa väita, et ekspertiisi tulemused, millega ametnik oli töökõlblikuks tunnistatud, jäävad kehtima, kui ametnik esitab hiljem uue arstitõendi. Mis puutub ohtu, et arstliku kontrolliga seotud menetlusest võidakse kõrvale hoiduda, esitades sama haiguse kohta üksteisele järgnevad arstitõendid, asus Avaliku Teenistuse Kohus seisukohale, et asjassepuutuv institutsioon võib vajaduse korral, eelkõige juhul, kui asjaolud viitavad ametnikupoolsele kuritarvitamisele, rakendada asjakohast distsiplinaarmenetlust.

Ametniku töötasu ja sotsiaalkindlustushüvitised

1. Töötasu

14. oktoobri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-86/09: *W vs. komisjon** esitati Avaliku Teenistuse Kohule nõue tühistada komisjoni otsus, millega keelduti teenistujale maksmast majapidamistoetust põhjusel, et paar, mille see teenistuja koos oma samasoolise vabaabielupartneriga moodustab, ei vasta personalieeskirjade VII lisa artikli 1 lõike 2 punkti c alapunktis iv kehtestatud tingimusele, võttes arvesse, et tal on Belgias võimalik sõlmida seaduslik abielu. Hageja, kellel on Belgia ja Maroko topeltkodakondsus, vaidles siiski administratsioonile vastu, et tema Maroko kodakondsust arvestades ei ole see abielu võimalik, sest juhul, kui ta samasoolise isikuga abielu sõlmib, võidakse teda Marokos kriminaalkorras karistada vastavalt karistusseadustiku artiklile 489, mille järgi on homoseksuaalsus karistatav. Avaliku Teenistuse Kohus leidis Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale tuginedes, et personalieeskirjade norme, millega laiendatakse majapidamistoetuse õigust ametnikele, kes on registreeritud püsivas vabaabielus, tuleb tõlgendada viisil, mis tagab selle, et kõnealune õigus ei jääks teoreetiliseks, vaid on konkreetne ja tegelik. Avaliku Teenistuse Kohus sedastas käesolevas asjas, et selline siseriiklik õigusnorm nagu Maroko karistusseadustiku artikkel 489, mille alusel on homoseksuaalsed teod karistatavad olenemata kohast, kus need on toime pandud, võib muuta võimaluse sõlmida abielu ja seega õiguse saada majapidamistoetust teoreetiliseks. Sellest tulenevalt tühistas Avaliku Teenistuse Kohus kostja otsuse, millega keelduti hagejale asjaomast toetust maksmast.

2. Sotsiaalkindlustus

1. juuli 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-97/08: *Füller-Tomlinson vs. parlament* (Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud) jättis Avaliku Teenistuse Kohus rahuldamata hageja väite, et füüsilise ja vaimse tervise kahjustuse meditsiinilise hindamise Euroopa skaala, mis on 1. jaanuaril 2006 jõustunud õnnetusjuhtumi- ja kutsehaiguskindlustuse ühiste eeskirjade lahutamatu osa, on õigusvastane.

14. septembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-79/09: *AE vs. komisjon* kahju hüvitamise hagi menetledes, milles väideti, et kutsehaiguseks tunnistamise menetlus on ebamõistlikult pikk, meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et komisjoni kui institutsiooni ülesanne on tuletada arstliku komisjoni liikmetele meelde nende hoolsuskohustust.

23. novembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-65/09: *Marcuccio vs. komisjon* jättis Avaliku Teenistuse Kohus rahuldamata õigusvastasuse väite, mis oli esitatud personalieeskirjade artikli 72 tähenduses raske haiguse kindlaksmääramise kriteeriumide kohta, s.o eluohtlik seisund, haiguse krooniliseks muutumine, keerulised diagnostika- ja ravimeetmed ning raske puude olemasolu või selle omandamise oht. Selles kohtuasjas selgitati ka, et mõiste „vaimuhaigus“ personalieeskirjade

artikli 72 tähenduses hõlmab objektiivselt raskeid haigusi, mitte aga mis tahes psühholoogilisi ja psühhiaatrilisi häireid nende raskusest olenemata.

1. detsembri 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-89/09: *Gagalis vs. nõukogu* selgitati, et nii personali-eeskirjade artikli 73 lõiget 3 kui ka õnnetusjuhtumikindlustuse eeskirjade artikli 9 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et nendes nähakse ette vaid kulude täiendav hüvitamine personali-eeskirjade artikliga 72 hõlmatud teenuste eest pärast seda, kui ravikindlustusskeemi alla kuuluvate kulude osa on hüvitatud. Õnnetusjuhtumikindlustus on vaid täiendav skeem ega näe seega ette ravikindlustusskeemiga hõlmamata teenuste eest kulude hüvitamist, välja arvatud eespool osutatud artikli 9 lõikes 2 sätestatud kulud, ning järelikult ei kuulu need ravikindlustusskeemi alusel hüvitamisele.

Distsiplinaarmed

Eespool viidatud kohtuotsuses *A ja G vs. komisjon* selgitati, et asjaolu, et distsiplinaarmenetlus lõpetati asjaomasele ametnikule ilma distsiplinaarkaristust määramata, ei takista Euroopa kohtul kontrollida asjaomase isiku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamise otsuse õiguspärasust. Selleks, et kaitsta asjaomase ametniku õigusi, tuleb ametisse nimetatavat asutust pidada oma pädevust õigusvastaselt kasutanuks mitte ainult siis, kui võimu kuritarvitamine on tõendatud, vaid ka siis, kui puuduvad piisavalt täpsed ja asjakohased tõendid, et asjaomane isik on toime pannud distsiplinaarsüüteo. Peale selle korraldab selles kohtuotsuses põhimõtet, mille kohaselt tuleb distsiplinaarmenetlus läbi viia mõistliku aja jooksul. Distsiplinaarvõimu omaval asutusel lasuv hoolsuskohustus puudutab nii distsiplinaarmenetluse algatamist kui ka selle läbiviimist.

Muude Euroopa Liidu teenistujate teenistustingimused

1. Tähtajalise lepinguga teenistuja teenistusest vabastamine

Olles 9. detsembri 2010. aasta otsustes kohtuasjas F-87/08: *Schuerings vs. ETF* ja kohtuasjas F-88/08: *Vandeuren vs. ETF* kõigepealt selgitanud, et kui lubada lõpetada tähtajatu töösuhe ilma mõjuva põhjusega, ei oleks see tähtajatule lepingule omase stabiilsusega ja seda liiki lepingu enda olemusega kooskõlas, leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et ameti tegevusvaldkonna kitsenemist võib pidada teenistusest vabastamise mõjuvaks põhjuseks, kuid seda tingimusel, et ametil ei ole pakkuja teist ametikohta, kuhu asjaomase teenistuja saaks määrata. Kui administratsioon kontrollib, kas teenistujat saab teisele – olemasolevale või loodavale – ametikohale määrata, peab ta kaaluma omavahel teenistuse huve, mis nõuavad sellele ametikohale kõige sobivama isiku töölevõtmist, ja selle teenistuja huve, keda tahetakse teenistusest vabastada. Selleks peab administratsioon võtma oma kaalutluspädevuse piires arvesse erinevaid kriteeriume, mille hulgas on ametikohale esitatavad nõuded teenistuja kvalifikatsiooni ja potentsiaali arvestades, asjaolu, et asjaomase teenistuja töölepingus on või ei ole märgitud, et ta on tööle võetud konkreetsele ametikohale, tema hindamisaruanded ning tema vanus, teenistusstaaz ja tema pensioniõiguste taotlemise õiguse tekkimiseni jäänud aastad.

2. Teenistuja teenistusest vabastamine katseaja lõpul

24. veebruari 2010. aasta otsuses kohtuasjas F-2/09: *Menghi vs. ENISA* andis Avaliku Teenistuse Kohus ajutise teenistuja katseaja lõpul teenistusest vabastamise kohta mitu selgitust. Kohus märkis esiteks, et teenistuja psühholoogilise ahistamise olemasolu tõendamine ei tähenda veel seda, et igasugune teenistuja huve kahjustav otsus, mis ahistamisega seoses on tehtud, on samuti õigusvastane. Lisaks peavad kõnesolev ahistamine ja vaidlustatud otsuse põhjendused olema omavahel seotud. Teiseks märkis kohus, et teenistusest vabastamise otsuse vaidlustamiseks ei saa tugineda

personalieeskirjade artikli 28, mis reguleerib abistamiskohustust, sätete rikkumisele. Sellist kohustust võivad rikkuda vaid need administratsiooni otsused, mille sisu on abistamiskohustusega seotud ehk teisisõnu otsused, millega abistamistaotlus jäetakse rahuldamata, või teatavatel erandjuhtudel teenistujale omal algatusel abi osutamata jätmine. Niisiis ei kuulu teenistusest vabastamise otsuse ese personalieeskirjade artikli 24 kohaldamisalasse ja järelikut ei ole see kõnealuses artiklis sätestatud abistamiskohustusega kuidagi seotud. Lõpetuseks leidis kohus, et personalieeskirjade artikli 22a lõige 3 – mille kohaselt ametnikule, kes on edastanud teavet asjaolude kohta, mille alusel võib eeldada võimaliku ebaseadusliku tegevuse olemasolu või raskeid olukordi seoses ametnikohustuste täitmisega, mis võivad endast kujutada liidu ametnike kohustuste täitmata jätmist, „ei tee [institutsioon] kahju [...] tingimusel et ametnik tegutses põhjendatult ja ausalt” – ei paku ametnikule, kes on personalieeskirjade artikli 22a lõike 1 alusel edastanud teavet asjaolude kohta, mille alusel võib eeldada ebaseaduslikku tegevust, kaitset ükskõik millise tema huve kahjustada võiva otsuse vastu, vaid üksnes sellise otsuse vastu, mis on niisuguse teatamisega seotud.

B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 31. detsembril 2010)

Vasakult paremale:

kohtunikud S. Van Raepenbusch ja H. Kreppel; koja esimees H. Tagaras; president P. Mahoney; koja esimees S. Gervasoni; kohtunikud I. Boruta ja M. I. Rofes i Pujol; kohtusekretär W. Hakenberg.

1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Paul J. Mahoney

Sündinud 1946; õigusteaduste õpingud (*Master of Arts*, Oxfordi ülikool, 1967; *Master of Laws*, University College London, 1969); õppejõud, University College London (1967–1973); *barrister* (London, 1972–1974); ametnik, vanemametnik Euroopa Inimõiguste Kohtus (1974–1990); külalisprofessor Kanadas Saskatoonis Saskatchewan ülikoolis (1988); Euroopa Nõukogu personalijuht (1990–1993); osakonnajuhataja (1993–1995); asekohtusekretär (1995–2001); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtusekretär (2001–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu president alates 6. oktoobrist 2005.

Horstpeter Kreppel

Sündinud 1945; ülikooliõpingud Berliinis, Münchenis, Maini-äärses Frankfurdis (1966–1972); esimene riigieksam (1972); kohtunikupraktika Maini-äärses Frankfurdis (1972–1973 ja 1974–1975); Collège d'Europe Bruges (1973–1974); teine riigieksam (Maini-äärne Frankfurt, 1976); tööhõiveameti õigusnõunik ning advokaat (1976); töökohtu kohtunik (Hesseni liidumaa, 1977–1993); õppejõud Maini-äärses Frankfurdi Fachhochschule für Sozialarbeit'is ja Wiesbadeni Verwaltungsfachhochschule's (1979–1990); siseriiklik ekspert Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituses (1993–1996 ja 2001–2005); sotsiaalküsimuste atašee Saksamaa Liitvabariigi suursaatkonnas Madridis (1996–2001); Maini-äärses Frankfurdi töökohtu kohtunik (veebbruar–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Irena Boruta

Sündinud 1950; Wrocław ülikooli õigusteaduste diplom (1972); õigusteaduste doktor (Łódź, 1982); advokaat, Poola Vabariigi advokatuuri liige (alates 1977); külalisteadlane (Paris X ülikool, 1987–1988; Nantes'i ülikool, 1993–1994); Solidarnośći ekspert (1995–2000); Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse õppejõud Łódži ülikoolis (1997–1998 ja 2001–2005); Varssavi kõrgema kaubanduskooli professor (2002); tööõiguse ja sotsiaalkindlustusõiguse professor Varssavi Kardinal Stefan Wyszyński ülikoolis (2002–2005); töö- ja sotsiaalasjade abiminister (1998–2001); Poola Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste komisjoni liige (1998–2001); Poola valitsuse esindaja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni juures (1998–2001); mitme Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse alase teose autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Haris Tagaras

Sündinud 1955; õigusteaduste diplom (Thessaloníki ülikool, 1977); eridiplom Euroopa õiguse alal (Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles, 1980); õigusteaduste doktor (Thessaloníki ülikool, 1984); jurist-lingvist Euroopa Ühenduste Nõukogus (1980–1982); Thessaloníki rahvusvahelise kaubandusõiguse ja Euroopa õiguse keskuse teadlane (1982–1984); Euroopa Ühenduste Kohtu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1986–1990); ühenduse õiguse, rahvusvahelise era-õiguse ja inimõiguste professor Ateena Panteioni ülikoolis (alates 1990); justiitsministeeriumi välisnõunik Euroopa asjade alal ja Lugano konventsiooni alalise komitee liige (1991–2004); riikliku konkurentsialase komisjoni liige (1999–2005); telekommunikatsiooni ja posti puudutava riikliku komisjoni liige (2000–2002); Thessaloníki advokatuuri liige, advokaat kassatsioonikohtus; Euroopa advokaatide liidu (UAE) asutajaliige; rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia liige; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Sean Van Raepenbusch

Sündinud 1956; õigusteaduste diplom (université libre de Bruxelles, 1979); eridiplom rahvusvahelise õiguse alal (Brüssel, 1980); õigusteaduste doktor (1989); Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles'i õigustalituse jurist (1979–1984); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (sotsiaalküsimuste peadirektoraat, 1984–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse teenistuja (1988–1994); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–2005); õppejõud Charleroi' ülikoolis (rahvusvaheline sotsiaalõigus ja Euroopa õigus, 1989–1991), Mons-Hainaut' ülikoolis (Euroopa õigus, 1991–1997), Liège'i ülikoolis (Euroopa avaliku teenistuse õigus 1989–1991; Euroopa Liidu institutsiooniline õigus 1995–2005; Euroopa sotsiaalõigus 2004–2005); mitu Euroopa sotsiaalõiguse ja Euroopa Liidu konstitutsiooniõiguse teemalist publikatsiooni; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Stéphane Gervasoni

Sündinud 1967; Grenoble'i Institut d'études politiques'i diplom (1988) ja École nationale d'administration'i diplom (1993); Conseil d'État' liige (*rapporteur* kohtuvaidluste osakonnas 1993–1997, sotsiaalküsimuste osakonnas 1996–1997; *maître des requêtes* (1996–2008); riiginõukogu liige (alates 2008); õppejõud Pariisi Institut d'études politiques'is (1993–1995); valitsuse komissar cassation des pensions'i erikomisjonis (1994–1996); õigusnõunik avaliku teenistuse ministeeriumis ja Pariisi linnavalitsuses (1995–1997); Yonne'i departemangu prefektuuri peasekretär, Auxerre'i linnajao abiprefekt (1997–1999); Savoie departemangu prefektuuri peasekretär, Chambéry linnajao abiprefekt (1999–2001); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (september 2001–september 2005); NATO vaidluste lahendamise komisjoni koosseisuline liige (2001–2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Maria Isabel Rofes i Pujol

Sündinud 1956; õigusteaduste õpingud (*licenciatura en derecho*, Universidad de Barcelona, 1981); rahvusvahelisele kaubandusele spetsialiseerumine (Mehhiko, 1983); eurointegratsioonialased õpingud (Barcelona kaubanduskoda, 1985) ja ühenduse õiguse alased õpingud (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986); Generalitat de Catalunya ametnik (tööstus- ja energeetikaministeeriumi õigustalitus, aprill 1984–august 1986); Barcelona advokatuuri liige (1985–1987); Euroopa Ühenduste Kohtu teabeotsingu ja dokumentatsiooni osakonna ametnik, hiljem vanemametnik (1986–1994); Euroopa Kohtu õigusnõunik (kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomeri kabinetis, jaanuar 1995–aprill 2004; kohtunik U. Lõhmuse kabinetis, mai 2004–august 2009); ühenduse menetlusõiguse lektor (Universitat Autònoma de Barcelona, 1993–2000); mitu publikatsiooni ja kursust Euroopa sotsiaalõiguse alal; ühenduse sordiameti apellatsioonikoja liige (2006–2009); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Waltraud Hakenberg

Sündinud 1955; õpingud Regensburgi ja Genfi ülikooli õigusteaduskonnas (1974–1979); esimene riigieksam (1979); Euroopa Ühenduse õiguse magistriõpingud Collège d'Europe'is, Brugges (1979–1980); õigusteaduste praktikant Regensburgis (1980–1983); õigusteaduste doktor (1982); teine riigieksam (1983); advokaat Münchenis ja Pariisis (1983–1989); Euroopa Ühenduste Kohtu ametnik (1990–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (kohtunik P. Janni kabinetis, 1995–2005); õppejõud mitmes Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Venemaa ülikoolis; Saarimaa ülikooli auprofessor (alates 1999); mitme õigusala se komisjoni, ühenduse ja komitee liige; arvukate ühenduse õigust ja ühenduse menetlusõigust käsitlevate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretär alates 30. novembrist 2005.

2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2010. aastal

Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2010. aastal muudatusi ei olnud.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2010 kuni 31. detsembrini 2010

P. MAHONEY, Avaliku Teenistuse Kohtu
president

H. TAGARAS, koja esimees

S. GERVASONI, koja esimees

H. KREPPEL, kohtunik

I. BORUTA, kohtunik

S. VAN RAEPENBUSCH, kohtunik

M. I. ROFES i PUJOL, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed

Heikki Kanninen (2005–2009)

C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2006–2010)

Saabunud kohtuasjad

2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2006–2010)
3. Kohtumenetluse keel (2006–2010)

Lõpetatud kohtuasjad

4. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2010)
5. Kohtulahendi sisu (2010)
6. Ajutiste meetmete kohaldamine (2006–2010)
7. Menetluse kestus kuudes (2010)

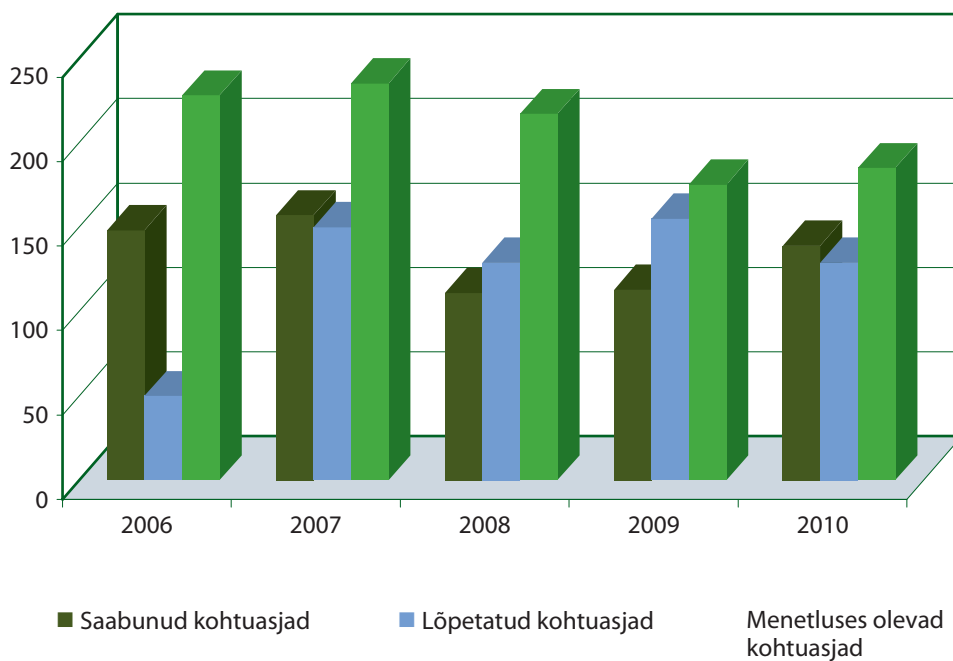
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

8. Kohtukoosseis (2006–2010)
9. Hagejate arv (2010)

Muu

10. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2006–2010)
11. Üldkohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2010)

1. **Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus.** **Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad** **(2006–2010)**

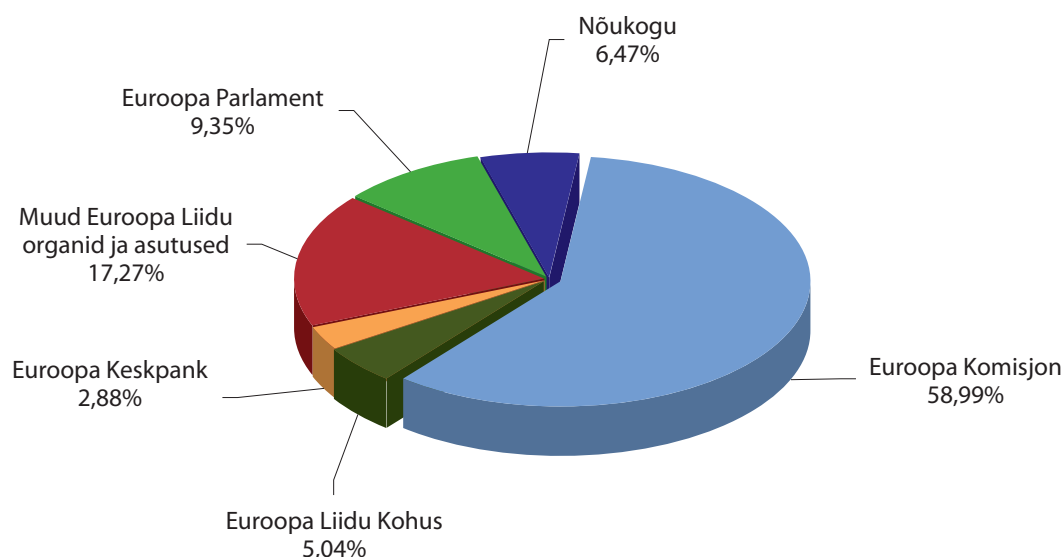
	2006	2007	2008	2009	2010
Saabunud kohtuasjad	148	157	111	113	139
Lõpetatud kohtuasjad	50	150	129	155	129
Menetluses olevad kohtuasjad	228	235	217	175	185 ¹

Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

¹ Millest 14 kohtuasja menetlus on peatatud.

2. Saabunud kohtuasjad. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2006–2010)

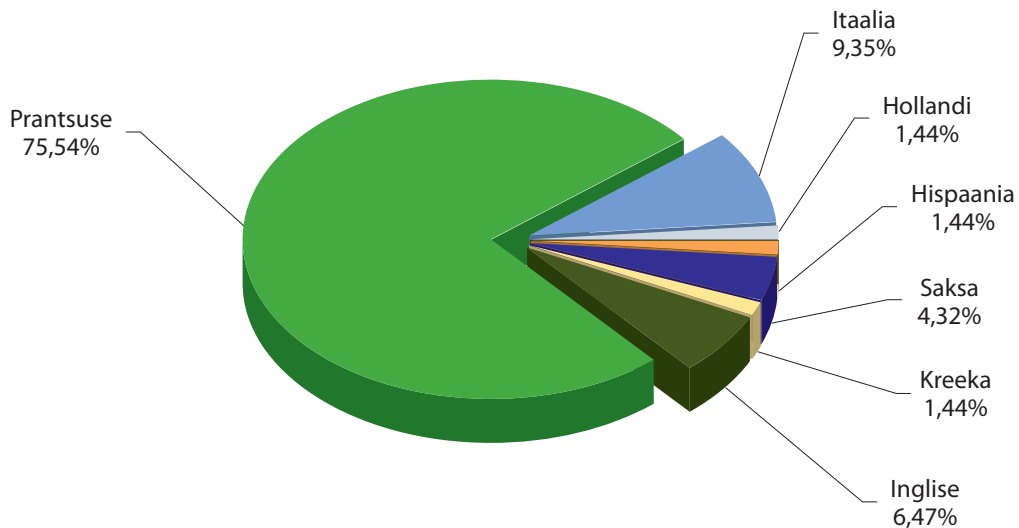
Saabunud kohtuasjade arvu protsent (2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Euroopa Parlament	7,48%	15,29%	14,41%	8,85%	9,35%
Nõukogu	5,44%	4,46%	4,50%	11,50%	6,47%
Euroopa Komisjon	72,79%	63,69%	54,95%	47,79%	58,99%
Euroopa Liidu Kohus	4,08%	3,82%		2,65%	5,04%
Euroopa Keskpank		1,27%	2,70%	4,42%	2,88%
Euroopa Kontrollikoda	2,72%	2,55%	5,41%	0,88%	
Muud Euroopa Liidu organid ja asutused	7,48%	8,92%	18,02%	23,89%	17,27%
Kokku	100%	100%	100%	100%	100%

3. Saabunud kohtuasjad. Kohtumenetluse keel (2006–2010)

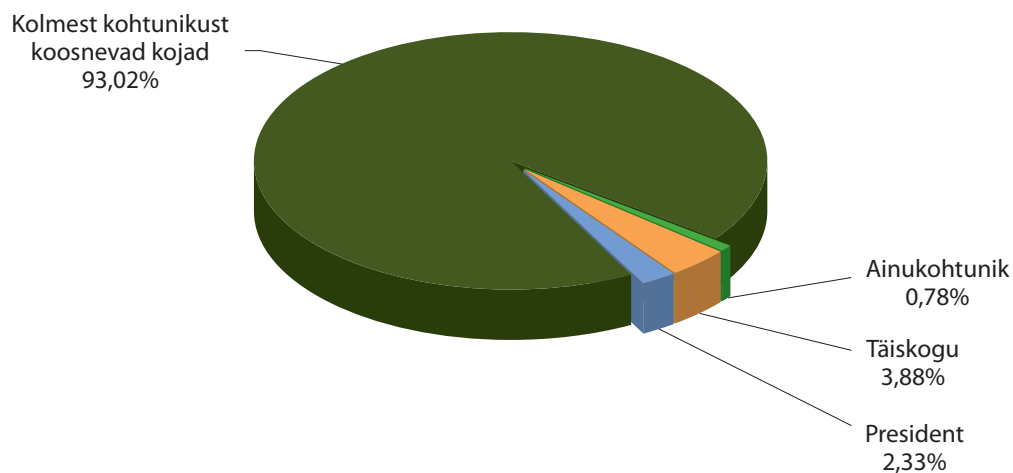
Jaotus 2010. aastal

Kohtumenetluse keel	2006	2007	2008	2009	2010
Bulgaaria		2			
Hispaania	1	2	1	1	2
Tšehhi				1	
Saksa	2	17	10	9	6
Kreeka	3	2	3	3	2
Inglise	8	8	5	8	9
Prantsuse	113	101	73	63	105
Itaalia	10	17	6	13	13
Leedu		2	2		
Ungari	2	1	1		
Hollandi	7	4	8	15	2
Poola			1		
Portugali			1		
Rumeenia		1			
Sloveenia	1				
Soome	1				
Kokku	148	157	111	113	139

Kohtumenetluse keel näitab kohtuasja esitamise keelt, mitte hageja emakeelt või kodakondsust.

4. *Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2010)*

	Kohtuotsused	Registrist kustutamise määrused pärast vaidluse lahendamist kompromissiga ¹	Muud menetlust lõpetavad kohtumäärused	Kokku
Täiskogu	4	1		5
President			3	3
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	84	11	25	120
Ainukohtunik	1			1
Kokku	89	12	28	129

¹ 2010. aastal püüti veel 12 korral vaidlus Avaliku Teenistuse Kohtu algatusel kompromissiga lahendada, kuid ebaõnnestunult.

5. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtulahendi sisu (2010)

	Kohtuotsused			Kohtumäärused				Kokku
	Tervikuna rahuldatud hagid	Osaliselt rahuldatud hagid	Tervikuna rahuldamata jäetud hagid, otsuse tegemise vajaduse äralangemine	[Ilmselgelt] vastuvõetamatud või põhjendamatud hagid/taotlused	Kompromiss pärast kohtukoosseisu sekkumist	Registrist kustutamine muudel alustel, otsuse tegemise vajaduse äralangemine või uueks arutamiseks saatmine	Tervikuna või osaliselt rahuldatud taotlused (erimenetlused)	
Ametisse nimetamine / üleviimine		1	1	1				3
Konkursid	3	2	6					11
Töötingimused/puhkused	1	1	1		1			4
Hindamine/edutamine	1	3	5		3	8		20
Pensionid ja invaliidsustoetused			3		1			4
Distsiplinaarmenetlused		2						2
Töölevõtmine / ametisse nimetamine / palgaastme määramine	2	1	16	1	2	5		27
Töötasu ja hüvitised	2		3		2			7
Töötaja lepingu lõpetamine	11	4	7	2	1			25
Sotsiaalkindlustus/kutsehaigus/õnnetused		2	4	1	1	1		9
Muu		5	2	5	1	2	2	17
Kokku	20	21	48	10	12	16	2	129

6. Lõpetatud kohtuasjad. Ajutiste meetmete kohaldamine (2006–2010)

Lõpetatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused		Kohtulahendi sisu		
		Täielik või osaline rahuldamine	Rahuldamata jätmine	Registri- kustutamine
2006	2		2	
2007	4		4	
2008	4		4	
2009	1	1		
2010	6		4	2
Kokku	17	1	14	2

7. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse kestus kuudes (2010)

Kohtuotsused		Menetluse kogukestus	Menetlusaeg, v.a menetluse võimaliku peatamise aeg
		Keskmine menetlusaeg	Keskmine menetlusaeg
Avaliku Teenistuse Kohtusse saabunud kohtuasjad	81	21,4	19,7
Algselt Üldkohtusse saabunud kohtuasjad ¹	8	62,4	34,9
Kokku	89	25,1	21

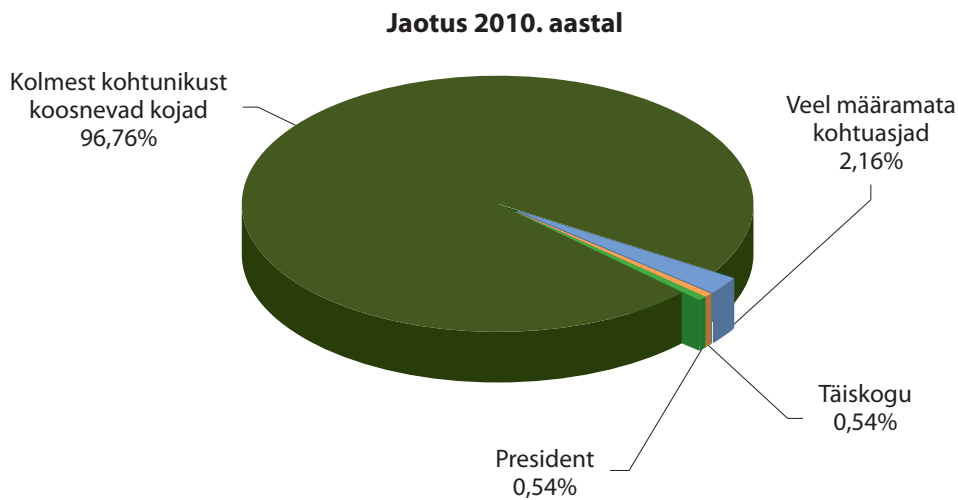
Kohtumäärused		Menetluse kogukestus	Menetlusaeg, v.a menetluse võimaliku peatamise aeg
		Keskmine menetlusaeg	Keskmine menetlusaeg
Avaliku Teenistuse Kohtusse saabunud kohtuasjad	37	17,1	10,1
Algselt Üldkohtusse saabunud kohtuasjad ¹	3	66,5	28,9
Kokku	40	20,8	11,5

KÕIK KOKKU	129	23,8	18,1
-------------------	------------	-------------	-------------

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

¹ Avaliku Teenistuse Kohtu tegevuse alustamisel saatis Üldkohus Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

8. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2006–2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Täiskogu	2	3	5	6	1
President	4	3	2	1	1
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	212	206	199	160	179
Ainukohtunik					
Veel määramata kohtuasjad	10	23	11	8	4
Kokku	228	235	217	175	185

9. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagejate arv (2010)

Menetluses olevad kohtuasjad, milles on suurim hagejate arv

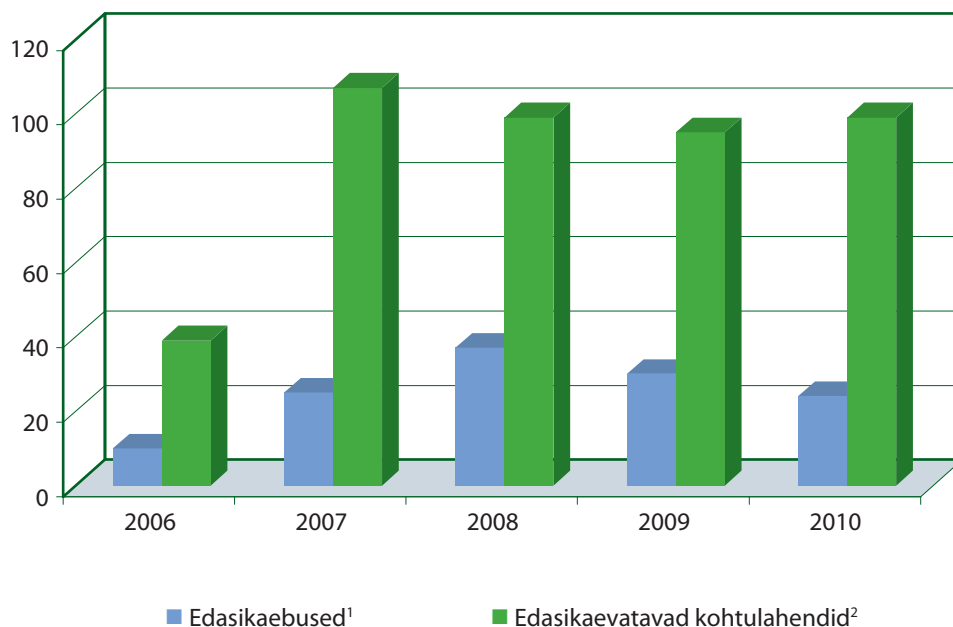
Hagejate arv	Valdkonnad
327 (15 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Töötasu – Ametnike ja muude teenistujate töötasu ja pensionite iga-aastane kohandamine – Personalieeskirjade XI lisa artikkel 65 – Nõukogu 23. detsembri 2009. aasta määrus (EL, Euratom) nr 1296/2009
169	Personalieeskirjad – EKP töötajad – Pensionireform
35	Personalieeskirjad – EIP – Pensionid – 2008. aasta reform
26 (3 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Uue palgaastme ja -järgu määramine – Enne uute personalieeskirjade jõustumist sisekonkursi reservnimekirja kantud kandidaadid – Palgaastme määramine ebasoodsamate sätete alusel – Personalieeskirjade XIII lisa üleminekusätted – Edutamispunktide kaotamine
18	Personalieeskirjad – Töötasu – Turva- ja julgeolekuosakonnas või kriisikoordineerimiskorraldust toetavas osakonnas töötav lepinguline töötaja – Regulaarse valves olemise eest töötajatele makstav hüvitis – Personalieeskirjade artikkel 56b
16 (2 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Lepinguline töötaja – Tingimus, mille kohaselt töötaja lepingu lõpetamine
14	Personalieeskirjad – Ametisse nimetamine – Turvaettevõtte töötajad – Teenistujate staatuse tunnustamise taotlus
13	Personalieeskirjad – Abiteenistuja – Ajutine teenistuja – Töölevõtmise tingimused – Lepingu kestus

Mõiste „personalieeskirjad“ all on silmas peetud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirju ja liidu muude teenistujate teenistustingimusi.

Hagejate koguarv kõikide menetluses olevate kohtuasjade kohta

	Hagejaid kokku	Menetluses olevaid kohtuasju kokku
2006	1652	228
2007	1267	235
2008	1161	217
2009	461	175
2010	812	185

10. Muu. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2006–2010)

	Edasikaebused ¹	Edasikaevatavad kohtulahendid ²	Edasikaebuste protsent ³	Edasikaebuste protsent, sealhulgas lahendamise kompromissiga ⁴
2006	10	39	25,64%	22,22%
2007	25	107	23,36%	21,93%
2008	37	99	37,37%	34,91%
2009	30	95	31,58%	30,93%
2010	24	99	24,24%	21,62%

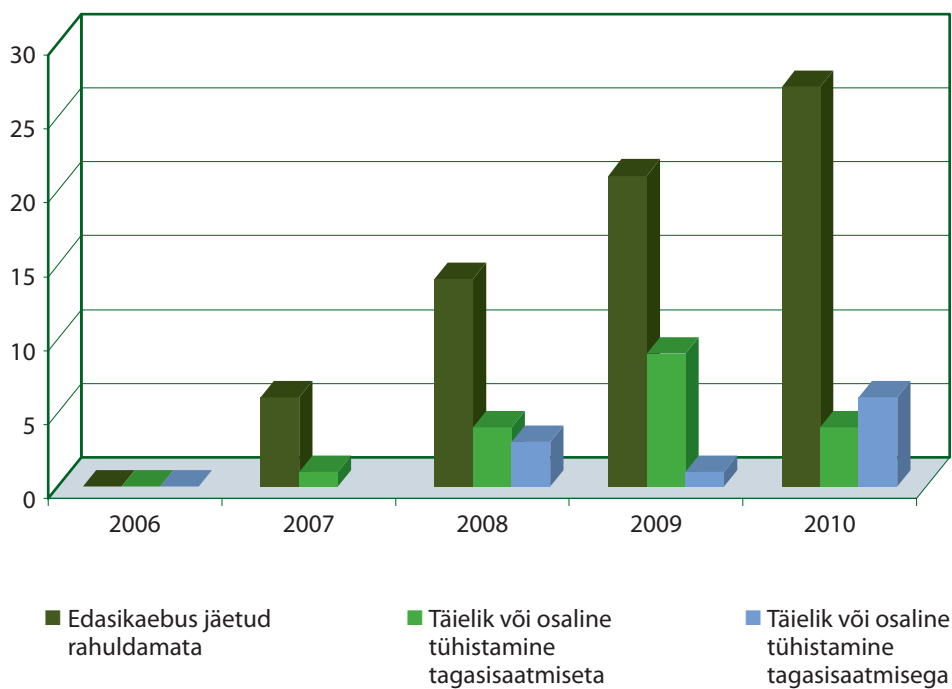
¹ Vaidlustatud kohtulahendeid, mille on edasi kaevanud mitu poolt, võetakse arvesse ainult üks kord. 2007. aastal esitati kahe kohtulahendi puhul mõlema kohta kaks edasikaebust.

² Vaadeldaval aastal kuulutatud või tehtud kohtuotsused ja -määrused, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks, ilmselgelt vastuvõetamatuks või ilmselgelt põhjendamatuks, ajutiste meetmete kohaldamise määrused, määrused otsuse tegemise vajaduse äralangemise või menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmise kohta.

³ See protsent ei pruugi antud aastal vastata vaadeldaval aastal tehtud edasikaevatavatele kohtulahenditele, kuna edasikaebamise tähtaeg võib ulatuda kahe kalendriaastani.

⁴ Avaliku Teenistuse Kohus püüab seadusandja üleskutset järgides hõlbustada vaidluste lahendamist kompromissiga. Sel viisil on igal aastal lõpetatud mitu kohtuasja. Nendes kohtuasjades tehtud lahendid ei ole „edasikaevatavad kohtulahendid“, mille alusel tavaliselt aastaaruandes „edasikaebuste protsent“ arvutatakse, sealhulgas Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohta. Kuivõrd „edasikaebuste protsenti“ võib tõlgendada kui kohtulahendite „vaidlustamise määra“, kajastaks see protsent olukorda paremini, kui selle arvutamisel ei võeta arvesse ainult edasikaevatavaid kohtulahendeid, vaid ka neid lahendeid, mis ei ole edasikaevatavad eelkõige seetõttu, et need lõpetavad asjas vaidluse kompromissiga. Käesolev veerg sisaldab sellise arvutuse tulemusena saadud andmeid.

11. Muu. Üldkohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Edasikaebus jäetud rahuldamata		6	14	21	27
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta		1	4	9	4
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega			3	1	6
Kokku		7	21	31	37

IV peatükk

Kohtumised ja külastused

A. Ametlikud külastused ja üritused Euroopa Kohtus, Üldkohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus

Euroopa Kohus

25. ja 26. jaanuar	Judiciary of England and Wales, Scotland and Northern Ireland'i delegatsioon
29. jaanuar	Hispaania eesistumisel nõukogu töörühma „Euroopa Kohus“ delegatsioon
7.–9. veebruar	Ameerika Ühendriikide Ülemkohtu ja Dedman School of Law professorite delegatsioon
23. veebruar	Euroopa Parlamendi õiguskomisjoni delegatsioon
2. märts	Euroopa Komisjoni asepresident M. Šefčovič
9. märts	Saksamaa Liitvabariigi kantsler A. Merkel
22. ja 23. märts	Liikmesriikide (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Madalmaad, Poola, Portugal, Saksamaa, Taani ja Ühendkuningriik) kohtunikele korraldatud seminar
19. aprill	Türgi Vabariigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis C. Kart
19.–21. aprill	Sloveenia Vabariigi Konstitutsioonikohtu delegatsioon
26. aprill	Liikmesriikide ja Euroopa Liidu institutsioonide esindajate kohtumine
26.–28. aprill	Lääne-Aafrika majandus- ja rahaliidu (UEMOA) kohtu, Kesk-Aafrika majandus- ja valuutaühenduse (CEMAC) kohtu ning Lääne-Aafrika riikide majandusühenduse (Cedeao) kohtu delegatsioonid
4. mai	Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni delegatsioon
17. ja 18. mai	Türgi Vabariigi Konstitutsioonikohtu delegatsioon
31. mai	Prantsuse Vabariigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures P. Étienne
3. juuni	Prantsuse Vabariigi justiitsasjade riigisekretär J.-M. Bockel
7. ja 8. juuni	Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse kollokvium ja üldkogu
9. juuni	Euroopa Parlamendi eelarvekomisjoni raportöör H. Trüpel
14. juuni	Itaalia Vabariigi Euroopa asjade minister A. Ronchi
20.–22. juuni	Madalmaade Kuningriigi Hoge Raad'i delegatsioon
28. ja 29. juuni	Endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi Ülemkohtu delegatsioon
1. ja 2. juuli	Horvaatia Vabariigi Ülemkohtu delegatsioon
6. ja 7. september	„4 ^e Luxemburger Expertenforum zur Entwicklung des Unionsrechts“ Saksamaa Liitvabariigi justiitsministri Sabine Leutheusser-Schnarrenbergeri osavõtul
20.–22. september	Rumeenia Kõrgema Kohtunike Nõukogu ja Riikliku Kohtunike Instituudi delegatsioon
7. oktoober	Saksamaa Liitvabariigi siseminister T. de Maizière
7. oktoober	Taani Kuningriigi justiitsminister L. Barfoed
7. oktoober	Liechtensteini Vürstiriigi suursaadik Belgia Kuningriigis ja Euroopa Liidu juures K. Jäger

12. oktoober	Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu (CCBE) alaline delegatsioon
25. oktoober	Montenegro justiitsminister M. Radović ja Montenegro suursaadik Euroopa Liidu juures A. A. Pejović
8. november	Luksemburgi Suurhertsogiriigi Saadikutekoja esimees L. Mosar ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi Saadikutekoja õiguskomisjoni liikmed
8. ja 9. november	EU Select Committee of the House of Lords'i delegatsioon
10. november	Sloveenia Vabariigi suursaadik Belgia Kuningriigis ja Luksemburgi Suurhertsogiriigis A. Pipan
15. november	Liikmesriikide (Tšehhi Vabariik, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Ungari, Malta, Austria, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome ja Rootsi) kohtunikele korraldatud seminar
18. november	Saudi Araabia Kuningriigi kohtunike delegatsioon, mida juhtis kuninga nõunik, Saudi Araabia vahekohtunike president prints dr. Bandar bin Salman bin Mohammed Al Saud
23. november	Endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi justiitsminister M. Manevski ja suursaadik Nikola Poposki, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi esinduse juht Euroopa Liidu juures
24. ja 25. november	ÜRO Julgeolekunõukogu komitee 1267 vahendaja K. Prost
2. detsember	Hesseni liidumaa (Saksamaa) asepeaminister ning justiits-, integratsiooni- ja Euroopa asjade minister J.-U. Hahn

Üldkohus

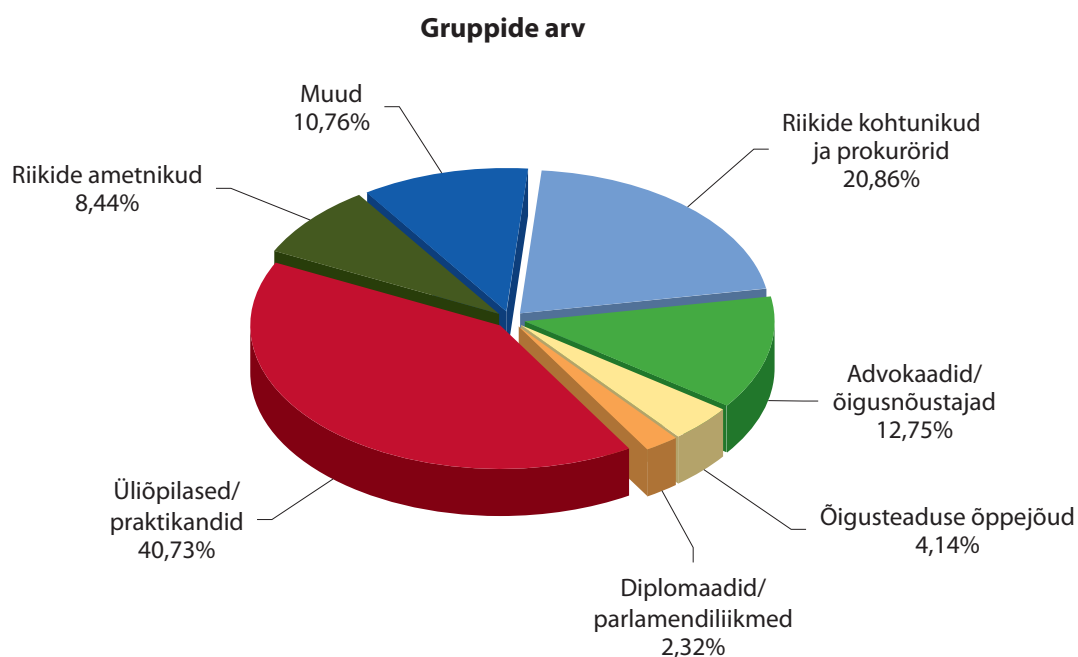
29. jaanuar	Hispaania eesistumisel nõukogu töörühma „Euroopa Kohus“ delegatsiooni külastus
7.–9. veebruar	Ameerika Ühendriikide Ülemkohtu ja ülikooli professorite delegatsiooni külastus
23. veebruar	Euroopa Parlamendi õiguskomisjoni delegatsiooni külastus
16. märts	Comisión nacional de la Competencia (Hispaania) delegatsiooni külastus
26. aprill	Liikmesriikide ja Euroopa Liidu institutsioonide esindajate kohtumine
12. oktoober	Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) delegatsiooni külastus
27. oktoober	Euroopa ombudsmani N. Diamandourose külastus
28. oktoober	Kolme kohtu liikmed külastusel Villa Vaubani
8. november	Luksemburgi Suurhertsogiriigi Saadikutekoja esimehe ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi Saadikutekoja õiguskomisjoni liikmete külastus
8. ja 9. november	EU Select Committee of the House of Lords'i (Ühendkuningriik) delegatsiooni külastus
24. ja 25. november	ÜRO Julgeolekunõukogu komitee 1267 vahendaja K. Prosti külastus
2. detsember	Hesseni liidumaa (Saksamaa) asepeaministri ning justiits-, integratsiooni- ja Euroopa asjade ministri J.-U. Hahni külastus

Avaliku Teenistuse Kohus

25. märts	Euroopa Komisjoni vahendaja M. de Sola Domingo külastus
20. aprill	Advokaadi ja lepitaja A. Schneebalgi külastus
30. september	Aasia Arengupanga halduskohtu presidendi A. Zacki külastus
1. oktoober	Avaliku Teenistuse Kohtu 5. aastapäevale pühendatud kollokvium
26. oktoober	Euroopa ombudsmani N. Diamandourose külastus

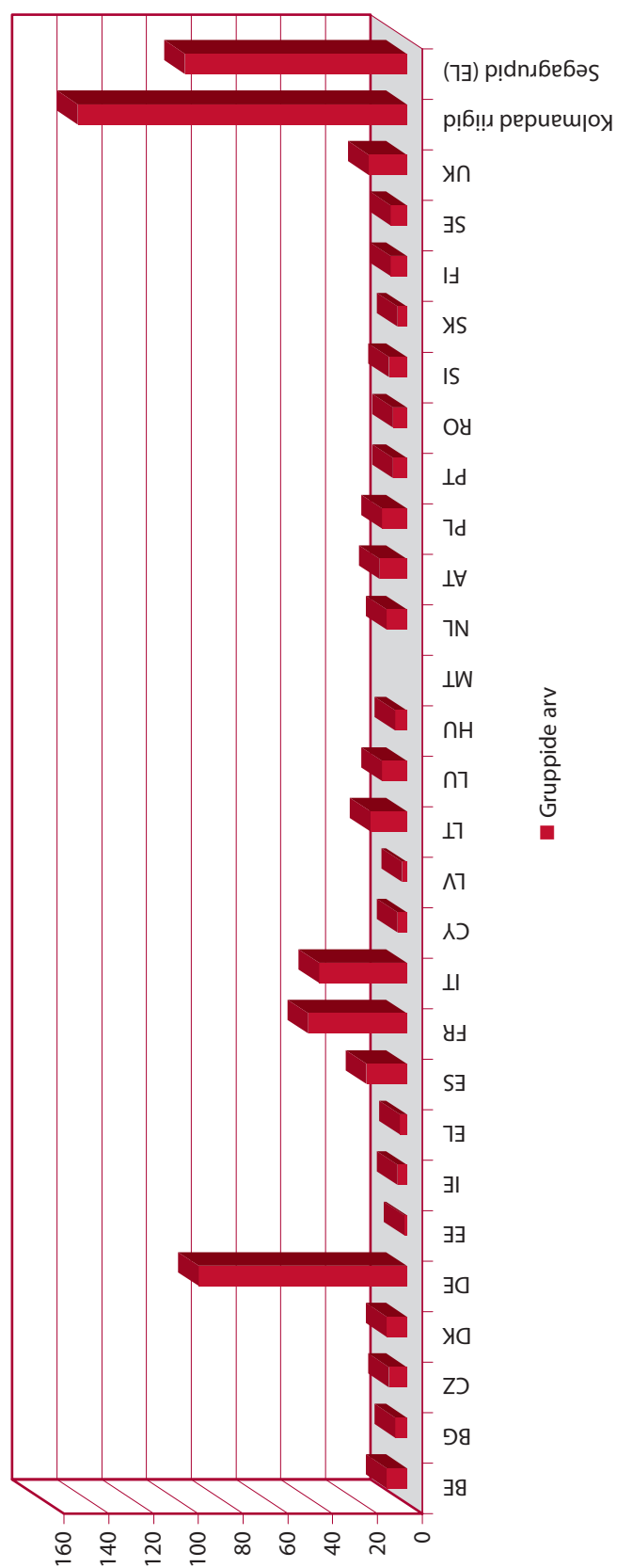
B. Õppekülastused (2010)

1. Jaotus gruppide kaupa

Gruppide arv	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/parlamendiliikmed	Üliõpilased/praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku
	126	77	25	14	246	51	65	604

2. Õppekülastused. Jaotus liikmesriigiti (2010)

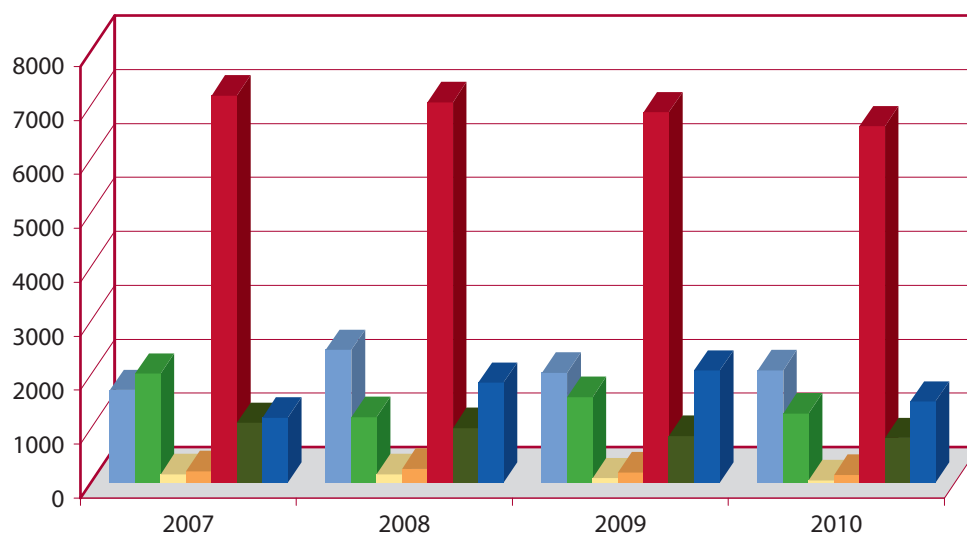
	Külastajate arv							Gruppide arv	
	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/ õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/ parlamendiliikmed	Üliõpilased/ praktikandid	Riikide ametnikud	Muud		
BE	10				208	25	32	275	9
BG	59	35						94	5
CZ	15	24			84			123	8
DK	5	24			100	21	29	179	9
DE	291	260		56	795	166	606	2174	93
EE		40						40	1
IE	16				48			64	4
EL	12				35			47	3
ES	97	71	19		128		51	366	18
FR	176	65			534	12	143	930	44
IT		23	10		597			630	39
CY	8				16			24	4
LV		11						11	2
LT			11		5			16	16
LU	23				63	49	102	237	11
HU	78		6		39			123	5
MT								0	0
NL	32	57			39	23	25	176	9
AT		16			144		79	239	12
PL	62	94			21		35	212	11
PT	135				2			137	6
RO	16						4	20	6
SI					93	5		98	8
SK	42				12			54	4
FI	11			27	60		40	138	7
SE	93	13				27	12	145	7
UK	58	35	1		109			203	17
Kolmandad riigid	368	81		56	1414	95	175	2189	147
Segagrupid (EL)	480	439		7	2061	407	174	3568	99
Kokku	2087	1288	47	146	6607	830	1507	12 512	604

3. Õpekülastused. Riikide kohtunikud ja prokurörid (2010)

Seminar

BE	8	DK	4	IE	4	FR	16	LV	2	HU	8	AT	6	RO	8	FI	4
BG	3	DE	17	EL	7	IT	19	LT	4	MT	1	PL	16	SI	2	SE	5
CZ	8	EE	2	ES	12	CY	2	LU	2	NL	7	PT	8	SK	4	UK	11
Kokku										190							

4. Küllastajate arvu ja liigi muutumine ajas (2007–2010)

Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud
Diplomaadid/parlamendiliikmed	Üliõpilased/praktikandid	Riikide ametnikud
Muud		

Küllastajate arv

	Riikide kohtuniku- d ja prokurörid	Advokaadid/ õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/ parlamendiliik- med	Üliõpilased/ praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku
2007	1719	2025	157	213	7178	1111	1206	13 609
2008	2463	1219	156	262	7053	1016	1854	14 023
2009	2037	1586	84	193	6867	870	2078	13 715
2010	2087	1288	47	146	6607	830	1507	12 512

C. Pidulikud istungid

1. veebruar	Pidulik istung kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomeri mälestuseks
8. märts	Pidulik istung endiste Euroopa Kohtu liikmete Lord Slynn of Hadley, K. Bahlmanni ja M. Diez de Velasco mälestuseks
15. märts	Pidulik istung Esimese Astme Kohtu endise kohtusekretäri H. Jungi mälestuseks
3. mai	Pidulik istung Euroopa Komisjoni presidendi ja liikmete ametisseastumise puhul Tema Kuningliku Kõrgeaususe suurhertsorgi ja Tema Kuningliku Kõrgeaususe suurhertsoginna ning Euroopa Parlamendi presidendi J. Buzeki osalusel
10. juuni	Pidulik istung kohtuniku C. W. A. Timmermansi ametist lahkumise ja S. Prechali Euroopa Kohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul
28. juuni	Pidulik istung Euroopa Kontrollikoja uute liikmete piduliku ametisseastumise puhul
13. september	Pidulik istung kohtuniku A. W. H. Meij ametist lahkumise ja M. van der Woude Üldkohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul
6. oktoober	Pidulik istung kohtuniku P. Kūrise ametist lahkumise ja E. Jarašiūnase Euroopa Kohtu kohtunikuna ametisseastumise ning Euroopa Kohtu kohtusekretäri R. Grassi ametist lahkumise ja A. Calot Escobari Euroopa Kohtu kohtusekretärina ametisseastumise puhul
25. oktoober	Pidulik istung Euroopa Komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja C. Ashton ja Euroopa ombudsmani N. Diamandourose piduliku ametisseastumise ning kohtuniku M. Vilarsase ametist lahkumise ja D. Gratsiase Üldkohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul
26. november	Pidulik istung kohtuniku V. M. Ciucă ametist lahkumise ja A. Popescu Üldkohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul

D. Külastused ja osalemine ametlikel üritustel

Euroopa Kohus

4. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus kassatsioonikohtu korraldatud uue aasta vastuvõtul Brüsselis
11. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Riiginõukogu korraldatud uue aasta vastuvõtul Brüsselis
14. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Eesti Vabariigi Riigikohtu 90. aastapäeva puhul korraldatud tseremoonial Tartus
18. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Pariisi apellatsioonikohtu uue tööaasta pidulikult avaistungil
29. jaanuar	Euroopa Kohtu delegatsioon osales seminaril „La Convention vous appartient” ja Euroopa Inimõiguste Kohtu pidulikult istungil Strasbourgis
29. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Corte Suprema di Cassazione uue tööaasta ava-tseremoonial Roomas
4.–6. veebruar	Euroopa Kohtu delegatsioon külastas Šveitsi Konföderatsiooni föderaal-kohut Lausanne'is
8. veebruar	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Komisjoni Soome esinduse juhi Eikka Kosoneni kutsel Soome Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise 15. aastapäeva puhul korraldatud ametlikult tähistamisel Helsingis
9. veebruar	Euroopa Kohtu esindus Saksamaa Liitvabariigi justiitsministri Sabine Leutheusser-Schnarrenbergeri kutsel üritusel „Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2010” Berliinis
12. veebruar	Euroopa Kohtu delegatsioon suurhertsogi lossis korraldatud uue aasta vastuvõtul
7.–11. märts	Euroopa Kohtu esindus kõrgemate halduskohtute rahvusvahelise assotsiatsiooni 10. kongressil Sydneys
15. märts	Euroopa Kohtu president osales Euroopa Inimõiguste Kohtu presidendi Jean-Paul Costa eesistumisel toimunud arutelul, mille korraldas Euroopa sotsiaalsete õiguste komitee Strasbourgis
18. märts	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Parlamendi põhiseaduskomisjoni korraldatud arutelul „Euroopa Liidu Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ühinemise institutsioonilised aspektid” Brüsselis
19. märts	Euroopa Kohtu president osales Euroopa Liidu ülemkohtute presidentide võrgustiku kollokviumil „Kohtusüsteemi sõltumatuse praktilised aspektid” Dublinis
14. aprill	Euroopa Kohtu esindus konstitutsioonikohtu üldkogul Varssavis
17. ja 18. aprill	Euroopa Kohtu esindus Poola Vabariigi presidendi Lech Kaczyński matusetseremoonial Varssavis
23. aprill	Euroopa Kohtu esindus EELA (European Employment Lawyers Association) iga-aastasel konverentsil Luxembourgis
8.–10. mai	Euroopa Kohtu president ja Euroopa Kohtu esindus osales Tšehhi Vabariigi Ülemkohtu presidendi Iva Brožová kutsel toimunud külastusel Prahas ja Brnos
9. mai	Euroopa Kohtu esindus Robert Schumani deklaratsiooni 60. aastapäeva tähistamisel Euroopa Parlamendi asukohas Strasbourgis

19.–22. mai	Euroopa Kohtu esindus ICEF-i (International Court of the Environmental Foundation) korraldatud rahvusvahelisel konverentsil „Global Environmental Governance” Roomas
3. ja 4. juuni	Euroopa Kohtu esindus Euroopa kohtunike võrgustiku üldkogu kohtumisel „Euroopa õiguskultuuri suunas” Londonis
6.–8. juuni	Euroopa Kohtu esindus kollokviumil „Prévenir des arriérés dans la justice administrative” ning Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu ja üldkogu koosolekul Luxembourgis
10. juuni	Euroopa Kohtu esindus Poola Vabariigi Konstitutsioonikohtu 25. aastapäeva puhul korraldatud tseremoonial Varssavis
23. juuni	Luksemburgi rahvuspüha: piduliku <i>Te Deumi</i> ettekanne, seejärel vastuvõtt suurhertsogi lossis
1. juuli	Euroopa Kohtu esindus Leedu Vabariigi endise presidendi A. Brazauskase matustel Vilniuses
24. juuli	Vabariigi taastamise 36. aastapäeva puhul Kreeka Vabariigi presidendi vastuvõtt Ateenas
16. august	Euroopa Kohtu esindus Malta Vabariigi endise presidendi G. de Marco matustel Vallettas
17. september	Euroopa Kohtu esindus Reglegi konverentsil („Access of regions with legislative powers to the European Court of Justice”) Saragossas
26. ja 27. september	Euroopa Kohtu delegatsioon ametlikul külastusel Bundesverfassungsgerichtis Karlsruhes
1. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Lord Chancellor'i kutsel üritusel „Opening the Legal Year” Londonis
1. oktoober	Euroopa Kohtu esindus üritusel „Jubiläum – 90-jähriges Bestehen der Bundesverfassung Österreichs” Viinis
3. oktoober	Euroopa Kohtu esindus ürituse „Tag der Deutschen Einheit” raames korraldatud tseremoonial Bremenis
21.–23. oktoober	Slovakkia Vabariigi Ülemkohtu presidendi Štefan Harabini kutsel ametlik külastus Slovakkia Vabariigi kõrgemates kohtutes ning kohtumine parlamendi ja valitsuse esindajatega Bratislavas
22. ja 23. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Institut Universitaire International de Luxembourg'i korraldatud konverentsil „Criminal Justice in Europe: Challenges, Principles and Perspectives” Luxembourgis
3.–6. november	Osalemine FIDE 24. kongressil Madridis
18. november	Euroopa Kohtu esindus Bulgaaria Vabariigi Kõrgema Kassatsioonikohtu 130. aastapäeva puhul korraldatud pidulikul istungil Sofias
18. november	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Komisjoni (keskkonna peadirektoraat) korraldatud üritusel „Conference for the 25 th anniversary of the EIA Directive” Leuvenis
18. november	Euroopa Kohtu esindus Robert Bieveri Luksemburgi ülemkohtu peaprokurörina ametisseastumise pidulikul istungil
22. november	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu koosolekul Brüsselis
25. november	Euroopa Kohtu esindus Fondation du Mérite Européen'i 40. aastapäeva puhul korraldatud pidulikul akadeemilisel istungil Luxembourgis

Üldkohus

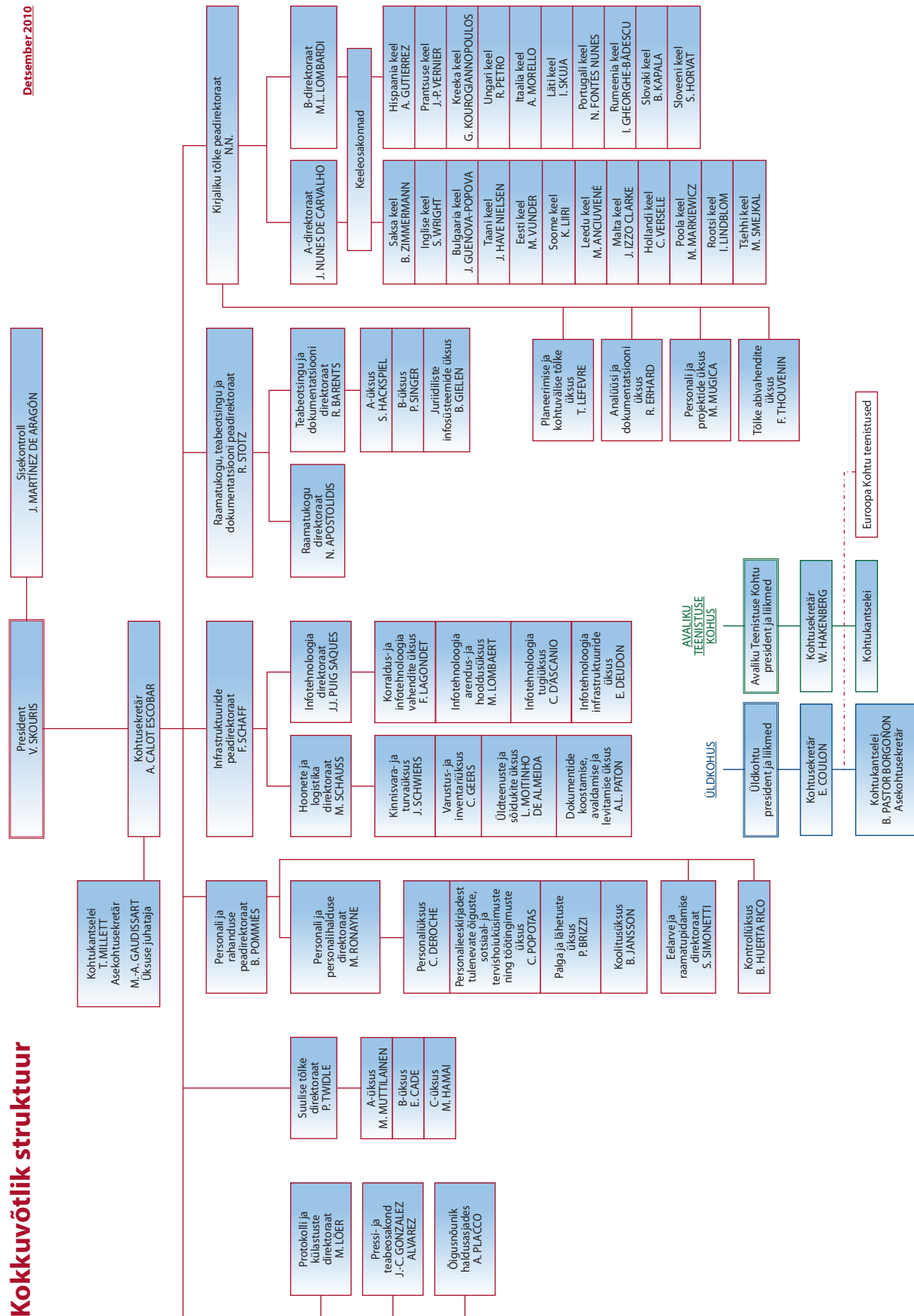
1. jaanuar	Üldkohtu esindus traditsioonilise uusaastaseremoonia puhul Malta Vabariigi presidendi korraldatud vastuvõtul Valletas
14. jaanuar	Üldkohtu esindus Eesti Vabariigi Riigikohtu 90. aastapäeva tähistamisel Tartus
9. veebruar	Üldkohtu esindus Saksamaa Liitvabariigi justiitsministri korraldatud vastuvõtul „Rechtspolitischen Neujahrsempfang“ Berliinis
12. veebruar	Üldkohtu esindus Euroopa Kohtu delegatsiooni uue aasta vastuvõtul suurhertsogi lossis
9. aprill	Üldkohtu esindus Leedu riigi taastamise 20. aastapäeva ning Leedu Vabariigi Apellatsioonikohtu ja piirkondlike kohtute taastamise 15. aastapäeva puhul Leedu Vabariigi Kohtunike Nõukogu esimehe korraldatud kohtunike pidulikul kongressil Vilniuses
16.–18. aprill	Üldkohtu esindus Poola presidendi Lech Kaczyński ja tema abikaasa riiklikul mälestustseremoonial
12. mai	Osalemine Comisión Nacional de la Competencia korraldatud üritusel „Día Europeo de la Competencia“ Madridis
1. juuni	Üldkohtu esindus rahvuspüha puhul Itaalia Vabariigi presidendi vastuvõtul Roomas
23. juuni	Üldkohtu esindus Luksemburgi rahvuspüha tähistamisel: piduliku <i>Te Deumi</i> ettekanne, seejärel vastuvõtt suurhertsogi lossis
24. juuli	Üldkohtu esindus vabariigi taastamise 36. aastapäeva puhul Kreeka Vabariigi presidendi vastuvõtul Ateenas
16.–19. september	Osalemine Ameerika Ühendriikide Ülemkohtu kohtuniku Antonin Scalia ja kohtuniku A. Borg Bartheti egiidi all toimunud ning Bostoni teadus-uuringute instituudi „Mentor group“ korraldatud üritusel „Seminar for the EU and US judiciary“ Berliinis
1. oktoober	Üldkohtu esindus Austria Vabariigi põhiseaduse 90. aastapäeva pidulikul tähistamisel
1. oktoober	Üldkohtu esindus kohtu uue tööaasta avatseremoonial Westminster Abbeys Londonis
3. oktoober	Üldkohtu esindus rahvuspüha puhul Saksamaa Liitvabariigi presidendi vastuvõtul
22. ja 23. oktoober	Üldkohtu esindus Institut Universitaire International de Luxembourg'i korraldatud konverentsil „Criminal Justice in Europe: Challenges, Principles and Perspectives“ Luxembourgis
28. ja 29. oktoober	Üldkohtu esindus R. Grassi kassatsioonikohtu nõunikuna ametissenimetamise pidulikul istungil kassatsioonikohtu esimehe osavõtul Pariisis
3.–6. november	Üldkohtu esindus FIDE 24. kongressil Madridis
25. november	Üldkohtu esindus Fondation du Mérite Européen'i 40. aastapäeva puhul korraldatud pidulikul akadeemilisel istungil Luxembourgis
6. detsember	Üldkohtu esindus Soome Vabariigi iseseisvuspäeva puhul Soome Vabariigi presidendi ja tema abikaasa ametlikul vastuvõtul

Avaliku Teenistuse Kohus

23. märts	Kohtusekretär W. Hakenberg osales Maailmapanga halduskohtu 30. aastapäeva puhul korraldatud sümposiumil Washingtonis
15. detsember	Kohtunikud H. Tagaras ja H. Kreppel kohtusid ÜRO kohtu kohtunikega Genfis
16. detsember	Kohtunik H. Kreppel külastas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni halduskohtu Genfis

Kokkuvõtlik struktuur

Euroopa Liidu Kohus

Aastaruanne 2010. Ülevaade Euroopa Liidu Kohtu, Euroopa Liidu Üldkohtu ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus

2011 – 244 lk – 21 x 29,7 cm

Katalooginumber: QD-AG-11-001-ET-C

ISBN 978-92-829-1046-7

doi:10.2862/50460

ISSN 1831-8428

■ Väljaannete talitus

ISBN 978-928291046-7

9 789282 910467

KUST SAAB ELI VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Komisjoni esindustest või delegatsioonidest. Nende kontaktandmed saab veebisaidilt <http://ec.europa.eu> või saates faksi numbrile +352 2929-42758.

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

Tasulised tellimused (nt Euroopa Liidu Teataja aastatellimused ja Euroopa Liidu Kohtu kohtulahendite kogumikud):

- Euroopa Liidu Väljaannete Talituse edasimüüjate kaudu (http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm).

